הצופה

היום — פרשת בא

הפרק: ישעיה נ"ט
המשנה: טהרות ח, ד־ה
הדף — בבלי: בבא מציעא יח
ירושלמי: כתובות מא
הלכה: או"ח רפט־צ, א־א
רמב"ם: אבל יב־יד
הזריחה: 6.27
השקיעה: 5.20
סוף זמן ק"ש: 8.25

ב"ה יום חמישי ו' שבט תשמ"ז (5.2.1987) • שנה נ' • גליון 14311 • המחיר: 0.75 ש"ח, כולל מע"מ * עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל-המזרחי * מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר-אילן ז"ל

ועדת משנה של ועדת החוץ והביטחון:

אין סיבה לפקפק בהודעת הממשלה בפרשת הנשק לאירן

מאת יונה כהן, סופרנו בכנסת

בכל האינפורמציה, שהובאה בפני ועדת המישנה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, מפי ראשי הוד קמחי ועמיתים ניר, אין העובדה הזאת כל סיבה להטיל ספק בהודעה של הממשלה, כי לגבי חלקה של ישראל בפעילות שהיתה בנושא העברת נשק לאירן.

סיכום זה התקבל, לאחר דיון שנמשך שלושים ואחד בוועדת המישנה. אין זה אלא סיכום ביניים. ועדת המישנה הנ"ל טרם סיימה את דיוניה, ותמשיך בו בעתיד הקרוב.

מחר ב הצופה

מגדל העמק — סערה בצלוחית „מים רעים"
*
הכנסת בעיני אחד מראשוניה
*
דן שומרון — משמרת חדשה בצה"ל
*
אחרי הוועידה האיסלמית
*
הקרב על האינפלציה
*
„חשבון הדמים" של אגד

המחלוקת בין המערך והליכוד מנעה ההצבעה על התקציב

שרי הליכוד החליטו לא לגרום קרע עם המערך * סיעת המערך הודיעה כי לא תצביע בעד התקציב לפני החלטה על סיוע לתק"ם * הליכוד דורש הקצבה נאותה גם לעיירות הפיתוח ולישובי יהודה ושומרון ועזה

מאת יונה כהן, סופרנו בכנסת

באווירה של משבר נדחתה אתמול ההצבעה בקריאה הראשונה של הצעת תקציב המדינה לשנת 1987. הפעילות והדיונים עברו אל „מאחורי הקלעים".

אנשי הליכוד שרי הליכוד, ממני־ שה שהתקיימה בלשכת ראש הממשלה בירושלים, שלא לגרום קרע עם המערך על רקע הסיוע לתק"ם. שרי הליכוד החליטו לפעול כדי לגבש פתרון מוסכם עם המערך, שיאפשר העברת התקציב לאישור הכנסת.

האשמות הדדיות

קודם לכן הודיעה סיעת המערך שלא תצביע בעד התקציב, מאחר שנציגי הליכוד סירבו לאשר את המוסכם בהנהלת הקואליציה בדבר סיוע דחוף לתק"ם, בסך של 264 מיליון שקל. אנשי הליכוד הותנו את הסכמתם לסיוע לתק"ם, בהחלטה על הקצבת נאותה לעיירות הפיתוח, ובהקצבה ליישובי יהודה, שומרון וחבל עזה. נציגי המערך הביעו נכונות לאשר תקציב לעיירות הפיתוח אך לגבי יש"ע, אמרו, זה „נתון בוויכוח ביניהן".

סיעות המערך והליכוד התכנסו בנפרד והכיחו האשמות זו כלפי זו. במליאת הכנסת אמר אהרון הראל (מערך): „נמאס לנו מהמשברים הללו. הממשלה איבדה בסיס קיומה המשותף". יגאל הורביץ (יש... האוצר) השיב לקודמו: „גם אם יהיו בחירות חדשות, לא ישתנה המצב מיסודו. איש לא יוכל להקים ממשלה, או לנהל את משק המדינה, בלא שיתוף שני המחנות ובלי שמיר ופרס, ארנס ולוי".

נציגי יש"ע שנפגשו עם ראשי סיעות בכנסת הדגישו שלא התיישבות ביו"ש החליטו ממשלות ישראל. נכונות של מתיישבי יו"ש לקבלת סיוע ותקציב, אינה פחותה כזו של תק"ם או של המושבים.

מהלכים להצעה מפורטת ומגובשת

בשיחה עם ראשי הליכוד המערך מתברר שכחכים עתה להצעה מגובשת ומפורטת בדבר הקצבות לכל הסקטורים, באחד, להק"ם, לעיירות הפיתוח לב"שבים ולישוב יש"ע. שר האוצר ה"ר יש לתת יד לגיבוש הצעה כזו... פירוט מקורות להקצבות הצעה סבוכים לכל סקטור מהגיל. שכן כולם יחד מחויים ושייכים למדינה. עם גיבוש הצעה כזו, יובא התקציב בשבוע הבא, ביום שלישי או רביעי, להצבעה בקריאה ראשונה.

אישורו הסופי של התקציב, צריך להיות במליאת הכנסת לפני ה־31 במארס 1987.

אמש נמשכו המאמצים למצוא דרך שתאפשר לישראל המשבר ואישור התקציב.

ראש הממשלה נפגש עם שר האוצר.

בציגי הליכוד ברשות הכספים השתתפו בהתייעצויות עם ראש הממשלה ועם שר האוצר.

[illegible] (סוף בעמוד 2)

ארה"ב: פעולה צבאית בלבנון — בלתי סבירה

דובר הבית הלבן דוחה ניחושים בדבר פעולה נגד מחנות האימונים של הקיצוניים או מבצע לשחרור בני הערובה

וואשינגטון (רויטר־עתים־ע"צ). הבית הלבן דחה אתמול את הניחושים שהפגי השיטת האמריקנית מתכונן לפעולה צבאית בלבנון, ופקידי הממשל אמרו כי אפשר שיהיה תקיפה אחת או שתיים של חיל הנחתים יוצאו מן האזור בקרוב.

ארה"ב תיגברה את הצי השישי בשכחות האחרונים עד כדי שלושים והמלא אניות מלחמה, 22 מהן — ובכללן נושאות המטוסים „ג'ון פ. קנדי" ו„ג'ון קנדי" — משייטות במזרח הים התיכון בקרבת חופי לבנון, שם מוחזקים שמונה אמריקנים, ואולי יותר, כבני ערובה בידי קיצונים לבנונים.

דובר הבית הלבן, מארלין פיצוואטר, נתבקש על ידי כתבים להתייחס לניחושים העקשניים הרווחים בבירות, אשר לפיהן ייתכן כי תינקט פעולה צבאית נגד מחנות האימונים של הקיצונים בלבנון, או שיפעל מבצע לשחרור בני הערובה, לפרות איומי הסוטפים לגלם.

על כך השיב הדובר: „הייתי מייעץ לכם שלא להעלות ניחושים בכיוון זה. הכוחות נמצאים שם כדי להגן על האינטרסים האסטרטגיים שלנו ולהתמיד בידידנו באיזור". פקידי הממשל בוואשינגטון חזרו והדגישו אתמול כי פעולה צבאית היא בלתי סבירה ביותר.

עם זאת ציינו כי השלוחות מסכנים באורח תמידי את „תוכניות החירום" להתמודדות אפשרויות נגד מחנות האימונים של הקיצונים בבקעת הלבנון, בסוריה ובלוב.

„אלה הן תכניות־מגירה אשר תמיד נוהגים לעיין בהן כאשר כוחות מצבים מן הסוג הזה", אמר אחד הפקידים. אך הוא הדגיש, כי בין זה לבין התקפה ממשית — הדרך ארוכה.

„תנועת האניות שלנו היא בעלת אופי של אמצעי זהירות", אמר דובר הפנטגון, בוב סימס, בשיחה עם כתבים.

פרס: לא היתה פניה אמריקנית לישראל

לא היתה פניה אמריקנית לישראל בבקשה לעזור אותה בפעולה הלבנונית של ארה"ב. וגם אין לישראל עניין במעורבות כזו — אמר אתמול מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס, במסיבת עתונאים במקום הנופש שלו בערד.

על ריכוז ספינות הצי השישי, במרחק של 80 ק"מ מול חופי לבנון, אמר: „בשלב זה, יחד רמז עבה ללבנונים, שהגיעו להלגת הפקרות חסרת תקדים".

„ג'ון קנדי" תעגון מחר בחיפה

חיפה (רויטר־עתים) — נושאת המטוסים האמריקנית „ג'ון פ. קנדי", שנצטוותה להפליג לאגן המזרחי של הים התיכון, על רקע משבר בני הערובה האמריקניים בלבנון, תעגון בנמל חיפה מחר בצהריים — אמרו אתמול מקורות בנמל.

הם מסרו, כי הביקור הבלתי מתוכנן הלסוד, לאחר שנושאת המטוסים אמורה היתה לשוב לבסיס בארה"ב.

אין יודעים כמה זמן עתידה נושאת המטוסים לעגון בחיפה. הנמצאת כ־100 ק"מ מדרום לביירות.

הלך הדהיר אצל הערב...

אבו ג'יהאד נועד עם קדאפי

סגנו של ערפאת דן עם שליט לוב על „המרד העממי נגד הכיבוש הישראלי" * נפגש עם שר הפנים האוסטרי

ניקוסיה (ע"צ) — חליל אל־וזיר (אבו ג'יהאד), סגנו של מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת, נפגש שלשום בערב בטריפולי לשיחה ארבע שעות ומחצה עם שליט לוב, מועמר קדאפי, מסרו אתמול מקורות של אש"ף בניקוסיה.

בשיחה זו הסביר אבו ג'יהאד לקדאפי את המצב במחנות הפליטים בלבנון את „מעמד ההתנגדות נגד הכובש המחנות" ואת ה...ים לסיים קץ ל„מלחמת המחנות". זו נגד ה...ם הלבנוניים. הקיחה נסבה גם על „המרד העממי נגד הכיבוש הישראלי".

הוגי אש"ף בקפריסין מסרו כי פגישה זו התנהלה „באווירה של אחווה". קדאפי שב והביע את תמיכת ארצו בהתנגדות הפלשתינית ובליכוד השורות הפלשתיניות.

היה זה ביקור ראשון של מנהיג בכיר של אש"ף בלוב, מאז גורשו המחבלים מביירות ב־1982.

שיחות „מעליבות באוירה" באוסטריה

לפני בואו ללוב ביקר אבו איאד בוינה לשיחות עם שר הפנים האוסטרי, קארל בלחה. הפגישה נערכה על פי יוזמת אבו איאד, ונסבה בעיקר על המצב במזה"ת.

שר הפנים האוסטרי הגדיר את שיחותיו עם אבו איאד כ„בצריבות באודי", אך סירב למסור תוכנן. הוא גם סירב לומר אם הועלתה השאלה של תרומת הסכם „ללוחמה בטרור" בין אוסטריה ואש"ף.

השר האוסטרי עומד לבקר בסוף השבוע בסעודיה, שם יתנהל שיחות על המאבק נגד הטרור הבינלאומי.

הנסיך נאיף, הממונה בממשלת סעודיה על עניני הביטחון, ביקר באפריל באוסטריה כדי לברר אילו צעדים נעשה ממשלת אוסטריה נגד הטרור, הוא עקב אחר אימוניהם של אנשי היחידה האוסטרית המיוחדת ללוחמה בטרור, המכונה „קוברה".

המר: התקשורת ואישי ציבור תקפו את הרב גרוסמן בלא לבדוק את העובדות

מאת יונה כהן, סופרנו בכנסת

יש להצטער על שכלי התקשורת, אישים וחוקים עמד על דבר, במבים נבדק, וגם השואל (ש...) במפתח על משפט שלא נאמר („כשמתקיימים נשים ונכרים בלוויה, באים על ישראל אסונות"), על הרב גרוסמן שלא היה במקום, אמר אתמול השר לעניני הדתות, זבולון המר, בתשובה לשאילתה של ש. ויינשטיין: „מה עמדת השר לעשות נגד תופעה זו הכולכלת באלילות?"

השר המר אמר שיצה קצרה לפני כן קיבל מהרב יצחק דוד גרוסמן הבהרה לאמר נאמר על ידי הרב האחר של מגדל־העמק, שהוא בקשם בכל אלהי שבאו לריית, שיבכדו את רצון הנפטרת, ויגוגו לפי בקשת המשפחה, שגברים ונשים יהיו בנפרד בלוויה. השר הסתמך השואל, לא נכר כלל, כמה שלושה ימים, אבל ההקשרות וגם הכ"ב ואישים ... על „הבציאה", ואת מבלי ... כלל לא את המשפחה ולא הרב גרוסמן. הללו לא נהגו ... כללי תקשורת אלמנטריים לגבים, או כללים פרלמנטריים אחראים. גם האזרח הרב גרוסמן זכאי להגנה על כבודו ושמו הטוב מפני כפיהם.

נגד ההגדרה „אלילות"

השר הוסיף, שאין יסוד להרבורים על גוזז זה ... „אלילות". ... יש קשר בין הקבוצות ... אדם, למה עקירה לו בחיים ... שאין לדבר על קשר ...

בפתח דבריו הביע השר ... את אזעקתו של הרב יצחק גרוסמן, איש חסד־יצמרי, חלמיד חכם שנודע גם כ„רב הדיסקוטקים". רב שדיבר מפה ר עשה הרבה למען שיקום הברותי והחינוכי של נוער שבמצוקה, ושל כבוגרים נוקקים, ללא קשר עם הכללי אמונה ומפלגה. הרב גרוסמן בעיני מהוה דוגמה טובה לרב העונה על שאלות הזמן והחברה. גם ציבור שאינו דתי מכירים (סוף בעמוד 2)

הגר"א שפירא: כל אחד צריך לנהוג בלוויות עפ"י מנהגי עדתו

מאת שלום צוריאל, סופרנו בירושלים

לוויה היא מצוות עשה של גב נשים חיובת בה — אמר הרב הראשי לישראל, הגר"א שפירא, בעקבות הוויכוח הציבורי שהתעורר ביום ה... אחרונים על רקע דברים שיו... לרב יצחק גרוסמן, רבה של מגדל־העמק.

אשר לסדרי הלוויה. אמר הרב הראשי כי בעניין זה ישנם מנהגים שונים וכל אחד צריך לנהוג על פי המנהגים המקובלים בקרב עדתו או במקום מגוריו.

ביקורת חריפה על הפגיעה בכבודו של הרב גרוסמן

בעקבות דבריו של הרב גרוסמן בקול ישראל ובעיתונות, שבהם הכחיש הכל וכל את הדברים שיוחסו לו, נשמעה אתמול ביקורת חריפה בחוגים למיניהם בציבור על כך שפגעו בכבודו הטוב של רב ללא כל יסוד.

ביקורת חריפה נשמעה במיוחד כלפי אלה שביקשו להפסיק את הקצבת הכספית למוסדות החינוך שבראשם עומד הרב גרוסמן, ובדרך זו להעניש למעלה מ־2000 נערים שעל־פי פות המתחנכים במוסדות אלה.

חוגים בהנהלה הציונית בתוח ביקורת על הצעתו של ראש בית לקת ההתיישבות בסוכנות היהודית, גיסים זורילי, שהציע להקפיא תקציבים שבעבירה הסוכנות היהודית לפיתוח הישיבה במגדל העמק. לא יעלה על הדעת, אמרו אותם חוגים, להפריד אלפי נערים בשל התבטאות זו או אחרת של הרב גרוסמן, על אחת כמה וכמה שהתברר מעל לכל ספק שאין יסוד לדברים שיוחסו לו.

רק אלפיים מ־30 אלף גיורים הנעשים בארה"ב מדי שנה מבוצעים ע"י רבנים אורטודוקסיים

ניו יורק (שירות „הצופה") — שלושים אלף גיורים בשנה מבוצעים בארצות הברית. מהם אלפיים בלבד על ידי רבנים אורטודוקסים — ואת גילה נשיא הסתדרות הרבנים, הרב מילטון פולק בוועידה השנתית של הסתדרות הרבנים שהתקיימה ביטיב אלה בפלורידה.

נשיא ההסתדרות הרבנים מסר כי 18 אלף גיורים מבוצעים על ידי רבנים רפורמים ועוד כ־10 אלפים על ידי רבנים קונסרבטיביים.

ההסתדרות ניתח בהרחבה את הבעיות הגיורים והעמדה בין הצ... רים ה... שיש לכך על הזהות היהודית בגולה.

בהתייחסו להצעה לפתוח ספר יוחסין שבו יתנהל רישום מדויק של הרקיבים היהודים המקפידים על עיקרי הדת היהודית ואינם נגועים בבעיות המזרח הדתיות והבעיות בביצוע הלכה, הודיע נשיא ההסתדרות הרבנים כי תוקם מייחדת שתקים עוסקת במכינת ההכנת הכללים לפיהם יתנהל ספר היוחסין.

יעזרו זו — אמר — גם העבירה שאלון לכל חברי ההסתדרות הרבנים שהתבקשו למסור פרטים בכל הקשור בביצוע גיורים בקהילותיהם.

באותה ההזדמנות הלם נשיא השר הדתות הרבנים את הקונסרבטיביים והרפורמים הנוקבים בכל סוהם לקבל „בני יהודי" בניגוד להלכה היהודית ... להעמיק את הפילוג בין ...

בוועידת ההסתדרות הרבנים נמסר בית היתר על ההכנות ... לקראת ... הרב ... יופיע בהרצאה ביהדות. הסדר ... עם התפילות לשלום מדינת ישראל ושלום.

תיבדק אפשרות רישום עולים גרים רק לאחר שהייה של שנתיים בארץ

מאת יונה כהן, סופרנו בכנסת

סגן השר יוסי ביילין, השיב, על משרד הפנים, אבר אתמול בכנסת, שהמשרד מוכן לבדוק, אפשרות שלא לרשום עולים גרים, אלא רק לאחר שיהיו בארץ במשך שנתיים רצופות.

סגן השר ביילין אמר את בתשובה לשאילתה.

פניית הרבנים הרבנים— בבדיקת היועץ המשפטי

היועץ המשפטי נתבקש ע"י שר הפנים לבדוק בתוספות את הצעת הרב אבי... חבר בחיפה, המבקש ... רבנים ... הגיורים ... לא להכיר ... יהודים ... רישום ... היועץ המשפטי ... בבדיקת העניין.

השר ... הוסיף, שהיא ... בניה ... לעודד ... יהדות ... יציבות ... המשפט ... בין שלושת הזרמים ...

רבין: סוריה תצמצם חלק מסדר הכוחות היבשתי הסדיר

שר הביטחון, יצחק רבין, אמר, כי אם תהיה ירידה בהוצאות ... הצבאית ...

צפויים שיבושים של רופאי המדינה

נציגי רופאי המדינה הודיעו אתמול, כי צפויים שיבושים בעבודת מערכת הבריאות הממשלתית החל מהשבוע הבא.

הם נפגשו אתמול עם שרת הבריאות, שושנה ארבלי־אלמוזלינו ומחו בפניה על הקיפוח ההמלצה של רופאי המדינה לעומת עובדי קופ"ח הכללית והתבלות של מכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר.

לדבריהם, קשה להשלים עם פערי שכר הקיימים בין עובדי המערכת הרפואה הממשלתית לעומת העובדים בקופת חולים.

בשיחה, שנמשכה שלוש שעות, הביעו הרופאים דאגה ביחס למערכת הרפואה בישראל והודיעו, כי בשבוע הבא יתכנסו שלושת האיגודים של האחיות, הרופאים ועובדי הסיעוד המשך כדי לפעול במשותף נגד הקיצוץ הצפוי במערכת הבריאות, הכולל קיצוץ של 570 משרות והתחייבות ב־30 מיליון שקל.

הקפה יוזל

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

הקפה לצרכני יוזל בימים הקרובים באחוזים בודדים.

בכשורד התעשייה המסחר הוחלט על הורדת מחיר הקפה בעקבות ירידת מחירו בחו"ל.

[illegible]

תחזית מזג האוויר

[illegible]

עוד ההגנה המצרי: לא תקפתי את ישראל

מאת סופרנו המדיני בירושלים

... המיתו ... בישראל, ... בקהיר, הביא הודעה ... של ההגנה המצרי, ... אבו גזאלה, ... שישראל היא ... לקראת ...

... באה ... כך ... יחס ... בעתון לבנוני ... שר ... בעירוב ... ההדק.

מתי דואגות נציגות ויצ"ו ו„נעמת" למעמד האשה?

מועצת אוצר התיישבות היהודים, שהוא הגוף הציבורי המפקד על בנק לאומי לישראל, תמשיך להיות ללא ייצוג של נשים.

נשיאות הוועד הפועל הציוני התכנסה כדי להשלים את הרכב מועצת אוצר התיישבות היהודים, המונה 29 חברים ונשארו בה כיום רק 13 חברים. גם בין הנבחרים וגם בין המציעים להשלים את הגוף נפקד מקומן של הנשים.

ח"כ דוד דנינו פנה בשאילתא לוידר, אפרים אבן, ובה נאמר, בין היתר: „כל הזמן אתם דורשים שוויון בין גברים לנשים ונאבקתם שמעמד האשה יהיה כבמעמדו של הגבר. מדוע אם כן לא דאגתם להציע אשה בין המועמדים העומדים להשלים את הגוף הפיננסי החשוב במדינת ישראל, הצריך לבחור את הנהלת בנק לאומי. האם בגלל שאין אשה המתמצאת בכלכלה? בוודאי שלא, שהרי ניתן להציע לכם עשרות נשים אשר מומחיותן בכלכלה אינה פחותה ממומחיות הגברים. המעניין ביותר שבין חברי הנשיאות יש ארבע נשים, כולל חברות ויצ"ו ונעמת, ונשים כה הן מכלאות פה כים ואפילו לא אמרו מלה בזכותם של הנשים. זוהי הוכחה ברורה לכך הדרישה של נציגות ויצ"ו בנשיאות כעמדה של האשה במועצה היתה היא צביעות וקנטרנות נגד המעמד הזה".

המערך ממשיך להריץ את פרופ' שיטרית לתפקידים ממלכתיים

מאת סופרנו המדיני בירושלים

פרופ' שמעון שיטרית שנכשל כמועמד המערך לתפקיד מבקר המדינה, עשוי להיות גם מועמד מפלגה זו לתפקיד שגריר בארה"ב או בבירה אחרת.

שיטרית היה מועמד גם לתפקיד היועץ המשפטי, אך לא נבחר. לפועמה זו נכנס בלחץ המערך למועצת המנהלים של בנק לאומי.

מ"מ ראש הממשלה, שמעון פרס, יגיש בימים הקרובים לראש הממשלה יצחק שמיר, רשימה של מועמדים מטעם המערך לתפקיד שגריר לישראל בארה"ב. לפי ההסכם, צריך מר שמיר לבחור אחד מן המועמדים שברשימה לתפקיד שגריר. אחד מאלה יהיה גם השר גד יעקבי. אם אכן ייבחר יבוא במקומו ח"כ רפי אדלר כשר הכלכלה, ואילו ח"כ גאוה אדר ייבחר כסגנית שר החינוך.

פרופ' שמעון שיטרית הוא חבר מרכז מפלגת העבודה. הדי במערך „מריץ" אותו לכל תפקיד מכובד במדינה, מתוך הנחה שבזכות הרקע העדתי שלו יזכה לתמיכה מצד בני עדות המזרח.

הסתדרות הפוהמ"ז בישראל
על מחלקותיו

משתתפים בצערה הכבד של
משפחת בן לולו
יו"ר המועצה הדתית בית שמש

בהלקח ממנו הבן
פנחס ז"ל

בנחמת ציון וירושלים תנוחמו ולא תוסיפו לדאבה עוד

מזכיר הפוהמ"ז

הרבנות והמועצה הדתית — בית שמש
משתתפים באבלם ובצערם הכבד של
ר' מאיר בן לולו
יו"ר המועצה הדתית בית שמש
ומשפחתו הכבודה
על מותו של בנם החייל
פנחס ז"ל

בנחמת ציון וירושלים ובפעלי הציבור ינוחמו ולא יוסיפו לדאבה עוד

הרב שמעון ביטון, הרב המקומי — הרב משה כץ, חבר לשכת הרבנות
הרבנים, חברי המועצה הדתית והעובדים

ארגון עולי מונקאטש

משתתפים אנו בצער רב על פטירת חברנו הדגול
חבר הנהלת הארגון
הרב שמואל הכהן וינגרטן זצ"ל
ושולחים תנחומים למשפחה האבלה
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

ההנהלה

מתפללי וחברי בית הכנסת „רננים"
משתתפים באבלו של
רב ומאיר רב בית הכנסת
הרה"ג זלמן דרוק שליט"א
עם פטירת אביו
הרב יהודה דרוק ז"ל
המקום ינחמכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

הרבנות הראשית והמועצה הדתית ירושלים
בשם את הבריות הכבים משתתפת באבלת של
משפחת הכהן וינגרטן
על פטירתו של ... הכהן ...
רבי שמואל הכהן וינגרטן ז"ל
שכיהן שנים רבות כראש המועצה הדתית ...
בנחמת ציון וירושלים תנוחמו

הרבנים הראשיים לירושלים — ההנהלה, רבני ועובדי המועצה

בית החולים „בקור חולים" — ירושלים
משתתפים אנו באבלם של
משפחת שרשבסקי
בהלקח מהם ראש משפחתם
ד"ר שמעון שרשבסקי ז"ל
שכיהן שנים רבות כמנהל מכון הרנטגן
בבית החולים בקור חולים
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
ולא תוסיפו לדאבה עוד

ההנהלה — סגל הרופאים והמנהלה

פרויקט פארק היהדות
בני ברק ת. ד. 143 טל' 03-703506

טקס הפתיחה של
פארק היהדות
שלב א'

יתקיים בס"ד, היום יום חמישי ו' בשבט. תשמ"ז (5.2.87) בשעה 13.00 בצהרים.

ישתתפו בטקס:
* הרבנים הראשיים לישראל
* שר הדתות
* ראש העיר, הסגנים וחברי העיריה
* נציגי משרד החינוך והפנים
* חברי הוועדה הציבורית.

לאחר הטקס יערך סיור בשלב א' של פארק היהדות בחלקות הדגמה לדיני כלאיים, שמיטה, ברכות הנהנים ועוד. בחלקות ההדגמה יומחשו גם אבירים מתוחכמים, קרי השני המחקר המדעי התקלאי לשרות ההלכה. (שבה ושמיטה).

הטקס אמור להתקיים גם במזג אוויר גשום.
המקום: סוף רחוב ... ע"י ביה"ח בני ברק, או סוף רחוב מצדה.

הציבור מוזמן
בברכה
הוועדה הציבורית

הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

ברכות מאליפות
למנהיגנו ולרבנו הנכבד
הרב פריג'ה זוארץ שליט"א
ולבנו ברוך ולנכדו רפאל
להולדת הבן
תזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים

מזכיר הפוהמ"ז

אמונה
אמונה אנגליה

מודיעות על קיום
טקס הנחת אבן פינה
למעון יום וגן־ילדים
על־שם
ליידי פני ברודי ע"ה

שיתקיים אי"ה מחר, יום חמישי ו' בשבט תשמ"ז (5.2.87), בשעה 3.00 אחה"צ, ברחוב התיכון 2 — נוה־שאנן, חיפה.

אורחי הכבוד:
משפחת סם מרקס — אנגליה

ובהשתתפות:
● רבני העיר
● ראש העיר, מר אריה גוראל
● סגן ראש העיר, מר אליעזר אלתר
● נציגי משרד העבודה והרווחה
● ראשי המפד"ל
● נציגות אמונה ישראל ואמונה העולמית

במקרה של גשם — יערך הטקס במרכז דתי לנוער, רח' ציון 7, נוה־שאנן, חיפה.

מכנא מן الاصل

על הצופה

ממשלה בצרה

ממשלת האחדות הלאומית נתונה בצרה מתמדת. כל עוד שני שותפיה המרכזיים — הליכוד והמערך — אינם מפסיקים לבדוק את האופציות להקמת ממשלה צרה ספק רב אם אי־פעם יגיעו ל„שלום־בית" שיאפשר לממשלה למלא את שליחותה כראוי ועל־פי קווי היסוד שהונחו עם הרכבתה. דבר זה מתתקף בכפס מדי יום ביומו, במיוחד בדיונים בהם עוסקים בקביעת קווים מדיניים, כלכליים או חברתיים. כך זה היה בעבר וכן זה עתה כשעל סדר יומה של הכנסת אישור תקציב המדינה לשנת הכספים החדשה. מסתבר שאף אחד מהצדדים אינו מרוצה מהרכב התקציב וחלוקתו. כל אחד לפתע נזכר, כי חלק מתביעותיו לא נענו ולכן התחיל לנפנף בחרב המשבר אם לא יימצא פתרון לתביעות שיעלה בפני משרד האוצר.

הראשונים שפתחו במתקפה על התקציב היו אנשי ההסתדרות. הם היתנו צירוף חתימתם לעיסקת החבילה בהקצבת של כחמישים מיליון ש"ח לקופת־חולים הכללית. אחריהם באו אנשי הקיבוצים — תק"ם — שהצפיעו על מפלגת העבודה כי תמנע הצבעה על התקציב כל עוד לא אושרה הלוואה לטווח ארוך לתנועה הקיבוצית כדי שתוכל להיחלץ מהחובות המעיקים עליה. בעיד אלה מתפקדים הופיעו אנשי הליכוד וצרור תביעות בידיהם לתוספת תקציב להתנחלויות, לעיירות פיתוח ועוד. לאמיתו של דבר גם שאר השותפים לקואליציה לא פיגרו אחריהם. הנציגים הדתיים תובעים תוספת לחינוך הדתי ולישיבות הנתונות במשבר כספי חמור.

לפי תמונת־מצב זו נראה כי התקציב שהכין שר האוצר והציג אותו בפני הכנסת אינו עומד במבחן המציאות, שהרי יש להניח שהתביעות שהועלו עתה, אם לא כולן, רובן צודקות ביותר ובמילוין תלוי העתיד של החינוך הדתי, ההתיישבות הקיבוצית והמושבית, ההתנחלויות המהוות חגורת הביטחון של המדינה וכו'.

אין איפוא לצפות את הבירור מסביב לעסקות המוצעות לשם השגת „שלום־בית" בין המערך לליכוד. בנסיבות אלה אין מנוס מבדיקה מחודשת של התקציב כולו, כולל ההשלכות שיהיו לשינויים המוצעים על המדיניות הכלכלית של הממשלה.

מדיניות כלכלית יש לבנות על סמך נתונים ריאליים ולא על־פי לחצים סקטוריאליים המסתיימים בדרך כלל בפשרה בנוסח של „שמור לי ואשמור לך".

לא מן הנמנע כי אילו טרח האוצר להכין את התקציב, תוך שילוב בין הרצוי למצוי, לא היינו מגיעים למצב שהפך למירוץ בלתי מכובד בין המערך לליכוד המתקף בעיני הציבור כ„חלוקת שלל". דבר שהדעת אינה סובלת וגם אינו עומד במבחן של סדרי מימשל תקינים.

הממשלה כקולקטיב צריכה לתת דעתה על כך ולא להניח את הדברים בידיהם של „פוליטיקים" מטעם שני הגורמים המרכזיים — המערך והליכוד — המרכיבים את הקואליציה.

דיינים פונים לבג"ץ

הציבור הדתי נזעק לא פעם נגד התערבותו של בית־הדין הגבוה לצדק בפעולות בתי־הדין הרבניים. רואים בכך פגיעה חמורה במערכת השיפוט הרבני ובמעמדה בעם ובמדינה. לא זו בלבד, אנשי תורה נוהגים מדי פעם בפעם לקרוא לציבור הדתי לבוא ולהתדיין בפני בתי־דין רבניים הפוסקים על־פי ההלכה ולהימנע ככל האפשר מפנייה לבתי משפט אזרחיים הפוסקים לפי כללי המשפט האזרחי־חילוני. הופתענו איפוא לקרוא על פנייתם לבג"ץ של דיינים חשובים שהחליטו לערער על החלטות הרבנות הראשית ונשיא בית־הדין הרבני הגדול שקבעו תקנות חדשות לגבי מינוי דיינים לבית־הדין הגדול.

בלא להיכנס לעצם הויכוח: האם יש בתקנות החדשות כוונה נסתרת לעצור בעד מישהו להיבחר כדיין בבית הדין הרבני הגדול דבר אחד ברור, כי פנייה לבג"ץ אינה מוסיפה כבוד שמים ודאי שאינה מחזקת את עצמאותה של המערכת השיפוטית ההלכתית. ברגע שדיינים נכבדים מסתייעים בבג"ץ ומבקשים את התערבותו בנושאים שלגביהם מורי ההוראה וההלכה קבעו את עמדתם הברורה, הכיצד יוכלו לטעון נגד אזרחים יהודים שמצאו עצמם נפגעים מפסק־דין של בית־דין רבני ופנו לבג"ץ לסייע להם להינצל מפסק דינם של הרבנים.

לאמיתו של דבר, אין זה המקרה הראשון שרבנים ודיינים מודרים לפנות לבג"ץ בנושאים הנוגעים לענייני יהדות ומינויים, אולם הפעם הגדישו את הסאה על־ידי ערעור בפני בית־משפט חילוני על תקנות שקבעו הרבנים הראשיים לישראל במטרה לחזק את המערכת השיפוטית ההלכתית על־ידי קביעת קריטריונים ברורים גם בכל הקשור במינוי דיינים לבית־הדין הרבני הגדול.

יש מקום לדרוש מהדיינים שהגישו את הבג"ץ כי יבטלו אותו. את הבירור והערעור על התקנות שהוציאה הרבנות הראשית עליהם להפנות לפורום מתאים. אם זה למועצת הרבנות הראשית כי תקיים דיון חוזר ואם זה גורם הלכתי מקביל כגון בית־הדין הרבני הגדול, אך עם זאת מתוך נכונות מראש לקבל דעת תורה ולהימנע מערעורים נוספים המערערים את היציבות של המערכת השיפוטית ההלכתית של מדינת ישראל.

תקנות חדשות וחומרתן

תקנות ההגירה החדשות שהונהגו בברית־המועצות לא הקלו על סבלם של היהודים המבקשים לעלות לישראל. גם לא חלה הקלה בעינוייהם של אסירי ציון, אפילו אם פה ושם נפתח פתח קטן דרכו יוצאים בודדים אל החופש.

כנתבר, שהשליט הסובייטי מיכאל גורבאצ'וב המשתדל להופיע כלפי חוץ כנושא דגל הליבראליזם בכל הקשור ליהודים אינו נוהג כליבראל.

התקנות החדשות בענייני הגירה החמירו את מצבם של היהודים. אם עד כה היו השלטונות הסובייטיים מוכנים לדון בבקשות הגירה שהוגשו להם בהסתמך על „דרישה" של קרובי משפחה מחוץ לגבולות בריה"מ, מעתה ואילך — נאמר — ידונו בקשות הנתמכות על־ידי „דרישה" של קרובי משפחה מדרגה ראשונה, כגון הורים, אחים ואחיות.

התקנות הללו למעשה מבטלות את הבקשות שהוגשו על־ידי כ־400 אלף יהודים בבריה"מ שצירפו אליהם „דרישות" מאת קרובים גם מדרגה שניה, שלישית ורביעית. כתוצאה מזה כל מי שמבקש לעלות לישראל ייאלץ להגיש בקשות חדשות בצירוף דרישות מצד קרובים מדרגה ראשונה.

מדיניות זו של הסובייטים עוררה דאגה עמוקה בקרב יהודי בריה"מ בכלל ומסורבי העליה בפרט. מהדיווחים המגיעים ניתן ללמוד כי הם מבקשים להזעיק את דעת הקהל העולמית לחוש לעזרתם.

יש לחשוף את המסתתר מאחורי מדיניותו הליבראלית, כביכול, של מיכאל גורבאצ'וב. כל עוד לא ייפתחו שערי העליה בפני רבבות אלפי יהודים המבקשים לעזוב את ארץ הסובייטים אל לנו לשקוט ולנוח.

הקריאה „שלח את עמי" חייבת להישמע בכל יום תמיד ואף ביתר תוקף כל עוד השערים נשארים נעולים.

„אמונה" קוראת לעם לחזור לעצמו ואל ייהודו

„אמונה" — תנועת האשה הדתית־לאומית עקבה בחרדה במסע השיסוי שנערך השבוע בכל כלי התקשורת נגד רבה של מגדל העמק ההנחיות שנתנו, כביכול, על ידו, לא לאפשר לנשים להשתתף בהלוויות המת.

ההסתה התנהלה במקרה דנן נגד הרב גרוסמן ממגדל העמק ולמעשה מכוונת היתה למצוא פגם בדת ובכך לפגוע ביהדות הדתית.

ארגון הנשים „נעמת" אשר לקח על עצמו לתקוף ולהתקיף כל נושא הקשור למצוות התורה ונושאיה, עלה מיד על הגל הציבור מבלי לנסות לבדוק או לברר את העובדות לאשורן.

„אמונה" מתריעה מפני ליבוי שנאת חינם של אחים בכלל ושיסוי לבין אחים דתיים ושאינם שומרי מסורת בפרט. „אמונה" קוראת לעם לחזור אל עצמו ואל ייהודו.

מחירי הטיסות מישראל לאירופה, שהיו מוקפאים על פי החלטת שר התחבורה, חיים קורפו מאז אפריל 1984, יועלו החל מחודש אפריל השנה ב־6 אחוזים, לעומת מחירי קיץ 1986 כך מוסר דובר משרד התחבורה.

התובע האיטלקי מאשים את סוריה במעורבות

תוקפי נמל התעופה רומא התכוונו לפוצץ מטוס „אל־על" מעל ת"א

רומא (רויטר־עתי"ם) — המחבלים הערביים שהרגו 13 בני אדם בהתקפת הדמים שלהם על נמל התעופה של רומא בסוף 1985 התכוונו להשתלט על מטוס „אל־על" ולפוצצו מעל ת"א — נאמר בדו"ח החקירה של התביעה האיטלקית על הפיגוע הטרוריסטי הזה.

התובע הציבורי דומניקו סיקה אומר בדו"ח כי ארגון המחבלים של אבו־נידאל היה האחראי להתקפת הדמים הזאת שבוצעה ברומא בעת ובעונה אחת עם התקפה דומה על נמל התעופה של וינה בה נהרגו שלושה בני אדם.

התובע האיטלקי אומר כי בסיס ארגון הטרור הזה הוא בסוריה ויש לו קשרים עם השירות המודיעין של חיל האוויר הסורי.

בדו"ח שהוגש לפני שבוע והגיע לידי רויטר ביום חמישי, ממליץ סיקה בפני התובעים האיטלקיים להעמיד לדין את אבו־נידאל, מחבל נוסף באותו ארגון ואת המחבל היחידי שנותר בחיים מכנופיה של ארבעה אשר ביצעה את ההתקפה ב־27 בדצמבר 1985.

המחבל אמר לשופטים החוקרים כי היחידה שלו ששטפה את טרמינל הנוסעים ברומא באש מכונות־יריה וברימוני־יד התכוונה להגיע אל מטוס „אל־על", להביא להמראתו ולפוצץ אותו בשמי תל־אביב. כולם ציפו למות בהתקפה הזאת.

המחבלים נהרגו ע"י אנשי ביטחון ישראליים

החקירה, שהסתמכה גם על בדיקות בליסטיות וניתוחים לאחר המוות, הראתה שכל המחבלים ההרוגים נהרגו ע"י אנשי בטחון ישראליים שפגעו בהם לפחות ארבע פעמים בידיות אקדח.

סיקה אומר בדו"ח כי המחבל חאלד, מיד לאחר שהחל להכרתו בבית החולים, שאל אם הצליחה ההתקפה בנמל התעופה של אתונה. סיקה אמר כי כטרוריסט שלישי, אותו תבע להעמיד לדין, ראשיד אל חמאיידה, הוא אחד מבכירי ארגון הרצח של אבו־נידאל והוא נטל חלק בהתקפה על נמלי התעופה. הוא הכיר את רומא היטב והיה בעיר לצורך הכנת ההתקפה הרצחנית ב־1982 על בית הכנסת הראשי של רומא, אשר בה נהרג ילד בן שנתיים.

סיקה אומר בדו"ח כי מחבל זה היה לבטח נוכח בעת ההתקפה על נמל התעופה פיומיצ'ינו והוא שנתן את האות לפתוח בהתקפה.

עוד אומר התובע סיקה כי אל־חמאיידה היה מצוי קרוב אל המבצע אילו הצליח. אולם הסידורים שעשו הטרוריסטים בנמל התעופה נכשלו בכך שהם לא שמו לב לאנשי הבטחון הישראליים.

עוד מספר סיקה בדו"ח כי חאלד סירב בתחילה לתקף פעולה אולם אחר כך מסר הודייה כוללת לאחר שנכנס לדכאון משום שאף אחד מהקורבנות של ההתקפה לא היה בין אלה שהוא שנא וכי הכל היה חסר תכלית והועלת ונעשה ללא כל הצדקה מבחינת הגיון המלחמה.

האלד סיפר עוד בהודייתו כי לארגון המחבלים שלו יש דירה בשכונת יאקו אל־דין בדמשק והיא היתה בסיס יציאה לפעולות בחו"ל.

הוא אמר כי היו מחבואי נשק במקומות בטוחים בכל אירופה, חלק מהם קבורים באדמה ליד עצים בולטים בשטח וליד צבעים אחרים הניתנים לזיהוי בנקל. הוא אמר כי נשק וחומרי נפץ החבואו בעיר גרמניה עוד מלפני ההתקפה על הנבחרת האולימפית הישראלית במינכן.

עליה חדה לדולר באירופה

לונדון (רויטר־עתי"ם) — עליה חדה של הדולר נרשמה בשוקי הכספים של אירופה, ככל הנראה בעקבות שיפור הנהיה לגבי המשק האמריקאי ב־1987 והסוחרים שוכים כי מדינות התעשייה הגדולות יפעלו במשותף כדי לעצור הידרדרותו של המטבע הירוק.

הדולר עלה באחד השלבים במסחר על שעות הבוקר בשני פניג בקרוב הגיע ל־1.836 מארק.

כמו כן אומרים פעילים בבורסה של פרנקפורט כי מורגש שינוי באווירת השוק כלפי הדולר ומומחים לשוק הפיננסי בבנקים הגדולים בגרמניה צופים עלייתו של הדולר עד ל־1.85 מארק בטווח הקרוב ביותר.

עובדי בל"ל: איינהורן, הירש ובוקסבאום צריכים ללכת

מאת מרדכי זפט

הוועד הארצי של בנק לאומי עמד אתמול, בשיחתו עם יו"ר הבנק ד"ר חוה והמנכ"ל איינהורן, על דרישתו שאיינהורן, בוקסבאום והירש יפרשו מהבנק בשל חלקם בתנאי הפרישה של יפת ובתנאי השכר של הבכירים בבנק בשנים האחרונות.

ד"ר חוה ביקש מחברי הוועד לפתוח דף חדש עם ההנהלה. איינהורן טען כי לא ידע על הרבה דברים שהתרחשו בבנק בנושא שכר הבכירים ופרישתו של יפת.

כתב אישום נגד 4 מבין חברי משלחת השמאל לרומניה יוגש כתב אי לבית משפט השלום ברמלה — הודיעה אתמול דוברת מחוז המרכז של משטרת ישראל.

כתב האישום נגד לטיף דורי, ראובן קמינר, יעל לוטן ואליעזר פיילר מאשים את חברי המשלחת ב„קשירת קשר לביצוע עוון" כדי לעבור על החוק האוסר קיום מפגשים עם נציגי ארגוני טרור.

כזכור, נפגשה המשלחת עם נציגי אש"ף בכנס שנערך בחופות הרומנים.

טוב ידיד רחוק משונא קרוב

בעיית היחסים ישראל—דרום אפריקה, שוב מעסיקה אותנו. המצפון היהודי הוא שעורר צבעים וקיפוח השחורים בדרום אפריקה מוסיף באמת ובתמים להטריד את מצפוננו. גם בזמן גובר הלחץ מצד המעצמות האירופיות והממשל האמריקאי, בתביעה שישראל תתרום אף היא חלקה ללחוץ על פרטוריה. אומרים שהממשל אף מאיים שאם ישראל תמשיך בקשריה עם ממשלת האפרטהייד, אנו עלולים להיקלע לסכסוך קשה עם ארה"ב ולהעמיד בסכנה את הסיוע — או חלקו — שאנו מקבלים ממנה.

לא בכבקרה נקשרו בין ישראל לדרום־אפריקה יחסים הדוקים ועל כן לא הכל צופים פתרון קל ופשוט לבעייה. רצחם, ההשבתות, ירושלים ופרטוריה מתלבטות בבעיות דומות: היהודים באזורנו כמו הלבנים בפרטוריה הם מיעוט במרחב; הרוב — השחור באפריקה והערבים במרחב שלנו — מתנכלים למיעוט וצפויה לו, גם פה וגם שם — השמדה טוטאלית אם לא ית. גו. גם ממשלת ישראל וגם ממשלת דרום־אפריקה, נתונות במילכוד כשמצד אחד, אין ברצונן לפגוע בזכויות השכנים, ומהצד האחר הקיום שלהם מאלץ אותם לנקוט באמצעים, בלתי מקובלים במשטר דימוקרטי, כדי להגן על עצם קיומם. נקל לשער מה יקרה ללבנים בדרום אפריקה אם ייענו לזכויות שוות לשחורים כשם שלא קשה לחזות מה יקרה באזורנו, אם ישראל לא תנקוט אמצעים חמורים ולא־דימוקרטים, כדי להתגונן מפני מבקשי נפשותינו ורכושם של תושביה היהודים. הסכנות המאיימות על שתי המדינות ואוכלוסיהן, כמעט מאותו אויב — היא שקירבה אותן, כששתיהן מוחרמות ומאויימות ללא הרף.

זהו הרקע הבסיסי שגרם לשיתוף הפעולה בין ישראל לדרום אפריקה בתחומים שונים ורגישים וכל עוד הערבים מסביבנו והשחורים באפריקה הגדולה יוסיפו לאיים עלינו, לא ישתנה דבר.

דבר נאמר על ידי מדינאי חכם: שאין יחסים בין מדינות אלא אינטרסים.

בדרום־אפריקה יש יישוב יהודי ניכר, אף שאנו צוננים בתקווה שגם הם יעלו לישראל — הרי כמעט ברור, שרובם יישארו בקייפטאון וביוהנסבורג. עיצומים ישראליים נגד דרום אפריקה, שהשלכותיהם על מדינה זו, כשלעצמם, יהיו מועטות — יישאו תוצאה מוחשית אחת: האנטישמיות תגבר שם וראשוני קרבנותיהן של הסנקציות הישראליות — יהיו — היהודים — כשם שהסנקציות הכלכליות יפגעו קודם כל בשחורים, כאוכלוסיה מעוטת אמצעים. אם הכוונה בהפעלת הסנקציות היא להמריד יותר את האוכלוסיה הזאת ולשסות אותה נגד הלבנים, הרי זה מרשם בדוק ומנוסה לכך.

כשמענו השבוע מראש עיריית יוהנסבורג, כי גם ללא הסנקציות שננקטו נגד פרטוריה, כוחו של ה„אפרטהייד" הולך ונחלש והמעורבות בין הלבנים והשחורים הולכת וגוברת. לנו, היהודים תוספה זו, יכולה לשמש מענה כלשהו לתביעות המצפון היהודי. מכל מקום הדרום־אפריקאים יוכלו להגיד לשכאלנים שלנו: טול קורה מבין עיניך וקשוט עצמך תחילה.

גיזרת מרשת היחסים בין ישראל לארה"ב, שאם הממשל יתעקש בלחציו לרתום גם את ישראל לרכבת העיצומים, נמצא עצמנו במצב מביך. אולם כאן המקום לתבוע בממשלת ישראל, להסביר היטב לאנשי ארה"ב את מצבנו המיוחד והשונה לעומת מצבן של מדינות אחרות שעיצומיהן נגד דרום־אפריקה לא יגעו אפילו באחת משערות ראשיהן. אינני מתרשם שהציבור בארה"ב נלהב לעיצומים של ממשלתו. בו בזמן הממשלה שלנו צריכה להשתיק את יפי הנפש במשרדיה, מסוגם של ד"ר ביילין, שהרבה באחרונה לעשות נפשות לעיצומים ישראליים.

עיצומים ישראליים נגד דרום־אפריקה, הידידה היחידה שלנו, במרחבי אסיה ואפריקה — לא תהיה להם השפעה חיובית כלשהי על המתרחש שם. יהיה זה שער עצמי שיפגע באמינותנו בעולם ויציב בפנינו בעיות חדשות וקשיים נוספים. צריך להסביר לעולם, הוסף והסבר, שאנו עניים ודלים ומהמעט שיש לנו, אנו צריכים לשמור לעצמנו — ועניי עירך קודמים.

בקצה העט
מאת צבי

על מדוכת הפורום הבינלאומי

אפשר לצדד בכינון פורום בינלאומי, כולל ברית־המועצות, שידון על הסכסוך ישראל־הפלשתינים. אפשר להיות נגד. יש פנים רבות לכאן ולכאן. ואפשר להיעזר בנימוקים שונים — פרט לנימוק אחד: שהכנסת או ממשלת ישראל כבר החליטו על כך בחיוב. זה נימוק שמר פרס מרבה להשתמש בו ללא סימוכין של ממש.

האמת היא שמעולם לא החליטו, לא בכנסת ולא בממשלה במישרין ובמפורש, בעד או נגד. יתר על כן, שורי איש אינו יודע מה טיבו של פורום זה. מה שברור הוא, שבאחת מהדיחות עמד פרס, אז ראש הממשלה, מסר אחרי שובו מחו"ל, וכן השאר צריך ברעיון הועידה הבינלאומית — הכנסת רשמה את הדו"ח. מר פרס, שנדמה רושם כבר שדבק מאד ברעיון, טוען שיש לראות באותה ישיבה אישור לעמדתו. במידה רבה יותר של הגיון וצדק, טוענים המתנגדים ובראשם ראש הממשלה של היום, שאין בכך שהוכח באותה ישיבה, מקום הסכמה לרעיון.

יתירה מזו: כאשר שאיש לא ידע ואינו יודע גם עתה מה טיבו של עובר זה — מוטב שלא יונצח בתולדות עילודה מפוקפק. אף אין זה לכבודה של המדינה ששר החוץ שלה ידבר בחוץ־לארץ, בפגישותיו עם אישים פוליטיים, כאשר הרעיון ובו בזמן ישמיע ראש הממשלה דברים, מר שמיר, את דעתו נגד. עליך, איפוא, שאיש מהשניים לא יקבע בנוסחאות, כן או לא, בעוד שנושאים בנושא יכולים להמשך — וכך אמנם אמר מר שמיר. אם הדברים יגיעו לידי ליבון והבהרה — יהיה צורך להביא את הנושא להכרעה בממשלה ובכנסת.

מה שברור הוא שמי שחותר לשלום תמורת ויתורים קל לו לצדד בפורום בינלאומי, אף שהויתורים שפורום בינלאומי עשוי להמליץ עליהם, יכולים להשיג אותו דבר במשא ומתן ישיר. מי שאינו מאמין בתקפו של הסכם כלשהו עם הערבים גם אם יושג — ברור שבשבילו הפורום הבינלאומי יכול להיות רק לרועץ, אפילו הממשל בארה"ב קריר למדי, בעניין פורום כזה. סיבת הדבר, שאין הוא רוצה לשתף את בריה"מ בענייני המזרח התיכון. זו נקודה מחלוקת בינינו לבין האמריקאים, שהרי אם אמנם בריה"מ תשנה את מהלכיה ויחסה לעליית יהודיה לישראל; ואם תחדל מעמדתה העוינת למדינת ישראל — צריך לראות אחריותה לגבי פתרונות אפשריים, אם אך יהיו מקובלים על ישראל — באופן חיובי.

מר פרס החזיר השבוע את הליכוד באמרו שלא יהיה שר חוץ אם לא יינתן לו להתקדם לקראת שלום. הדברים הוטלו לאווירת המתח שהשתרר באחרונה בין הליכוד למערך. סבורני שאין להשתמש בעניין קידום השלום כחומר נפץ לשם פיצוץ הקואליציה, אשר תוך כשלונותיה, לא סיימה עדיין את תפקידה ודוקא עניין השלום מחייב אותנו להיות חזקים כדי שנוכל להציג עמדה חזקה בהתאם.

תגובות צורמות אזניים

משום־מה, מתרכזת מגננת המערך כלפי הליכוד בנושא השעון של מר פרס. ענין השעון הזה הוא הבטן הרכה של הליכוד ואכן קל מאד לבנות את כיצבת ההגנה של המערך על השעון שבאמת הוא פתוח משילי. אין פגם במר פרס אם הסכים לקבל מידי בלס מתנה אישית ליום הולדתו חרף נסיבות המהירות (ישב עם בלס, הבחין בשעון הזהב שלו ידו וביום הורידו ומסרו במקום למר פרס) שאין מעידות על מתנה יזומה מצדו של בלס. לפי נסיבות חילופי המכתבים, יוצא שהידידות בין השניים גבוהה מאותה רקמת יחסים, שבסותה מסביב להתרומות הגדולות של מר בלס למר פרס וזה מה שמצריך הסבר. אם יש טענות למערך נגד הליכוד היא. תומך יסודותיהן בסחר הקרקעות בגדה — אפילו עלול להתברר שהן שונות, מדוע המערך מוציא אותן לאור העולם עכשיו? ובכלל, כיצד מתרץ ומנומק מחדל של המערך במחדל של הליכוד?

מבקר המדינה בדו"ח שלו ציין שהביקורת נתקלה בתופעה של תרומות בסכומים גדולים מאד שלפי התיעוד והצהרות נציגי הסיעות הנוגעות בדבר, היו תרומות מיחידים והן מותרות לפי החוק. הסכום בתרומות שהגיעו במספר מקרים עד לכיה ממאה מליון שקל (כחצי מיליון דולר לפי שער הדולר בעת נתינתן) מתורמים יחידים. תרומות בסדר גודל כזה — אמר מבקר המדינה בדו"ח שלו — מעלות את המחשבה של עקיפת האיסור בדבר קבלת תרומות מתאגיד, אף שלא תמיד אפשר להוכיחה.

אך המבקר הוסיף: „אין הבדל הגיוני ביניהן לבין תרומות מתאגיד. הטעם שביסוד האיסור לקבל תרומות קיים בלא פחות תוקף, בתרומה כזאת מאת היחיד. האיסור החמור הוסבר על ידי יו"ר ועדת הכספים של הכנסת, בעת הצגת חוק מימון מפלגות לקריאה ראשונה בינואר 73, בצורך „לשחרר את המפלגות מתלות בתומכים שונים, אשר לא רק נותנים כספים למפלגות אלא ודאי גם רוצים לקבוע את דרכי המפלגה". תלות זו עלולה להיווצר על ידי קבלת תרומות בסכומים גדולים גם מיחידים ולא פחות מאשר על ידי קבלתן מתאגידים". אפשר להוסיף שלגבי קבלת תרומות מיחידים יש אפילו נימוקים יותר מכריעים לאיסור. הווי אומר: שצריך להרחיב את תחולת החוק.

צריך לשאול את מבקר המדינה: נניח שלפי החוק הקיים לא היית מוסמך להגיב, ספציפית ביותר חיונה לגבי תרומות מיחידים; אבל אם זה נכון, כפי שעולה מהפרסומים, שמר בלס נתן לשתי מפלגות (מערך, יחד) סכומים כה גדולים — הכיצד נאמר בדו"ח שלך שהתרומות הגיעו עד כדי חצי מיליון דולר, בעוד שמתברר עכשיו שהתרומות של מר בלס למערך ולווייצמן היו גדולים בהרבה?

כה אמר פרופסור ליבוביץ

פרופסור ישעיהו ליבוביץ, שוחח שיחה ארוכה עם כתב של „הותם". בשירות לקוראי „הצופה" ברצוני להביא קצת מדבריו:

„— — — השאלה המכרעת היא השאלה של חיינו כאן, היא קביעת עמדה בעד הסתלקות מהכיבוש. כל השאר הם פטפוטים — — — אחרי הממשלה הזאת תבוא ממשלת כהנא — שרון — דרוקמן וסופו של הכביך יהיה שיכלאו אתכם במחנה ריכוז אשר יקימו לבוגדים שכמותכם".

„— — — אינך מבין שברגע זה (כאשר התנועה הקיבוצית לא תשתתף בקואליציה) כל המשטר הזה יתמוטט. בו ברגע שיהיו בארץ איזה רבבות בני אדם, אפילו מאות אלפים, שיגידו מה שאמר מיעוט אמריקאי על מלחמת וייטנאם — — — תאר לך שאפילו מספר קטן של אלפים בלבד, יחתמו על מכתב גלוי לשר הבטחון שיפורסם בעתונות: „אנחנו החתומים מטה משרתים בכל מאודנו ובכל נפשנו בצבא ההגנה לישראל, ואנחנו מסרבים לשרת בצבא הכיבוש לישראל". אינך מבין שכל הבועה הזו תתפוצץ באותו רגע — — — בתנועה „יש גבול" כבר מתלבטים שנה אם בכלל לדון בהצעה זו ואני אומר: למה אני היחיד שבאסיפות פומביות, לפני מאות בני אדם, מציג את עצמי כבוגד בערכים המקודשים לכם".

„הלאומיות הופכת את האדם לחיה נוראה — — — הלא ראית מה מדאיג את הקיבוץ בשנים האחרונות: עיקר הדאגה שאין יותר התלהבות לצה"ל — — — לא שלא מודאגים מהירידה אבל היא. לא כל כך מזעזעת כמו העובדה שהנה גידלנו צעירים שאינם שמחים להיות קצינים — — — צומח דור של צעירים שאינם נלהבים להיות קצינים בצה"ל".

„תחשוב לעצמך שאלף בני אדם יגידו את זה: „אנחנו בוגדים בערכים המקודשים שלכם. כל הקונסנסוס הלאומי שלכם הוא שקר". והתגובה הקיבוצית יכולה לגייס לא אלף, אלא עשרת אלפים דוקא כאלה שמשרתים במילואים, או בצבא ממש שיגידו: „אנחנו מסרבים לשרת בצבא הכיבוש לישראל — אם אנחנו נקבל פקודה ללכת לרמאללה ולפתוח באש על אנשים שאינם מחזיקים נשק ביד, אנחנו מסרבים". וזה הדבר המחריד: שלא נמצא מישהו שהפר את הפקודה. ועל מה הם מפגינים? למען חירותם הרעיונית — — — ואנחנו פותחים באש עליהם. האם השלטון המנדטורי היה פותח באש כשאנחנו עשינו הפגנות נגד הספר הלבן? אין להעלות על הדעת שמישהו היה פותח באש. גם אם היו זריקות אבנים".

„אני מציג את עצמי במפורש, כבוגד בערכים המקודשים שלכם — — — כולנו חיים במסגרת של מדינה שמהותה היא לשמש מנגנון של כיבוש ערבי. לזה מקדישים שישים אחוז מתקציב המדינה. בשביל אחיות בבתי החולים אין כסף אבל בשביל רבנים ומרצים אחרים, אלה שבעבר לקו הירוק — יש כסף".

„אנחנו צריכים לשלוח מכתב ליאסר ערפאת, יושב ראש ארגון השחרור הפלשתינאי: „אנחנו מזמינים אותך לבוא לירושלים למשא ומתן על שלום בין מדינת ישראל לבין העם הפלשתינאי". האם הוא יעז להגיד? לאז מובן שזה יחייב הכרה בעם הפלשתינאי. ואל תשכח מי אמר: „אין עם פלשתינאי" — — — את זה אמרה המנהיגה הגדולה של הסוציאליזם הישראלי. באה יהודייה מארצות הברית ומכריזה שאין עם פלשתינאי — — — ואנחנו עוד מתמרמרים על זה שבאמנה הפלשתינית לא מכירים במדינת ישראל".

„לאחר שאנחנו נכיר בעם הפלשתיני יאסר ערפאת לא יעז לא להכיר בנו. אתה יודע, לאחר שאפילו ערפאת יסכים לבוא — לאחר מכן מלחמה כבר לא תהיה בלתי אפשרית".

דוגמה לא חינוכית

השבוע החליטה הממשלה למנות את האלוף דן שומרון לרמטכ"ל הבא והוא יתחיל לכהן בעוד כמה חדשים.

דן שומרון לא היה המועמד היחיד לתפקיד. היו עוד שלושה אך, כידוע, רמטכ"ל יש רק אחד. יש לסמוך על הממשלה וביחוד על שר הבטחון, שבחרו במועמד המתאים ביותר. מוסרים כי שניים מתוך שלושת המועמדים שלא זכו במינוי יפרשו מהשירות. אם אמנם יעשו כן — יהיה בכך משום הצגת דוגמה חינוכית שלא למופת (אם מדבר בלשון הכבסה).

אלופים שהיו מועמדים לרמטכ"לות — ואף מי שמשמשים עתה בתפקידים בכירים למדי בצה"ל — הדעת מחייבת להניח שהם מסוגלים לתרום — ואף תורמים — רבות לצה"ל ולקידומו. מסתבר, שהיו מוכנים להמשיך בשירות אבל רק כאשר כתר הרמטכ"לות יונח על ראשיהם. ללא התואר הזה. אין הם מוכנים לשרת עוד את העם והמדינה. היה כצער לקרוא ב„דבר" שהאלוף שנתמנה לרמטכ"ל אמר לבני משפחתו, שלולא המינוי לא היה ממשיך לשרת בצה"ל.

כל חייל בצה"ל — בשירות סדיר, בקבע ובמילואים — עשוי להידרש לשירות בו יקריב את חייו. אנחנו מדברים אליו בגבהה גבוהה, על חובתו של כל אזרח כלפי המדינה. איש אינו יכול להתחמק מתפקיד צבאי שיוטל עליו. אין הוא יכול להתנות היכן וכיצד ישרת. מה נגיד מעתה לחייל, להוריו, לאשתו ולילדיו — אם גם הוא ירצה להיות חייל על תנאי? כלום לא יסתייע בדרישותיו בהצביעו על הדוגמה שנתנו לו אלופים מראשי צה"ל — אם השלושה או השניים, אכן יבצעו את איומם — יטיל הדבר כתם על צה"ל כולו. הבה נקווה שברגע האחרון יימנעו לעשות אשר זממו.

אין גבול לקנאות החשוכה של החילוניים

במכתב למערכת „הארץ" מציע אחד הקוראים שאינו מתבייש לצרף לחתימתו את התואר „ד"ר", לא פחות ולא יותר, לבנות „נמל תעופה חילוני". כיצד מתקשר נושא חילוני עם נמל תעופה? מסתבר שבנמל התעופה בן־גוריון מרשים לחסידי חב"ד להציע לנוסעים דפירצת ובה תפילת הדרך ומה שחמור בהרבה מזה — להניח תפילין. מסתבר, שיש אנשים שעומדים לטוס, הרוצים לצדד את בטחונם העצמי ולהפיג את פחד הגבהים, על ידי קיום מצווה.

הכותב אינו טוען שלוחצים על הנוסעים, להתפלל תפילת הדרך או להניח תפילין. הוא טוען רק נגד „היטפלות" של חרדים לנוסעים ואף הגיש תלונה להנהלת הנמל. שתלטנות הדתיים — אומר הקנאי החשוך — מחייבת את הציבור החילוני להתארגן נגדם ואם „הפצי היים נורמליים אנחנו נודיע להנהלת נמל התעופה בן־גוריון שאם לא יסולקו משם חסידי חב"ד „נתבע הקמת שדה תעופה חילוני בשבילנו".

כנס רבנים דן בהיערכות לתגבור הפעילות הקהילתית ואחדות ישראל

מאת סופרנו

כינוס בנושא „היערכות הרבנות לתגבור הפעילות הקהילתית, קירוב לבבות ואחדות ישראל", שנערך ע"י „אריאל" — מכללי תורה יהדות וחברה בישראל, בהשתתפות רבנים מכל הארץ, נפתח אתמול בעיר.

הכינוס נפתח ע"י הרב דוד שפירא, רבני המקום — הרב יוסף אלבו והרב בן ציון ליפסקר — הביאו את ברכת הרבנות המקומית ובדבריהם עמדו על הצורך לתגבר את שיתוף הפעולה בין הרבנים ובתי הדין הרבניים.

הרב שאול ישראלי חבר מועצת הרבנות הראשית, דיבר על הנסיונות לעשות הפרדה בין התורה והמדינה ועל מאבק נגד המושג של „כוחי ועוצם ידי".

פרופסור חיים גביזי מאוניברסיטת בר אילן הרצה על תולדות הרפורמים והקונסרבטיבים ועמד בדבריו על הגלגולים ההיסטוריים של התנועות הללו מאז יסודן. המרצה קבע כי תנועות אלה עוברות שינויים בהתאם לרוח הזמן ולא בקשר לעקרונות. לגבי הרפורמים אמר שנוצר אצלם מצב שלמרות שועידתם החליטה ב־1937 שאין לערוך נישואין בין נוצרים ויהודים, הרי שמנהיגיהם מפרשים הלכה זו בדרכים שונות וכל אחד מהם רשאי לפרשה כרצונו. הוא קבע בהרצאתו שיש כיום כבר כ. בין הרפורמים והשמרנים נוצר מצב שכל קהילה קובעת דין לעצמה.

הרב שאר־ישוב כהן, הרב הראשי לחיפה וראש „אריאל", אמר בהרצאתו שכל רב צריך לדעת שהוא אחראי לכל יהודי בקהילתו והוא צריך לחפש אותו בכל מקום. יש כיום אפשרויות להציל הרבה יהודים אבל בתנאי שהרבנים ידעו איך לדבר אל הציבור.

הרב כהן קבע שהתופעה של הקהילות השמרניות קשה יותר מאשר בית הרפורמים, בשל סכנת הטשטוש, דווקא משום שביניהם גם שומרי שבת.

תא עורכי הדין הדתיים בערך לקראת הבחירות בלשכת עו"ד

באסיפה כללית רבה משתתפים של חברי תא עו"ד דתיים הוחלט להמשיך ולהופיע במסגרת הרשימה המאוחדת למען המקצוע החופשי.

ברשימה שהוגשו למועצה מטעם החברים לנגנסל בן ציון, בזק משה ליפייה מאיר, לקסר עקיבא, כירת יצחק ומסיים יעקב וינרוט.

ברשימה לועד מחוז ת"א מופיעים מלוביק אריה, אלטלף שמואל, ילדי כן שמואל, שפיצר מיכאל, פיק ציפורה, גדרון מיכאל, פרידלר מרים, ומסיים גרמן גרשון.

בראש הרשימה לוועידה: מירון אליהו, לנגנסל בן ציון, פודהורצ'ר יהודה, בזק משה, קובץ אריה, שחור דויד, טוביה ארליך, פרנקל דויד גרמן גרשון ואחרים.

בין המסיימים: האן אריה, בסוק חיים, שחור יוסף דויד, גדל אהרון, רייניש אהרון, פריבס ישעיהו, צבינר מיכאל, הוכמן משה, סלמד אברהם ואנקר אהרון.

התא תומך במועמדותו של מנחם ברגר לראשות הלשכה ושל עו"ד צבי מיתר לראשות מחוז ת"א. בין חברי התא מורגשת תכונה רבה והתעוררות לקראת הבחירות הצפויות להערך בח' אדר (9.3.87).

באסיפה האמורה ניתן שיעור בדף היומי על ידי עו"ד וינרוט. ראש הלשכה ויו"ר ועד המחוז הביאו את ברכתם לעו"ד הדתיים.

משרד החינוך והתרבות

המחלקה להכשרת עובדי הוראה

„אורות ישראל" מכללה לבנות

נפתחה ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח

לימודי חינוך:

א. מסלול לחטיבת הביניים בהתמחויות:
תנ"ך
תושבע"פ
יסודות האמונה (מחשבת ישראל)
מדעי הטבע (פיזיקה, כימיה, ביולוגיה) *
ריכוז חברתי בביה"ס (חינוך בלתי פורמלי)
הסטוריה ולימודי ארץ ישראל
מחשב
אנגלית *
מתמטיקה *
ערבית *

ב. מסלול לחינוך המיוחד
ג. מסלול לגיל הרך
ד. המרכז להשתלמות מורים

* ישנה אפשרות למלגות לימודים מיוחדות.

בחינות הסף ובחינות הכניסה תתקיימנה אי"ה ביום ראשון, ט"ז שבט תשמ"ז (15.2.87) בשעה 11.00 במכללת „אורות ישראל" באלקנה.

המעוניינות תפנינה בכתב או טלפונית למכללת „אורות ישראל" אלקנה, ד.נ. אפרים 44814, טל. 03—9362175/6.

מרכז ישיבות בני־עקיבא

„אורות ישראל" מכללה לבנות

לימודי סיעוד:

מסלול לאחיות בשיתוף עם ביה"ח לניאדו

(מתאים גם לאמהות)

בחינות הכניסה תתקיימנה אי"ה ביום ראשון ט"ז שבט תשמ"ז (15.2.87) בשעה 11.00, במכללת „אורות ישראל" באלקנה.

* המעוניינות תפנינה בכתב או טלפונית למכללת „אורות ישראל" אלקנה, ד.נ. אפרים 44814, טל. 03-9362175/6.

ב"ה

חגיגות סיום ספר הרמב"ם

ביום הבהיר שבו יחוג כל ישראל כולו את סיום הרמב"ם היומי.
שמחה מיוחדת בכנה זו, באשר היא מקיפה ומאחדת את כל בית ישראל, בשלושת המיומים:

א. סיום המחזור השלישי ללומדי שלושה פרקים ליום, ב"יד החזקה".
ב. סיום המחזור הראשון ללומדי פרק אחד ליום, ב"יד החזקה".
ג. סיום המחזור השלישי ללומדי המצוות היומיות, ב"ספר המצוות".

החגיגה הארצית תתקיים אי"ה ביום שני י' שבט התשמ"ז (9.2.87)
בבנייני־האומה, ירושלים, בשעה 6.00 אחה"צ
(בתוספת אולמות ומסכי הקרנה)

במעמד מרנן ורבנן,

גדולי התורה והחסידות שליט"א

ואישי ציבור נכבדים

את החגיגה הנעים תזמורתו של משה מונה רוזנבלום
בהופעה מיוחדת של החזן־זמר מגן־יינגל
שניאור זלמן בוימגרטן

כרטיסים ניתן להשיג בכנ"ס הב"ל ברחבי הארץ

מלחמות היהודים על קיבוצים ומתנחלים

חובות הקיבוצים המעיקים עליהם — מחממים את הלבבות של הפוליטיקאים. יש שילובם עם אנשי הקיבוצים המהססים לעזרה ויש המבקשים את ליבם ומפעילים את ה־שיקולים הפוליטיים כדי להכביד על מה שהם מכנים „השמאל הקיבוצי".

ויכוח זה מעסיק עתה את חברי הכנסת וועדת הכספים שלה. בעוד, המערך מתנה את קולו לאישור תקציב המדינה במתן סיוע לקיבוצים, אנשי הליכוד מתמרדים נגד שר האוצר שלהם ועומדים בתוקף על ההפרדה הכוחלטת, בין ההצבעה לתקציב לבין ה־סיוע לתנועה הקיבוצית. ובאין פשרה — ההצבעה על התקציב נדחתה, ואילו הוויכוח, בין השוללים והמחייבים את הסיוע לקיבו־צים, נמשך במלוא הקיטור.

ולא היה בדבריו של שר האוצר משה נסים כי חובות הקיבוצים אינם עניינו של המערך בלבד. — כדי לשכנע את עמיתיו לליכוד להסיר את הווטו שלהם בכל שאנו מתעמקים יותר בוויכוח זה, כן הולכת וגו־ברת ההתנגדות לאלה שהניפו את דגל המפלגה כדי לפגוע בתנועה הקיבוצית ש־זכויותיה בבניין הארץ ובמערכה על תקומת המדינה עולים לאין שיעור על המשמעות המפלגתית הצרה שיש לתנועה זו.

מותר להתווכח מבחינה אידיאולוגית עם התנועה הקיבוצית. אבל תהא זו איוולת לנצל ויכוח אידיאולוגי, כדי לפגוע במאות קיבוצים שנקלעו בקשיים עקב המשבר ה־כלכלי ולסכן את עצם קיומם.

ייתכן שגם המערך שהתייצב לימין התנועה הקיבוצית, נושא במידה מסוימת ב־אחריות למחול השדים התקציבי שאנו עדים לו בימים אלה. כי המערך הוא זה שהניף את דגל המלחמה נגד ההתנחלות היהודית באי״י, והעלה על נס את מלחמתו נגד מתן תוספת תקציבית לציבור ההתנחלויות ה־קיימות. ייתכן איפוא שנאמני ההתנחלות היהודית באי״י מצאו הזדמנות להיפרע מה־מערך שהתנועה הקיבוצית היא חלק בלתי נפרד ממנו.

בכל זאת, אין להצדיק את המלחמות הללו בשעה שמדובר בצרכים החיוניים של התנועה הקיבוצית הזקוקה לעזרה. במקרה זה יש להתעלות מעל לשיקולים מפלגתיים ול־הימנע מפעולות עונשין הפגנתיות דבר ש־אינו מוסיף כבוד לנוקטים צעדים כאלה.

מסיעת הליכוד בכנסת, יש איפוא לדרוש להימנע ממלחמה בקיבוצים, ואילו מהמערך והעומדים בראשו חובה לדרוש שלא לנצל מניעים פוליטיים כדי לחבל בהתנחלות יהו־דית באי״י.

על הממשלה להגיש סיוע לתנועה הקי־בוצית וגם למתנחלים. כשם שמבינים שתנועה הקיבוצית במצוקה, ויש לעזור לה, כן יש להבין ולהכיר בחשיבותה של ההת־נחלות היהודית באי״י ולסייע בהתפתחותה. יש להיזהר מקיצוץ בנטיעות הן בקיבוצים והן בהתנחלויות.

את הסיוע יש להגיש עפ״י שיקולים ענ־ייניים ולא אינטרסים מפלגתיים.

מא״ן

„חכמותיו" של רודף פרסומת...

הצעתו של ראש עיריית תל־אביב שלמה להט, שתל־מידים בבתי ספר כלליים יתח־בשו כיפה על ראשם בעת לימודי התנ״ך, זכתה לגלי בי־קורת, כאילו עומדים כבר ל־הכריח אותם, את התלמידים לחבוש את הכפות ו„ליהפך לדתיים" — רחמנא ליצלן.

על כולם עלה בדברי ה־ביקורת, חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, שמהיום הראשון לא הניח לנושא ועבר דרך כל כלי התקשורת כדי להס־ביר את עמדתו השלילית לרעיון, תוך שהוא מנסה גם לגלגל על הנושא בכלל.

וכך אמר בין השאר רודף הפרסומת: אוהו, כיפה רו־צים לשים על ראשי התלמי־דים ודאי מפני שקר ב...אי־רופה. וזהו, לצרך היה סגנון התגובה של ח.„מיבילי" את מפלגתו למאבק רצוף נגד כל מה שקשור לערכי דת ומ־סורת ישראל. וכל מה ש־נדון סביב עניינים של הדת־יים, הוא יחד עם עוד כמה ממרעיו, חברי הכנסת הש־מאלנים, אץ־רץ אל המיק־רופון כדי לשפוך את „חכ־מותיו"...

ח־פ־ן

*

„רקוויאם לפרה"

בין השוחטים המשגיחים ושאר העוסקים בבית המט־בחיים העירוני בבאר־שבע — נראה לאחרונה מסתובב ומצלם, ד״ר דוב ברנע, בן 70, לשעבר מנהל מחלקת ה־חינוך של עיריית באר־שבע.

ד״ר ברנע התפרסם בעי־קר דווקא בשל תחביב ה־צילום. יכולתו להנציח רגעי־שיות של אנשים מתוך נקו־דת הסתכלות אישית; כבר זיכו אותו בפרסים רבים. ה־פעם נוכח לדעת כי נוסף לאנשים יש בעולמנו גם פרות ובמיוחד אלו המובלות לש־חיטה בבתי מטבחיים. בתי־מונותיו מבית המטבחיים מנ־סה ד״ר ברנע להוכיח שגם העוסקים במלאכת השחיטה הם בני־אדם ובסופו של דבר הרי כולנו נאכל את הבשר.

אומר דב ברנע. „איזו־ התבוננות רבה בנעשה בבית המטבחיים התחלתי להעריך את העוסקים במלאכה". ב־סה״כ התכוונתי להציג את מלאכתם כפעולה אנושית ו־גילה וזו לא. מובן שאין אפשרות לשוחח עם הפרות המוצגות בתערוכתו הנקראת „רקוויאם לפרה" שנפתחה לאחרונה בבאר־שבע אך עיני הפרות אומרות הכל...

משה ניר

תצפית

*

„אני גאה שזה היה סבא שלי"...

ביום שני, יו״ח בטבת, ביקר בנצרת עלית שר הבטחון יצ־חק רבין, לרגל קבלת אזר־חות כבוד. בקבלת הפנים ש־נערכה לכבודו בעיריה ה־מקומית, בירך אותו הרב פי־נחס מילר, רב העיר וכך אמר לו:

„כשרבני ישראל רואים אחד מראשי המדינה בולט בכשרונותיו, בתכונותיו וב־מסירותו לעם ישראל, אז הם אומרים „חפש אי הסבא" דהיינו — בדוק בשורשיו של האיש, כלומר, מנסים למצוא את הקשר הנפשי בין הסבא ונכדו.

חיפשתי ומצאתי סיפור קצר, מפרי עטו של הסופר אליעזר שמואלי, שהיה מורה בבית־הספר החקלאי „כדורי". ברוסיה הצארית חי לפנים יהודי שומר תורה ומצוות ב־שם רבי יצחק כהן, היה סו־חר יערות עשיר ועשה עס־קים גדולים עם בויארים ו־אצילים. בין השאר, קיים קש־רי מסחר מסועפים עם בית הצאר בהם נסיכים ונסיכות מבית־רומאנוב, שליטי רוסיה הגדולה. למרות שרבי יצחק כהן היה מגודל זקן ארוך ולבוש קפוטה שחורה, ניהל בית־המלוכה הרוסי עסקי קרקעות רבים איתו.

פעם ביום שבת אחד, ב־אמצע הסעודה, כששרו זמי־רות נשמע צלצול הטלפון. אחד הילדים, מתחת לגיל ה־בר־מצוה, הרים את השפו־פרת ושאל: — מי המדבר? — „הנסיכה קאטיה אלכסנ־דרובה" — נשמע קול אשה תקיף מתוך השפופרת. הילד מיהר אל אביו ואמר: — אבא, אחותו של הצאר ניקו־לאי מבקשת אותך לטלפון. רבי יצחק כהן הפסיק לשיר זמירות של שבת הרהר מעט. בבית השלום את עיניו לרגע ואמר לילד: — „בקש את סליחת הנסיכה ואמור להוד מעלתה, כי יהודי שומר שבת אני ואיני נוהג לשוחח בטלפון ביום המנוחה הקדוש ליהודים" אמר וה־משיך לזמר את הזמירות של שבת.

רבי יצחק כהן זה המשיך הרב מילר, היה אבי אמו של המדינאי הדגול ואיש הצבא המבריק, השר יצחק רבין, הסבא הוריש לנכדו לא רק את שמו, אלא גם תכונותו: יהודי־גאה, מסירות נפש ו־דבקות במטרה שמאמינים בה.

בטוח אני, כי לאחר עש־רות שנים, כשיצחק־הנכד יצחק רבין, הרמטכ״ל של צבא ההגנה לישראל את ירו־שלים עיר הקודש ואת הר הבית והכותל המערבי, היו שפתיו של אותו חסיד וצדיק דובבות בקבר...

עד כאן דברי הרב. היה זה באולם הישיבות של מועצת העירייה, שהיה מלא מפה לפה עם קצינים בכירים ב־צה״ל, הממונה על המחוז, ראשי משרדים ממשלתיים ו־ציבור מגוון, יהודים וערבים.

בדברי תשובתו אמר השר רבין: „כל מה שאמר כבוד הרב מילר — אמת ונכון, אינני מתבייש בכך. להיפך — אני גאה שרבי יצחק כהן ז״ל היה הסבא שלי..."

שלום סרויסה
נצרת עלית

מן המעיין

והיה לאות על ידך — — כי בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים (שמות י״ג ט״ז). רו־צה לומר דזה היה חו־זק יד דאף שלא היינו כדאים להיגאל, מ״מ הוציאנו ה' ממצרים. וכן לעתיד בימי צאתך ממצרים אראנו נפל־אות אף אם לא יהיו זכאים — אראנו נפ־לאות...

עפ״י „ישמח משה"

חוק תכנון והבניה תשכ״ה 1965
מרחב תכנון מקומי שקמים
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ״ה — 1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום, ובמש־רדי הועדה המקומית לתכנון ול־בניה שקמים הופקד שינוי תכנית הנקראת שינוי מס' 3 לתכנית מפו־רטת 123/03/6 תלמי יפה.

ביחד עם התשריט המצורף אליו.

עיקרי הוראות השינוי:

להקצות חלק משטח המיועד כיום למבני משק לאזור תעשיה קלה. ה־שטח המיועד כיום למבני משק (חד־לק בלבד) אשר אינו מנוצל זה ע־שרות שנים, ועל כן מבקשים להק־ים מפעל טקסטיל באזור שאת שי־נוי יעודו מבקשים.

ואלה הם השטחים הכלולים בתכ־נית:

שטח התכנית: 98.70 דונם. מושב שיתופי תלמי יפה.

כל המעוניין בשינוי רשאי לעיין בה ללא תשלום בימים ובשעות ש־המשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל המעוניין, בקרקע, בבנין או ב־כל ענין תכנוני אחר, הרואה עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית וכן זכ־אי לפי סעיף 100 לחוק, רשאי תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות להגיש התנגדות לשינוי במשרדי הועדה המקומית האמורה. התנגדות תוגש בכתב בפירוט הנו־מקות בליווי תצהיר המאמת העוב־דות עליהן מסתמכת ההתנגדות.

שלום דניהו
יו״ר הועדה המחוזית
לתכנון ולבניה
מחוז הדרום

חוק התכנון והבניה התשכ״ה—1965
מרחב תכנון מקומי
תמר רמת נגב
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ״ה—1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום, ובמש־רדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה תמר רמת נגב הופקד שינוי תכנית הנקראת שינוי מס' 1 לתכנית מפור־טת 147/03/10 — מישור רותם ב־יחד עם התשריט המצורף אליו.

עיקרי הוראות השינוי: 1. לשנות רוחב כבישים מתוכננים ולהוסיף כבישים. 2. לפרס שטח שיועד ל־שרותי עובדים ומשרדים לשטחים ציבוריים א' וב' שטחים פרטיים פתוחים, שטח למסוק ותוואי חש־מל. 3. לבטל שטח שיועד למסילת ברזל.

ואלה הם השטחים הכלולים בתכ־נית: שטח התכנית 1000 דונם. גוש 100116. מישור רותם.

כל המעוניין בשינוי רשאי לעיין בה ללא תשלום בימים ובשעות שה־משרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל המעוניין, בקרקע, בבנין או בכל ענין תכנוני אחר, הרואה עצ־מו נפגע ע״י שינוי התכנית וכן זכאי לפי סעיף 100 לחוק, רשאי תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות להגיש התנגדות לשינוי במשרדי הועדה המקומית האמורה.

שלום דניהו
יו״ר הועדה המחוזית
לתכנון ולבניה
מחוז הדרום

עירית חיפה
משרד מהנדס העיר
הועדה המקומית לתכנון ולבניה העיר חיפה רחוב ביאליק 3, חיפה טלפון מספר 04־640775

הודעה על־פי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ״ה 1965

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה ב־קשה על־ידי: מר משה גרינברג — לאשר שינוי יעוד המבנה שימוש חורג, כמחסן למזנון מדרך ויש 3 חלקה 43 בגוש 10807 מרכז־הכרמל.

אפשר לעיין בבקשה באגף לפי־קוח ורישוי על הבניה, בבנין ה־עיריה, רחוב ביאליק 3, חיפה, ב־ימים: א', ג', ה' בין השעות: 08.00—11.30.

המעונין להגיש התנגדות לבקשה, ימציאה לפי הכתובת דלעיל, תוך שבועיים מיום פרסום הבקשה.

אותמר יהושע
מהנדס העיר

ועדה המקומית לתכנון ולבנים הגליל המזרחי — טבריה

הודעה עפ״י סעיף 149(1) לחוק התכנון והבניה התשכ״ה 1965

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה לועדה בקשה להיתר בניה לתוספת מגורים מעל קומת מגורים קיימת בגוש 16623 חלקה 27 בכורזאן.

מהות ההקלה — אחוזי בניה מעל המותר.

כל מי שיש לו התנגדות לבקשה הנ״ל יואיל להגישה לועדה תוך 15 יום מפרסום הודעה זו.

שמעון ע. דוק
יו״ר הועדה

שוב חגיגת עליות במניות

מאת מרדכי זפט

מגמת הביקושים חזרה לשוק המניות, כמעט לאורך כל הקו. נקבעו 227 עליות, לעומת 31 ירי־דות ו־126 ניי״ע נסחרו ללא שי־נוי בשער.

המחזור הסתכם ב־19.8 מיליון שקל, מזה 3.2 מיליון שקל ב־מניות ההסדר.

אתמול בבורסה

לקרנות הנאמנות זרמו כ־10 מיליון שקל, מהם להשקעה ב־מניות. בעקבות זאת, נרשמו על־יות גם במספר ניכר של מניות „בכורות".

בשוק אגרות־החוב הצמודות ל־מדד היתה מגמה מעורבת עם תנודות עד כאחוז, בעוד בצמודי המט״ח היו בד״כ תנודות מתונות יותר.

במניות ההסדר, שריכזו עודף ביקוש של כ־3.8 מיליון ש״ח, נק־בעו עליות עד 1.4 אחוז.

שערי המניות

המניה	השער	השינוי בנק	ב־%
סגנות 0.1	1767*		
הבינלאומי	5352*		
פי.בי.	6370*		
אי.די.בי. רג'	89610	+1200	+ 1.4
אגוד	66450	+250	+ 0.4
דיסקונט א'	113860	+400	+ 0.4
מזרחי ש'	36920	+480	+ 1.3
פועלים ש'	60700*		
כללי	15600	+2000	+ 1.3
בל״ל	38650	+230	+ 0.6
מימון 1.0	50900	+100	+ 0.3
אזורים	46550	+400	+ 0.9
לאו' משי' ש'	11200	+ 70	+ 0.6
פתמ״ש	3600	+130	+ 3.8
משכן	4050	+ 90	+ 2.3
עצמאות	17000*		
סקמות ש'	20880*		
מירב	9144	+831	+10.0
שלטון	780*		
לאו' תפ' ש'	11450	+700	+ 6.5
הסנה	442	+ 27	+ 6.5
סקוריטס	1100	+ 30	+ 2.8
שופרסל א'	11060	+100	+ 0.9
דלק	4525	+ 90	+ 2.0
אורן 1	790	— 55	— 6.5
אזורים	1130	+ 60	+ 5.6
אפרי' 1.0	42980	+1000	+ 2.4
נבטים	4930	+100	+ 2.1
גב ים 0.5	4890	+ 50	+ 1.0
הכשרה	81800	+1700	+ 2.1
ישפרו	3520	+260	+ 8.0
ישרס	16950*		
כלל גדלין	715	+ 55	+ 8.3
מגרב	2315*		
נאות אביב	12100	+825	+ 7.3
רסקו מ״ה	6150	—200	— 3.2
פולגת 4	3790	+140	+ 3.8
פוליגון	9009*		
אורדן 1.0	9000	+430	+ 5.0
כבלים	25200	+600	+ 2.4
קופ' פח 1.0	3680*		
אלקו ש'	4801	+ 4	(+)
אלקטרה 5.0	1349	+101	+ 8.1
כלל אלקט'	2570*		
אי.פי.	1205	+ 30	+ 2.6
תע' מחזיל	9450	+750	+ 8.6
דשנים 5	1520*		
חיפה כימיק'	726	+ 54	+ 8.0
טבע	12880*		
ים המלח	3675	+ 78	+ 2.2
שמרכימים	660	+ 10	1.5
פרוטארום	15151*		
מפעלי נייר	406000	+30000	+ 8.0
פולק 5	1378	+ 50	+ 3.8
מרכזית	11700	+560	+ 5.0
כלל תעשיות	2650	+210	+ 8.6
אי.די.בי. פי'	7648	+290	+ 3.9
החברה 1	16200	+750	+ 4.9
אמפא	19800	+1100	+ 5.9
פרשי השי'	9601	+367	+ 4.0
דיסק' השי'	4448*		
מזרחי השי'	31920	+1520	+ 5.0
יצוא	12900*		
ירדן	3610	+ 60	+ 4.6
כלל ישי' 10	1363	+ 25	+ 1.9
פז השי'	3460*		
עוז 0.5	2424	+170	+ 7.5
תמה 0.5	7720	+226	+ 3.0
פז נפט	27700	+140	+ 0.5

* ללא שינוי

הודעות הבורסה

* אמגונים — רווח נקי מתו־אם של כ־69 אלף ש״ח באפריל—ספטמבר, לעומת כ־518 אלף ש״ח בתקופה המקבילה אשתקד.
* לנדקו — הפסד מתואם של כמיליון ש״ח ע״נ לעומת כ־7.1 מיליון ש״ח.

הועדה המקומית לתכנון ולבניה של נהריה

הודעה על פי סעיף 149 (2), (1) לחוק התכנון והבניה תשכ״ה

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 (2), (1) לחוק התכנון והבניה הנ״ל, כי הוגשה בקשה לועדה המקו־מית לתכנון ולבניה של נהריה, ל־מתן הקלה בקוי בנין קו בנין מז־רחי וכערבי. דהיינו תוספת מגורים בצד דרום מזרח בקו 3,0 מ' ובצד דרום מערב בקו בנין של 3.30 מ' במקום 5,0 מ' המות־רים שעל החלקה 25 בגוש 18174 רחוב קפלן 29 נהריה.

את התכנית אפשר לראות במש־רדי הועדה המקומית, בעיריית נה־ריה.

לכל מי שיש התנגדות, יוכל ל־הגישה תוך 15 יום מיום פרסום הו־דעה זו.

ח. לבב
יו״ר הועדה (משנה) המקומית לתכנון ולבניה נהריה

הועדה המקומית להתכנון ולבניה „הודרת־הכרמל"

הודעה (לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ״ה — 1965)

ניתנת בזה הודעה כי לועדה ה־מקומית לתכנון ולבניה הודרת־ה־כרמל, הוגשה על ידי עקיבא דני בקשה להקלה בגוש 11145, חלקה 60, ברחוב כלניות, רכסים. עם ה־ספר התכנית החלה על המקרקעין נשוא הבקשה: מב/2.

מהות ההקלה: בניית תוספת־מגו־רים כ־8—6% אחוזי בניה המותרים בהתאם לת.ב.ע. מב/2.

ניתן לעיין בבקשה, ללא תשלום, במשרדי הועדה בשעות העבודה הר־גילות. המעוניין להגיש התנגדות יגישנה לועדה במכתב מנומק, תוך 14 ימים מיום פרסום הודעה זו.

עובדיה שלמה
יו״ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה „הודרת־הכרמל"

חוק התכנון והבניה התשכ״ה 1965
הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב־יפו

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ״ה 1965

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב־יפו בקשה ליתן אשור לשי־מוש חורג, כבורים לפעוטון בקומת מרתף ובחלק מקומת קרקע 1 — א לתקופה של 5 שנים ברחוב זלמן שניאור מס' 21 גוש 6911 חלקה 93.

תיק בנין 021־0363/3

בעל קרקע או בנין או המחזיק ב־הם שיש לו התנגדות להוצאת היתר/ אשור הנ״ל במקום זה רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולב־ניה תל־אביב־יפו, שד' בן גוריון 68, את התנגדותו המנומקת ולציין כת־בתו המדוייקת וטלפון.

ההתנגדויות התקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום הודעה זו ותו־באנה לדיון בפני הועדה הנ״ל.

י. בכסי
סגן ראש העיריה
יו״ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב־יפו

בתנועה

המפד״ל־הפוהמ״ז
תל אביב

בביהכנ״ס סמאסם בשעה 12—11, הנושא: ספר תהילים מפי מר מ. פלופר.

זכרון להולכים

ר' דוד אפל ז״ל
(ליום השבעה)

שלוש מהתם: איתו בן עולם־ה־בא: ענוותן ושפל־ברך, שייף, עייל שייף ונפיק, גריס באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה (סנהד־רין פ״ח).

אלו היו תכונותיו סגולותיו ומע־לותיו של דוד אפל ז״ל שהכרתי אותו זה קרוב לששים שנה. הכירנוהו כבר תורנא סליא, בתקופה שלמדתי בישיבת בעל „ערך־לדודי" זצ״ל ב־סאטמר, עוד טרם שהכרתי את המ־נוח, הגיעו לישיבה שמועות, כי ב־עיירת וישווא במרמורוש, בישיבת הגאון ר' מנחם האגר זצ״ל לומד עילוי מצוין, בעל תפיסה מהירה, שכל־חריף וזוכר נפלא בשם דוד אפל. כל לימוד, כל חידושי תו־רה, כל דרשה ששמע מפי רבו, ידע לחזור על כך בעל־פה להתמהון ה־גדול של הסובבים אותו. כולם די־ברו על ילד־פלא שבא מסיגט.

אחרי יציאתו לגמלאות שקע שוב בלימוד תורה לשמה. קיבל על עצ־מו משימה ספרותית־תורנית, מפעל אדירים של שנים וביצע אותה בש־למות. המנוח היה נכדו של הגאון הדיין ר' שלמה לייב טבק מסיגט ש־חיבר את „ערך־ש״י" על ארבעת ח־לקי שו״ע. ספר שהיה מונח על שו־לחנם של כל רבני הונגריה שפסקו הלכות כמותו. דוד אפל ערך, עיבד וליקט את פירושיו של טבק על תל־מוד בבלי וירושלמי והוציא בשני כרכים גדולים: „חידושי ערך־ש״י". חילק עשרות ספרים לרבנים, לרא־שי־ישיבות ולמדנים. גם שלח באמ־צעותי את שני הכרכים לאחד הרב־נים מגדולי התורה בבני־ברק. ב־עוד מספר ימים שאל אותי הרב א־חרי שעיין בספרים: מי זה ר' דוד אפל, דע לך שהוא גאון עצום.

המנוח השיג את חבילת כתבי־יד של רבו האדמו״ר ר' מנחם הא־גר זצ״ל, רבה של וישווה. כתבי־היד היו תרוכים וקרועים בשוליים, חסרו בהם שורות ומלים. ערך וע־בד אותם, הוסיף מדעתו את השו־רות המלים החסרים והוציא את הספר „שארית־מנחם" בשני כרכים, על התורה, המועדים והתהילים והגי־דה של פסח. הספרים זכו לשבחים והתפעלות מפי האדמו״רים לבית ויז׳ניץ. הוא גם הוציא את הספר „זכר־חיים" מכתבי־יד של האדמו״ר מוישווה שחזר מהשואה וחי בתל־אביב עד להסתלקותו לפני זמנו. ב־כצאים עוד בכתבים פירושים על התורה וההלים מאת אדמו״רי קו־סוב־ויז׳ניץ שהמנוח הספיק להעת־יקם ומוכנים לדפוס.

המנוח היה אחד מראשוני הרא־שונים של מקימי תנועתנו בסיגט ו־במחוז מרמורוש. היה ציר בועי־דה הראשונה שהתקיימה בסיגט ב־שנת תרפ״ט בהשתתפות הרב מאיר בר־אילן ז״ל ור' שמואל הכהן ויינ־גרטן שנפטר בימים אלה בירושלים. היה חבר הנהגת התנועה בטרנסיל־וניה עד עלותו ארצה בשנת תר־צ״ז. נשא לאשה את פסיה האגר מצאצאי האדמו״ר מקסוב שתיבדל לחיים. עברו עליו כל יסורי הבלי־קליטה של הימים ההם. עבודה ב־בניין ויציקת בטון, חוסר־עבודה ומאבק על יום עבודה. היה מפעילי התנועה, חבר המרכז ומועצת סניף תל־אביב. במשך שנים עבד בע־תון „הצופה" ואחרי־כן כנציג הפו־על המזרחי באיגוד המקצועי של ה־הסתדרות בתל־אביב.

היה חביב על חבריו וידידיו. איש שיחה נעים מתובלים בדברי תורה וחכמה. ענו וצנוע בהליכותיו.

יש מאמרז „כיון שהגיע שעתו של אדם להיפטר מן העולם, נגלה עליו הקב״ה ואומר לו: כתוב מעשיך שעשית והוא כותב והוא חותם" (מדרש ילקוט שמעוני).

המנוח ז״ל היה צריך לכתוב מגי־לה ארוכה על שרשרת פעולותיו במשך שמונים שנות חייו.

הלך מאתנו אחד מיהודי הסגולה, למדן גדול בתורה, היה מהיושבים ראשונה במלכות בית ויז׳ניץ, דבר שלא הפריע לו להיות מנאמני הצי־יונות־הדתית. קיבל עיטור „יקיר־התנועה" ו„תפארת־הוקרה" לפני ש־נתיים מאת הפדרציה העולמית של פעילי־ציונות בגולה.

השאיר אחריו דור ישרים מבורך. שומרי תורה ומצוות. חתנו ר' ברוך הורצביגר מפתח תקוה ובנו הצו״ר ר' שמואל אפל מבני־ברק, מפעי־לי תנועת הציונות הדתית.

דוד אפל ז״ל בשם־טוב והלך ל־עולמו בשם טוב. הוטמן בחלקת ח־סידי ויז׳ניץ בבני־ברק.

יהא זכרו ברוך!

שלמה זמרוני

נרשמו לנישואין

המועצה הדתית קרית אתא

עובדיה אליהו בן שאול (גרוש) עירק—ק. אתא; בגור פרחיה בת אליהו (גרושה) עירק—נתניה.
בן־חיים מישל בן אלבירט (רוק) מרוקו—ק. אתא; בנון אירית בת א־ליהו (רוקה) ישראל—נשר.
בן איתח יצחק בן מימון (רוק) ישראל—ק. אתא; צרואל ציונה בת יעקב (רוקה) ישראל—ק. אתא.
ברפי אלי בן יחיאל (רוק) ישראל —ק. אתא; חלוצי שרה בת גמיל (רוקה) ישראל—ק. אתא.
יצרת מרדכי בן אליעזר (רוק) ישראל—ק. אתא; שומשטנוב אפרת בת חי (רוקה) בריה״מ—טירת־כר־מל.
יונה דוד בן שלמה (רוק) עירק —ק. אתא; כביבה דליה בת עזרא (רוקה) ישראל—יקנעם־עלית.
כורי יעקב בן משה (רוק) ישר־אל—ק. אתא; לויאה רבקה בת יש־ראל (רוקה) ישראל—ק. אתא.
לוי זוהר בן שמואל (רוק) סו־ריה—ק. אתא; ברולי אורלי בת מ־שה מורים (רוקה) ישראל—ק. אתא.
שירן (ביטון) אבי בן ביטון מסעוד (רוק) מרוקו—ק. אתא; גרצר שירלי בת חיים (גרושה) ישראל—ק. ביא־ליק.
הזוזה שמעון בן יהודה (גרוש) מרוקו—ק. אתא; ויבין שושנה בת אהרון יצחק (גרושה) מרוקו—ק. אתא.
בוג׳ים אלברט בן אהרון (גרוש) מרוקו—ק. אתא; אמויאל חנה בת יצחק (גרושה) ישראל—ק. אתא.
זילברמן צבי בן שאול (רוק) יש־ראל—ק. ביאליק; בן־הרוש שושנה בת שמעון (רוקה) ישראל—אשדוד.
חניכי חיים בן אליהו (רוק) יש־ראל—ק. אתא; כהן ברכה בת דוד (רוקה) ישראל—חבצלת.
ממן רפאל בן תנניה (רוק) מרו־קו—ק. אתא; אקריש מרון בת שמו־אל (רוקה) ישראל—גני תקוה.
עיראקי צבי בן יחיאל (רוק) יש־ראל—יקנעם־עלית; דמארי רביטל בת יחיאל (רוקה) ישראל—ק. אתא.
שיקורי יעקב בן שקורי (רוק) יש־ראל—טירת־כרמל; חתן לולי בת יע־קב משה (רוקה) ישראל—ק. אתא.
שניידמן יבגני בן ישראל (רוק) בריה״מ—חיפה; ליאנדרס אסיה (ר־וקה) בריה״מ—ק. אתא.

הרבנות האזורית לב השרון

מלאכי ישראל בן יחיא ז״ל (פ־נוי) גאולים; פירסנוי שושנה בת פנחס (פנויה) חדרה.
בוסידה דוד בן יוסף (רוק) גאולים; אלום יפה בת רפאל (רוקה) תל־א־יפו.
גלילה אברהם בן גבריאל (רוק) ינוב; ואזה אילה בת מרדכי (רוקה) נתניה.

הרבנות המקומית נהריה

יהודה בן יצחק אלון (רוק) נה־ריה; יפה בת שושן בוקרים (רוקה) נהריה.
אברהם בן אהרן גרציאני (רוק) קרית־אתא; אלין בת אליהו כהן (ר־וקה) נהריה.
אבי בן חנני)בריאן (בוחבוט) (רוק) נהריה; מיכל בת פרץ שתר (רוקה) נהריה.
אהוד בן יאיר ארגמן (רוק) גב־עתיים; מרים בת ששון מארציני (רוקה) ראשל״צ.
מנשה בן דניאל גבריאל (רוק) נ־הריה; סמדר בת משה צרפתי (רו־קה) נהריה.
רן בן פנחס בן־זאב (רוק) נהריה; יסמין בת הינריך קרשנקל (רוקה) נהריה.

לשכת הרבנות חדרה

בוהדנה אלברט בן יצחק (רוק) מ־רוקו—חדרה; פרצ׳אני אליאן בת א־ברהם (רוקה) מרוקו—פתח־תקוה.
ביטון יהושע־חיים בן שמעון (ר־וק) חדרה; צבר אילנה בת שמעון (רוקה) חיפה.
מסורי עוזיאל בן דוד (גרוש) ח־דרה; כהן אביבה בת חיים (רוקה) זכרון־יעקב.
תומסקי לירון בן ישורון (רוק) חדרה; אמסלם רחל בת יצחק (רוקה) חדרה.
לוי חיים בן יהודה (גרוש) תימן —ראש־העין; תעסה־כיליתי מרים בת חסן (גרושה) תימן—גדעונה.
פריג בכיר בן יוסי (רוק) חד־רה; זק אסתר בת מגדל (גרושה) נתניה.
רבינוביץ אריאל בן אזיאס־פא־לין (גרושה) רוכבית—עכו; קרוזי־רז צילה בת שאול (רוקה) חדרה.
עדוד נתנאל בן אברהם (רוק) ח־דרה; דהן אורית בת יעקב (רוקה) חדרה.

לשכת הרבנות המועצה הדתית אליכין

אבנר בן ישראל עיקב (רוק) א־ליכין; דליה בת מרדכי ז״ל סוסו (רוקה) כרקו—נתניה.
ראובן בן משה סעיד (מהפוך) (רוק) אליכין; צבה בת משה מסה (גרושה) נתניה.
אשר בן יחיא אהרון (רוק) אלי־כין; איילת בת זכריה כלבי (רוקה) אליכין.
כבהם בן יוסף להפון (רוק) מו־שב גאולים; תירצה בת זכריה אהרון (רוקה) אליכין.

המועצה הדתית קרית שמונה

חקלי אביר בן ביגם (רוק) ישר־אל—קרית ביאליק; בן חיון כוכבה בת אשר (רוקה) ישראל—קרית ש־מונה.
שבילת ביניקין בן שמעון (גרוש) ישראל—קבוץ עצירי; פרה צילה בת יוסף (גרושה) קבוץ עין המפרץ—עכו.
בנגלו יעקב בן יצחק ז״ל (רוק) מרוקו—קרית שמונה; כיזאל שושנה בת אהרון (רוקה) ישראל—קרית שמונה.
שירבני תראל בן מאיר (רוק) יש־ראל—כפר גלעדי; דידיון אביגיל בת אברהם (רוקה) ישראל—פתח ת־קוה.
ואזה טמטע בן אלברט (רוק) ישראל—קרית שמונה; אסיף שושנה בת יהודה (רוקה) ישראל—מושב צוראל.

המועצה הדתית בית שאן

כלכה שלמה בן אברהם (רוק) יש־ראל—עפולה; שרון זהר בת שלם (ר־וקה) מרוקו—בית־שאן.
אילוז מורים בן יוסף (רוק) מרו־קו—עפולה; ישככר כרמלה בת ש־לום (רוקה) ישראל—בית־שאן.
אהרוני אלי־עזר בן פנחס (רוק) ישראל—בית־שאן; אליאס אסתר בת יוסף (רוקה) ישראל—בית־שאן.
כבלה מרדכי בן אברהם (רוק) ישראל—בית־שאן; אוהנה עליזה בת שמעון (רוקה) ישראל—בית־שאן.
פרישן משה בן ניסן (רוק) ישר־אל—בית־שאן; ריחן דבורה בת יע־קב (רוקה) ישראל—בית־שאן.
קיסריה אליהו בן אהרן (גרוש) מרוקו—בית־שאן; אביה הנה בת א־ברהם (גרושה) ישראל—חולון.

הרבנות הראשית לרחובות והסביבה

יעקב בן זיסקינד פומרנץ (גרוש) בריה״מ—רחובות; שושנה אסולין בת שלום נגר (גרושה) יהוד.
יוסף בן שלמה נגר (אלמן) תימן —רחובות; עליזה גמליאל בת סעיד עובדי (גרושה) תימן—ירושלים.
שאול־שמואל גילן בן עמירם ז־אב גולדבלט (רוק) רמת־גן; כרמ־לה מקמל בת ישראל בכר (אלמנה) רחובות.
ניר בן שמואל לפני (רוק) רחו־בות; תמרה בת הגויה מולוקנדוב (רוקה) בריה״מ—רחובות.
דן בן שמעון דמתי (רוק) רחובות; מלכה בת יחיא מעודי (רוקה) רחו־בות.
רנן בן איתן לב (רוק) רחובות; שירלי בת אריק שרון (רוקה) אנ־גליה—חולון.
רחמים בן ישעיהו דמתי (רוק) ר־חובות; איילת בת יוסף שרעבי (ר־וקה) רחובות.

יוסף יהושע מיב רב מקומי בנימינה

ביציק אליהו בן ברוך (רוק) יש־ראל—בנימינה; חזן זילברט בת מ־סעוד (רוקה) ישראל—מושב צורי־אל.
בן־עטרי אברהם דוד בן מסעוד (גרוש) ישראל—ה״א; לידני שמחה בת סלים (רוקה) ישראל—בנימינה.
בר־אור מרדכי בן אליהו (רוק) ישראל—כפר אביאל; רגב רונית בת צבי (רוקה) ישראל—ירושלים.

לשכת הרבנות בלוד אצל הרב ישעיהו מיאני

שורביט שמעון בן מסעוד (רוק) לוד; כהן רחל בת אלברט (רוקה) א־שדוד.
כהן ברוך בן יחיא (רוק) קרית אתא; גמליאל חפציבה בת שלמה (רוקה) אחיהוד.
קעסבי יואל בן יעקב (גרוש) ג־דרה; בראונשטיין רבקה בת יצחק (רוקה) גדרה.
הראל יצחק בן אברהם (גרוש) אילת; אמזלג סילווייה בת יצחק (ר־וקה) רמלה.

לשכת הרבנות מבשרת ציון

משה בן שבתאי ויליקוביץ (רוק) ישראל—מבשרת ציון; ניקול שרלום דבורה בת אברהם (אלפרד) (רו־קה) עולה חדשה צירין—מבשרת ציון.

מדינת ישראל
חוק התכנון והבניה
תשכ״ה 1965
מרחב תכנון מקומי עפולה
הודעה בדבר הפקדת תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה תשכ״ה—1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הצפון ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה עפולה שבעיריית עפולה הופקדה תכנית מפורטת הנקראת תכנית מפו־רטת מס' 5109 — הפיכת שטח ל־דרך מגורים צבורי פתוח, עפולה. ביחד עם התשריט המצורף אליה.

ואלה הם השטחים הכלולים ב־תכנית:

גוש 17766 חלקות 16—12, 26—21, 31—39, 103, 200, 105—100 (מוצע) חלקי חלקות 20, 30, 86.

עיקרי מטרת התכנית:

א. פירוט תכנית מתאר עפולה מס' 302 ע״י הפיכת חלק מהשטח ל־שטח המיועד לדרך, לאזור מגורים א' ושטח ציבורי פתוח.

ב. התוויית דרך מקשרת בין רחוב יצחק שדה ובין רחוב שבזי.

ג. פיתוח השטח וביצוע בהתאם ל־תשריט המצורף.

כל המעוניין בתכנית רשאי לעיין בה ללא תשלום בימים ובשעות שה־משרדים האמורים פתוחים לקבלת קהל.

כל המעוניין בקרקע, ובכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי התכנית וכן מהנדס ועדה מקומית שמרחב התכנון שלה כלול בתחום התכנית או גובל איתו, רשאי תוך חודשיים מיום פרסומה של הו־דעה זו ברשומות, להגיש התנגדות לתכנית במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה האמורה.

ז' בטבת התשמ״ז
8.1.1987

עמרם קלעג׳י
יו״ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה — צפון

הועדה המקומית לתכנון ובניה — אילת

הודעה עפ״י סעיף 149(1) לחוק התכנון והבניה תשכ״ה — 1965

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה לועדה בנין ערים מקומית אילת בקשה להתרת הקלה בנכס בחריגה מת.ב.ע. מפורטת מס' 138/03/2.

מהות ההקלה: חריגה באחוזי בניה של 4.67% חריגה בגובה של 0.90 מ', חריגה נקודתית בקו בנין אחורי של 0.40 מ'. בבנית קוטג׳ים מדורגים בחלקה 217 גוש 40076 רח' סביון.

שם המבקש: עמותה אילת 86.

כל המעוניין יוכל לעיין בבקשה ובתכנית המצורפת אליה ללא תש־לום, במשרדי הועדה המקומית ל־תכנון ולבניה אילת.

כל הרואה עצמו נפגע או עלול להיפגע ע״י אישור ההקלה, רשאי להגיש התנגדות בכתב לבקשה הא־מורה לועדה המקומית בעירית אי־לת רח' חטיבת הנגב 5, תוך שבו־עיים מיום פרסומה של הודעה זו בעיתון.

רפי הוכמן
יו״ר הועדה

הועדה המקומית לתכנון ולבניה אשקלון
עיריית אשקלון

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה על ידי והמני מרדכי. מהות הבקשה 1) הקלה באחוזי בניה של 3.45% כבקשים 36.45% במקום 33% המותרים עפ״י ת.ב.ע. 4/147/03/46. 2) הקלה בקו בנין צדדי 1.78 מ' במקום 3 מ' המותר־ים עפ״י 46/147/03/4. הכל כפ־וף לאישור הועדה המחוזית.

בכתובת רח' הורדים 21, אפרי־דר, גוש 1960, חלקה 170/1.

המעוניין יוכל לעיין בבקשה הא־מורה במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה אשקלון, בשעות קבלת קהל.

כל הרואה עצמו נפגע או עלול להיפגע כתוצאה מאישור ההקלה רשאי להגיש התנגדות מנומקת ב־שני העתקים במשרדי הועדה המק־ומית הנ״ל, תוך 14 יום מפירסום זה.

אלי זקן — ס/ראש העיר
יו״ר ועדת המשנה
לתכנון ובניה אשקלון

שערי חליפין במט״ח
בנק המזרחי המאוחד בע״מ

שערי קניה ומכירה של בנקנוטים והעברות במטבע־חוץ ליום 4.2.87 עד למחרת בשעה 12.30 לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביתר המטבעות עד שווי 500 דולר, והן במפורט להלן:

בנוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יחי'	שער קניה (שקים והעברות)	שער מכירה (שקים והעברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה״ב	דולר	1	1.6010	0.6210	1.57	1.65
בריטניה	לירש״ט	1	2.4335	2.4639	2.38	2.51
גרמניה	מרק	1	0.8842	0.8953	0.86	0.91
צרפת	פרנק	1	0.2650	0.2684	0.25	0.27
הולנד	גילדן	1	0.7834	0.7932	0.76	0.81
שוויץ	פרנק	1	1.0457	1.0588	1.02	1.08
שוודיה	כתר	1	0.2466	0.2497	0.23	0.25
נורווגיה	כתר	1	0.2291	0.2321	0.22	0.24
דנמרק	כתר	1	0.2334	0.2364	0.22	0.24
פינלנד	מרק	1	0.3521	0.3565	0.34	0.36
קנדה	דולר	1	1.2005	1.2156	1.16	1.24
אוסטרליה	דולר	1	1.0710	1.0844	1.01	1.11
דרא״פ	רנד	1	0.7724	0.7821		
אוסטריה	שילינג	10	1.2532	1.2689	1.22	1.29
איטליה	לירה	1000	1.2382	1.2537	1.15	1.28
יפן	ין	100	1.0508	1.0640	1.03	1.08

* רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 100 כתר.
** רק לגבי בנקנוטים של עד 10,000 לירטות
לגבי בנקנוטים בערכים גבוהים יותר יש לקבל את השער מהאגף לעסקות חוץ.

מגן דוד

טלפון חירום 101: ירושלים, בית־שמש, תל־אביב, חיפה, נהריה, עכו, חדרה, הרצליה, כפר־סבא, נתניה, קרית־שמונה, צפת ראשון לציון, באר־שבע, אופקים, דימונה, ערד, אילת.

ירושלים — טל' 523133, בית־שמש — 811288, תל־אביב — 460111, רמת־גן, גבעתיים, בני־ברק — 781111, פתח־תקוה — 9231112, קריית־אונו — 344442, חולון — 803133/4, בת־ים — 585555/6, חיפה — 512233/4, נהריה — 923333, 979333, עכו — 912333, קריית־טבעון — 931401, קריית־ביאליק — 721817, חדרה — 063־22333, הרצליה — 541333, כפר־סבא — 33222, טבריה — 067־90111, קריית־שמונה — 067־44334, בית־שאן — 065־8722, עפולה — 065־93333/4, חצור הגלילית — 067־36333, קצרין — 067־61333, נצרת עלית — 065־73333, מגדל־העמק — 065־4006, רחובות — 054־451333, אשדוד — 055־51332/3, אשקלון — 051־23323, לוד — 054־229133, רמלה — 054־221022, קריית־גת — 051־881333, קריית־מלאכי — 055־8233, ראשון־לציון — 942333, שדרות — 051־97074, באר־שבע — 057־78333, אופקים — 923022, נתיבות — 941033, דימונה — 59333, ערד — 957222, ירוחם — 80133, מצפה־רמון — 88333, אילת — 059־72333, צפת — 067־30333.

שערים יציגים

להלן השערים היציגים ל־3.2.87:

סל	1.6757
דולר ארה״ב :	1.6068
מר״ג :	0.8970
לי״ש :	2.4546
פר״צ :	0.2687
ין יפני : (100)	1.0557
פל״ה :	0.7953
פר״ש :	1.0634
כת״ש :	0.2493
כת״נ :	0.2316
כת״ד :	0.2369
מר״פ :	0.3566
דולר קנדי :	1.2061
דולר אוסטרלי :	1.0684
רנ״ד :	0.7828
פר״ב : (10)	0.4330
שיל. אוס' : (10)	1.2755
לירה איטלקית : (1000)	1.2586
לירה אירית :	2.3765
פזטה ספרדית : (100)	1.2627
יחידת מטבע אירופית :	1.8460
דינר ירדני :	4.6437
לירה לבנונית : (10)	0.1924
לירה מצרית :	0.8596

לוח הצופה

● החברה מסחרית מנהלת משרד היודעת הנה״ח הדפסה עברית ו־אנגלית, 03/820152.

בתי מרקחת

ירושלים: בלה — רח' המלך דוד 6, טל. 224856.
תל־אביב: בריאות — המלך ג׳ורג׳ 38, טל. 283731; סביונים — אבן־גבירול 83, טל. 246003.
פתח־תקוה: שפי״ת הכללית — חיים עוזר, טל. 905371.
נתניה: נתניה — רח' הרצל 11, טל. 22842.
חולון: אהרון — הופיין 52, טל. 889153.
חיפה: הנשיא — שד' הנשיא 33 טל. 333312.
בני־ברק, רמת־גן: רמה — ז׳בוטינסקי 65, טל. 7514483.

בתי חולים

ירושלים: הדסה עין כרם (ילדים, עיניים), ביקור חולים (פנימית, א.א.ג.), שערי צדק (נשים, כירורגיה, אורטופדית).
תל־אביב: רוקח (ילדים) איכילוב (פנימית, כירורגית).
נתניה: לניאדו.

רדיו

קול המוסיקה

06.00 „שמע ישראל"; 06.02 „צלילי בוקר"; 07.07 „מה נשמע"; 07.09 „בהאזנה נינוחה"; 09.00 „קונצרט בוקר"; 12.00 „מן הסר־טים"; 13.05 „בהאזנה נינוחה"; 15.00 „מפגשים"; 16.00 „אתנח־תא"; 17.30 „קשת של צלילים"; 18.00 „אנתולוגיה בצליל"; 19.00 „מוסיקה קלאסית קלה"; 20.05 „אינטרלוד"; 20.30 קונצרט התז־מורת הסימפונית י־ם רשה״ש; 23.00 „דור הזהב".

רשת א'

07.30 „רדיו־קל"; 07.57 „מגי־שים שיר"; 08.05 „חוגה"; 09.05 „סלרדיו"; 10.05 „פניני בוקר"; 11.10 השידור היומי לבתי־ס; 11.30 „שירי עמים"; 12.05 „ליבי במזרח"; 14.06 „בראש צעיר"; 15.30 „השכלה ודעת לכל"; 16.05 „ארץ לא נודעת"; 17.10 שירים עבריים; 17.20 „האוניברסיטה ה־פתוחה"; 18.06 „מנחת ערב"; 18.50 פרקי היום בתנ״ך; 19.05 „שעור בתניא"; 22.05 „יש לי חלום".

רשת ב'

06.06 „שמע ישראל", „מה טובו אהליך יעקב" וסיכום המשנה היו־מית; 06.12 התעמלות בוקר; 06.22 לחקלאי — שירות ידיעות יומי; 06.30 סקירת מאמרי המערכת של עתוני הבוקר; 06.53 „אור ירוק"; 07.00 „הבוקר הזה"; 08.05 „עושים צניין"; 09.05 „ביקור בית"; 10.05 „כל צבעי הרשת"; 11.30 „סבי לי שלום"; 12.05 הרשות המקומית; 12.10 „אלף־אלף" ב„בית"; 13.05 „בחצי היום"; 14.06 „מוסף לאור־מנוחות"; 14.30 „בת צחוק"; 15.05 „רגעי קסם"; 17.05 „יובן לכלכלה"; 17.30 „על ספרים ואנשים"; 18.06 שירים עבריים; 19.00 „היום הזה"; 19.35 השבוע בכנסת; 20.05, שורשים; 22.05 „צמוקים ושקדים"; 23.05 „בינינו לבין עצמנו"; 00.05 „יומן חצות".

גלי צה״ל

05.45 פרקי אבות; 05.55 באופן מילולי; 06.00 אות פתיחת השי־דורים; 06.05 אוניברסיטה משו־דרת; 06.30 „פוקחים עין"; 07.07 שבע אפס שבע; 08.05 בוקר טוב ישראל; 09.05 „אילה בוקר"; 10.05 „הפסקת 10"; 11.05 „נכון לעכ־שיו"; 13.05 „פגישה יומית"; 14.05 „זה רק יומי"; 15.05 „מה יש"; 16.05 ארבע אחרי הצהריים; 16.54 באופן מילולי; 17.00 „ערב טוב ישראל"; 18.05 „עצה קלה על כל־כלה"; 18.45 „משיליש"; 18.57 הד־עות לחיילים; 19.05 „שירים מ־כאן"; 20.05 „יעד משודר"; 21.00 מבט לחדשות; 21.30 אוניברסיטה משודרת; 22.05 „על הדבש ועל ה־כפאק"; 23.05 „השעה העשרים ו־ארבע, זה היה היום שהיה"; 22.55 „שיחת חצ״ה"; 00.05 ציפורי לי־לה מבולות; 02.00 מבזק ידיעות; 02.05 לא רוצים לישון; 05.00 מב־זק ידיעות; 05.05 צלילי בוקר; „ידידי צה״ל אתיאם"; 19.05 „ידי־ו רדיו"; 20.05 „סבבבבבס־ס"; 22.05 „על הדבש ועל הכ־פאק"; 23.05 „קול הג׳אז הזה".

טלוויזיה חינוכית

08.00 טלטקסט; 08.03 שעת כו־שר; 08.15 מושגים ביהדות; 08.40 בלי סודות; 09.00 ארץ מולדת; 09.20 מדעי הט־בע; 10.00 שעת כושר; 10.10 אנגלית ה'; 10.30 הגיל הרך; 11.00 אנגלית ו'; 11.15 ערבי בכדי־ברת (ד'—ה'); 11.30 אנגלית ה'; 12.00 מדעי הטבע (עי'); 12.25 אנגלית ט'; 13.00 הסטוריה (עי'); 13.30 ספרות; 14.00 טלטקסט; 14.03 שעת כושר; 14.15 קשר משפחתי; 15.00 סאן מאן; 15.25 רחוב סומסום; 16.00 זהירות; 17.00 ערב חדש.

טלוויזיה כללית

17.30 „מקרון 1"; 17.55 „כמ־פחת קמבבלי"; 18.25 „מסוקו של מקים"; 18.30 קיצור החדשות; 18.32 „שבוען טלוויזיה"; 19.00 „מפגש"; 19.30 הדשית; 20.00 כותרות מבט; 20.02 מבט ספורט; 20.45 לקראת שידור; 21.00 מבט לחדשות; 21.30 „גיבורים רדופים"; 22.20 „ראשון בין שווים"; 23.10 „גלוריה"; 23.50 „הגיע זמן לשון".

הצפה
עיתון יומי
HATZOFE
DAILY

המו״ל: הצופה בע״מ. העורך: משה אישון. מערכת ומנהלה תל־אביב, רח' המסגר 66 טל' 336056, ת״ד 2045. חשבון בנק הדואר 441144. סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת״ד 1148 טל: 02—234910. בערב טל: 02—639524. סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 1, טל' 04—663628. * דפוס העשור בע״מ ת״א

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולשבוען

هكذا عن الاصل

صورة عن الأصل

כינוס ארצי של תלמידי הרב צבי יהודה קוק זצ"ל יתקיים בז' אדר

בכינוס יוכרז על הקמת "איגוד" תלמידי הרצי"ה" שמטרתו שימור וקידום מורשתו הרוחנית של הרב. יוצע להקים ישיבה גבוהה ושתי ישיבות הסדר ברוח הראי"ה

כינוס ארצי של תלמידי הרב צבי יהודה קוק זצ"ל יתקיים ביום א', ז' באדר (שבוע לפני יום השנה החמישי לפטירתו).

בכינוס יוכרז על הקמת איגוד תלמידי הרצי"ה, שמטרתו תהיה שימור וקידום מורשתו הרוחנית של הרב צבי־יהודה, זצ"ל.

מאז פטירת הרצי"ה — מורגשת האטה בפעילות של תלמידיו

בפגישה שקיימה הוועדה המכינה את כינוס היסוד של "איגוד תלמידי הרצי"ה" נמסר כי מאז פטירתו של הרצי"ה לפני חמש שנים מורגשת האטה בפעילותיו של ציבור תלמידיו. לא הוקם כל מוסד תורני חדש ברוח הרצי"ה, למרות שהאוכלוסיה המבקשת דרך חינוכית זו הולכת ומתרבה. בהעדר הנהגה מוסמכת ומאוחדת של תלמידיו.

לקראת הכינוס נערך סקר שבדק פריסת תלמידי הרצי"ה בארץ ובחו"ל. עד כה אותרו 354 תלמידים משנות תשי"ב עד תשמ"ב, שנת פטירתו של הרב, כהם רבנים, דיינים, ראשי ישיבות, מנהלי מכללות אולפנות ומוסדות חינוך.

מהסקר הסתבר כי ציבור זה מופקד על הדרכתם וחינוכם של 60,000 איש.

הצעות הוועדה:

הוועדה מתכוונת להביא לכינוס את ההצעות הבאות:

א. לייסד עוד ישיבה גבוהה לפי הוראות תלמידיו של הראי"ה ולהקים ישיבות הסדר בגוש דן.

ב. לבחור הנהגה עליונה מורכבת מ־5 מבחירי תלמידי הרצי"ה.

ג. לבחור מועצה רוחנית הכוללת את הרבנים בפועל וראשי ישיבות בוגרי הישיבה.

ד. להקים קרן בסך 50 מיליון דולר מנדבנים בארץ ובחו"ל שתיועד להקמת מוסדות תורה ולתמיכה במוסדות הקיימים (לכיסוי גרעונות השנתיים בהנהגה לר"מים ואברכים) והפצת משנת הראי"ה זצ"ל.

ה. להקים הנהלה מעשית מורכבת מאנשי ציבור, מנהלי עסקים, תעשיינים, ואנשי כספים שיתפעל לגיוס וארגון כספים להגשמת מטרות האיגוד.

נעצרו חשודים ברצח המסתורי של חיים פאלח במגדל העמק

יצא לפני 17 חודשים לרכב על סוסתו ושעתיים לאחר מכן חזרה הסוסה ללא הרוכב והאוכף, לאורווה

חיים פלח ז"ל יצא לפני 17 חודשים, כמנהגו מדי יום שישי, לרכב על סוסתו בשדות שסביב מגדל העמק.

שעתיים לאחר מכן, חזרה הסוסה ללא הרוכב וללא האוכף, אל האורווה. זמן מה אחר כך, מצא נער מקיבוץ יזרעאל, שטייל באיזור, את גופתו של חיים פלח, באותה [illegible] ההורשית, בסמוך לכביש המוביל מעפולה לנהלל. הגופה היתה נקובה בכדור בודד אחד.

תחילה היתה הסברה שהרצח נעשה ע"י חבלנים. לפני זמן קצר הועלתה תעלומת הרצח בתכנית ה־טלויזיה "בשידור חוזר" אך טרם בירור אם המעצרים נובעים מהידע שהגיע למשטרה במהלך אותו שידור.

[illegible] של חיים פאלח במגדל העמק, [illegible] החשודים.

נשיא בית משפט השלום בנצרת, השופט עבוה, הוציא ביום שלישי, לבקשת המשטרה, צו [illegible] המשטרה, [illegible] פירסום [illegible] אחרים ע"י החקירה.

ועדת חקירה תבדוק נסיבות נחיתת האונס של ה"ססנה" שבו טסה הזמרת עפרה חזה

בשל קשיי מזג האויר סטה המטוס ממסלולו, נפל והתנגש בקרקע

מאת יורם לוי
כתב עתי"ם

חיל האויר בודק את נסיבות נחיתת האונס של מטוס קל של חיל האויר שבו טסה הזמרת עופרה חזה, אמרגנה בצלאל אלוני, אחותה ועוד שני מלווים, לכל נוסעי המטוס שלום. שר המסחר יצחק רבין מע אתמול מעל המקום כן נחיתת המטוס נחיתת אונס.

עופרה חזה התמנה להופיע בבסיס חיל האויר בדרום. בתום ההופעה, העמיד לרשותה חיל האויר מטוס קל מדגם "ססנה", כדי להחזירה לתל־אביב.

למטוס, שבו שישה מקומות, עלו לבד מן הטייס, עופרה חזה, אחותה שולה אורטל, האמרגן בצלאל אלוני, מנצח־תזמורת חיל האויר שלוותה את עופרה בהופעה, בני מוסקו ומלווה נוסף.

המטוס המריא לדרכו בשעה 11.30 בלילה, מזג האויר היה קשה וערפילי. זמן קצר לאחר ההמראה, נתקל הטייס בקשיים בהטסת המטוס. בצלאל אלוני נזכר, כי הטייס ביקש רשות ממגדל הפיקוח להנמיך מ־3000 רגל לאלפיים רגל. "זה לקח כמה שניות ואז עשינו "סלטה" על הגב וזהו, היתה איזו תקלה לא יודע מה בדיוק", אמר. המטוס נפל בתוך שדה בוצי והתהפך על הגב. "היתה דממה מבהילה שאתה לא יודע מה בעצם קורה", אלוני הצליח להחלץ מן המטוס יחד עם שולה אורטל. "עופרה לא צעקה, היא היתה מתחתינו, פתאום היא השמיעה קול חלש ואז משכנו אותה החוצה, חשבתי שהרגליים שלה הלכו".

לא ידעתי מה קורה
אחותי ובצלאל משכו אותי

עופרה חזה אינה זוכרת בבירור את רגע הנחיתה "הרגשתי שאני על הרצפה וזהו, לא ידעתי מה קרה לי, לא יכולתי לצאת ואז אחותי ובצלאל משכו אותי ו־גררו אותי, הצטערתי בכה, לא הבנתי מה קורה" — היא סיפרה. לאחר שהשישה נחלצו, פקד עליהם הטייס הצעיר להתרחק מהמקום מהחשש שהמטוס יתלקח ו־יתפוצץ. "המטוס התפרק כולו", אמר אלוני.

לאחר שהתברר, כי השישה לא נפגעו, הם החלו לטכס עצה מה לעשות. לאיש מהם לא היה מושג היכן הם נמצאים בדיוק ומה הכיוון שאליהם ללכת. "מצאנו עצמנו בתוך שדה בוצי מאוד, בשם שופך והיה קור איומים", סיפר בני מוסקו. "היה חושך מצרים, לא ראינו מה קורה, אחרי חצי שעה — ארבעים דקות, התחלנו לשמוע את המסוקים שמחפשים, אבל היה ערפל כבד סמיך, כך שהם לא הצליחו לראות שום דבר".

החבורה עמדה צמודה זה לזה, כדי לנסות להתחמם המתינו לאור ראשון. "כשהרגשנו שמחפשים אותנו וראינו את פנצות התאורה. אז ראינו היכן אנחנו נמצאים ועברנו למקום אחר על הסלעים". כאשר החשכה פגה מעט, בשש בבוקר הם החלו לצעוד בבוץ.

כעבור זמן מה, הגיעו לכביש, ככל הנראה, כביש חברון־ב"ש. מכונית ערבית שהסיעה פועלים הובילה אותם כברת דרך עד שהגיעו סמוך ל־6.30 למתקן צבאי.

עם הגיעם למתקן הצבאי, הופסקו החיפושים. למקום הגיעו קצינים בכירים, ביניהם אלוף־פיקוד הדרום שערכו כיל תחקיר בשטח על נסיבות האירוע.

עופרה חזה ומלוויה נבדקו על־ידי רופא צבאי והוחלט להעביר את כל ששת הנוסעים לבית חולים הדסה על הר הצופים בירושלים. השישה קיבלו בגדים יבשים ומעילי דובון.

עופרה חזה הגיעה לבית החולים כשהיא חיוורת ועייפה. מכנסיה השחורים היו מכוסים בוץ והיא לבשה מעיל עם דרגות סא"ל שהשאיל לה האלוף. בבית החולים בדקו את השישה רופאי חדר המיון. התברר, כי איש מהם לא נפגע בצורה חמורה. רק עופרה ואחותה עברו סדרת צילומי רנטגן, כדי לודא שרגלה לא נשברה. בשעה 10.00 בבוקר הם חזרו לתל־אביב.

נציב המים: אין מנוס אלא לקצץ גם השנה 245 מיליון קוב

אין מנוס אלא להמשיך ולקצץ גם השנה 245 מיליון קוב מים — אמר אתמול נציב המים צמח ישי במסיבת עיתונאים בקריה.

הדובר ציין, כי לכאורה, שהיתה שנה טובה של גשמים יש לקחת בחשבון שהבצורת נבנתה לתת תעודה למספר שנים שהנות רצופות. לדבריו, גם אם השנה היא טובה, הרי לא ידוע כה יהיה בשנה הבאה. ולכן יש צורך בקיצוץ.

נציב המים אמר, כי השנה ישים את הדגש על המשך הקמת קו שלישי לנגב, אשר יעביר מים של ביוב ושטפונות לנגב. כן ידאגו לתפיסת מי גשמים במאגרים וישתמשו במי ביוב של הערים כדי לנצל אותם. בתל־אביב יוחל בחודש הבא ב־הרצה של מכון לטיהור מי הביוב הטסטפרות של גוש דן רבתי בשבילי הנגב. כן יטוהרו את המים הלא נקיים מהבתים. לדעתו אפשר לנצל כים שפירים אלה שלא נוצלו. העיר מחזירה שני שליש כהמים שהיא מקבלת, וכים שפירים אלה הם סור בים לחקלאות.

נציב המים אמר כי יש ערים, שמימיהם השפירים כבר נוצלו כמו חיפה, אשקלון או באר־שבע. בירושלים נוצלו 5 אחוז של המים הללו. גם את רחובות מנסים להכניס למערכת הזו.

פרופ' יאיר שפירא — מנהל "בילינסון"

הנהלת קופ"ח מינתה את פרופ' יאיר שפירא למנהל המרכז הרפואי בילינסון בפ"ת במקום פרופ' יהודה הנך שהתמנה כקצין רפואה ראשי בצה"ל.

פרופ' שפירא (אל"מ מיל) ניהל בתפקידו הקודם את המרכז הרפואי סורוקה בבאר־שבע.

יליד ישראל בן 47, היה מפקד המערך הרפואי ברמת הגולן, ראש ענף רפואה במפקדת חיל רפואה, ר' מפקד הרפואה פקוד המרכז. סיים לימודי רפואה בירושלים.

ד"ר פנחס הרים — מונה למנהל מרחב חיפה והגליל המערבי. ד"ר הרים (אל"מ מיל) בן 53 יליד קושט־לנד(?), סיים בית ספר לרפואה בירושלים, היה מפקד חיל רפואה בפיקוד צפון, סגן קצין רפואה ראשי, מנהל האגף הרפואי בהנהלת קופ"ח, מנהל המכון לרפואה קהילתית בקופ"ח ובתפקידו הקודם מנהל מחוז ירושלים של קופ"ח.

מאות מורים הפגינו מול הכנסת: "עוד קיצוץ יגרום לפיצוץ"

נאמר באחת מהכרזות אותן הניפו המורים

מאות מורים ומנהלים הפגינו אתמול במזג אויר סגרירי מול משכן הכנסת בירושלים, נגד הקיצוץ הצפוי בתקציב החינוך.

את ההפגנה ארגנו הסתדרות המורים וארגון ההורים הארצי ובשל כך הופסקו ב־10.30 הלימודים בכל בתי הספר בירושלים, בהם מלמדים מורים חברי הסתדרות המורים, ו־מעט כתות א' ו־ב', גני הילדים והחינוך המיוחד.

"מקיצוץ לקיצוץ הבצורות תצמיח" נאמר באחת מעשרות הכרזות שהניפו המורים בהפגנה, "עוד קיצוץ יגרום לפיצוץ" נכתב באחרת, על גביהם הדביקו המפגינים מדבקת זי־הרת: "הגנו להנך בארץ הזאת". יו"ר המזכירות הצעירה של מפלגת העבודה התייצבו להפגנה עם שני עיזים "אל תכניסו עיזים למשרד החינוך" נאמר בכרזה שנתלתה על צוארה של אחת מהן.

אל המפגינים יצאו חברי כנסת מכל גוני הקשת הפוליטית. "קיומנו במדינה מותנה רק ביתרוננו האיכותי" אמר ח"כ מאיר שטרית "מטריד אותי החשש שבמשך השנים חלה שחיקה מצטברת ביתרון האיכותי שלנו. על מדינת ישראל לשים את החינוך בראש סולם העדיפויות הלאומי לפני הבטחון". הוא קרא לשר החינוך להתפטר מן הממשלה באם חוק אגרת החינוך יעבור בכנסת. "עליו להבטיח שלא תהיה רגרסיה בחינוך".

מוזילים את מחירי הוידאו
אך מקצצים בחינוך

ח"כ גאולה אדר אמרה "בושה וחרפה שמורים צריכים להפגין מול הכנסת, נעשה הכל, לא רק לבטל את האגרה, אלא ננסה שלא יקוצץ התקציב".

מזכיר הסתדרות המורים יצחק וסר אמר, כי לא יתכן מצב שמפחיתים במס הכנסה לעשירים, מוזילים את מחירי הוידאו, אך בחינוך מקצצים. "משעבדים את ההווה למען העתיד". הוא הזהיר כי ארגונו לא ירפה וימשיך בשביתות והפגנות.

יו"ר התאחדות הסטודנטים הארצית דוד ברמן קרא לשנוי מידי בסדרי העדיפויות "צריך להחזיר את עם ישראל להיות עם הספר ולא עם הספסרות".

סניגורו של בלאס הגיש בקשה לעיון חוזר במעצרו

סניגוריו של דוד בלאס, המואשם בהונאת התנועה הקיבוצית המאוחדת ב־29 מיליון דולר — הגישו אתמול לבית המשפט המחוזי בתל־אביב, בקשה לעיון חוזר בהחלטה, לעצרו עד תום ההליכים המשפטיים נגדו.

הסניגורים, עו"ד י. וינרוט וי. וינשטיין טוענים בבקשה, כי העילה היחידה בעלילה בעילה היחידה של מעצר היתה — החשש לשיבוש הליכי המשפט.

כעת, לאחר שהתביעה סיימה את הגשת הראיות שלה, אין בהמשך מעצרו של בלאס משום מניעת שיבוש הליכי המשפט ויש בכך משום ענישה בטרם משפט טוענים הסניגורים.

עוד הם טוענים, כי להגנה יש עד חשוב, אליעזר ענבל, שלטענתם תומך בגירסתו של הנאשם. עד זה שהה בחו"ל והסיכויים שניתן יהיה להעלותו על דוכן העדים, בעתיד הקרוב לעין, אינם נראים בשלב זה סבירים.

הסניגורים טוענים עוד כי "עתה, עם היפתח שלב ראיות ההגנה, הופכת הגנתו של המבקש לכמעט בלתי אפשרית בשעה שהוא נתון במעצר".

נוסף על כך, חלה הידרדרות נוספת במצב בריאותו של המבקש, טוענים סניגוריו.

בג"ץ נגד כינוס הוועדה לבחירת דיינים לביה"ד הרבני הגדול ביום ב'

בעקבות עתירת הדיין אברהם גולדשמידט נגד התקנות החדשות של הרבנים הראשיים למינוי דיינים לביה"ד זה

בג"ץ ציווה, בצו ביניים, על שר הדתות להמנע מלכנס את הוועדה לבחירת דיינים לבית הדין הרבני הגדול שאמורה להתכנס ב־יום ב' הקרוב ולמנות 4 דיינים בבית דין זה.

כמו כן ציווה בג"ץ בצו על תנאי על שר הדתות לנמק בתוך 45 יום מדוע דיין בבית דין רבני איזורי שכיהן 3 שנים רצופות, אינו יכול להיות מועמד ל־חברות בבית הדין הרבני הגדול.

המדובר בעתירתו של הדיין אברהם גולדשמידט מירושלים שטען, כי מועצת הרבנות הראשית החליטה שהמועמד למתנה בבית דין רבני גדול צריך להביא המלצה של שלושה חברי מועצת הרבנות הראשית ושני דיינים של בית הדין הרבני הגדול.

העותר טוען, כי התקנות למינוי דיינים לבית דין רבני קובעות, כי מועמד לכהונת דיין בבית דין רבני הגדול יהיה מי שכיהן 3 שנים רצופות כדיין בבית דין רבני איזורי או אדם הידוע כגדול ומפורסם בתורה, בהמלצת הרבנים הראשיים. לטענתו, החלטת מועצת הרבנות הראשית אינה חוקית ופוגעת בחברי דין רבנים איזוריים ברחבי הארץ.

העותר מציין בעתירתו שהוגשה אתמול, כי לפני כמחצית השנה הגיש עתירה בעניין זה והסכים לחזור בו מהעתירה, לאחר שבא כוח המדינה הצהיר בבג"ץ ששר הדתות יקבע בתקנות מעודכנות את נוהלי מינוי דיינים לבית דין רבני גדול. לטענתו, מאז ועד היום, לא נקבעו תקנות כאלה וביום שני הבא עומדת הוועדה למינוי דיינים להתכנס ולהחליט למנות 4 דיינים בבית הדין הרבני הגדול, מבלי שיהיו תקנות מסודרות, כפי שהובטח בבג"ץ, לפני כחצי שנה.

כאמור, אסר בג"ץ בצו ביניים על כינוס הוועדה ומינויי דיינים עד לתום ההליכים המשפטיים בעתירה.

זוהתה הגופה שנתגלתה בשפך נחל שיקמה

הגופה שנמצאה במצב רקבון מתקדם בשפך שיקמה הדרומית באשקלון, זוהתה כגופתו של אריה נחום, בן 20, תושב אשקלון.

הגופה נתגלתה עוד ביום ב' ע"י תלמידי ישיבה שטיילו באיזור.

אריה נחום נהג לשוטט לאורך החופים ונחשב לתמהוני. הצעיר נהג לצאת מהבית ולפעמים היה נעדר ימים שלמים.

גופת האשה שנפלטה מהמים, על גדות הירקון, בשבוע שעבר, זוהתה ביום ג', כרחל ליצקי בת 36 מאזור. היא היתה מאושפזת בבית החולים אברבנאל בבת־ים.

אחיה, שנהג ליצור עימה קשר אחת לשבוע, הודיע ביום ג' למשטרה על העדרה. בעקבות זאת, הוזמן למכון הפתולוגי באבו־כביר ושם זיהה את הגופה, כגופת אחותו.

בית המשפט דחה תשלום האגרה על תביעת אלה יפת נגד בעלה

היתה אמורה לשלם 30 אלף ש"ח וטענה שאינה מסוגלת לעמוד בתשלום

בית המשפט המחוזי בתל אביב נעתר לבקשתה של אלה יפת, גרושתו של ארנסט יפת, מי שהיה יו"ר מועצת המנהלים והמנכ"ל של בנק לאומי, ודחה ב־60 יום את תשלום האגרה על בקשת התביעה שהגישה נגד בעלה.

גב' יפת עתרה לבית המשפט לפני כמה שבועות בבקשה כי תינתן הצהרה על זכותה לגבי נכסים מסוימים שנמצאים ברשות בעלה לשעבר. ערכם של הנכסים האמורים נאמדים להערכתה של אלה יפת ב־750,000 ש"ח.

סניגוריה טענו כי על סכום זה תעמוד האגרה שעליה יהיה לשלם לבית המשפט על סך 30,000 ש"ח.

בעדותה אתמול בפני השופטת רות אליעז אמרה גב' יפת כי דמי המזונות שהיא מקבלת מבעלה עומדים על 1,800 דולר לחודש ובנוסף על כך יש לה פקדון של 2,500 דולר.

היא טענה שהסכומים שהיא מקבלת בקושי מספיקים למחייתה וביקשה לדחות את תשלום האגרה.

עולים מפילדלפיה יקימו מרכז תרבותי באיזור

מאת חיים פיקרסק, סופר "הצופה"

קבוצה של עולים חדשים מפילדלפיה בעלי הון נערכת להקמת תשלובת של מבנים ומקו־קניות(?) ובית אבות על שטח בן 13 דונם בין הישובים גבעת שפירא וכפר חן בעמק חפר.

בית האבות החדש יכלול למעלה מ־180 חדרים. כן ייבנה בית חולים סיעודי בן 60 מיטות. מרכז פעילות תרבותית וחברתית, חנות למצרכי מזון, מסעדה, מתקני ספורט ועוד.

המוסד החדש יהיה פתוח לכל, אך תינתן עדיפות לקשישים תושבי ישובי עמק חפר ולקשישים שהם עולים חדשים.

נדחתה סגירת מפעל יהלומים בנתיבות

סגירת מפעל "יהלומי אלישיב" בנתיבות, שתוכננה לאתמול, נדחתה בימים אחדים, למרות ש־55 העובדים בבר קיבלו מכתבי פיטורין שנכנסו להוקפם עוד ביום ג'.

מתנהלים מגעים בנסיון לסייע לשיקום המפעל, אך עד כה ללא הצלחה.

לראשונה בישראל:

רופא השיניים ד"ר יוסף אנייס שגרם למות ילדה בת 5 – למאסר בפועל

הרדימה באמצעות פתילה, ושלח אותה לביתה תחת הרדמה וכעבור 4 שעות היא נפטרה, יתחיל היום לרצות את העונש

לראשונה בישראל, הוטל עונש מאסר בפועל של חצי שנת מאסר על רופא, לאחר שהורשע בגרימת מות מתוך חוסר זהירות בילדה בת 5. ביה המשפט העליון אישר אתמול את העונש שהוטל בבית המשפט המחוזי על הפריודנטור לרפואת שיניים ד"ר יוסף אנייס.

פרופ' יוסף אנייס (46) מירושלים הורשע בחודש אפריל אשתקד בגרימת מותה, מחוסר זהירות של הילדה איה צימרמן ז"ל במהלך טיפול שיניים תחת הרדמה במרפאתו בשנת 1983. פרופ' אנייס הרדימה באמצעות פתילה רפואית, שיגר אותה לבית סבה, בעודנה תחת הרדמה וכעבור 4 שעות היא מתה.

פרופ' אנייס עירער על חומרת העונש. בית משפט דחה את ערעורו השופטים מנחם אילון, אברהם חלימה ואליעזר גולדברג קבעו: "רשלנותו היתה בולטת וחמורה בנסיבותיה וברשו ובראשונה בכך שלא נקט באמצעים המקובלים, לפני ששיחרר את הילדה".

השופטים קבעו עוד, כי הנסיבות החמורות נובעות מאחר ובמשך השנים, לפני המקרה, קדמו שני אירועים נוספים שבהם שתי ילדות נפגעו פגיעה דומה. לזו של איה צימרמן ז"ל ורק בדרך נס ניצלו ממוות.

"לא נעלים, כי רבות שקלנו ולא מעט התחבטנו, אכן זהו עונש קשה וחמור למערער במעמדו", קבעו השופטים לאחר כשעה של התייעצות בלשכתם. הם הוסיפו: "לא מצאנו לנכון לאפשר להתערב בהחלטה של השופטת בבית המשפט המחוזי ואנו דוחים את הערעור".

פרופ' אנייס יחל לרצות את עונשו היום בשעה 12 בצהריים.

האיגוד לטניס שולחן: נפוצץ אליפות העולם

בתגובה על החלטת הודו לא להנפיק אשרות כניסה לנבחרת ישראל מניו דלהי

הנהלת האיגוד הישראלי לטניס שולחן קיימה אתמול בתל־אביב ישיבה חירום, בעקבות החלטת הודו לא להנפיק אשרות כניסה לנבחרת ישראל, האמורה להשתתף באליפות העולם שתיפתח ב־18 בפברואר בניו דלהי.

בישיבה, שנמשכה כשעתיים הוחלט, כי האיגוד ינסה לפוצץ את אליפות העולם. אולם מזכיר האיגוד, יוסף ישועה, אמר לכתב עתי"ם, כי אין לכך סיכויים רבים.

ישועה הוסיף, כי האיגוד יפנה בסוף השבוע פעם נוספת למשרד החוץ, כדי שיעשה מאמצים נוספים למניעת החרמתה של ישראל.

דובר משרד החוץ מסר לכתב עתי"ם, כי האיגודים הארציים לטניס־שולחן הם גופים אוטונומיים, ולממשלות של אותן מדינות אין סמכות לכפות עליהם לפרוש מאליפות העולם.

בישיבת החירום של האיגוד שררה היום אוירה פסימית, מכיון שנותרו רק שבועיים עד לפתיחת אליפות העולם, ואין סימנים שהודו תחזור בה מהחלטתה ותנפיק אשרות כניסה לחברי המשלחת, המתאמנים עתה בבודפשט.

10 חברות נרשמו ליריד ההונגרי לציוד חקלאי

כ־10 חברות ישראליות נרשמו עד כה כדי להשתתף ביריד הבינלאומי ההונגרי לציוד חקלאי, "אגרומאש", שיהיה בבודפשט ב־7—10 באפריל, וחברות רבות נוספות גילו התעניינות ביריד זה, בו תשתתף ישראל לראשונה מאז ניתקה הונגריה את קשריה הדיפלומטיים עם ישראל במלחמת ששת הימים — מסרו אתמול דובר משרד החוץ והדובר המכון ליצוא לכתב עתי"ם אריה מייזלס.

הרב יהודה זילברשטיין — יו"ר המועה"ד בקרית טבעון

מאת א. צבי גבעה(?)

מליאת המועצה הדתית בקרית טבעון בחרה פה אחד ברב המקומי יהודה זילברשטיין ליו"ר המועצה לקדנציה נוספת, בבחירות השתתף מנהל מחוז חיפה הרב שמעון אורבך.

ברכות למעמד השמיעו מר צמי דרור, ראש המועצה המקומית ומר שמעון אורבך, שניהל את הישיבה. מר אורבך ציין, שהמועצה הדתית בקרית טבעון מתפקדת בצורה נאותה הן בתחום המינהלי והן בתחום התקציבי, הודות פעילותם הברוכה של הרב, מזכיר המועצה יאיר חורב ומנהלת החשבונות הגב' רוזנברג. כן מסר הדבר שקיימת הרמוניה במערכת היחסים בין המועצה הדתית ובין הרשות המקומית.

הבעיה המציקה על המועצה הדתית היא חוסר מיבנה מתאים למשרדי הרבנות והמועצה הדתית.

הרב זילברשטיין, היו"ר הנבחר הודה להורביץ ולמברכים ואיחל הצלחה לחברי המועצה החדשים, צבור לקדנציה הזאת.

● שני מקרים של חטיפת כסף מילדות שהתרימו עבור "אילי"ן" היו ביום ג'.

* נערה שהתרימה עבור "אילין" התלוננה שביום ג', אחרי הצהריים בעת שהיתה בכיכר הביכה, ניגשו אליה שני נערים וחטפו את שקית התרומות, שהכילה 200 ש"ח. וכן קבלת התרמה.

הוועדה המקומית לתכנון ולבניה "שרונים / צפון השרון"
רח' שטמפפר 5 — נתניה, טל. 053/36573, ת.ד. 2171

חוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965.

א. הודעות בדבר הפקדת שינוי תכניות מתאר מקומיות.

נמסרת בזה הודעה לציבור, בהתאם להוראות סע' 89 לחוק האמור, כי הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז ובמשרדי הוועדה המקומית לתכנון ולבניה שרונים הופקדו שינויי התכניות הבאות, ביחד עם התשריטים המצורפים אליהם:

1. שינוי תכנית מתאר מקומית מס' הצ/1—161/1 ביחד עם התשריט המצורף אליה. עיקרי הוראות השינוי: קביעת יעוד באיזור מגורים ב' קביעת הוראות בניה בבינוי וקביעת קוי בנין, קביעת איזור משולב לבנבי ציבור ושטח ציבורי פתוח. ואלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית: גוש 8016 חלקה 135, 138—140, 125—131 חלק מחלקות 133, 134, 84 אבן יהודה.
2. שינוי תכנית מתאר מקומית הצ/1—169/1 ביחד עם התשריט המצורף אליו. עיקרי הוראות השינוי: שינוי יעוד כאיזור מגורים א' לאיזור מגורים מיוחד, קביעת דרך גישה ושבילי לצורך הקמת מרכז צמחוני, מבטני. ואלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית: גוש 8015 חלקה 58 אבן יהודה.
3. שינוי תכנית מתאר מקומית הצ/7—11/1 ביחד עם התשריט המצורף אליו. עיקרי הוראות השינוי: קביעת קוי בנין לפי מצב קיים לבנינים הקיימים, בנית 2 בנינים על בגרש והפרדת יעוד שטח מגורים ג' לציבורי פתוח. ואלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית: גוש 7862 חלקה 11 מגרש 25 — קלנסואה.
4. שינוי תכנית מפורטת הצ/7—1308/1(1) ביחד עם התשריט המצורף אליו. עיקרי הוראות השינוי: קביעת קו בנין, אחוזי בניה, הוראות בניה. ואלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית: גוש 7861 חלקות 27 (חלק) מגרש 2057 קלנסואה.

כל המעונין בשינוי התכניות רשאי לעיין בהם, ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל. כל המעונין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה עצמו נפגע על־ידי שינוי התכניות וכן כל הזכאי לכך ע"פ סעיף 100 לחוק האמור רשאי תוך חודשיים מיום פירסומה של הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות לשינוי התכניות במשרדי הוועדות המקומיות האמורות, הגלה לכלול פרט המעמקה להתנגדות להיות כלולה בתצהיר חתום ע"י עו"ד המאמת את העובדות שעליהן היא מסתמכת.

ב. הודעות בדבר אישור שינויי תכניות.

1. שינוי תכנית מתאר מקומית הצ/1—182/1 ואלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית: גוש 8019 חלקות 35—38, 40—49, 73, 76, 78, 79 — אבן יהודה.

עיקרי הוראות שינוי תכנית — התוויית דרך ושביל לצורך אפשרות חלוקת מגרש מגורים, שינוי יעוד מגורים עם חזית מסחרית למגרשים מסחריים.

ההודעה על הפקדת שינוי התכנית ביחד עם התשריט המצורף אליו, פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 3123 התשמ"ד, עמ' 340 ובעתון בוקר "הצופה" מתאריך 6.11.84 ובעתון ערב "מעריב" מתאריך 7.11.84 בשפה העברית ובעתון בוקר נוסף בשפה הערבית "אל־אנבאא" בתאריך 16.11.84.

שינוי התכנית האמור בצורה שבה אישרה הועדה המחוזית, ביחד עם התשריט המצורף אליו, הופקד במשרדי הועדה המחוזית האמורה וכן במשרדי הוועדה המקומית לתכנון ולבניה וכל המעוניין רשאי לעיין בו, ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים פתוחים לקהל.

ד. שיש
יו"ר הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז המרכז

ג. ביטול הפקדת תכנית מפורטת הצ/4—46/1.

עיקרי הוראות התכנית: קביעת הוראות בניה למבנים חקלאיים בשטחים חקלאיים. ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית: גוש 8034 חלקה 49 — בקדימה.

ד. שיש
יו"ר הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז המרכז

הודעות על־פי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965

נמסרת בזה הודעה בדבר הגשת בקשות להקלות כדלקמן:
1. בקשה להרחבת בית ביח מגורים בהקלה של 2% בשטח המגורים בגוש 8015 חלקה 24 מגרש 2206 באבן יהודה.
2. בקשה להקלה של 30% בקו בנין אחורי עם קיר אטום לבית מגורים בגוש 1873 חלקה 26(1) מגרש 4 בקלנסואה.

צבי חרות
יו"ר הוועדה המקומית לתכנון ולבניה "שרונים"

ועדת משנה לתכנון ולבניה — חולון

הודעה על פי סעיף 149(1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
ת.ב. 206

ניתנת בזה הודעה, שהוגשה לועדה בקשה להיתר בניה על חלקה 6 בגוש 7170 רח' סוקולוב מס' 72 חולון הכוללת מתן הקלה בשינוי יעוד כהסכמה מיוחדת חלק מדירות מגורים למרפאות שיניים.

החלקה הנ"ל נמצאת באזור מגורים ד' מעל חזית חנויות.

את התכנית אפשר לראות במשרדי הועדה בעירית חולון, רח' ויצמן 58, בשעות ובימים של קבלת קהל.

התנגדות לבקשה להקלה הנ"ל, ניתן להגיש תוך 14 יום מתאריך פרסום הודעה זו, התנגדות שתוגש חייבת להיות בכתב ומנומקת.

עו"ד ח. שרון
מ"מ ראש העיר
יו"ר ועדת משנה לתכנון ולבניה — חולון

ועדת משנה לתכנון ולבניה
חולון

הודעה על פי סעיף 149(1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965

תיק בנין 3188

נתנה בזה הודעה, שהוגשה לועדה בקשה להיתר בניה על חלקה 16 בגוש 6036 רח' מסילת עולים מס' 23 חולון, הכוללת הקלה של 6% משטח המגרש 637 מ"ר לכל דיירי הבית בכל הקומות.

החלקה הנ"ל נמצאת באיזור מגורים בבנינים בני 3/4 קומות.

את התכנית אפשר לראות במשרדי הועדה בעירית חולון, רח' ויצמן בשעות קבלת קהל.

לכל מי שיש התנגדות יוכל להגישה לועדה תוך המועד של 14 יום מהיום.

עו"ד חיים שרון
מ"מ ראש העיר
יו"ר ועדת משנה לתכנון ולבניה — חולון

הודעה על קבלת החלטה מיוחדת בדבר שינוי סעיף מטרות החברה

ניתנת בזה הודעה עפ"י סעיף 26 לפקודת החברות (נוסח חדש) תשמ"ג—1983— כי באסיפה כללית של בעלי המניות בחברת אס אנד אן (יבוא יצוא) בע"מ ח. פ. 6—088874־51 נתקבלה ביום 4.2.87 החלטה מיוחדת בדבר שינוי סעיף מטרות החברה באופן שלמטרות החברה יתווספו המטרות הבאות:

(1) לעסוק בעיבוד, ליטוש, ייצור, ניסור ובכל הקשור לתעשיית היהלומים, אבני חן, אבנים יקרות ואבנים יקרות למחצה, ובמסגרת זאת לקיים, לנהל, לייסד, לארגן ולהפעיל, בתי מלאכה, מפעלים, מקומות עבודה, מקומות עיבוד, מקומות מכירה, מקומות הפצה ושווק של כל מוצר שהחברה תעסוק בו או תמצא לנכון לעסוק בו.
(2) לנהל עסקים של סוחרי יהלומים על כל הכרוך בכך הנובע מכך, הן לגבי יהלומים גלם והן לגבי יהלומים מעובדים, מלוטשים, מלוטשים למחצה.
(3) לנהל כל עסק של יצרנים, תעשיינים, סוחרים, מתווכים, קבלני עיבוד ומכירה וקבלני משנה, של כל סוגי יהלומים וכל סוגי אבני חן מכל מין ומכל סוג, לעסוק בליטוש ובייצור של כל סוגי כאלה, וכן של כל סוגין הקשורים עם אבני חן ואבנים יקרות.
(4) לנהל עסקים, בצורה הרחבה ביותר של מסחר כללי ובינלאומי, לעסוק כיבואנים יצואנים, סוכנים, נציגים, מתווכים, ולבצע פעולות שהחברה רשאית לעשותם הן עבור אחרים והן עבור החברה.

(—) נפתלי שכטר, מנהל

הוועדה המקומית לתכנון ובניה "אונו"

מודעה לפי סעיף 149 — חוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965

נמסרת בזאת הודעה. כי הוגשה בקשה להקלה לועדה המקומית לתכנון ובניה "אונו". המבקש: כץ שמעון. המקום: רמת אפעל, רחוב אוכמנית 26, גוש 6176, חלקה: מגרש 828.

מהות הבקשה: הגבהת חלק מגג רעפים של בית מגורים וניצול החלל שנוצר כתוצאה מכך.

כל הרואה עצמו נפגע על ידי בקשה זו, רשאי להגיש את התנגדותו תוך 14 יום מיום פרסום הודעה זו למשרדי הועדה הנ"ל שכתובתה: ה־מועצה המקומית קרית אונו.

יואל פרנקל
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה, "אונו"

חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965

מרחב תכנון מקומי קריות

נמסרת בזה הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965 כי במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה קריות הוגשה בקשה לקירוי וסגירת ארבע מרפסות פתוחות עבור ארבע יחידות דיור ברח' הפלמ"ח 9 גוש 11553 חלקה 19 קרית ביאליק.

מהות הסטיה: סגירת המרפסות בספיה מאחוזי הבניה המותרים.

כל המעונין רשאי להגיש התנגדות למשרדי הועדה המקומית שד' ויצמן 5 קרית מוצקין תוך שבועיים מיום פרסום הודעה זו.

ע. לוי
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה קריות

בית הדין הרבני האזורי
רח' בית משפט 4
ת.ד. 7 אשקלון
התאריך: י"ח טבת תשמ"ז
19.1.87

בד דרייאר תנחום מ.ז. 1042512
וה"ה דרייאר גרודה מ.ז. 1042513
תושבי אשקלון מבקשים לאשר נישואיהם שהתקיימו ביום י"ד אב תשי"ז ברומניה.

בית הדין הרבני האזורי
באשקלון מבקשו בזה
אשקלון

הוועדה המקומית לתכנון ולבניה נהריה

הודעה עפ"י סעיף 149 (1) (2) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 (1) (2) לחוק התכנון והבניה הנ"ל כי הוגשה בקשה לוועדה מקומית לתכנון ולבניה של נהריה.

למתן הקלה באחוזי הבניה ובקו בנין דהיינו תוספת מגורים מעל למבנה הקיים בניצול של 28% בניה כוללים סגור עם הקיים ועליית גג בשטח של 9.0 מ"ר ושימוש במרפסת גג.

שעל החלקה 309 בגוש 18208 רח' טרומפלדור 37, נהריה.

את התוכנית אפשר לראות במשרדי הועדה המקומית בעירית נהריה.

לכל מי שיש התנגדות יוכל להגישה תוך 15 יום מיום פרסום הודעה זו.

ת. לבב
יו"ר הועדה (משנה) המקומית לתכנון ולבניה, נהריה

הוועדה המקומית לתכנון ולבניה ערד

הי"ר 100 — ערד

בהתאם לסעיף 149 לחוק התכנון והבניה. תשכ"ה—1965, ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה ע"י ה"ה הרשומים מטה להקמת בית מגורים עם חריגה באחוזי הבניה כדלקמן:
1. שנבבאות רעית, רח' נוף 12, מגרש מס' 24 שכ' הרדוף — 4.25% בניגוד לתוכנית מפורטת כס' 103/03/24. (ת"ב 373א).
2. מלול אלברט, רח' אודם 50, מגרש 78. שכ' רותם — 5.43% בניגוד לתוכנית מפורטת כס' 105/03/24. (ת"ב 833א).

כל המעונין יוכל לעיין בבקשה האמורה במשרד מח' ההנדסה, מועצה מקומית ערד בשעות העבודה הרגילות, ללא תשלום ורשאי להגיש התנגדות מנומקת בשני עותקים לועדה המקומית האמורה, תוך 14 יום מיום פרסום זה.

כ"ז טבת תשמ"ז (27.1.87).

אברהם שוחט
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה
ערד — [illegible]

עירית ירושלים
הוועדה המקומית לתכנון ולבניה

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965 (להלן: החוק)

בנ/86/529

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק כי מר סגל פנקס הגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה (להלן הועדה) בקשה להתרת הקלה גוש 84 חלקה 81 ברחוב נחמיה בירושלים. דהיינו: הקלה באחוזי הבניה בשעור של 5.8% מעל ל־90% המותרים.

את ההתנגדויות להתרת ההקלה הנ"ל אפשר להגיש תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית לתכנון ולבניה ברחוב הלל מס' 23, ירושלים.

ניתן לעיין בתכנית המוצעת במשרד זה בכל יום פרט ליום ו' בין השעות 1200—1400.

אברהם כהילה
מ"מ ראש העיר
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה

עירית ירושלים
הוועדה המקומית לתכנון ולבניה

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965 (להלן: החוק)

בנ/86/874

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק כי מראפה שיבים צממיה הגישו לועדה המקומית לתכנון ולבניה (להלן הועדה) בקשה להתרת שימוש חורג, גוש 67, חלקה 37 ברחוב ראשית חכמה, בירושלים, דהיינו: שמוש חורג דהיינו הפיכת דירת מגורים למרפאת שיניים.

את ההתנגדויות להתרת שמוש חורג הנ"ל אפשר להגיש תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית לתכנון ולבניה ברחוב הלל מס' 23, ירושלים.

ניתן לעיין בתכנית המוצעת במשרד זה בכל יום פרט ליום ו' בין השעות 12.00—14.00.

אברהם כהילה
מ"מ ראש העיר
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה

הוועדה המקומית לתכנון ובניה
מרחב רמת־השרון

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965 שהוגשה לוועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב רמת־השרון, בגוש 6416, חלקה 98 ברחוב במיכיני 5, המסווגת כאזור מגורים ב' בקשה למתן אישור להקלה בקוי בניה בבית מגורים 4 יחידות דיור קוטג'.

ההקלה המבוקשת בקו בניה לרח' ביכיני 5 מ' במקום 7 מ'.

כל מי שיש לו התנגדות להוצאת ההיתר/אישור ההקלה, במקום זה, רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב תכנון רמת־השרון, את התנגדותו המנומקת ולציין כתובתו המדויקת.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך קבלת הודעה זו ותובאנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

ת.ב. 2697

מ. זרבין
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה
מרחב רמת־השרון

המועצה הדתית מבשרת ציון

משתתפים באבלו הכבד של
ר' מאיר בן לולו
יו"ר המועצה הדתית בית שמש
ומשפחתו
בהילקח מהם בנם היקר מכל
פנחס ז"ל
שנקטף בדמי ימיו
בנחמת ציון וירושלים תנוחמו

אשר לזימר, יו"ר המועצה הדתית
חבריה ועובדיה

הצופה

היום	יום שישי	יום שבת
הפרק:		
המשנה:	ישעיה סא־סב	ישעיה סג־סד
הדף — בבלי:	טהרות ח׳ט, ט״א	טהרות ט, ב״ג
ירושלמי:	בבא מציעא יט	בבא מציעא כ
ההלכה:	כתובות מב	כתובות מג
רמב״ם:	או״ח רצא, ב״ג מלכים ומלחמותיהם א״ג	או״ח רצא, ג״ה מלכים ומלחמותיהם ד״ו
הזריחה:	6.26	6.25
השקיעה:	5.21	5.21
סוף זמן ק״ש:	8.25	8.24

פרשת בא

הדלקת הנר

	ק״ש	מוצ״ש
ירושלים	4.41	5.55
תל־אביב	4.59	5.57
חיפה	4.50	5.55
באר־שבע	4.57	5.56
אילת	5.00	6.00

ב״ה יום שישי ז׳ שבט תשמ״ז (6.2.1987) • שנה נ׳ • גליון 14312 • המחיר: 1.— ש״ח, כולל מע״מ

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל־המזרחי * מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז״ל

משכנתאות חופשיות ולזכאים
מגוון תכניות חסכון
בנק טפחות

הבנה בין המערך והליכוד כי הישיבות לא יפגעו

האוצר מזהיר מפני קבלת דרישות לתוספת הקצבות

מאת סופרנו המדיני בירושלים

בפגישה שנערכה אתמול בין יו״ר ועדת הכספים ח״כ אברהם שפירא לבין רה״מ יצחק שמיר בקשר לסחלוקת על התקציב, אמר שמיר כי יש נכונות כללית שאם המערך והליכוד יגיעו לידי הבנה, לא יקופח החלק של הישיבות והם יקבלו ביחס מתאים לזתר הסקטורים.

ח״כ שפירא אמר כי בשעתו, כאשר הישיבות דרשו מיליון דולר טענו שזה סתבות ואילו כיום כאשר הקיבוצים דורשים מיליארד דולר לא אומרים שזה סתבות. הוא טען שלא מדובר על תוספת רק לתיקון השחיקה של 42 אחוז בתקציב הישיבות.

סופרנו הכלכלי בירושלים מוסר: באוצר מזהירים כי קבלת הדרישות לתוספת הקצבות שהועלו בדיוני הקואליציוניים האחרונים תגרום לפריצת מסגרת התקציב, ולחצים אינפלציוניים.

המדובר בעיקר בדרישות לתוספת אמצעים לישובי הפיתוח, ליהודה ושומרון, לישיבות ומוסדות תורה, וזאת לאחר ההסדר שהובטח לקיבוצים.

מקורות בכירים באוצר ציינו כי ההסדר לקיבוצים מבוסס על פריסת חובות שיש בו סיוע רציני, אבל אין בו הזרמת אמצעים הגורמים לפעולה מוגברת במשק כיוון שזהו בעיקר קונסולידציה של חובות. לצד זה הדרישות האחרות משמעותן היא העמדת אמצעים לתוספת של פעולות במשק.

עוד ציינו כי התרת הרצועה התקציבית בשלב זה תגרום לפריצת כל מסגרת התקציב ההוצאה תהיה ביקושים מוגברים, ורמי כסף גדולים להתחדשות אינפלציה מואצת.

ארה״ב: פעולה צבאית — ספקולציות

וושינגטון (רויטר־עתי״ם ק״צ) — דוברי הבית הלבן קוררו בכול של „שמועות השווא״ כי צפויה פעולה צבאית אמריקנית בלבנון בעקבות הופעתו של צי אמריקני גדול במזרח התיכון.

„אני מייעץ לכם שלא להמשיך בספקולציות על הנימה של פעולה צבאית״, אמר דובר הבית הלבן. נושאת המטוסים האמריקאית „קנדי״, אשר עיסה עד כה מול חופי לבנון עומדת להפליג לחיפה לביקור שיהול ביום ו׳.

צרפת ומדינות אחרות באירופה דחו הזמנה מארה״ב ואיטליה לכנס ועידת צמרת מיוחדת לדיון במשבר בני הערובה בלבנון — מסר דובר בממשלת צרפת ביום חמישי.

שמיר: רק מו״מ ישיר עם ירדן

ראש הממשלה יצחק שמיר אמר אתמול שרק מו״מ ישיר עם ירדן בהשתתפות נציגי האוכלוסיה ביהודה ושומרון וללא תנאים מוקדמים יביא לפתרונות מוסכם ומוסכמים על כל הצדדים.

כן ציין שישראל מצפה לשיתוף פעולה מצד מדינות ערב השכנות ולא רק מירדן, וזאת כדי לשפר את רמת חיי התושבים באיזור.

ראש הממשלה סייר בבקעת הירדן, ביקר בנשר אלנבי, נפגש עם ראש עירית יריחו — ג׳מיל צאברי חלאף, וביקר בשני ישובים בבקעה.

בהתייחסו לשאלת שחרור 400 אסירים במוסנים הכלואים בישראל תמורת בני הערובה האמריקניים במזרח ביירות, אמר ראש הממשלה, שאפשרות זו כלל לא באה בחשבון ומסילא, הדרישות בענין זה הועלו רק באמצעות אמצעי התקשורת.

שני מחבלים נהרגו בגבול איזור הבטחון

שני מחבלים נהרגו אתמול בשעה 1 בצהריים בתקרית עם כה צה״ל בגבול איזור הבטחון ליד הכפר תיבנית.

כתב עתי״ם שלמה חדד מוסר, כי הכוח היה בסיור, שמטרתו למנוע פעילות מחבלים. תוך כדי כך הבחינו החיילים בשתי דמויות שנעו דרומה. השניים ניסו להימלט ואז פתחו לעברם אש והם נהרגו במקום.

המר קורא לתיגבור החינוך התנועתי

ביקר באולפנת „בני עקיבא״ „צפירה״

במסגרת החינוך לתודעה דתית לאומית ביקר באולפנת בני עקיבא „צפירה״ השר לענייני דתות זבולון המר.

ראשיתו של הביקור בשאלות ותשובות עם הבנות בנושאים מהותיים במשנה ציונות דתית־לאומית וכן בשאלות העומדות על הפרק. החל בנושא „מיהו יהודי״ דרך שיתופן של נשים במערכות ההנהגה הדתית, כגון מועצות דתיות ומוספים דהודים רבנים.

פרק מיוחד הקדיש השר בהתייחסו לסוגיות עקרוניות כשלימות כלל שטחי ארץ ישראל ומעמדה של הרבנות הראשית. את הנושא הציוני התם השר בקריאה לשיתוף פעולה בין מערכות החינוך של הציבוריות הדתית־לאומית לבין הנוגה הפוליטית, במחשבה משותפת על תגבור החינוך התנועתי כדי לבנות גשר של דורות מתוך הלימוד המורכבי של משנת תורה ועבודה.

את השר קיבל בדברים הרב משה קליין, ראש האולפנא שעמד על הצורך בהנהגה הנבונה מאימון הציבור.

יצחק גורל ציירת, מהתלמידות האולפנא הגישה ציור מעשה ידיה שאותו הקדישה לשר.

המר סייר בקמפוס של האולפנא ועמד על הצרכים, החינוכיים והדרחים של המקום.

הביקור נחתם בישיבת הנהלה קריה שבה הועלו צורכיה של האולפנא כבית חינוך מרכזי של נושר דן.

יהודה בלבן • זהבה באבקוף
בני־ברק • רחובות
מאורשים
בס״ד, שבט תשמ״ז

ישראל רוצה להגיע להסדר אחיד עם 4 הקבוצות החוקרות פרשת אירן

מאת סופרנו המדיני בירושלים

ישראל מבקשת להגיע להסדר אחיד עם כל גורמי החקירה בארה״ב בפרשה האיראנית שדורשים להחקר עדים ישראליים. ארבעה גופים בארה״ב חוקרים את הפרשה וכל אחד מהגופים הללו מבקש להזמין את העדים מישראל להקירה.

שגריר ישראל בארה״ב מאיר רוזן זומן לבית הלבן לשיחה עם הוועדה החוקרת את הפרשה האיראנית כדי לדון על גביית העדויות מישראלים.

הבעיה היא שכל גוף חקירה בארה״ב האינו מוכן להסתפק בעדים שנמסרו לגופים האחרים. גופים אלה הם: וועדה של הסנאט בראשות דניאל אינויה, ועדה של בית הנבחרים בראשות לי המילטון, חוקר מיוחד בשם לורנס וולש, וועדה בראשות הסנטור לשעבר ג׳ון טאואר, הבודקת את תפקוד המועצה לבטחון לאומי.

ישראל בקשה שהעדויות מישראל יימסרו בכתב בתשובה לשאלות בכתב, אך לשוות חלק מהגופים האלה לא יסתפקו בהסדר בית בכתב. קבוצה של חוקרים מוכנה לבוא לישראל כדי לתשאל את העדים, יש להם תקציב לצורך זה.

ראש הממשלה יצחק שמיר קיבל את פני קורו הקרוב בוואשינגטון שצרף לטפל בשאלה האיראנית, שאלה זו תעלה בפגישותיו עם כל הקשורה.

אין להניח שישראלים יופיעו לפני ועדות אמריקאיות בניגוד להכרעה. בכירים שהשתתפו בה שמיר, פרס ורבין, הכנסו כדי להחליט על עמדת ישראל, אם להרשות חקירת עדים ישראלים בעל פה ולא רק בכתב.

חילופי מהלומות במועצת הליברלים

חילופי מהלומות וצעקות אירעו אתמול בערב בישיבת מועצת המפלגה הליברלית, שהתכנסה במתנת דב בכפר המכביה ברמת גן.

חברים רבים שיסעו את דבריו של ח״כ יצחק מודעי בקריאות בוז, כאשר פתח את המועצה.

בשלב מסוים קם שבתם סבידור, לשעבר יו״ר הכנסת, והטיח אשמה, שבמשך שבע שנים לא עשה מודעי כלום למען המפלגה ועליו להסיק את המסקנות על כך שהידרדרה לאן שהידרדרה. בתגובה על כך עטו על מנחם סבידור אנשי אבטחה והשיבוהו אותו בכח. כמו כן שוסעו דבריהם של חברי הכנסת פסח גרופר ופנחס גולדשטיין.

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית עד בהיר עם עליה קלה בטמפרטורות.

טמפרטורות החזויות ליום ו׳: תל אביב 12 עד 21. גמל תעופה בן גוריון 10 עד 20. יריחו 11 עד 24. עזה 11 עד 21. באר שבע 7 עד 21. אילת 9 עד 24 מעלות.

דובר משרד החוץ הסובייטי

נבדקות מחדש אלפי בקשות של יהודים לצאת את בריה״מ

מוסקבה (רויטר—עתי״ם) — בקשות שהגישו אלפי יהודים בבריה״מ לקבלת אשרות יציאה נבדקות מחדש והוהלם עליהן במהלך החודשים הקרובים — אמר דובר משרד החוץ הסובייטי גנאדי גראסימוב.

גראסימוב אמר לכתב רויטר כי בחודש ינואר הוצאו 500 אשרות יציאה בהתאם למדיניות הגירה מתוקנת הכלולה בחוק חדש שנכנס לתוקף באחד בינואר.

החוק הזה נוגע בעיקר ליהודי בריה״מ המבקשים להגר ואשר יש להם דודים קרובים בחו״ל.

„כמה אלפי בקשות נבדקות כרגע״, אמר גראסימוב. „אני חושב כי הצבעה האחת תסתיים תוך מספר חודשים״.

רק 943 יהודים קיבלו רשות לצאת מבריה״מ ב־1986 לעומת שיא של 51,330 ב־1979. מקורות יהודיים במוסקבה ציינו כי מספר מסירבי עליה בעלי ותק רב קיבלו לפתע אשרות יציאה ביומיים האחרונים.

פעילי עליה מבין יוצאי בריה״מ בישראל הכחישו את הכרזתו של גראסימוב, כי בחודש שעבר הוצאו חמש מאות אשרות יציאה מבריה״ם, רובם בכ״לם ליהודים.

גיתית מינרף, דוברת מטעם המועצה הציבורית למען יהדות בריה״מ בתל־אביב, אמרה לכתב רויטר כי המספר ושכונה יהודים בלבד יצאו את בריה״מ בחודש החדש.

ח״כ הרב חיים דרוקמן:

לסייע לקיבוצים אך גם לישיבות ולהתנחלויות

ח״כ הרב חיים דרוקמן אמר בענין הסיוע לקיבוצים והקיים כי יש לסייע להם לצאת מהמצוקה שבהם הם נתונים אלא שאותה מידה יש לסייע לעיירות הפיתוח, לישיבות ולהתנחלויות.

ח״כ הרב דרוקמן את הגישה הצרה והכתתית של המערך הדואג אך ורק למוסדותיו ומתנגד לסייע לישיבות ולהתנחלויות גם בשעה שמדובר בסה כ ב„כסף קטן״ לעומת הסיוע הגדול לקיבוצים.

לדעת ח״כ הרב דרוקמן מן הראוי שהתגלה אחריות כלל ישראלית לסייע לכל הצרכים שיש להם ערך לאומי.

טיל איראני פגע קשה בבגדד

בבגדד פגע אתמול טיל קרקע־קרקע איראני נוסף — הטיל השישי בבגדד מאז תחילת השנה.

תושבים מסרו כי כל הנפץ נשמע ברדיוס של קילומטרים רבים, וכי עבן גדול של עשן סביך התמר לשמים.

עוד קודם לכן יצאה התראה בקריאה להתכונן בגדד, לפנות את צרב לא דיחוי.

איראן מסרה כי 3,127 בני אדם נהרגו או נפצעו בסוף השבוע הקודם...

כתב עתי״ם מציין, כי העצירה נתחמה בעקבות פסיד כביש בעיריית של סוחן מילר. היועץ המשפטי לאבכי בחות החליטו להעביר את ענין לבדיקתו של שר ההגנה המר.

לא יינקטו צעדים נגד הרבנים חותמי העצומה

היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש וצוות משפטנים בכירים בפרקליטות המדינה, החליטו שלא לנקוט בכל צעדים נגד אותם רבנים ודייני בתי הדין, אשר התמו לפני כשבועיים על עצומה שבה הם פוסקים כפסיקת בענין לפסוק בשאלות גיור.

מבקר המדינה החדש השופט יעקב מלץ:

„השבת אתפלל ב.שטיבל׳ שהשם יצליח דרכי״

מאת חיים פיקריש, סופר „הצופה״

„בדרכי אלך גם השבת להתפלל ב„שטיבל״ הקטן, אך אציע להתפלל גם בשאלה נוספת — שהשם יצליח דרכי״.

זאת אמר מבקר המדינה החדש השופט יעקב מלץ, לפני לבתו, לבית הנשיא בירושלים, שם נשבע אתמול אמונים. אשתדל גם ללכת אל ה„שטיבל״, כדי לשאת שם תפילה, אמר.

השופט יעקב מלץ, סוריד מאוד בשעות האחרונות, שכן מאז נתבשר על הבחירה, שוב לא ידע ביתו הקטן, שברחוב שרת בתל־אביב, מנוח. ידידים ומכרים, חברים ושלא לדבר על כל התקשורת, מרעיפים עליו שבחים ומאחלים לו הצלחה בתפקיד החדש. מטרתו היתה היא — „לקבל חגיגות אלה, כדי שאפשר יהיה להתחיל מיד במלאכה״.

משאלתו היא שתפקיד מבקר המדינה לא יהיה עוד תפקיד שיגרתי, והכל מהלכי הביקורת „יהיו שיניים״. הוא יעשה הכל ולא יחסוך כל מאמץ „כדי למלא תפקידו כהלכה״.

השופט מלץ בן ה־64 נולד בפולין, לאחר עריכת דין בישראל ונמנה על באי ה„שטיבל״ של חסידי גור „צמרת מרדכי״ ברחוב בלוך בתל־אביב, „זה בית חסידים שמתפללים בו בעלי בתים ידי האדירה בו ״יהודית״ — אמר השופט, בציינו גם את הצירוף המשותף בנותיו, נכנו בעבר על תנועת תבנית בני עקיבא צפון בתל־אביב, למדו בבית הספר הצייסודי „ביסליק״ והכשירו עצמן לתפקידי הוראה. שגנה, הנשואה ליצחק אמיתי (אליך) מתגוררת בגוש קטיף שבדרום רציעת עזה ומנהלת שם את בית הספר המקומי. דינית, הנשואה ליגאל יורבקיין, מתגוררת עם משפחתה בישוב בית אל. העובדה שהבנות קיבלו חינוך דתי לאומי והנהלות אורח חיים ברוח ציונית־דתית, נובעת מכך שבבית ספגו את האוירה הזו. השופט מלץ הוא בנו של ר׳ אהרן חיים, שנמנה על חברי היעד הפועל של הפועל המזרחי, גרעייתו, מרים, שבאה מבית אורטודוקסי בהונגריה, רואים בעין יפה אורחות חיים כאלה של בנותיהם וצאצאיהם. אבל הסיפור הזה של דרך החינוך והדרך החיים הוא סיפור ארוך ולא עתה הזמן לספר — אמר לנו השופט מלץ.

בכל מקום משפחת מלץ מתברכת בשבעה נכדים — בלי עין הרע, כשהבכור בין הנכדים הוא אהרן חיים בן השמונה והצי, הנושא שמו של אביו המנוח של מבקר המדינה, ואלה, יחד עם כל בני המשפחה העצובה, באו אתמול אף הם ללשכת הנשיא בירושלים כדי ליטול חלק במעמד הממלכתי של כניסת השופט מלץ לתפקיד החדש.

מלץ: תפקיד המבקר אינו להעניש אלא לתקן

„בציינו תפקידה של הביקורת אינו להעניש או לנזוף, אלא לתקן משגים, עיוותים, עוולות ומעשי שרירות, וזה שיותר חשוב למנוע אותם בטרם יקרו או לפחות למנוע את הישנותם או את תוצאותם, אמר מבקר המדינה ה״ש יעקב מלץ בטקס בו נימה אותו בנשיא המדינה לתפקיד.

בדבריו לאחר שנשבע אמונים לנשיא המדינה, הדגיש מבקר המדינה החדש יעקב מלץ, את הפגיבה כי הוא ציוני ואת העדפתו לדברי נועם במקום שימוש בשפה חריפה.

הידיעה נמסרה ע״י גורם לא מוסמך

בעקבות הידיעה שהתפרסמה אתמול בעיתוננו על „איגוד תלמידי הרב צבי יהודה קוק זצ״ל״, נאבר לנו ע״י אחדים מתלמידיו הידועים של הרצי״ה קוק זצ״ל כי הידיעה נמסרה על ידי גורם לא מוסמך.

בצער ובאבל שנבוא לפטירתו של אבינו חבר אגודת הישיבה

ר׳ אריה יודנפרוינד ז״ל

תיערך אי״ה אזכרה ביום ראשון, ט׳ שבט (8.2.86) בשעה 16:00 בבית העלמין שבשדה יעקב.

בתום האזכרה — תפילת מנחה בשעה 16:30 בהיכל הישיבה
* לימוד משניות — הרב מרדכי זגייר.
* קיום לדברי הספד — מר ישראל קניג
— נציג איגוד המושבים
— נציג המושב
* הליכת מלוה להיבינה מיש הזה האריה יודנפרוינד

ידידי ומוקירי ובניו — מוזמנים

משפחת יודנפרוינד שדה יעקב • הנהלת ישיבת בני עקיבא תקות יעקב שדה יעקב

הרבנות הראשית • המועצה הדתית
פתח־תקוה

למורנו ורבנו
הרה״ג משה מלכה שליט״א
הרב הראשי וראב״ד פתח־תקוה
וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

הנחומינו העמוקים על פטירת אחותו הצדקת
מרת סעדה נ״ע
בנחמת ציון וירושלים תנוחם

הרב ברוך שמעון סלומון • פלטיאל איזנטל
הרב הראשי • ראש המועצה
רבני הלשכה והשכונות • הסגנים, ההנהלה חברי המועצה ועובדיה

בצער שלושים לפטירת יקירנו
צבי פלנזר ז״ל
תערך אזכרה לזכרו בבית־הכנסת בתלפיות רח׳ לייב יפה ירושלים, ביום חמישי י״ג שבט תשמ״ז, בשעה 17.00

גילוי המצבה בבית העלמין בהר המנוחות בירושלים, ביום ששי י״ד שבט תשמ״ז, 13.2.87, בשעה 12.00 (נפגשים בשער הכניסה בשעה 11.45).

תודתנו נתונה לכל מנחמינו

המשפחה

תודתנו נתונה לכל מנחמינו
בכתב ובעל״פ
על פטירתה של
אשתי, אמנו וסבתנו היקרה

ד״ר לשם כבוד
רנה מלכה צימנד ע״ה
לבית דויטש

דוד צימנד
הנרי ואנדה צימנד והילדים
פני ואלבסנדר ישורון והילדים

אמונה
EMUNAH
תנועת האשה הדתית הלאומית

ישיבת ההנהלה הארצית

תתקיים אי״ה ביום ראשון ט׳ בשבט תשמ״ז (8.2.87), בשעה 2.30 אחה״צ בבית התנועה רח׳ אבן גבירול 166

„סלון ביוטי״
בני־ברק
רח׳ חבקוק 2 פנת הרצל 18

צוות מעולה • לרשותכם
* פדיקור * מניקור * סידור גבות * עיצוב פאות מכל הסוגים ומהחברות המעולות ביותר * עיצוב שיער מיוחד לנערות בכל הגילים * החלקה * סלסול * פסים.

שי לכל קונה פאה

פתוח רצוף מ־9 בבוקר עד 6.00 בערב
(יום שני אחה״צ סגור)
מחירים נוחים • להתראות!

למכירה
באחוזה (שימקין), חיפה
מול בית הכנסת
דירת 4 חדרים + נוף + מחסן + חניה.
טלפון: 04—253180

כתיבה במכונה
שיטה עוורת
תלמדו היטב ב־12 שעות
בבית־הספר למסחר
„רימון״
תל־אביב, דיזנגוף 85
טל. 281985

אולמי בית הברוש
צומת קרית אתא, מפרץ חיפה
טלפונים: 726009, 725918

בשורה טובה לציבור הדתי
באיזור חיפה, הקריות והצפון

בשטו״מ נפתחה מתלקת
מהדרין — חלק (גלאט כשר)
בפיקוח מיוחד של הרבנות הראשית בחיפה
הקפדה יתרה על הכשרות ושמירת דיני שביעית

אפשר מהיום לקיים שמחות: חתונות, בר/בת מצוה, בריתות ואירועים שונים וליהנות מאווירה דתית מובהקת ומתפריט מגוון ומעולה

אין צורך לנסוע עד ירושלים או בני ברק

650 מקומות, מטבח אירופאי או מזרחי, חניה בשפע,
מיזוג אוויר מלא, תחבורה ציבורית מכל הכיוונים,
גנרטור לשעת חירום

מבצע: מחירים מיוחדים בפברואר, מרס, אפריל

דוד שמש והחשמל אנרסול בע״מ

במחיר מבצע 550 ש״ח
אפשרות לתשלומים נוחים

מבצע חימום 30 ש״ח

תיקוני גגות אסבסט ורעפים באחריות
חינם!! התקנה, הובלה, 3 מטר צנרת.

* דודים 120, 150, 200
* קולטים כרום שחור
* לקבלנים! דודים עם מחליפי חום למערכת מאולצת

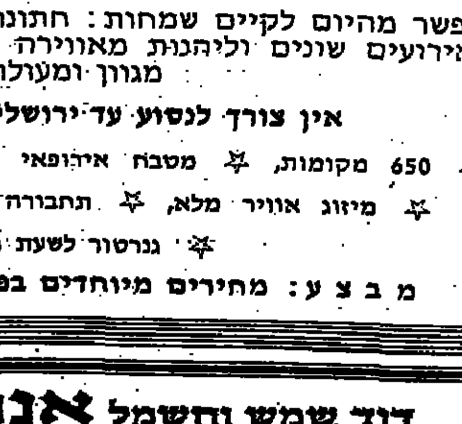

תל־אביב־יפו — רח׳ אשדוד 5. טל. 03-812330 טל. 830747 — 24 שעות ביממה

הכא מן الاصل

הצופה
מוסף של שבת

סערה בצלוחית ,מים רעים'

שנינו במסכת אבות: „חכמים הזהרו בדבריכם שמא תחובו חובת גלות ותגלו למקום מים הרעים וישתו התלמידים הבאים אחריכם... ונמצא שם שמים מתחלל". מפרשי המשנה מסבירים כי הדברים מופנים למורי הוראה והלכה להקפיד בדברי הלכה שהם מורים לעם, שמא יתפרשו על-ידי „אנשי המים הרעים" שלא כהלכה ובכך ייגרם חילול השם.

הדברים הללו מפי אבות החכמה עלו לנגד עינינו למקרא הידיעה על השערוריה הציבורית שפרצה במגדל-העמק והתפשטה כהרף עין על פני הארץ כולה בעקבות דברים שהשמיע מי שהשמיע, בהסתמכו על הזוהר הקדוש בכל הקשור בנוכחותן של נשים והתערבותן בין גברים בעת לוויית המת.

הסערה פרצה עוד בטרם נבדקו הדברים: האם בכלל נאמרו כפי שנתפרסמו. דברי הזעם, החירוף והגידוף שהוטחו כלפי תורת ישראל ושומרי מצוותיה הביאו איתם שיטפון של „מים רעים" אשר הציפו את הציבוריות הישראלית.

שומו שמים — זעקו המגינים על המלחמת הרבנים של מגדל-העמק אשר באה כדברי המהלוגנים „להחזיר אותנו לאווירת האופל של ימי הביניים".

מאמרי מערכת בעתונות, דברי פרשנות של כתבים זריזים ואוסף של פליטונים של זריזי עט בגנותם של רבני מגדל-העמק עשו בזריזותו של עיט המסתער על טרפו.

מה באמת קרה בעיירה אשר ברוב שנותיה ידעה שקט וסובלנות בין כל חלקי האוכלוסיה — דתיים וחילוניים כאחד: הי אמנם ימי הביניים התגלו משתלטים עליה? שאלות אלה ודומות להן הועלו בפי הבית, בתוכם שומרי ונאמני מורשת היהדות.

ההלם היכה גלים. אולם בעוד אלה שואלים ותמהים, — אנשי „המים הרעים" הולכים ומקציפים את קצף השנאה נגד כל אדם השומר על מורשת אבותיו ומקפיד על אורח חיים כפי שזה נקבע בהלכה היהודית המקודשת לעם ישראל מדורי דורות.

לשמחתנו לא היו דברים מעולם. לא נפסקה הלכה האוסרת על נשים להשתתף בלוויות; לא הוטל חרם על אלה שאינם מוכנים להישמע לדבר הרבנים. בסך הכל מדובר בצרה שפקדה את תושבי העיירה אשר נחרדו מריבוי הפטירות שקפצו עליהם ובאו לשמוע עצת החכמים כיצד ניתן לעצור, כמגדרתם, את המגיפה...

החכמים כדרכם נהגו בבחינת „גיתי ספר ונחזה". הם עיינו בספרי הקודש ומצאו בזהר הקדוש כי יש להיזהר בעת לוויית מהתקרבות נשים וגברים יחד לקבר המת.

שמעו השואלים, הנחרדים למגיפה שבקרב את עיירתם ואמרו: נעשה כדבר הזוהר. בתוספת תפילה כי מעתה ואילך לא ישלוט „מלאך המוות" בעיירה.

ובכן, לא מדובר בתקנה, גם לא בגזירה, אלא בעיה בין רבנים לתושבים החרדים לחייהם. אך, מסתבר, שאילו באותו רגע היו לנגד עיניהם של חכמי מגדל-העמק דברי המשנה במסכת אבות, יש להניח שהיו מקפידים על ניסוח יותר זהיר שלא לגרום נחת רוח לאלה הנתלים בכל דבר, קטן כגדול, כדי להרוף את אלוקי מערכות ישראל.

יש לברך את רבני מגדל-העמק שהודתו בו במקום להעמיד דברים על דיוקם. בדרך זו הם סתרו את כל „בניין הקלפים" שהכופרים בעיקר ביקשו לבנות כדי להסית ולהדיח נגד הציבור הדתי בכלל ונגד מורי ההוראה שלו בפרט.

ברם, דברי ההסבר המהירים והחד-משמעיים לא כיבו את אש השנאה. זו מוסיפה להשתולל בראש חוצות ומכלה את שרידי האחדות בעם שנותרו עדיין לפליטה.

החיצים הרעילים מופנים, כאמור, כלפי כלל הציבור הדתי. המסיתים אינם מסתפקים בבירור: מה באמת קרה במגדל-העמק. הם קוברים ומקשרים בין מגדל-העמק לבין ההילולא של הבאבא סאלי בנתיבות. הם מוצאים קשר בין הלבוש השחור של הרבנים ובני הישיבה אשר כלשונו ה„עסיסית" של „על-המשמר" — „הוסיף את הארץ תופעה המצביעה על כשלון החינוך והצלחה של התומיינים במהדורה ישראלית"; הם מזכירים בשכחות מימי אסון האוטובוס בצומת הבונים כאשר רב אחד מצא קשר בין האסון לבין חילול שבת; תוקפים את „הכפייה הדתית" בכל הקשור בשמירת שבת וכשרות וכו'.

הרשימה ארוכה. היא כוללת הכל. לפנינו מעין ערבוביה של מין בשאינו מינו, דברי רכילות וחצאי אמיתות שבכוללם יחד באים לברית מטרה אחת ויחידה — להציג את כל ה„מרעין בישין" של ההלכה היהודית וציבור הרבנים לובשי השחורים.

גם אחרי שרבני מגדל-העמק הבהירו את אשר הבהירו — ההכחשה לא פסקה. היא נמשכת במלוא הקצב. נפרצו הסכרים של „אנשי המים הרעים".

*

ספר הזוהר בעיניהם לא היה נחלת הכלל. מעטים בלבד הם יחידי סגולה נהגו להגות בו, שהרי יש בו צירוף של קבלה שכדי

מאת משה אישון

להבינה כראוי דרושות סגולות מיוחדות של הבנה עמוקה בלימוד.

ייתכן איפוא שמן הראוי היה להימנע ממתן שיעור פומבי בזוהר הקודש, אשר כפי שמסתבר לא נתפרש כהלכה על-ידי המון העם ובתוצאה מזה יצאה תקלה שהולידה את השערוריה...

לא באנו להוכיח את לומדי הזוהר, ודאי שלא ניטול לעצמנו את הזכות לבקר את מורי ההוראה וההלכה במגדל-העמק, מה גם שהם ידועים בפתיחותם ובגישתם האבהית לכלל התושבים. בכל זאת נראה לנו כי גם עליהם חלה חובת הזהירות, בל יתפרשו דבריהם שלא כהלכה.

מי כמותם יודע שאנו חיים בתקופה שהיא מלאה „אנשי מים הרעים", כך שחובת הזהירות כפולה ומכופלת, בפרט כשמדובר בפירוש דברי הזוהר הקדוש שמעטים בלבד מסוגלים להבין את עומק הדברים הכלולים בו.

✶ שטפון „המים הרעים" בתקשורת ובכנסת מערער את היסודות של דו-קיום בין דתיים לחילוניים ✶ ההסתה — מקור של שנאה כלפי נושאי דגל מורשת היהדות ✶ הציבור הדתי מוצג בראי עקום; מאשימים אותו בהשלטת „ימי הביניים" על החברה הישראלית בעוד שהוא מביא את המאור שביהדות למדינת היהודים ✶ הכלל שקבעו אבות המשנה: „חכמים הזהרו בדבריכם"... חייב להנחות את פרנסי הציבור בהתבטאויותיהם לעצירת השיטפון של „המים הרעים" המאיים על היסודות הקיומיים של מדינת ישראל ✶

בכלל, אם נשים לב למנהגים הקשורים בלוויית המת נמצא כי מקומן של נשים לא היה נפקד. להיפך, ידוע על מקוננות שהיו נוהגות ללוות את המת ובקולותיהן היו מעוררות את הקהל לבכות את הנפטר.

אין איפוא מקום להציג מנהגי ישראל כמנהגים שבאים לפגוע במעמד האשה ובזכויותיה האנושיות.

אילו הסבירו את הדברים באורם הנכון ייתכן שהיו מונעים את ה„עליהום". עם זאת, כאמור, אין אנו בטוחים שאכן היה כך, הואיל והשנאה מטבעה מקלקלת כל שורה טובה.

גלי השנאה העכורות חדרו גם אל תוך המימסד הפוליטי-הציבורי. כך, למשל, הודרך ראש מחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית — איש תנועת העבודה — לדרוש פעולה מיידית נגד הרב של מגדל-העמק. בפנייתו הפומבית אמר, כי יש להפסיק מיד את כל התקציבים למוסדות חינוך המנוהלים על-ידי רב העיירה.

אף הוא עלה על גלי ההסתה, בלא לבחון, בלא לשאול מה באמת קרה. ובאותה דרך הלכו גם אחדים מנבחרי האומה — חברי כנסת. הם הגישו שאילתות, הצעות לסדר היום בהוספת דרישה: לפטר מיד את הרבנים.

וגם אחרי שהרבנים גילו את דעתם והרגיעו בשער בת רבים כי כל הסיפור על פסק הלכה נגד השתתפות נשים בלוויות — לא היה ולא נברא, בכל זאת לא שקטה רוחם וההסתה לא פסקה.

האם יצליחו להתגבר על השיטפון?

כדי להשיב על שאלה זו יש לבחון תחילה את תמונת המצב וכן להפריד בין המקרה הקונקרטי של מגדל-העמק ששימש עילה למסיתים לפרוץ את הסכרים, לבין האווירה הכוללת במדינה שהיא רצופה שנאה לכל דבר שבקדושה ולכל אדם המקפיד על קדושת החיים היהודיים על-פי מורשת אבותיו.

בדיקה יסודית בתחום זה תוכיח שגם אילו נמנעו במגדל-העמק מלהפיץ את דברי הזוהר הקדוש כסגולה לעצירת מגיפת המוות — „אנשי המים הרעים" היו מוסיפים להשתולל וללבות את השנאה נגד הציבור הדתי.

כי אם אין מגדל-העמק — יש נתיבות. ואם אין נתיבות — יש גיור רפורמי. ואם אין גיור רפורמי — יש חינוך דתי שהוא קוץ בעיניהם של פורקי העול המתמלאים קנאה ושנאה נוכח הצלחתו הגדולה להקים דור חדש של צעירים הנאמנים לעמם, לארצם ולתורתם.

השנאה איננה רגעית, היא מתמשכת. וככל שגוברת ההצלחה של החינוך הדתי כן הולכת ומתפשטת השנאה כלפי הדת המבקשת להשתלט כביכול על חיי העם והמדינה.

כדי להתגבר על תופעה זו דרושה גישה חדשה מצד כל אלה החרדים והמתמלאים דאגה נוכח הקיצוניות ההולכת וגוברת משני הצדדים אשר בקצוות: הציבור הדתי — מזה והציבור המוגדר כחילוני — מזה.

יש לעודד את הרוב הדומם כי ירים את קולו ויפסיק את אדישותו לנעשה סביבו.

ויש רוב גדול בשני המחנות המסוגל לסלול נתיבים של התקרבות זה אל זה, כדי להבין טוב יותר זה את זה.

יש יסוד להניח כי הרוב בעם לא רק מוקיר את מורשת היהדות אלא גם מקיים אותה בחיי היום-יום שלו. הרוב פגיד למדינה יהודית עם אורח חיים יהודי. אולם כל עוד רוב זה דומם — אנשי הקצוות מרקדים על הבימה הפוליטית החברתית במדינת ישראל.

שתיקתו, בשני הצדדים, עלולה להתפרש כהסכמה עם מעלליהם של אנשי הקצוות. וכבר אמרו חכמים: „שתיקה כהודאה דמי".

זה הזמן להרים את הקול. לא ברעש גדול, כי אם בנועם; לא במקל חובלים, אלא עם הרבה אהבת ישראל. כי רק כך נוכל לעצור בעד השטפון המאיים על המדינה מצד „אנשי המים הרעים".

כדי לעמוד במשימה זו דרושה זהירות רבה במעשה ובדיבור כאחד. חובה להאזין כל מלה, בל תתפרש שלא כהלכה. חובה לבדוק כל מעשה עובר לעשייתו כדי לבדוק אם לא ישיג את המטרה ההפוכה.

הכלל שקבעו אבות המשנה: „חכמים הזהרו בדבריכם" אינו מצטמצם כלפי מורי הוראה בלבד. כל מי שעיניו בראשו חייב לנהוג על-פיה.

אילו נהגו כך ודאי היו מצליחים למנוע הרבה שערוריות מלאכותיות וגם לעצור את הקיטוב בין המחנות. למרבה הצער, בינתיים אנו עדים לפעמים העומדים בסתירה לראיית הנולד ולהתבטאויות שהן ההיפך מהזהירות שנצטווינו עליה.

*

הציבור הדתי הלאומי הפועל עם פניו לכלל ישראל יכול למלא תפקיד חשוב באיתור אש השנאה ובכיבוי הדליקה הגדולה המאיימת על העם ומדינתו. בכוחו לבנות סכרים כדי לעצור בעד הגלים הסוערים של „המים הרעים" שפרצו לראש חוצות. ציבור זה, אשר מאז ומתמיד מילא תפקיד של כוח מאזן ומלכד, ידע לבנות גשרים של הבנה. הוא הלך מתוך עקביות בדרך שקבע לעצמו. הוא הקפיד שלא לסטות, לא לימין ולא לשמאל. דרך האמצע היא שביל הזהב היתה דרכו. הוא שימש דוגמה באורחותיו ובהתנהגותו. פעל לקירוב לבבות בניגוד לאחרים שהתבדלו מהעם והגן להסתגר בתוך דל"ת האמות שלו.

ציבור זה, שהקים רשת מפוארת של מוסדות חינוך בהם מתחנך דור חדש לאהבת ישראל, לאהבת ארץ-ישראל ולאהבת תורת ישראל, חייב ליטול על עצמו את המשימה הלא-קלה של קירוב לבבות וסגירת הפערים בין דתיים לחילוניים. מחובתו לעבור כחלוץ לפני המחנה ולהתייצב בראש מסע הסברה אשר מצד אחד יציג בעיני הציבור את הגורמים שביהדות ומצד אחר יהדוף בפני הציבור את המסיתים שבקולניותם ובשקרים שהם מפיצים מבעירים אש השנאה בתוך העם.

במגדל-העמק, מי שהסתמך על דברי הזוהר הקדוש עשה זאת כדי להוסיף חיים בעיירה שאיכה הכוות נפלה עליה.

המאבק הוא על החיים. אבל לא רק על החיים הפיזיים, אלא גם על חיי הנפש של האדם. הבעיה של הפרק איננה כלל על זכותן של נשים להלך בבתי-קברות לצדם של גברים, אם כי הכל בדעה אחת, שאין לשלול מהן זכות זו. הבעיה שצריכה להעסיק את כולנו נוגעת לאורח החיים, כיצד להבטיח קיום יהודי שנוכל להלך מתוך זהו של כבוד בחוצות ישראל זה לצד זה — שומר תורה ומצוות ומי שאינו מקפיד על שמירתן כהלכה.

כי שמצטטים בדאגה לסדרי נוהל בבתי-קברות והופך אותה כאילו היתה מידת הרחמים, מתעלם מדעה או מתוך היסח הדעת מהבעיות הגורליות להבטחת שמחת החיים ולאיכות החיים של עם ישראל בשובו אל ארצו בארץ האבות.

הגיע הזמן, כי נשים לב, לתכונה המכללת — לתכונות החיים במדינת ישראל כדי לצקת יסודות איתנים למדינה היהודית הנבנית, שיתקיימו לעדי עד.

ובינתיים היסודות הקיומיים של מדינת היהודים רעועים. וביטא זאת לפני כשבוע בראיון ל„דבר" פרופ' דב סדן: בן-גוריון רצה במדינה יהודית — אמר, לפי הבנתה כיום בתוכה קיומה מוטל בספק, לא בגלל אויבים מבחוץ אלא בשל קול עגות הגבלנע כבפנים.

דומה, שיש בדברים אלה כדי למקד את תשומת הלב לבעיות האמיתיות של סדר יומה של המדינה. זה הזמן שנהרהר בדיפור אורח החיים היהודי במדינה ונימנע מלעורר סערות מסביב למנהגים בבתי החיים...

נזכור, כי המאבק הוא על החיים היהודיים במדינת היהודים!

שיחה עם ח"כ ד"ר יוסף בורג במלאת ל"ט שנים לכנסת

הכנסת בעיני אחד מראשוניה

בט"ו-בשבט תציין הכנסת ט"ל שנים להולדתה. ישנם הסבורים, כי נוכח התנהגות כמה מחבריה בשנים האחרונות, שלושים ותשע שנותיה, מזכירים יותר את חייבי המלקות: ארבעים חסר אחת... נשיא התנועה העולמית של המזרחי — הפועל המזרחי, ח"כ ד"ר יוסף בורג סבור, כי הכנסת היא בסך הכל בבואה של המתרחש מחוץ לכתליה לטובה או לרעה.

באנו אליו כאל „פרלמנטר" ותיק כדי לשוחח על כל אותן השאלות העומדות מידי פעם על סדר יומנו בכל הקשור לבית המחוקקים הישראלי.

מאת שאול שיף

[illegible] בשנים האחרונות [illegible] הכנסת לתגרות ידיים בין חבריה וחילופי גידופים ביניהם. בפרלמנטריזם ובמה שאמרו על „תרבות הדיבור", מה לך הסבר לתופעה הללו.

האווירה במדינה נעשית אווירה של אלימות. ובכנה גורמים לכך. הניסיון מלמד את האוכלוסיה שאלימות משתלמת, ואין לך ראיה מוכחת יותר מאשר השביתות בבתי החולים, אשר עלולות היו לקרב אנשים לקצם. ואני מתבטא בצדי בית רבה... אין פלא שבאווירה כזאת חודרה האלימות המילולית לכנסת והמסוגלת להתפתח לאלימות של כל דאלים גבר. ודרך הטלוויזיה יש היזון חוזר לעם.

ח"כ ופרנסתו

[illegible]

הסוגיה מסובכת מאד ואיננה חדשה. באשר היתה שנויה במחלוקת ובוויכוח ציבורי באירופה, כבר לפני 100 שנה. אם חבר פרלמנט אינו מקבל שכר, אז רק מי שהצליח לאסוף מספיק כסף עד לדיבחרו כח"כ, יוכל להתקיים גם בתקופה שהוא חבר כנסת. והיה אם יהלום שהוא כן מקבל, הרי שהוא צריך לקבל יותר מהשכר הממוצע במשק, מפני שסכנת הצבועות והתחייבויות שלו בשכור החברתי-הפוליטי, גדורות אותו להוצאות שאין לאזרח רגיל. ברם, כאן יש להגיע לאבחנה רבה בין מי שיש לו עיסוק עם שכר נוסף לבין הח"כ המתפרנס ממשכורתו האחת. אם מדובר למשל בעורך-דין שעבודת היותו ח"כ עוזרת לו לקבל העדפות ובעלי ריב ומשפט נוהרים אליו בגלל מעמדו, הרי אז הפער בשכר בין הח"כים הוא מדיבה והעניין הזה מזמין אפליה וקנאות.

הפתרון הוא בשלושה מישורים:

א) רמת שכר מתאימה. ב) רישום ההוצאות כדי לח"כ בגלל היותו עליה ציבור. ג) פרסום רשימה של עיסוקים המותרים או אסורים לח"כ. ביטול מכרד פעיל של עו"ד לא הייתי מתיר. תכלום הוצאות בעד כתיבת ספרים, הרצאות ומאמרים הייתי מתיר. בכיוון זה יש לחפש מוצא.

[illegible]

אין ספק שיש בזה פגם, אבל במדינה דמוקרטית, יש לדאוג גם שחברי כנסת יהודיים לא יתערבו בענייניהם דתיים של בני דתות אחרות.

[illegible]

צעד כזה יהיה בו משום מראה חד פעמית והתאבדות לנצח. כרגע כולנו מצלמים את הכהיד כנגד שגובה הפירוד במחנה הדתי ובמחנה הדתי-לאומי. בוויכוח החריף שיש לנו היום עם משרד החינוך והתרבות היה קולנו נשמע הרבה יותר אילו ראש-ישיבה מסוים וחבר מסויים של הקיבוץ הדתי וקולו של מי שהיה פעם נציג המפד"ל בכנסת ועדיין יושב בכנסת — היו איתנו בתוך הסיעה. אזי היינו מונים שמונה ח"כים והיינו הסיעה השלישית בגודלה בכנסת. ההגיון שלי אומר את ההיפך ממה שעולה בשאלתך. ההתארגנות האנטי-דתית של חלק מחברי הכנסת, מוכיחה שלפנינו שדה-קרב פרלמנטרי ואסור לנו לברוח מן החזית.

הכנסת בראי המצלמות

[illegible]

בהתפקד הייתי תומך בזה באשר אני יודע בעניין זה שלושה דברים: א) הופעת חבר כנסת בטלוויזיה מאד מנוכחות הטלוויזיה. ב) הטלוויזיה מפגינה נוכחות באומים על חברי כנסת מסויימים בעלי השקפה פוליטית מסויימת. ג) באמצעות ישנה השפעה חינוכית — יותר נכון בלתי חינוכית על ציבור הצופים.

[illegible]

החלק הראשון של שאלתך תשובתי בפסוקת כף: אשר להלקה הבוגר הכחיד אינו צריך להיות עצבים. צריך לדעת את מי לשאול ועל מה לשאול...

[illegible]

אני מנצל את שאלתך זו כדי להתייחס לנושא אחר, בתחום החוץ והביטחון, למה שקרוי „אירנגייט". עד ראש השנה תשמ"ז הייתי חבר הממשלה ולא שמעתי על אירן וספיחי פרשה זו ולא כלום. קיים „קבינט" (ויש אומרים, כי הוא הוקם כדי לא לשתף את כל הממשלה בסודות מסויימים. ויש אומרים ש„הקבינט" נוסד כדי שתהיה זכות „וטו" הדדית למערך ולליכוד). ואולי ב„קבינט" כן סופר על המשלוחים לאירן. לי לא היה ידוע.

הוויכוח שספיחי „פרשת אירן" לא יתנו מנוחה לחיים המדיניים שלנו ואני מוכן להצביע בעד הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת פרשה זו, ולהשתתף בעבודתה.

ישירות לשאלתך: ההדלפות של נושאים בתחום החוץ והביטחון, הן שאלת חיים ומוות במדינה כשלנו. לא רק מוועדת החוץ והביטחון, ישנן הדלפות מהממשלה גופא, כולל ה„קבינט". לפעמים נראים הדברים, כאילו ההדלפות באות מנושאי התפקידים הבכירים ביותר במדינה. אפשר לייחס את האימרה הידועה ש„ממשלה היא הכלי היחיד בעולם אשר דולף מלמעלה". בשעתו הצעתי לבן גוריון להפעיל חוקרים מיוחדים לתפיסת המדליפים משולחן הממשלה. בכנסת ראשי הברים מוועדת החוץ והביטחון שגם לפני הישיבה על הוועדה וגם לאחריה אומרים דברים שמוטב היה לא לדבר עליהם בפומבי. מי שאינו שומר אמונים. אינו ראוי לאמון.

דרושים כוחות מעולים

[illegible]

המבנה של הכנסת על ועדותיה הוא מבנה טוב. הגדרת התפקידים של הוועדות משביעה רצון. עם זאת התברר, שאי-אפשר לאייש את כל הוועדה, תוך הבטחה שכל חבריה ישתתפו בכל ישיבה. הייתי מציע דבר לא פופולארי: להגדיל את מספר הח"כים בשלושים. כדי לקיים תוכנית עבודה מושלמת. אני אומר זאת בזהירות גדולה מפני שאינני בטוח שתוספת כזאת תביא דווקא כוחות חדשים חשובים. אשר למליאת הכנסת — נדמה לי שהצבעות אי-אמון איבדו מחשיבותן, מפני שרובם המנצלים זכות זו על כל שני ותמיכי וגם על דברים שאינם עקרוניים. גם ההצעות לסדר היום קיבלו מימד אינפלציוני. ייתכן שיש למצוא דרך שהצעה לסדר היום, על-פי המלצת הנשיאות, תועבר ישירות לוועדה כמו שנוהגים בהצעות-חוק פרטיות אחרי הקריאה הטרומית.

[illegible]

אני נגד שינוי שיטת הבחירות, כי שינוי השיטה תקפיץ את ייצוגם של הדתיים בכנסת. בשעתו אמר לי יגאל ידין ז"ל שזוהי בעצם המטרה של מגיני ההצעות לשינוי שיטת הבחירות.

גם שינוי אחוז החסימה לא יביא בכנפיו תרופה. מפני שהפלגאה תמשך שידוכים ותזווג זיווגים בין בעלי השקפות שאינן זהות ולאחר הבחירות יתפצלו שוב. ראה מה קרה לד"ש ומה עלה בגורלה. הם נכנסו לכנסת שיכורי ניצחון ונתפוררו. הייתי אומר: אפילו אחוז חסימה גבוה, אינו מבטיח אריכות-ימים לרשימה מסויימת שהיא בעלת סיכוי לעבור אותו.

[illegible]

השאלה בדבר געגועים מזמינה כיד נוסטלגיה, שאינה במקום. כאשר מדובר בפוליטיקה. בכנסות הראשונות ולא רק בראשונה היו חברי כנסת שנבנו על מקימי המדינה בדרך ארוכה ולא סלולה. כפעילי ההסתדרות הציונית, ההתיישבות החלוצית ומראשי ההגנה והמגינים על הארץ. לדמויות הללו אני מתגעגע.

שר החוץ לגעש אצל הערבים בדבר ועידה בינלאומית. אבל הוא ערבי, כדי ללחוץ על ישראל באמצעות המעצמות. אשר לטענת פרס כי הוא יציג תנאים מוקדמים לניטרול המעצמות, מי עז שביר, כי אף אחד לא ערב לכך שהמעצמות תקבלנה את התנאים. יתפתח כו"מ על התנאים, ואז ילך בסופו של דבר לוועידה בינלאומית בלי תנאים. לכן מוטב להימנע מכך בלכתחילה. נסיונו של שמיר לגשר בין העמדות הציל את המצב. פרס יכול להמרין בדגל ריק. משבר לא נוצר על רקע זה. גם לא על רקע „שעון ההחב" שקיבל פרס מבלאם. שמיר הרגיע את חבריו בליכוד המליץ לא כדאי להחריף על רקע זה את היחסים עם המערך.

הוועידה הבינלאומית היתה רק עוד משבצת במסכת המשברים שבה שמיר היה צריך להתגבר עליהם בימים האחרונים כדי לחזק במשלה אחת.

י.א.

כמה מבני דורנו, המועסקים בישובי עמק הירדן ובמקומות אחרים, מידעים למשבר זה הפוקד את היישובים. אף התבטאו בלי מורא ובלי בושה, שאין להם אלא להבחין בסבלנות, וקרוב היום שיישובים אלה יפלו לידיהם.

בבקעת הירדן מספר תושבים היהודיים לא עולה על ארבעת אלפים נפש. (מהם כאלף במעלה אפריים בלבד) בתוך אוכלוסיה לא יהודית בת 35 אלף. החלו מתיישבים עוזבים את יישוביהם. עד כה עזבו ארבעים משפחות, וזה לאחר 19 שנות מאבק התיישבותי.

ישראל נדיבי, ראש המועצה האזורית בקעת הירדן, יוצא דניאל, מתיישב הרוצ מהכושב חברון, ואחרים הביעו השבוע דאגה גדולה על המצב הקשה באזניהם של כמה ח"כים.

נטל החובות, אמרו, בגלל שיעורי הריבית הגבוהים, מזעזע את מלוותם של יישובי בקעת הירדן. לדבריהם, מנהלי בנק הפועלים שנתן את ההלוואות

בנית ערבית בכספי הסיוע הסעודי, האש"פ, ומוסדות בינלאומיים, בהסכמתה של ממשלת ישראל.

שר החקלאות, אריה נחמקין, נשאל בכנסת ע"י ח"כים מסיעות שונות, מה עושים הוא ומשרדו במצב זה כאשר ההתיישבות החקלאית כורעת תחת נטל חובות כבד מנשוא? תשובת השר היתה „כבודית" מאוד: העניין כולו בבדיקה על ידי ועדות אזוריות.

התשובה מרגיזה את המתיישבים. „עד שתבוא הנחמה תצא הנשמה — הם אומרים. בדיקה זו, שעליה דיבר שר החקלאות

הניחה לנפשה, כי בנפש המדינה הדבר.

שורשו של משבר התקציב הוא הפיצול המדאיג בין הסיעות השונות לצורות שונות של התיישבות. כל סיעה מאמצת לה התיישבות מסויימת. מחנה האחדות הלאומית חייב לטפל ולדאוג במאוחד לכל סוגי המתיישבים, שהרי גם אנשי קיבוצי התק"ם, גם עיירות הפיתוח, גם המושבים וגם היישובים ביו"ש תושבי המדינה הם. רק אחדות הטיפול והדאגה תחסל את משבר התקציב ותמנע משברים נוספים.

יונה כהן

מתחדשת התסיסה במערכת הבריאות

התסיסה במערכת הבריאות מתחדשת. אם לא תבוא התערבות של שרי הממשלה הנוגעים בדבר. עלול השבוע הבא להיות סוער במיוחד, שבו לא רק עובדי המינהל והמשק, „מלאי בעיות" כלפי מעסיקיהם, כי אם גם שאר העובדים במיגזר רגיש זה „כמו האחיות התיפואיות.

לכולם יש כמעט אותן טענות: „חתמו על הסכמים ואין מקיימים אותם". עובדי המינהל והמשק נכונים להציג „לכל המעוניין" את תלושי המשכורת האחרונים שלהם כדי להוכיח שכל ההטבות התוספות שהובטחו להם, לא כולאו. וכך גם האחיות. הללו אף פירטו את „המצב החמור" במכתב ששיגרו השבוע אל נשיא המדינה, חיים הרצוג, ובו הם מזכירים לו, כי שובן לעבודה הקיגה נבע מפנייתו האישית אליהן, שלוותה בהבטחה לטפל בעניינן.

המצב — מדגישות האחיות — הוא חמור ביותר. „הכל שקברניטי העם מתעוררים לפעולה רק כשמיעים את קולם רק לאחר שפורץ משבר" — העירו האחיות לנשיא המדינה, „כדי שיבין במה דברים אמורים"...

אם ייענה הנשיא לקריאה האחיות „להתערב לפני פרוץ המשבר ולא אחריו", הימים הבאים יגידו. בכל מקום האחיות נערכות לקיים כבר ביום ראשון הבא כנס חירום, שבמהלכו יחליטו לבטח גם על חידוש המאבק המקצועי, שמשמעותו — שוב עיצומים, שוב שביתות ושוב סבל נורא לחולים המאושפזים.

ואם לא די באיומי עובדי המינהל והמשק וציבור האחיות, גם רופאי בתי החולים הממשלתיים מזהירים משיבושים במערכת הבריאות מהשבוע הבא.

גם להם טענות קיפוח כלפי מעסיקיהם על תנאי עבודה דבר לעומת רופאי קופת חולים, טענה המזכירה עד למאוד את טענתם של עובדי המינהל והמשק. ייתכן שהם צודקים ותבוא התערבות מגבוה כדי לפתור את מצוקתם. אך עד אז הם לא יישבו בשקט, וכך גם כל המגזרים האחרים. העוסקים בבריאות החולה בישראל. אלה יבקשו צעדים, אם לא כולם ביחד, הרי שכל אחד לחוד, מאבק שיתנהל שוב על גבם של החולים!

חיים פיקרש

עט לשחוק

חלק מהשרים חצו את הקווים והממשלה החליטה פה אחד כי אסור לוותר על השומרון.

✶ • ✶

מועמדים רבים וטובים הוצעו לתפקיד מבקר המדינה אך רק במקרה אחד המועמד שהומלץ הוא גם הנבחר — שהוא מלץ.

✶ • ✶

על סדר היום במגדל העמק: האם יש לקיים הפרדה בשעת הפרידה.

✶ • ✶

אומה נמדדת, בין היתר, ביכולתה לבור את קברניטיה מבין בניה הראויים. בחירה זו היא שתקבע אם אנו חיים בארץ הבחירה או בארץ הבכי-רע.

✶ • ✶

מה המשותף לשמעון פרס ולועונונו? שאון — יד.

אילן בומבך

هكذا عن الأصل

هكذا عن الاصل

יפה נוף

מאת אברהם אביגד

שאלות ותשובות יפה נוף לרבנו יצחק מזיא זצ"ל. זו"ל לראשונה ע"פ כתבי"ה, עם הערות, מראי מקומות, מבוא ומפתחות על ידי הרב אביגדור ברגר. מפעל תורת חכמי אשכנז — תל-אביב, מכון ירושלים תשמ"ו.

ר' יצחק בן ר' אליעזר מזיא מגאוני אשכנז וגדולי פוסקיה במאה הרביעית לאלף הנוכחי, אורו זרח אחרי שקיעת שכיעה של יהדות אשכנז. בגלל ההריגות והרדיפות הרבות של אבות הנאצים יכ"ש נידלדלו קהילות היהודים שבה, ובדרכי התורה עם ריב בני הגולה של אשכנז עברו מזרחה לפולין ורוסיה, ולכן לא ניכר רישומו בספרות גדולי הדור של אותה התקופה שהיתה צבוקה ביותר בגולת אשכנז.

ר' יצחק מזיא. נצר לשושלת רבנים מפורסמת בגרמניה. אביו, ר' אליעזר ברי יצחק, רבה של פרידברג. נהרג על קידוש השם בבית הכנסת בעיר בשנת עקי"ג. בני משפחתו היו רבנים בוורמיזא ובהנוי שבאלזאס. שם משפחתו מזיא — הוא פליא ולא ידוע מקורו ופשרו. רבו הדעות לפענוחו. יש סוברים שבליטי גזירת ק"ח—וקי"ס (1348/49) ברחו לאחד מאיי יוון ששמו זיא, וכאשר חזרו לארצם ציינו זאת בשם משפחתם. למעשה שם אי כזה אינו מופיע אפילו בר אכ"ב. סביר לומר שמקורו הוא בכינוי התלמודי ,,מזה בן מזיה" (ברכות כזה), כלומר גדול בן גדולים.

שני בנים היו לרבנו. הראשון ר' אליעזר ליפמן, שהיה ראש ישיבה בפיוגא, והשני ר' ישראל, הצורך של ספר זה ובעל הכפתח שלו.

ר' יצחק מזיא חיבר עוד ספרים בכמה מקצועות בהיה, אך אלה לא נמצאו עדיין.

תשובות מגוונות

ספר זה ,,יפה נוף", שאלות ותשובות — כולל לפי צדה בנו ת"ח תשובות, אך חלק כהן אבדו. התשובות הן בגוונות. המהדיר חילק אותן לפי סדר ארבעה חלקי שולחן ערוך. בבבוא מקיף לספר מגולל פרופ' יצחק זימר את הולדה חייו של רבנו יצחק מזיא ותיאור תפוצתו ובשפחתו. כמו כן את תיאור חיי היהודים ויחסיהם עם שכניהם הגויים, מעמדם וכמעמד הרבנים אצל השלטונות והשפעתם בעסקים הציבוריים.

כתב היד היה גנוז ארבע מאות שנה תמצא במקורו באוקספורד, שבו גם נמצא המפתח שבנו עשה לספר. כיד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, גם שעת בריתו להודיעם הוא סוד ה'. יש ספרים אשר סמוך לכתיבתם יפוצו מעיינם חוצה, ויש אשר התגלותם מתעכבת, כמו שנאמר בספר חסידים (תקל) ,,מי תיכן את רוח ה' הקב"ה גחר מי יהיה חכם ומה תהיה חכמתו כמה כפייב יעצה. יש שגיזר עליו עיעשה ספר אחד או שניים, שלושה'. כמו כן נגזר על הספר כתי יפורסם, ובהגיע הזמן מעוררת ההשגחה את האיש המיוחן לכך לעסוק בסידור הספר ובעריכתו, לזכות את הרבים בתורתו ולתת לפרי רוחו של הגאון שנשמתו בגנזי מרומים לדובבו. כאשר ילמדו ברבים ההלכות שלו בעבנה. ואם הוכה כתב יד זה ומן כה רב — לא הוכוב והג"ע לידי גדול בתורה, הרב אביגדור ברגר — התגו של הרה"ג אברהם הלל גולדברג, רבו של כפר פינס, שהוציא מתחת ידיו דבר מתוקן ומשוכלל.

רבנו המחבר חילק את ספרו לשלושה חלקים לפי סדר כתיבתו, והרב המהדיר סידר אותן התשובות לפי סדר השו"ע, ציין מקורות ההלכות בבקיאות רבה בש"ס ופוסקים, ציין מקבילות לדעות אחרונים שכיוונו לדבריו, ההדגשות של חידושיו ופסקיו כאשר הם שונים מדעת האחרונים וביאור הענייתים ביאור מאיר עיניים.

הלכות חדשות

יש בספרו חידושים שלא נזכרו בספרי האחרונים. לדוגמה: אם מי שחייב לפי הדין לחזור ולהתפלל — יכול להתפלל אותה התפילה גם אחרי שעבר זמנה של התפילה הזאת, זהו התפילה שלאחריה. כמו כן כותב פעם למה אין אנו מניחים תפילין כל היום כפי שנהגו בימי התנאים, כמו מצוות ציצית שלובשים כל היום. ,,מפני שאנו שרוים בין הגויים והתפילין צריכים גוף נקי ואין אנו יכולים בין הגויים להיות זהירים בסתר רהם. ועל כן יצאנו ידי חובתנו במה שהן עלינו בקי"ש ובתפילה" (יש להעיר שרבנו בחיי בספרו ,,כד קמח" רומז על כך ואומר ,,וכן אמר הכתוב — אם תשכבון בין השפתים, — כנפי יונה נחפה בכסף — כלומר אף על פי שאתם בגלות ישוכבין בין שתי האומות אדום וישמעאל יש לכם להשתדל במצוות תפילין שתצבה בהן (לפחות) ככנפי יונה").

כן הוא מחייב נשים להתפלל תפילת ערבית ועוד הרבה פסקים שהם בבחינת דעות חדשות.

מה צריך הכנה הפסקה לבני ישתבח או אמירת? כעניין פסק בשאלה זו שנשאל. ,,קהל שהתפלל עד ישתבח וצריכים להמתין עד שיתאספו עשרה אנשים או בשביל דבר אחר. מה צריך — להתפלל ישתבח ולהמתין אחר כך, או להמתין קודם ישתבח? והוא פוסק: יש לחלק. אם צריכים להפסיק בדיבור — לקרוא אנשים לבוא — יאמרו ישתבח ואחר כך יפסיקו, כפני שאסור להפסיק באמצע לפני ישתבח שזהו הפסק באמצע הברכה של פסוקי דזמרה ב,,ברוך שאמר" היא הברכה לפניה וישתבח הברכה לאחריה. אבל אם יכולים להמתין בשתיקה — שמחכים לאדם שיעמוד לבוא, בלי היסח דעת, מוטב שימתינו לפני ישתבח כדי לומר קדיש סמוך לברכת ישתבח.

בעל קורא שדילג פסוק אחד

בשולחן ערוך סימן קל"ז סעיף ג' נאמר: אם דילג הקורא פסוק אחד ולא קראו, בשבת חוזר וקורא אותו הפסוק ושניים אחריו. והוא פוסק: כשחוזר אין לומר שיקרא רק אותו הפסוק שדילג, דזהו קריאה בתורה למפרע, ואסור לקרוא בתורה למפרע, אלא צריך להתחיל באותו הפסוק שדילג וקורא כל הסדר כאותו הפסוק עד גמירא.

כמו כן הוא ממליץ שלא לברך על טלית קטן על מצוות ציצית, אלא להמתין עד העטיפה בטלית גדול ואז להתכוון בברכת להתעטף בציצית בטלית גדול לפטור באותה ברכה גם את הטלית קטן שלבש כבר. ומוסיף טעם נוסף לנהוג זה על פי הזוהר פ' ואתחנן שמי שלבש טלית קטן בברכה חייב להקדים הנחת תפילין לעטיפת ציצית בטלית גדול, וכל זמן שלא בירך על הציצית כלל, אין ראוי להקדים תפילין לציצית.

פסיקה לפי השולחן ערוך
(בלי דעת המקורות בש"ס ובראשונים)

מעניינים מאוד דעתו הדברי בשאלה זו שעסקו בה רבים בדורו. דור אחד אחרי הרמ"א (הרמ"א נפטר בשנת שלי"ב בילדותו של רבנו). והוא כותב: נשאלתי אם יש להורות אחר (כפי) השולחן ערוך של מהר"ם אירליס שקיבץ כל החומרות של האחרונים, מנהגי הארצות כפי שכתב בהקדמתו. תשובה: אומר אני, ודאי הגאון ז"ל מעלתו אין לה ערך ושיעור — — — ושלתנו עיוד בכל מיני מכצבים של רבותינו אשר אנו במדינות אשכנז כימיהם שותים. יכול תיה שילמד ארבעה הטורים עם ת,,בית יוסף" ויהיה כל דין ואיסור מחכים ביבא (בש"ס ופוסקים ראשונים), השו"ע הלז הוא לו לעטרת תפארת להקל על הבקי"ן — — — אבל תלמידים, שאינם יודעים שורש ומקור הדינים וההוראות יפסיקו מתוך השולחן ערוך, אומר אני כל המורה משולחן ערוך אל יהיה בכלל ברוך". וכבעצם התשובה הראש שכתב: ,,כל הבורים הוראות מתוך דברי הרבבים ואינם בקיאים בהלכה טועים להתיר האסור ולאסור המותר — — — כל הקורא סבור שמבין בו ואינו — כן. ושמעתי כפי אדם גדול בברצלונה שהיה בקיא בשלושה סדרים שאמר — — — אני מכיר בעצמי בשלושה סדרים שלמדתי, כשאני קורא בספרי הרמב"ם אני מבין אותו, אבל בספריו בהלכות קדשים וזרעים איני מבין בהם כלום". ומסיים רבינו, אותו הדור איתן שאין יודעין מקור הדין בשולחן ערוך — מתירים האיסורי".

אותם הדברים אומר בן דורו ר' יואל סירקס בעל הב"ח שלא ראי זה את זה, בספרו תשובות הב"ח היושנות סימן פ"ט ,,כבר ידעת שאותם המבכרים לקרירת הראות צים השו"ע הם מורים בתורה שלא כהלכה אם לא ידעו שרשה של ההלכה".

כל זה אמור בדורם, אך כיום אחרי שקמו נושאי הכלים של השו"ע, החל מר' משה רבקס שכותב בהקדמתו ל,,באר הגולה" כתבתי שמצא מאיזה ראיה כהגמרא וכל חידושי הגאונים שפירשו בזה גדולי הבריים", יכלה בנכבד הגר"א מוילנא, שר' חיים מוולוזין הלימידו כותב עליו בהקדמתו ,,וכאשר ראו רבותינו הראשונים ז"ל כי נפנים בני העליה השכים בים התלמוד לכצוא בו את כל המעשה המרורים כהוך הש"ס נתפשטו, לזאת חיברו ועכרו בעלי השו"ע שולחן הפני כל מי שיש לו פה לאכול ולכפוס דבריהם בככורים הברורך ההודיע את הדרך ילכו בה. וכל הכוי נ"ג, בחיבור אשר חיבר הגר"א על השו"ע יראה שזו הוא דרכו להכיר את מקור הדין בש"ס וכל המעיין יכצא בו את מבוקשו". דרך ה,,בגו אברהם". הבי"ו והש"ך וכל פרשני השו"ע הפסיקה היא רק לפי השו"ע.

שמירת מנהגים

גם בסבירות בנהגים זהות הדעות בין רבינו ובן דורו הב"ח. רבנו כותב ,,על אודות הפרוכות שבעשר שלשבט — — — הכנהגים ההם ידעו מה שעשו", ובגינע למנהג אחר, כותב ,,ומאחר שהמרי"ל כותב בפשטות כהנהג לאסור. היאך יכול אדם לפרוץ גדרי" וכך גם כותב הב"ח: ,,אבל מנהג העולם כר"ת ור"י — — — ואין לשבית ולבטל המנהג כי אנו מבני ביתם ושותים מימיהם".

ככי כן ההה דעתו לדעת הב"ח שהמתענה ביום ששי, בין בתענית ציבור ד' בטבת ובין בתענית שקיבל על עצמו, צריך להפסיק לפני שקיעת החמה, כדי שלא ייכנס לשבת כשהוא בתענה, כדעת המרדכי בניגוד לפסקו של השולחן ערוך סימן רפ"ט סעיף ד', ,,מי שקיבל עליו להתענות בערב שבת חייב לצום עד צאת הכוכבים".

גלגול נשמות

שאלה מעניינת שואל על המדרש רז"ל בגלגול נשמות. אם כן בעצת תחיית המתים באיזה גוף תחזור הנשמה? והיא? תשובה: סוד הגלגול הוא בעמקי סתרי סוד הקבלה שאין רשאי לגלות בהם. מ"מ אמרתי להשיב על שאלתך מעט מזעיר כאשר דעתי כסיפה כן הים ומאריך בענין שרות החיים של האדם נשאר דביק עם הנשמה, והיא המקבלת העונש וגם השכר. בסיף הוא מסיים: רבו החולקים בזה וקצתי. מעציין, בביצאריים ובכה תוספת — עיין בילקוט חדש ערך כציה והעותר בציין — תוספת מאוחרת וכנראה. לא כבין המחבר שה,,כנראה" הוא כיותר. בעל התוספות הוא תלמיד, טועה. כי בן המחבר לא היה מציין ילקוט דוד אלא את המקור בפרקי ר' אליעזר פרק ל"ג, וגם טפה בהבנת הדברים, שם מדובר שכתבים אחרים קינאו בכתבים שהחיה יחזקאל ופחדו שהם לא יחיו ואבדה תקוותם. אמר הקב"ה לנביא להבטיח להם שכולם יקומו בתחיית המתים לעתיד לבוא, ולא מדובר כלל בגלגול נשמות כפי שהוא הבין שהמתים שקמו פירוד שלא יקומו עוד פעם אחרי שקמו כבר בגלגול הראשון.

פותח שער לדופקי בתשובה

כעניינת תשובתו לאיש שעבר הרבה עבירות עד שהיה בדעתו להמיר דתו ולבסוף נוספה בו רוח ה' וחזר ונתחרט ומבקש תשובה להורות את הדרך ילך בה. וכותב לו: ,,אהובי בני, כאשר אהבת נפש אהבתיך ע"כ אמרתי כל"א בקשתך כאשר יעבר איש על לב בנו ההביב לו". ר' אורי שבספרו לו את דרך התשובה, לפעפם במעשה ,,שעשה ואיך להתרחק להגדיר עצמי אפילו מן הרשות לו כותב: ,,מקווה ישראל ה', בראשית כל עליך לסבול כל יום במקווה בהשכמה בע"ה השחר להסיר שמץ טומאה מעל בשרך וכן בערבית לפני האכילה ותתודה על עוונך במשך היי"ש ימים ובאלה תיכנס בכסורת ברית התשובה לכוד בכקום שאפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעכוד בו".

היתי לכלול על עבודתו הרבה שתרווה אותנו תולה לני בבאר כים זכים אלה ולמכון שנתן את ידו לברכה זאת.

בית פרוץ ו,,קופסה שחורה"

מאת אברהם בלאט

יצירתו של עמוס עוז עמוסה לכל אורך מסלולו הספרותי מתח קיומי וקוסמי רוחש, עם דמויות חצויות, שאי השקט או ,,אי הנחת" מטלטלים את ישותם. זהו מתח יצרי, או הגותי אישי, או חברתי, אך אם כך או כך, הרי הראציונלי והמאגי נוגעים זה בזה וגודשים מעבר לגבולין. כך זה התחיל ב,,ארצות התן" דרך ,,מיכאל שלי" ,,עד מוות" ועד ,,מנוחה נכונה", וכך זה פועל בספר החדש ,,קופסה שחורה"*) שהופיע עכשיו, המסוג את אותו עולם חוויתי בלתי הרמוני, שמרכיביו הם הסבל והכמיהה, והם בעצם מהווים את האופי האמביוולנטי הנקנה או המוקנה ביסוד הדיוניסי וההגותי.

עמוס עוז הוא כייב סופר ראשון בבעלה הכתיבתה עם אינטימיות כבייים שבנפש האדם, בו הפשי את גאולה הנפש, את האהבה מהיד אי אבתה. ה,,קופסה שחורה", שהיא ביום הנה שגור לאיתור הבסתורין אחרי תאונה בטייס או אניה, היא אותה קופסה שהיוה התוצצה בין אילנה וד"ר א.א. גדעון בהיום, שכן כייב פתגמה בציית ניחוי האבהות על ידי רקמת הבן, והי בעצם הביקה הנפשית שהעסיקה כבר את הסיפור בספרו ,,מנוחה נכונה", כאשר בזיון כבי הגן לאבהותו על יוני. שמכבו קיזו ליאות הכוכב דור הדש שיולוד גברים ונים ויושיב קן לגלית הבמארה. בדייהה גבסית שתאם אילנה התנגדה לה, יכשל כך הפסידה את בשפט הגירושין, היא כה ניקבת ומהותית. כי בה בתכבצות הקנאה הכבואה שבין הזוג והאש הגדולה הזרה של יצר ההיים העצבי. בהידעת גיבורים אלה חבויים בתבוננים אפליים שבשבעתם הפיכאפוליות שאובה מאיבסבה הבוליכה לתהייה כיהולוגיה ואשר קשר רב יהם עם עיפיכים ידוכים — כפסלים המאיימים על שלכיות הבית ההוא המשפחתי. ספרות החיים אצל עכוס עוז רווית ביסוסיב ההרורים של בעבקי הלא בידע, הדרך הבדיים אלה כהפרש הקשר של כל כיני תאייריות פסיכולוגיות המתייחסות לעכבים עיז למוכיכם על בצרות, ההות ומיתולוגיה. גיבוריו של עוז הילים את דשותיהם בדיון הפראי וגוזהם אחרי אידיאות פליזת, וכך נוצר הביד הסיפור הפנכסבי ההדיץ בין האמת והאכזבות.

כלי שני

מרטין היידגר סבור היה, שמתוך המצות הכפייבה של האמנות באה האמת, שכן היא מגלה באמצעותו של ה,,יש" מקום פתוח. לדידו, הפיוט ,,אינו בבחינת בדיה הלבה הסרת שהר של כל המעלה על רוחה, ולא רוח של דבה גרידא, ועל שוה בנפש להיך שאינו מבשר, אך סיפוריו של עוז מציירים בתוך זמן יחסי שונה ובתפצלים לזורמים של חזיון ביגדי שם כולם מחפשים את הבית, הבית פרוץ, הבגדים כמושפשים, הנפשות מתירודצות. ,,קופסה שחורה" הוא לוחן מכתבים, שבכד קום שהסופר צריך לתאר את העלילה, הרי העלילה צובחת בתוך המתואר במכתבים. אם נרצה ואם נמאן זהו כלי שני, כאשר ה,,אני" המספר דוכם, והכותב הוא הדובות היוצרת את הסיטואציה. צורה זו של ז'אנר הבכתבים התפתח במאה הי"ח וראשית המאה הי"ט, וכותביו היו סמואל ריצ'רדסון (,,קלריסה הרלאוי"), ז'ן ז'אק רוסו (,,הלואיז החדשה"), גיתה (,,ייסורי ורתר הצעיר") וי.פ. הלדרלין (,,היפריון"). אך רומן זה בעיקרו אינו מושתת על ההיאור של המתרחש באורח החיים, אלא בלבטי הגיבור. מכתבים אלה הכבהבים בספר ,,קופסה שחורה" בידי ד"ר א.א. גדעון, אילנה גרושתו, מישל סומו הבעל השני, בועז ברנדשטטר הבן ועורך הדין זקהים, מקשרים בין קרעי העלילה וגולשים אל הראשית הילדות.

כל כותבי המכתבים מצטיינים דמויות מובדרות, וכך מהווה הרומן ארבעה פנים שעיקם כשלוגות החיים, המשקפים פנים ואחור את פני המציאות.

*) קופסה שחורה, מאת עמוס עוז, בהוצאת ,,עם עובד", תשמ"ז

ההתרחשות. כל מכתב ושגנוני. כל מכתב ולוח כחשבתו, שהם בעצם מתגלגים על אכבה ושנאה, הגות ודמיון — ועל כולם באפיל המוסו הפתוח של ה,,בכרי בתוך ,,שכחת עבריים" לאלתרמן: ,,את ידעת כי ליל תב לא נע עלה / ...קרבת והולה / ... כביכור ,,עד כלות" ורוחות לעות. תשוקות אלו ו,,אי הנחה" בשארים בבחינת תורה ספאסית, כי כל כה שכל אחד בבקש הוא הרצון להבונה, ותהלה, חוץ מהאריג, הבן האלים, שאין לו פלה, וכל אותו נפשו להיות ול,,התפרפרי" כי הכבל ,,זיבולים". בן זה בוודאי אינו עולה בקנה אחד עם הבשורה של השולת החדשה שמצום עוז מהקקה כל כך רבית בכתביו על ההדש של נמרודים, גדעונים ויפתחים.

האשה הדומיננטית בספר היא אילנה המחפשת את גן העדן האבוד, כיטלטלת בין מאוריה ונותרת צלה גבול. כך גם ד"ר אלכסנדר גדעון, הגבור לשעבר בצבא ישראל ובעל הספר המנווכבלי ,,על האלימות הגואשה — מחקר בקנאות השוואתית", שכל הצולם בהפעל כבנו, והוא עצבו בורח, כי כל מתגי הצולם כישחר ההיסטוריה מכוח למעשה את בצבם לשנו הקנאות, יבשל כך הוא מוקיע את הכנסיה והפשיזם, הלאוכנות הציונות, הגוצבות ההבילוליטריזם. הדיחה זו של הפרופסור גדעון, החיי לה בסלכון ורוחו כעוה, כשקפת בלי הרף את התפארת הקדומה והבקוריה שנהרסה בידי כהות הגואשה, ואתר ההקוה שהיא תשוב ותיכון לאתנ כיכור — היינו לאחר השחרור מציפורני ההווה.

הווה זה נהפרס כפיוט, ואינו כי אם כבווה לשילילות עצמו, כפבי שה,,אני" הוא המוקד של הוויית ההוויה וכחם על יריעת הבנה. בחשבות אלו המבכיות בהלל זה כעידות על המבוך בעולמו ההגותי של עכוס עוז, המקבל השראתו מעקרון המוהלם וההאצלה של עולם עליון לבחית הניגוד בין המרציאות ובין העולם הנכבף. עכוס עוז מרבה לצטט גם דעות אחרות, כבו את אברי ברגסון ש,,לא נכון הדבר שהאבונה עוקרת הריב, להיפך — כהות האמונה היא הכשרון של להבחין על באותה" (עמ' 131).

דיאלוג מתמשך

הרומאן ,,קופסה שחורה" כתחיל במכתבה של אילנה הגרושה אל בעלה לשעבר, ומכתב זה הופך לדיאלוג מתמשך. היא רואה אותו ליד מכתבה שחורה מול חלון, לפניו כשתרעים מישורים ריקים בכוסים שלג, ללא עץ, על ידו כוס ריקה, בקבוק ריק ושולחן ריק בגופת נדירי כסוגת, כך היא רואה בעיני רואה את האיש שנשבתו קורצה מיאוש קפוא, והיא מספרת על הקרות אוהה לאחר הגירישין, ועל הבן הנר הופרא, שנשאר בקיבוץ אך התבסך ונבצא בפיקות קצין מבחוץ הוא כבו ,,פצצת זמן גבטית", והיא בעצבה החתונה עם מישל. הבן מתעב אותה ואת אביו בפרוקים, ואת בקשתה לעזרה הכטניסרית, הסד לילד, שאת, אביו הוא מכבה ,,כלבי" ואת אמו ,,זונה". האם פונה איפוא אל אלק, בעלה לשעבר, מתהפכת, כתרפסת, אך משאלתה לשחר את הבן המופרע. מכתב ראשון זה שוזה בעצם תיבה פבדורה על חיי נישואים, על שדים ונבקעים. ,,כי אם אני השד, אילנה, את הבקבוק שלי, לא הצלחתי להיחלץ, וגם את לא הצלחת, לידי סרטו. אם את שד — אני הבקבוק. ושאלת האושר הופכת להיות בגאלית. מה עוד שביהדות לא קיים כלל הגדשג אושר, ובעצם אין לו מקבילה בתנ"ך. להרציא, אולי, את הסיפוק שבקבלת אישור, היותן חוזר מדבר כבן השכים או מהולת ,,אשרי תמימי הדרך". לבשל היהדות סכירה לש בשבחה, כבו בפסוק ,,שמח בחור בילדותך", שמשא בת חלוף, כמו האש של הירקליטוס האפל, שנצחונה הוא כליונה, שכחה אשר היטבה מקופל בה ובעצם גם כתנה אותה" (ע' 88).

חליפת מכתבים זו על סיבת הגירושין, על הבן ועל החיים קשורה לפעמים בהשגות על הרוע והדמעשה הרע. כי בין הרגש הפרטי בדינאמיקה של ,,השיבה המתחדשת" פורצת דמותה המושחתת של אשה המוחה בחטאיה, אשה שאיבדה את כבודה ומנסה לתרגם את תחושותיה לאחר שבע שנות גירושין. היא מנסה ליצור קשר כוחש עם גרושה, כי ,,אתה היית ונשארת בעלי, אדוני, לתמיד, ובחיים שאחרי החיים כישל (בעלה השני) יאחז בזרועי ויוביל אותי לחופה לטקס כלולותי אחך, אתה אדון שנאתי וגעגועי, עריץ חלומותי בלילות, כושל סיבייתי וגרתי וכפות רגלי... אני מכירה לך. אהבתי את אדוני, לא אובה לצאת לחפשי. גם אם אתה שליחת אותי במדבר אל פאתי הממלכה, אל המדבר כבי הגר עם בנה ישמעאל, למות בצמא בישימון" (עמ' 43).

כך היא כותבת אל אלק הרשע הגלמוד, שכן שתיקתו שקופה לה כמו בבי, והכישוף שהיא מדמה שהטילה עליו בכרסם בו עד העצם. ,,ולשווא תתחבא בענן כמו אליקות עריריתי. לכאורה אין לה שום פישאלה, כי כל התשובות כבר ידועות וגלויות לפניה. הן ההרון והשמחה לאיד, אבל האשה השה בתוכה את האש הכטפיזפלית המפחת, ומתוך אותו אש בבהב אור תענוגים המקרין עליה עצמה של לילית כדי להסם את הבעל שוהיה אותה וסילקה מעל פניו. היא אינה מניחה לו: ,,מי התעה איש בכוך להכחיד את כתנ רחמיו לבנו ואת בושת געגועיו אל אשתו, מי הגלה אותך אל ערבות השלגים? למה גירשת אותי ונמלטת ד'". כך חוזרת האצה הכאית של הבעל הקנאי ומנסה לברוח מן ההוה, ולבסוף מוצאת עצמה נוטשת את הבית השני כדי לשהות על יד מיטה חוליו של הבעל הגרוש ולהעניק לו רגעי הרפיה בחבלי הגסיסה. בשעה שכזו יודעת אילנה שאין כבר לאן ללכת. במכתב לבעלה מישל היא כתכה לרחמים, שכן היא מודעת ,,שהבדידות, התאווה והכמיהה הן למעלה מכוחנו לשאת, ויליידיי אנחנו כבויים. אסור — שבקשנו לקבל ולהשיב אהבה והנה תפינו. אסור — שלא סיכחונו ושעדיין אנחנו מגששים בחושך. נסה לברוח איך נצא, היכן אותה אריך" (עמ' 229). תהיות אלו על הבבוי הסתום של האשה. היצלית הן המשך של טירוף ההוויה הנשית. עת האשה כנסה לגעת בקרקעית השאול.

טירופי גאולה

אל מול הפתיחות הרשפנית של האשה עולה דיוקנו של ד"ר אלכסנדר גדעון כאינטלקטואל סגור ומסתגר, קצין לשעבר המנסה לפצות את עצמו על כבודו האבוד בהליכה אל העולם הנדוד. אלכסנדר הוא בנו של וולודיה גדונסקי, שעליו מספרים כי בהיותו חלוץ שומר מחצבות הרג שלושה שודדים, היה מאהב לשתי נסיכות מצריות, סוחר קרקעות שהחל לפזר את הונו לכל רוח, ונגחר בסנטוריום על הכרמל. וכמותו גם הבן המתכחש למשפחתו, ובעיקר לבן הפרא, שככל שהלה מסתבך, הוא אץ להצילו בכסף ובחסות. במשך כל השנים הוא הפעיל בלשים כדי לדעת על בנו ואשתו לשעבר, עד שיצאתו ההלה לנשור ממנו. והא יושב אישנו בבניין משרדים ליד האגם בשיקגו, מעביל סמסמר בלונדון וסוקר את העולם החיצון. אלכסנדר הגרוש, שאשתו השיגה אותו בכתביה במרחקים, כוכן אף לגאיל את אישיות הרמוסה ונענה לכל בקשה של הבעל החדש של גרושתו כדי לשקם את הבן. ד' אפילו... לפדות את בית אלקלעי בחברון. לאלכסנדר אין יחס לשטחים ולא רגשות לארגון ,,אחדות ישראל" בראשותו של מישל סומו, שמסרתו לשלם לכל ערבי כסף בלא תמורת נכסיו ואדמתו יחד, עם כיטים נסיעה כדי לממן את גרידת העמים החוצה. טירופי הגאולה של מישל סומו אינם לרוחו, כי בכיבוהו המדעית הוא מתמיד: ,,תשע שנים אני מתכחש עם מקיאבלי, מפרק את הובס ואת לוק, פורם את הקצוות של מרכס, להגם בתאוות להוכיח אחת ולתמיד, כי לא האנוכיות ולא השפלות ולא האכזריות שבטבענו הן ההופכות אותנו לגן המכלה את עצמו. אנחנו משמידים את עצמנו ,,בקרוב במחה סוף־סוף את כל בני מיננו דווקא בגלל הכמיהה האצילית אשר בנו: בגלל הכחלה הרליגיוזית, בגלל הצורך היוקד להיוושע, בגלל טרופי הגאולה" (עמ' 252). טירופי גאולה אלו הם בעיניו מעין מסוות להידרדר בלל של כישרון בסיסי לחיים, ,,ואילו אנחנו בדומה ללווייתנים המנפצים עצמם אל החוף בדחף התאבדות המוני".

אלה רעיונות שעמוס עוז מעורר אותם השכם והערב על אפשרויות הקיום הפסיכולוגיות והקוסמיות. זוהי האירוניה הגדולה ההוויה האנושית על הגאולה הפרסונלית הלאומית במסכת הסיפורית שלו. שלילת הפן הלאומי אינה הופכת לעיקרון אצל ד"ר אלכסנדר גדעון, שמעניק למישל סומו כספים בידי ריבה גם לצורך תעמולתי שלו, כי הם מהווים דרכי הרצוי לפניכיותו שלו. בעוד אצל מישל אנו עדים לאפליקציה כעשית, שהיא בו זמנית גם קיומית ולאומית, הבאוכרת את החזי זמנו הפוליטי כחזון או כאשליה.

מישל סומו, שדיוקנו האישי מצטייר תחילה בצורה מינוריה בתור מורה צנוע בבי"ס דתי, לובש במהלך העלילה דמות פוליטית חברתית בחזון ארץ ישראל השלמה. כישל, בן צפון אפריקה שחזר בתשובה, עובד עם הזמן את הפקיד החינוכי ופותח לאקספט של עסקן בארגון ,,אחדות ישראל", המחדיר כיסופי גאולה במשרד כסוחר והעשייה מעורר הבלי משיח בתנגנון מינהל המקרקעין, מקנה במדרשים ומבקש מד"ר אלכסנדר גדעון לרתום את מזומניו הרדומים למפעל פדיון הארץ. כאשר אילנה נוטשת את הבית ואת בעלה השני מטיח כישל בד"ר גדעון, שהוא שופך את דמו כשם ששפך דם ערבים בעת שירותו בצבא. גם מישל בעצבונו הוא שבר כלי הנזקק לדברי עידוד בהרב מוסקילה. אך אינו מתפשר: ,,למה נשאתי אשה מבנות מרום? למה הלכתי בגדולות די", עד כדי כך מעלה השגות על דרכי ההשגחה, שמא מצא בזיהוי מקומה של ירושלים וארץ ישראל, הר המוריה והמנה הבוער אם נבלה שכח מתרחשת?

מישל סומו הוא הצלע השלישית בנוף האנושי סביב ה,,קופסה שחורה", המכביאה שוב ושוב על האשה ככות דימויי הכושל ומכשיל. גם את הגבר המתנשא וגם את הגבר המתבטל, והיא מהווה את המוקד של הסתירות המתחים כאשה לא בבאן, שיש לה צרבה נשית סודית.

הרומן ,,קופסה שחורה", הכתוב בלשון ספרותית מדי (ואולי גם לא אמינה), במסתים בקול עצות הלרשה בקימונה של הבן, שם אסף את ,,ילדי הפרחים" משנות החמישים (עכשיו נזכרת בהיפים מר עוז? א. ב.) הספר אינו רומן של אידיאות או של ,,בסר" ונדמה שאין כאן כלל תהליך של ראייה דיאלקטית חדשה או אוכיה משהה חכמה אפילו שדווקא ב,,בית תמהוניים" של הבן הפורק עול מצא לו בסוף ד"ר גדעון מיטת קרשים ,,חבה, יחד עם גרושתו המורדת — בקום המנוחה והנכונה, כדי להעביר את נשמתו לבוראו. תמוה שדווקא ,,אהוות המשפחה בוכרין יעקב עם הבית המצוב והמצוה" הופך לפרופיסור למדעי המדינה למציה ,,קן נשרים". ואולי ל,,קרתגו" של חיון שגורסה.

ה,,קופסה השחורה" של גדעון ואילנה היא סמל למערכת נתידית. אך אין ספק שמבחינת בסורה כנ־יותית לא בא הרומן עם הכמיהה הרליגיוזית של מישל סומו לידי גמירא, וכל דפוסי הפתלות ההגותיים הם פרגמנטריים מדי במערכת דואלית של כחות יריבים קרבים המקנאים זה בזה. ,,קופסה שחורה" זו של עמוס עוז. צל אף החיפוש של פטורי-גאולה, לא השתחררה מהאינטלקטואליים וההיים הבבלייב היא אינה מתיישבת עם הציפיות הגדולות שיש לקהל הקוראים והמבקרים מהופר מירומסי זה.

בהאי לישנא

שעטנז

מאת אבנר ארליך

אחד הדברים המכוערים בכתיב ובכתב העברי היא צירוב אותיות הדפוס עם אותיות הכתב. כגון שורה אחת באותיות דפוס, ומשנה — באותיות כתב. דבר כזה מופיע במודעות במקומות שונים, בטלוויזיה וכו'.

מכוער יותר הדבר כשבאותה מלה מופיעות אותיות מעורבות — כתב ודפוס. ד' מכוער בזה — שבאותה אות יופיעו כתב ודפוס יחד, כגון בתכנית ,,זה הזמן" בטלוויזיה: האות ה"א מופיעה כך — חצי העיגול העליון כאות כתב, ואילו חצי העיגול התחתון מופיע כקו יבר, היינו כאות דפוס. כלומר, לפנינו אות אחת — ה"א — מחציתה בכתב ומחציתה בדפוס, ואין הדבר מוסיף יופי לכותרת הטלוויזיה.

נעבור כעת על אותיות האי"ב ונראה אם יש אותיות בדפוס הדומות לאותיות בכתב: ו — די דומה, ח — אף היא דומה למדי, י — גם היא, וכן — ב, ס, ק, ר, וקצת גם ת.

ואולם, דווקא בגלל דמיון זה אסור לנו לערבב את אותיות הדפוס והכתב ולעשות שעטנז.

אלעזר שרביט
שירים

פיקוד אש מגלתו

(ביום הזכרון של משורר ,,מגילת האש")

בוא נחשף את כל מגלות אשו. ובמקדם
בפרקסיות חדשות נגלל שוב את תכנן.
נעמיק חקר בן לשאל מאין ולאן
וגן קרתקיותן, מה תכל בם ומה אדם.

עוד בתבן בוהק וכמו בלהט של אש קדש
מתגי ,,שעטנז ציך" בקברי שחור־לבן
תצאת כל לב נקפא קרבן קרחוני העדן
ולהתבלולי עין דור יקדרתו אורות בגרש.

שוב נפרט מלה ואות ותפענה צרופן
אל מול דורשי מחר בערטוליו מקסמי תמול
נושאי נפשם לכל שיש ואין בו עוד לדגול.

בוא נכין לבם לתור לשרשן ולטעמן.
אזנם תיטיב לקלט מאפר רמצן כל קול והד
ללהב בינת איש מאשן בלהט בית מוקד.

עד אן

עד אן רועי עדרי בטוב
יהיו רואי חלל בנוף
וכבען נגי בלבלובו
את נבובו?

קרני שמשי שראשיתן
זהוב שבלי דגן שדי,
שוזף פני, השחם ידי,
כלן אין?

היכן דלדול שמי התחיל
ונגוס מקולקה עוד נמשך?
ולאן חלחול מימי מוביל
במה נצמח?

איכה נשברה זו ולענה
עד לא לחוש בקקפה,
עד כלא מחזור דמי מפעל,
עד לא לשאלנו!

(מתוך ,,אתנו עתה", שהופיע זה עתה בהוצאת ,,עקד")

מי היה אוסישקין?

מאת יונה כהן

מי היה אותו מנחם אוסישקין, שעל שמו יישוב בגליל ורחוב בירושלים, ועל שכמו נשא את הקרן הקיימת לישראל במשך שמונה עשרה שנה (1923—1941), שנות מאמץ לגאולת האדמה, ואנחנו על סף עצמאותנו! בזכות ספרו של אדם אקרמן, שהופיע בימים אלה מטעם ,,מועצת המורים למען הקהק"ל", ירושלים. יידעו זאת רבים מבני הנוער והמבוגרים.

בשאיפותיו היה אוסישקין מכסימאליסט, והוא ראה בזה שאיפת יסוד לא כוגזמת כלל, שהמדינה העברית תהיה איתנה מבחינה כלכלית, חזקה מבחינה חברתית, רוב יהודי, מדינה שתשתרע על מרבית שטחי ארץ ישראל. לכעשה, קיבל בשרות שעשתה אז ההנהגה הציונית כמו ההסכמת בשתיקה לקריעת עבר הירדן מארץ ישראל (1922). החלטה לחלוקת הארץ. הכלמה כלפי יסורלר הערבי רעוד.

אוסישקין סבר שגאולת הארץ קודמת לגאולת העם. פעל ליצירת עובדות בשטח. אקרמן מציין שאוסישקין היה בלי הקסם של הרצל, בלי חכמת חיים של וייצמן, בלי הלהט והחזון של ז'בוטינסקי ובלי כשר המנהיגות של בן גוריון, אך הוא נתן בעקשנות, בהתמדה ובכושר ביצוע, ורבים ראו בו ,,איש הברזל".

חולשתו להוד והדר הביאה לצוואתו. בה ביקש שקברו יכוסה אדמה מכל יישובי הקהק"ל בארץ — וכך היה; שקברו יהיה במעלת ניקנור על הר הצופים, ליד קבר מורו, פינסקר. בהקווה שהמקום יהיה מעין פנתיאון לכנוחת עולמים של גדולי האומה — ולא כך היה. תשע־עשרה שנה היה הר הצופים מנותק ממדינת ישראל. הר הרצל הפך מקום קבורתם של ראשי הציונות והמדינה. ומערת ניקנור נשכחה כלב.

הוא היה אוטודידקט להרצל ב,,תכנית אוגנדה", הרצל לא ראה בעין יפה את הפעילות בה פעל אוסישקין לרכישת קרקעות בזכרון יעקב ובאזורים אחרים בארץ.

בספר ניתן תמצות הסדי של אוסישקין, שהובא ל,,ועדת החלוקה", תכיר רצוף אהבה לירושלים, לשטחי ארץ ישראל ביהודה ושומרון, כי לא די (הוא כותב) בילדה בה עשרים וחמש (הכוונה לזירה תל-אביב). שם הוא כותב גם שלא נשלי"ם עם סגירת עבר הירדן. יותר מבוצית ארצנו, בפני התיישבות היהודית. בהמשך מעלה אוסישקין בתזכירו את כל הנימוקים של הדילוגים בשלימותה של ארץ ישראל.

כל זאת להלכה, במגבת ובשאיפה, אך למעשה הלך גם הוא בנתיב הפשרה, והעדיפו את הבעשת היטלומוי, את גאולת האדמה, על פני חזונות שבדמיון.

הספר כתוב בסגנון קריא וקצה.

שירים כ,,ציפורן מושחזה"

מאת נעמי גוטקינד

שמואל הספרי כותב על ,,החילוני האחרון"; דליה רביקוביץ, כלת פרס ביאליק לשנת תשמ"ז, שוחחה איתי השבוע על ,,הצברים האחרונים", אלה ,,יורשי הפלמחניקים", האנטי־תיזה הלא־סימפטית ליהודיה גלותית שלה, אחת מגיבורות ספר שיריה האחרון.

מי הם לדעתכם הצברים בסולכאות הללו? שלושה גיחוכים. גבח — ,,גוש אמונים"! ובבה ההבסאת ,,צבריותם"? ב,,תאוות. האדמה", בתשוקה לעד דונם ועוד דונם. בעוד היהודיה הגלותית משוחררת מהאווה זו. ,,אין לה חפץ בעניין הזה, ירושלים" ,,אינה מהירה צריירוית". ,,כל מקום שתמצאו אך מקום של ארעיות".

ובעליפה, בצד הציטטות הנ"ל מהשיר ,,דיוקן יהודי", מוסיפה המשוררת: ,,היא — לא רואה הבדל גדול בין פליטים יהודיים לפליטים ערביים".

בשורות האחרונות של השיר הזה מוסיפה רביקוביץ: ,,...אשה מבני המקום / דור שלישי בארץ ישראל".

אתה יכול איפוא להיות דור שלישי בארץ (גם דליה רביקוביץ היא דור שלישי) — ועדיין להיות גלותי לפי הגדרה מפתיעה זו. כי היה כאילו שבצברים ישראלים ישירו כל את התילת ,,הגלותיות" או יפרשו כך את הדיוקן היהודי הגלותי.

השיר ,,דיוקן יהודי" מופיע בפרק הבקרא ,,סוגיות ביהדות בת זמננו" בקובץ השירים ,,אהבה אמיתית", שיצא בהוצאת הקיבוץ המאוחד.

,,עגלה ערופה"

במסגרת הדיון הפומבי ביהדות זמננו המצאו גם את שירי המחאה שכתבה רביקוביץ בשנות מלחמת לבנון. זעזוע סברה ושתילה הניע אותה לכתוב אז את השורה המפורסמת ביותר של אותה תקופה: ,,תינוק לא הורגים פעמיים".

בהשפעת האירועים האחרונים בלבנון, אירועים שבהם כמעיצים להורג בלבנון תינוקות וילדים, שאלתי: האם תכתבי גם הלאה על הצפון שבו רופאים ומי נהרגים יום אחר יום? אבל המשוררת פוסקת: ,,אינני מתחייבת לנקוב בשמו של כל ילד כעונה בעולם... נכון, הילדים ממשיכים להיהרג. אבל בשבילי, שוחם הופך לסוגיה ביהדות זמננו רק אם אנחנו מעורבים במותם, רק אם אשמתנו מתערבת באצבעת מותם. כשאנחנו לא שם — גם אני לא שם. הצדר האשמה — מקל על החיים".

ועל אשמתנו בימי מלחמת לבנון — אין למשוררת שום היסוסים: ,,חיילינו שלנו האירו את הבקים בנורים כאור יום" (היא כותבת) — ,,להזור למחנה, מאושר! / צוות החיל / לנשים הצורחות מסברה ושתילה. / היו לו מקולות לפלא".

וכך עד לסיום הסרקסטי: ,,חיילים מתוקים שלנו / דבר לא ביקשו לעצמם / מה עזה היתה תשוקתם / לחזור הביתה בשלום".

בשיר אחר (,,לצאת מבירות") ,,אנחנו", דהיינו הישראלים, אומרים לפלשתינאים: ,,אנחנו רוצים לראות אתכם שטים כמים. שטים בלי משרת / ללא נמל ובלי חופים".

ולרביקוביץ אין ספק, כמו זקנה וחכמ"ה של עיר שבמחיתה נמצא חלל, גם עלינו להקריב ,,עגלה ערופה".

,,עגלה ערופה" הוא שם השיר שבו מתואר אדם מצונה, חובש כיפה ומרכיב משקפיים, הצועד שטוף בדם, מושך רגליים — ,,כבר לא יהודי / לא ערבי / פרסלאי", והמספר ברור: אדם כעונה או הרוג הוא ,,כל אדם" כעבר ללאומיות ומעבר לדתות, וכשהוא נקטל עלינו לזכור: אבל אשמים אנחנו.

למרות שפתחתי בתיאור מה שנהוג לכנות ,,השירים הפוליטיים" שלה, למרות ששירים כאלה ראוי מקומם או כרגיזים הרבה מקוראיה, אעשה עוול לדליה רביקוביץ אם אציג את ,,אהבה אמיתית" כשירה מחאה פוליטית. שבעת שירי ,,סוגיות ביהדות בת־זמננו" בשלום ואמ־ גם לא בשלום בשיטים) לצומת עשרים, ותשעת השירים האחרים, שבכמה בהם מגיעה המשוררת לשיאים של ביטוי לירי־אינטימי מרגש דבריס.

מחאה קיומית

אבל, אם מחאה פוליטית אין בשירים האחרים — מחאה הקיובית עזה יש בהם. אחרי שאני מצטטת באוזניה שורות רבות בהן בופיעות מילות שלילה (לא, אין, אי) ושורות רבות בהן היא מתרישה את שתיקותיה בשנים האחרונות (,,בעצם אני שותקת שבים", ,,אני שנים לא עשיתי כלום", ,,אני שום דבר לא עשיתי" ר' אפילו: ,,לעזאזל הציור...") היא, כמו מופתעת, כמו כודה בבקצת, אוכרת לי: ,,בן, השירים האלה הם שירי חוית הפיתוב שלי"...

רביקוביץ כותבת כאן: ,,שנים נוקפות עלי / בתרדמת חושים"; וגם — ,,יש לי כוח התאפקות בלתי נלאה... / אני ישנה הרבה..."; וגם — ,,אין לי צורך להגיע".

בראיון שקיימה השבוע לתכנית ,,סוף ציטוט" בטלוויזיה הצהירה באזני ירון לונדון וכל הצופים שאכן אין לה אמביציה להילהם על מקומה בראש העולם או בראש העבודה ואולי לכן גם לא הרבתה לכתוב.

צדליה כהנא־כרמון כתבה פעם סיפור בשם ,,שתיקה הולכת ונמשכת של המשורר". שאלתי: האם לא פחדת, בשנים האחרונות, המצב של שתיקת המשורר?

רביקוביץ: לא! השתיקה היא אכן מצב לא נעים, אבל לא הצעשתי מפגיה ואין לי צורך להתנצל עליה. על זה שלא עשיתי כלום — צריך להתנצל. האם אריסטיה איננה המצב האנושי הטבעי ביותר. האם אין הוא משקף גם את ,,התהו"? ואני כשלעצמי — מה אני?

המשורר דוד אבידן בכותבו על ,,אהבה אמיתית" טוען, ברוח־לב לא קטן, שאיתה שהיקה שנכשכה קרוב לעשר שנים (הקובץ השירי הקודם שלה ,,ההוס קורא" יצא ב־1978) דחפה את רביקוביץ לאסוף במיזוזון את היבול הלא גדול של השירים שכתבה, ביניהם שירים חלשים על הרית האכהות — ולהוציאם בספר, כאילו כדי לפצות גם להרגיע את קהל הקוראים.

שירי אמהות

רביקוביץ דוחה פרשנות שכזו. ואומר לי — אני דוחה את הערכה ביחס לשירי האכהות שלה. שירים יפים יותר על קשר אם־בן, שנים רבות לא נכתבו. רחל הבשורה כתבה שירי געגועים לאמהות בישאה גם לאה גולדברג. אבל רביקוביץ שרה את שירי האמהות שהתכששה ובי־ הגיעה אל מכבת רגשותיה מול ראשו הקטן של הבן המוגה על הבר — גם המלים לא עוד מספיקות לה — ,,מה שעובר בינינו, ראש מול ראש / לפני שנצבצבו נצצים / במאור פניו הנעימים, בבבס עין / אין לי רצון להעלות על דל שפתיים". עמקות אמהית, נשית, פסיכולוגית, יש גם בשיר ,,פחד מוות" המתאר בתמציתיות כרשיכה את ההויה הקיובית של תינוקת, של מצית התינוקות בצולם — בין שירי האהבה לילדים לשירי הכאב על מוס של ילדים, כמו הלב הפעיל של הקובץ כולו משתרע הטוב שבשירים הבעטים הללו ושמו ,,רחיפה בגובה נמוך".

רביקוביץ מסכימה ששלוש המלים העכוסות הללו מתארות בדייקנות את הפקה הקיובית המאפיינת אותה. לא לגעת בדברים אבל גם לא להיות רחוק מהם.

,,מצאתי לי שיטה פשוטה מאוד / לא כדורך כף רגל ולא משוף / רחיפה בגובה נמוך". בהחעור שני — והו מצבו הקיומי האופייני של המשורר: של כי שרואה הכל, כאילו מלמעלה, מפש מקרוב — אבל לא מתערב בפועל. האנטי־תיזה לכתקן העולם, האנטי־תיות, ללוחם, לאיש שעושה.

גם ב,,רחיפה בגובה נמוך" הגיבורה היא ילדה. שוב ילדה. רועה עיזים שחורות, כבראה בדואית ההופכת קרבן לאלימותו של אדם מבוגר אי שם בהרים והמשוררת חוזרת. כמו פזמון על המלים: ,,אני לא כאן... אני דבר לא ראיתי...". אבל היא אכל לאחה והכל היא. כתארת באיפוק נורא הקורע לב וקרביים — ,,הוקסנה עיניה רק אוגו מזורוק / היכה יבש כחרס / כשיד קשה לפתה לה(א) קורטוב המלח".

בירור שאפשר לשאול: במציאות שבה נערות והיילות ישראליות, נאנסות ונרצחות בדרכים ובהרים ובשולי מדבר באר־שבע שוב ושוב, למה דווקא ילדה בדואית מוצגת כקרבן לאלימות? האם זעקת הילדה הבדואית ולא זעקתן של נאוה אלימלך ודפנה כרכון ורבות אחרות כמותן, לא היא שצריכה היתה להדהד בחדרי לבה הרגיש של המשוררת, או לחדור אל מתחת לעירה שהיא מתארת כאותר השירים כ,,עור שאינו מכן על הבשר".

מקצועני ההספרות יגידו: שאלה לא הוגינת. משוררים אין שואלים: למה לא כתבת כך וכך. משוררת נבחן רק במה שהיא כן כתב ואין ספק שהשיר ,,רחיפה בגובה נמוך" הוא בעל עוצמת תוכה, ואיכות גבוהה. אבל תוך כדי קריאה לא הצלחתי היהכלט משאלה זו כשם שלא יכולתי להימנע מן התיפהון העבוק לקראה המעוררת הצבורית המעלה על נס את ,,הבילוחייתי" וכעצמת, כף, בציונות, בשיבת ציון, בהזדה אל אדמותיה של ארץ־ישראל, בגאולת האדמה של יהושע חנקין ובכל הכפעל העדוי שנעשה כאן מאז יכי הביל"ויים. וכי איך אורח צריך לשגות את ביטה הכוו או הלגלוג בדברה על ,,תאוות האדמה" של גוש אכונים? האם ,,תאוות אדמה" ואהבת האדמה לא הם שהניעו את ראשוני ראש־פינה ופתח־תקווה. גדרה וחדרה, דגניה ורחביה לדבוק באדמתם?

אבל הנה שוב גלשנו לפוליטיקה ואם כך אין ברירה אלא לסיים. בדמוי החזק ביותר שבדבה רביקוביץ את מהות שירת המחאה שלה: ,,מה־ אחרי איננה בבירוקות / היא כה תהול ובסעציה ובאיפיצים /... כי מי יוכל להאת את שוב זמנה / ולבר / הבוב השניצים ביוזם של שחנים / עלית השלושים. וכל הפונונת /...,כבלי שיבנה בפשתים ובפקודה ,,ציפורן מושחזה"...

שירים כ,,ציפורן מושחזה"? ללא ספק!

תדמית ישראל ואש"ף במאגרב

שני מאורעות חשובים גרמו לשינוי תד־מית ישראל ואש"ף בארצות המאגרב: הפצצת מחנות אש"ף בתוניס על ידי ישר־אל וביקורו של ראש ממשלת ישראל לש־עבר, שמעון פרס, אצל מלך מארוקו חסן השני.

מאת: ד"ר נפתלי אילתי

ההפצצה הישראלית בתוניס גרמה להקשחת היחס של שליטי המדינה כלפי ישראל, אבל הביאה את נשיא המדינה, חביב בורגיבה לדרוש מאש"ף להוציא מארצו את הכוחות המזויינים, ולהשאיר רק את המש־רדים המדיניים. ביקור פרס במארוקו, היה חיובי בכך, שזהו הפעם הראשונה שמנהיג ערבי מזמין ב־גלוי את ראש ממשלת ישראל לבקר בארצו. אך באידך גיסא הוא גרם גם לחיזוק מערכת ההסברה של מארוקו נגד ישראל, לפיה ישראל אינה מוכנה לשום פשרות כדי לקדם את השלום. עם זאת לא היתה הסתה פרועה נגד ישראל.

ביטול האיחוד לוב־מארוקו, שבא לאחר ביקורו של פרס במארוקו לא היה בגלל הביקור הזה. מלך מארוקו חיפש כבר מזמן תואנה לבטל את האיחוד, בהזדמנות אחת והוא מצא אותה בהצהרת הגנאי אשר פירסם נגדו קדאפי שכינה אותו בוגד לענין הערבי.

אלג'יריה ממשיכה לשמור על קשריה עם רוסיה, אף על פי שהתקרבה לאחרונה לארצות־הברית, ושר החוץ שלה תיווך אחרי מהפכת חומייני באיראן ל־שחרור בני הערובה האמריקאנים. נשיא אלג'יריה, שאדלי בנג'דיד אף ערך ביקור רשמי בוואשינגטון לפני כשנתיים, לראשונה בתולדות מדינה זאת, ואף השיג הבטחות לעזרה כלכלית מהנשיא רייגן. אף על פי שהיא חברה בארגון ארצות הסירוב הערביות יחד עם לוב, עיראק וסוריה, התנגדה אלג'יריה להשתל־טותה של סוריה על אש"ף ותמכה בערפאת. רבים ראו בכך צעד נוסף להתקרבות אלג'יריה למערב, שכן גם ארצות הברית וצרפת מעדיפות באש"ף חופשי מתלות בסוריה, אולם כאשר תוניס דרשה להוציא מ־ארצה את כוחות המחבלים — אלג'יריה קלטה אותם.

תוניס: לישראל חלק למשבר שלנו

ימים קשים עוברים על תוניס, מדינה בעלת אוכ־לוסייה של כשבעה מיליון נפש. המשבר הוא כלכלי ומדיני כאחד. הנשיא הישיש, הלוחם העליון, חביב בורגיבה, ערך חילופי גברי בממשלתו; ראש הממ־שלה מוחמד מזאלי הודח מתפקידו באשמת בגידה ושוחד ונאלץ לברוח מהמדינה. היו ידיעות, שאחת הסיבות להדחתו של מזאלי היתה שהוא ניסה להשפיע על הנשיא בורגיבה לנקוט עמדה קיצונית כלפי ישר־אל אחרי הפצצת מחנות אש"ף בתוניס. הכוונה בפירסומים אלה היתה להשחיר את פני ראש הממשלה לשעבר, שבנוסף לעבירות של שוחד ובגידה בארצו, היה גם בוגד בענין הערבי בכלל.

בראש הממשלה החדשה הועמד, ראשיד ספאר, איש כלכלה מובהק, ותפקידו העיקרי הוא לעשות סדר במצב הפיננסי במדינה ולדאוג לצמיחה כלכלית. הנשיא רצה לקבוע בכך, שהמשבר הוא כלכלי בעי־קרו, והתעלם מהצד המדיני שבדבר. מתנגדיו טוע־נים, כי גילו המופלג בולם את התפתחות המדינה.

מהן הסיבות למשבר הכלכלי? התוניסאים צורכים יותר ומייצרים פחות. לתוניסיה שלושה מקורות הכ־נסה יסודיים: דלק, פוספאטים ותיירות. עוד לפני כשנה היווה הדלק כארבעים אחוז מהכנסות המדינה. הירידה במחירי הדלק גרמה לירידה בהכנסות, ואם לא ייעשו קידוחים חדשים, תצטרך תוניסיה לייבא דלק.

חלה גם ירידה ביצוא הפוספטים. יצוא בגדי עור ושמן נפגע לאחרונה בגלל התחרות עם פורטוגאל. גם ענף התיירות נפגע קשות, והתוניסים תולים את האשמה בהפצצת ישראל את מחנות הפלשתינאים בתוניס.

תוניס סובלת בשנים האחרונות גם ממשבר מדי־ני. האינטגריסטים המוסלמים הקימו את "התנועה למגמה מוסלמית". התנועה נסבלת, אבל אינה מו־כרת על ידי השלטונות. מטרתה היא ביטול הבורגנות והדיני. אין לה תכנית מגובשת, אבל יש לה אופי אופוזיציוני. כי היא מתנגדת למשטר שלטענתה מ־עודד שחיתות ואינו עושה דין למען הפלשתינאים הנאבקים על זכותם למולדת משלהם. יש לה גם אהדה ללוב ולהנהגה, שנואה בנפש של בורגיבה.

תנועה זו חדרה לאוניברסיטה, לאיגודים המקצו־עיים ולצבא, ומנהיגה, חביב אשור נאסר לזמן מסו־יים. אחרי שכאלף וחמש מאות סטודנטים הפגינו בעיר הבירה תוניס נגד הפצצת לוב על ידי ארצות הברית, הוקמה תחנת משטרה באוניברסיטה. במסגדים נאסרה כל פעילות מחוץ לשעות התפילה. משרד השירות הדתי שהיה במשרדי ראש הממשלה הועבר לאחרונה למשרד הפנים, כלומר — לפיקוחה של המשטרה.

נשיא תוניס היה הראשון מבין מנהיגי ערב שהטיף להסדר עם ישראל בדרכי שלום ומשא ומתן. והעיקר — הוא הגן על יהודי ארצו, כאשר פרצו פרעות ביהודי תוניסיה בתקופת מלחמת ששת הימים ויום כיפורים. משטרה הגנה על היהודים ועל רכושם, והפורעים באו על עונשם.

אולם כיום בגלל המצב הכלכלי־מדיני הקשה ב־ארצו מוכן הנשיא בורגיבה לנהל תעמולה נגד ישר־אל, כאילו היא שגרמה למשבר הכלכלי בעקבות הפצצת מחנות אש"ף, כדי להסיח את דעת הציבור מהבעיות האמיתיות. של ארצו בפרט שהוא, שהיה נערץ במשך שנים רבות על ידי בני ארצו, איבד מיוקרתו, ויש טוענים שאריכות ימיו גורמת לבלי־מת התפתחותה של המדינה.

ביטול איחוד לוב—מארוקו ותעמולה נגד ישראל

מלך מארוקו, חסן השני, ידוע כאיש התהפוכות ב־יחסיו עם ישראל אבל הוא כמו אביו מגן בעוז על יהודי ארצו. הוא גם מנצל את השפעתם לטובת ה־אינטרסים של ארצו. לפני כמה שנים כאשר ערך ביקור רשמי בארצות הברית, הוא שלח לפניו משל־חת יהודית בראשות נשיא הקהילה צמאר להשפיע על יהודי ארה"ב להמליץ לפני הממשל בוושינגטון להיענות לדרישותיו. הפגישה הראשונה של משה דיין עם סגן ראש ממשלת מצרים, תוהמי בענין השלום בין ישראל ומצרים, התקיימה בראבאט, ב־חסותו של מלך מארוקו. אך כאשר ביקש סאדאת אחרי הסכם קמפ דיוויד להיפגש עם מלך מארוקו, התחמק מלהיפגש איתו, כי בינתיים החרימו ארצות ערב את מצרים בגלל הסכם השלום עם יש־ראל.

פגישת פרס—חסן השני באיפראן, עוררה אצלינו תקוות רבות. הלא היתה זאת הפעם הראשונה ש־שליט ערבי מזמין בגלוי לארצו את ראש ממשלת ישראל. אך אחרי הפגישה ביניהם הודיע מלך מארו־קו לבני עמו, כי ראש ממשלת ישראל סירב להת־קדם לקראת השלום. הודעה זו היתה גם תשובה לראשי מדינות ערב שקבלו על שהזמין את פרס; כדי להוכיח שישראל איננה מעוניינת בשלום עם הערבים. כאשר הזמין הנשיא רייגן לאחרונה את חסן השני לביקור דחה זה את ההזמנה מנימוקים שונים אף שידוע כי הוא חיכה להזמנה זו כבר מ־זמן רב. חסן דחה את הביקור, כי פרס עשה אותה שעה בארה"ב והוא רצה למנוע פגישה איתו בוואשינגטון בתיווכו של רייגן.

מארוקו מנהלת זה מספר שנים מלחמה ב"פולי־סאריו", תנועת השחרור הלאומית בסאהארה הספ־רדית לשעבר, שסופחה למארוקו. תנועה זו נעזרת על ידי אלג'יריה ובעיקר על ידי לוב. בעקבות ה־איחוד עם לוב הפסיקה זו לתמוך ב"פוליסאריו", ד־בר זה היה חשוב מאוד למארוקו. אחרי ביקורו של פרס באיפראן פרסם קדאפי השמצה נגד מלך מא־רוקו כאילו הוא בוגד בענין הערבי, והמלך ביטל את האיחוד עם לוב.

אך יש לציין שהסכסוך המחודש בין מלך מארו־קו ורודן לוב התחיל עוד כמה חודשים קודם לפגי־שת פרס־חסן, אחרי הפצצת טריפולי בירת לוב על ידי האמריקאנים. הוא שחשב שחסן השני יגנה פומבית את ארצות הברית, בפרט שבחוזה האיחוד עם לוב כתוב במפורש: "התקפה על ארץ אחת מ־החותמות על החוזה תיראה כהתקפה גם על הארץ השנייה". אך מלך מארוקו הסתפק בהודעת גינוי נגד הטירור, מבלי להזכיר את הפצצת ארצות ה־ברית על לוב.

המעניין שלא לוב ביטלה את האיחוד עם מארו־קו, כי אם המלך חסן השני. הוא הודיע לבני עמו, כי הוא מבטל את הסכם האיחוד. עם לוב בגלל ה־הודעה המשותפת והמעליבה של אסאד וקדאפי, אשר הוקיעו את שיחותיו עם ראש ממשלת ישראל כמע־שה כניעה ובוגדנות.

הביטול נעשה אמנם בעקבות ביקורו של פרס ב־איפראן, אך ידוע שהמלך חיפש כבר מזמן אמתלה לבטל אותו, כי הידידות שלו עם לוב היתה מובילה אותו לסכסוך עם ארצות הברית, דבר שלא היה מעוניין בו.

באידך גיסא, שואף מלך מארוקו לשפר תדמיתו בעולם הערבי, ולכן פתח בהתקפה נגד ישראל. אח־רי ביקורו של פרס במארוקו הוא הציג את ישראל כמי שאיננה מוכנה לשום פשרות בנושא ההליכה המשותפת לקראת שלום. הוא גם מופיע בעולם כלו־חם אמיץ למען ירושלים ערבית וזאת בתוקף תפ־קידו כיושב ראש הוועד המוסלמי הבינלאומי למען ירושלים. מצד אחד מתעטף המלך חסן השני באיצ־טלה של רודף שלום בין ישראל והערבים, והדבר הוא לו לתועלת במערב, ומאידך גיסא, הוא מופיע בעיני ארצות ערב כמגן על האינטרסים של הער־בים.

בביקורו הרשמי האחרון של שר החוץ המארו־קני, עבד אל לאטיף פילאלי, בפאריס במחצית ה־שנייה של חודש דצמבר, הוא נפגש עם ראש ה־ממשלה ז'אק שיראק ועם עמיתו שר החוץ ז'אן־ברנאר ריימון. זה האחרון הילל את הידידות בין צרפת ומארוקו והבטיח למארוקו עזרה כלכלית. הוא גם בירך על המחווה היפה של המלך שהזמין את ראש ממשלת ישראל לשעבר לביקור באיפראן.

שר החוץ המארוקני, הקדיש חלק ניכר מדבריו להזמנת ממשלת ישראל לאיפראן. הוא ציין: "מא־רוקו תופסת מאז ומתמיד מקום חשוב בראש המא־בק למען זכויות הפלשתינים למולדת שלהם ב־פלשתינה. היא עומדת בתוקף על דעתה זו. לשם כך הזמין המלך אליו את מר פרס כדי להשפיע עליו בכיוון זה".

הוא הוסיף, כי הגוף המייצג את הפלשתינים הוא אש"ף. היתה זאת הודעה ברורה לסוריה, שמא־רוקו לא תיתן לה להשתלט על אש"ף. היתה זו גם תשובה לתמיכת אסאד עם קדאפי על ההצהרה מעלי־בה ופוגעת במלך מארוקו על הזמנת ראש ממשלת ישראל.

אלג'יריה מתווכת בין המערב וסוריה ותומכת בערפאת

אלג'יריה מתאמצת להוכיח בשנים האחרונות שהיא מנהלת מדיניות בלתי תלויה. על אף קשריה עם רוסיה היא מקיימת בשנים האחרונות יחסים טובים עם המערב ורוכשת נשק גם בצרפת ובאר־צות הברית; על אף היותה חברה בארצות הסירוב הערביות היא מקיימת יחסים טובים עם ארצות ערב אחרות, והיא גם מתווכת בין המערב לבין סוריה.

(סוף בעמוד 8)

הזהות הלאומית מטרידה את הגרמנים

מאת מרדכי זפט

לגרמנים יש בעיה עם עברם. לנו, היהודים, עשויה להיות בעתיד בעיה עם הדרך שבה מנסה הדמוקרטיה המערב־גרמנית להתמודד עם עב־רם. זוהי למעשה תמצית הרשמים שגיבשתי במסע של שבועיים, מסע שנועד להכיר את מערכת הבחירות הדמוקרטית ברפובליקה הפד־רלית המערב־גרמנית.

לכל אורך מסע התעמולה לבחירות, חזר ועלה נושא הזהות הלאומית הגרמנית. בשלושים השנה שלאחר המלחמה, העדיפו הגרמנים שלא לעסוק ב־שאלה זו והפנו את מרצם לשיקומה של המדינה, משרווח להם כלכלית, כאשר המשק הגרמני תפס מקום מכובד ביותר בכלכלת העולם, משקיבלה גר־מניה מעמד בכיר בקהילייה המדינית, הבינלאומית, החלו חשים מנהיגי העם בחסרונו של רגש לאומי פטריוטי — זהות לאומית גרמנית. אנשי רוח, פולי־טיקאים וצעירים רבים דשים עתה בנושא זה בכובד ראש. רבים מודאגים, מהדרך שבה ינוהל עיסוק זה.

בעיית הזהות הלאומית חריפה במיוחד בגרמניה, הן בשל תקופת פשעי הרייך השלישי. שרבים היו מעדיפים שלא לכלול אותה בהסטוריה הגרמנית והן בשל העובדה שגם רבים מאזרחי אוסטריה, שווייץ (וכמובן שתי הגרמניות), דוברים בשפה הגרמנית. ריבוי דוברי שפה זו, הקשה תמיד על הגדרת הזהות הלאומית הייחודית.

את המושג "זהות לאומית" ניתן להגדיר כיחס שיש לאדם ולקבוצה כלפי עצמם. התגובות הלאו־מיות מתנות את הדחיפה בנושא, מטבע הדברים, לבני הנוער, המתחבטים בבעיות הזהות עם עצמם והסובב אותם.

סוציולוגים גרמניים מנתחים את המצב הנוכחי בקרב הנוער בצורה כזו: גם אותם פסימיסטים שמאלנים, והנוער הפרוגרסיבי, שהאמין שנים רבות שאפשר לוותר על משהו כמו זהות לאומית גרמנית, — מדור תקופת השלום וקבלתה של גרמניה כמדינה שווה בקרב האומות, הגיעו למסקנה שאי אפשר עוד להיות בוואקום. כעת הם מרגישים צורך מיוחד להיות צעירים מקיימים יחס חדש לתודעה הגרמנית.

במוקד הויכוח בנושא הזהות הלאומית הגרמנית, עומדות 12 שנות פשעי הרייך. חוגים רבים, ביניהם פוליטיקאים בכירים כפרנץ יוזף שטראוס, דוגלים בשיטה של הפחתת חשיבות הנאצ־יונל־סוציאליסטי. כחלק מהעידוד לגיבוש זהות לאו־מית חדשה.

באסיפת בחירות בהשתתפות כ־5,000 איש ב־בוואריה, התבטא שטראוס בצורה שהעבירה צמר־מורת בקרב המשלחת מישראל. איש מהגרמנים ש־ישבו באסיפה, לא יצא נגד דבריו. כך אמר: "לגר־מניה הזכות להיות גרמנית המבוססת על שורשיה. יש לצאת מהצל של הרייך השלישי, מצילו של היטלר. אי־אפשר לצמצם את ההסטוריה הגרמנית רק ל־12 שנות שלטון הרייך. גם העולם זקוק לתו־דעה גרמנית נורמלית. אומנם אסור לשכוח את הע־בר. אך כשם שהצרפתים והאנגלים עברו מספר שנים עם צדדים רעים, — כך גם אנחנו וכעת עלינו לומר שאנו באים שוב להיות גרמנים".

ראש ממשלת בוואריה הוסיף: "כבר שילמנו על השואה. שיקמנו 12 מיליון עקורים ללא בית. אלה הצילומים ההסטוריים על מה שנעשה, גם על גבינו, בשם העם הגרמני. אף אחד לא יכול לקרוא לעצמו אנטי־פאשיסט, אם אינו אנטי־מרקסיסט. איננו האומה הפריה עד סוף ההסטוריה".

דובר האיחוד הנוצרי דמוקרטי, ניסה בשיחה עמנו להפחית מחומרת התבטאותו של שטראוס. אך ל־מעשה חזר על אותם דברים. הוסיף: "אצייג ביום כשלעצמו איננו דבר גרוע. נכון שמתקופת הרייך קיבל המושג טעם רע, אז בואו וניקח מושג אחר במקום המלה "נאציונאליסט", כמו — רגשות מולדת יצוקה".

אין קבוצה שתזעזע היחסים עם ישראל

דובר מפלגת השלטון סבור שאין בגרמניה קבוצה חברתית שיכולה לזעזע את יחסי ישראל—גרמניה. הוא מוכן לגלות הבנה לכך, שארועים אנטישמיים בגרמניה, פוגעים ברגשות יהודים.

בקצה השני של הקשת הפוליטית, — ראשי ה־מפלגה הסוציאל־דמוקרטית, משמיעים נימות אחרות לגמרי. אגב, מפלגה זו פתחה אסיפת בחירות גדו־לה ביותר. בה השתתפה המשלחת מישראל, בברכה חמה למשלחת ובהופעה של רבע שעה שרה להקה גרמנית, לכבודנו, מספר שירים ביידיש. בהם על ירושלים.

בשיחה שקיימנו עם אוסקר להפונטן, אחד ה־מועמדים הרציניים של המפלגה לבחירות הבאות לתפקיד הקאנצלר, וכיום ראש ממשלת הסאר־לאנד, יצא להפונטן בחריפות נגד התבטאויות ה־קנצלר קוהל, ראשי מפלגתו ושטראוס בדבר האחריות על העבר הגרמני.

כזכור, התבטא הקנצלר כי בגרמניה המזרחית יש היום יותר מחנות ריכוז משהיו בעבר בגרמניה. בביקורו בירושלים דיבר על "חסד הלידה המאוחרת". כשביקר ביד־ושם לא היה לו מה לשאול, אלא אם רשימת הנספים כתובה בסדר אלף־ביתי.

להפונטן, וכמותו יוהנס ראו, שנכשל בנסיונו לז־כות בכסא הקנצלר, יצאו בחריפות נגד התבט־איותיו של קוהל. "היו אלה אחד הביטויים האומ־ללים בשנים האחרונות. איננו זקוקים לפוליטי־קאים שהלב שלהם נמצא בין כותלי השומך". (התכוונו לשטראוס).

גם הם אינם שוללים הגדרה לאומית גרמנית, אך מזהירים מפני נאציונליזם חדש. לדעתם, צריך לש־בור את המיתוס שאסור לדבר על פשעי גרמניה במלחמת העולם, להיפך, יש להביא את הדברים למודעות הצעירים. "תמיד נצטרך להתמודד עם ההסטוריה שלנו. אסור להתעלם מכך, שהאדם מסו־גל לבצע דברים כמו שבוצעו בשואה. אם נדע זאת, — רק אז נוכל להתגבר על כך".

מתוך גישה זו, דוגלת המפלגה הסוציאליסטית בפירוק מיידי של הנשק האטומי והפסקת ייצור נשק ... "דוקא נוכח העובדה שאנשים שונים". דעת האיחוד הנוצרי דמוקראטי היא כמובן מנוגדת לכך. הם סבורים שיש לפתח נשק זה כהרתעה, אחרת "יבלעונו אחרים".

יוהנס ראו גם הוא בעד זהות לאומית גרמנית, אך ההרגשים שלו נשמעים טוב יותר: "עלינו להי־ות פטריוטים, אך לא נאציונל סוציאליסטים".

תחנת הטלוויזיה לנוער בבוואריה, קיימה ערב הבחירות דו־שיח בנושא הזהות הלאומית. מצד אחד הוזמנו שמרנים ושמאלנים ומצד אחר נציגי מפלגתו של שטראוס. שטראוס אמר כמובן, שיש לשכוח את התקופה הנאצית בתוך ההסטוריה. עמיתיו לחיבה התנגדו לכך וטענו שדוקא את העבר הנאצי יש להכניס למודעות הנוער "לא שכל צעיר יבקש כל הזמן סליחה, אלא שהצעירים ידעו שיש אחריות שעליהם לשאת לתמיד".

מנהל תחנת השידור מדגיש כי רוב האוכלוסיה חשש ששוב יתבסס בגרמניה אגף ימני קיצוני. "העבר ברפובליקה המערב־גרמנית אינו יכול להי־ות ערב שיהיו 70 מליון אנטי־פאשיסטים. מדאיג אותי יותר, לא הנאצים הישנים, את זה תפתור הביולוגיה. אני מודאג מהצעירים. הם פתוחים להס־תה של המיעוט הימני הקיצוני. ראינו זאת גם בקרב אוהדי כדורגל, שהשמיעו סיסמאות אנטישמיות".

הבעיה היא, שהרף ההתפתחות הפוליטית של המשק הגרמני, האבטלה היא מכת מדינה. אבטלה גבוהה בקרב הנוער עלולה להביא, את הצעירים, להתפס לתיזות ראדיקליות המביאות תשובות קשות. זו הסכנה לכך שקבוצות קיצוניות יאמצו בחיקן נוער גרמני מובטל.

זו שאלת השאלות. האם החדרת רגש המולדת ה־גרמנית בקרב הצעירים לא תביא לפריחה מחודשת של האנטישמיות; האם הנוער, שאינו חש קשר ואחריות למעשי אבותיו בשואה, לא יצדיק ויחזק את התקופה הזו בתודעתו; האם הקביעה של הרגש הלאומי הפטריוטי, לא יבוא על־חשבון ה"אחריות" ובכיוון זה, שהתבטאויות אנטישמיות אינן מחזה נדיר בגרמניה. שוב יהיו היהודים הרעה, תחילה הסתה ואח"כ מי יודע לאן?

גם הישראלים חוששים

גם גורם ישראלי בכיר, השוהה בגרמניה בשלי־חות ממלכתית מעריך, שאם תשתנה הגישה הגרמנית את באחריות לפשעי הרייך, — יהיו לכך השלכות הן על יחסי גרמניה־ישראל הן על היחס ליהודים אזרחי גרמניה. בהתרשמות לאחר מסע של שבועיים שכלל שיחות עם ראשי כל המפלגות ומנהיגי קה־לות יהודיות, הרושם הוא שהרבה מודאגים, רבים

(סוף בעמוד 8)

מחיים את שפת הלחאודיש

פעם בשבוע מתכנסים כעשרים מתושבי העיי־רה שופלוך שבמדינת בוואריה בבית הבירה שבי־מקום, ומדברים בשפה מיוחדת במינה — שפת הלחאודיש. מעורבת של אידיש, גרמנית ועב־רית. את היוזמה לפגישות מעניינות אלה נטל ראש העיירה, מן הופמן, שהחליט לשמר את השפה היהודית.

בשנת 1550 התיישבו בעיירה זו עשרות יהו־דים. ב־1935 חיו שם רק 335 יהודים ובשנת 1938 פחת מספרם ל־27 בלבד. בכל אותן שנים נאסר על היהודים לעסוק במסחר כללי וכמעט כולם עסקו בסחר בהמות שכן העיר הקטנה ל־שופלוך היתה מרכז לסחר בהמות ותוך כדי מסחר זה, חיברו היהודים "שפה" משלהם, בה יכלו לשוחח בלי ששכניהם הגויים יבינום. ה־שפה המיוחדת נגזרת בעיקר מביטויי לשון ה־קודש. כך, גם בשנים 1933 עד 1938 (שנה בה הוכרזה העיר כנקיה מיהודים), יכלו היהודים לדבר ביניהם בחופשיות על השלטון הנאצי, בלא חשש שיבינו אותם. באותה שנת הגירוש אסרו השלטונות הגרמנים את השימוש בשפת הלחאו־דיש וזו כמעט שנכחדה מהעולם.

אלא, שמספר גויים, שגרו בשכנות למשפחות היהודים, עדיין זוכרים מספר מלים משפה זו. ראש העיר הנוכחי החליט לפני מספר שנים להחיות את השפה ולצורך זה יזם פגישות של ותיקי העיירה. נוסף לכך, ביוזמתו הודפס מילון לשפת הלחאודיש ובו כ־2500 מלים. כ־80 אחוז מהמלים הן עבריות, כ־15 דומות לאידיש והשאר הן תערובת של שפות שונות. למשל: אחד נקרא בלחאודיש — אחת, שנו — בית, אחר — אחרה וכיוצ"ב.

השנאה המקלקלת את השורה

הביקורת שנמתחה השבוע על הרב יצחק גרוסמן, רבה של "מגדל העמק", לא היתה אלא התקפה פרועה, שלהט בה המגולה יפה.

גורמים חילונים מסויימים, שאינם חשודים באהבת יתר כלפי היהדות הדתית, ניצלו מצוקה מסויימת שבה היה שרוי הציבור במגדל העמק כדי לנגח את רבה הנערץ של העיירה.

הפרשה החלה להתגלגל כאשר מזכירת נעמ"ת במקום סיפרה שהרב גרוסמן מנע כביכול מנשים להשתתף בלוויה שנערכה ב־מקום. בשלב השני נזקפה כביכול עמדתו זו של הרב בדברים הכתובים בזוהר הקדוש. כאן ועד לקריאות "עליהום" על הרב גרוסמן הדרך היתה קצרה. בשלב זה נשלפו החיצים המורעלים שכוונו הן כלפי הרב באופן אישי והן כלפי היהדות הדתית בכלל. אמצעי התקשורת נגררו אחרי ההתקפות השלוחות הרסן של אותם חוגים מבלי לבדוק את העובדות לאשורן.

רק לאחר ימים של השמצות זדוניות כלפי רב בישראל ניתנה לרב גרוסמן ההזד־מנות להגיב למשמיציו ולהעמיד דברים על דיוקם. והנה מתברר כי מעולם לא פסק שיש למנוע מנשים להשתתף בלוויה. כל אשר ביקש הוא להקפיד על הפרדה בין נשים וגברים בלוויה. גם קריאה זו לא באה מיוז־מתו אלא בעקבות פנייתם של תושבים רבים שביקשו להדק מנהג שהיה מקובל מדורי דורות בקהילות ישראל במרוקו.

כסתבר, כי גם הדרישה להפרדה בין גב־רים ונשים בלוויה של אחת מתושבות המ־קום נעשתה בהתאם לצוואתה של הנפטרת ועל פי דרישת בני משפחתה.

מן ההבהרות של הרב גרוסמן עולה בבי־רור כי לא כך פסק. ואף על פי כן לא מצאו המליצים עוז בנפשם כדי להתנצל בפני הרב על הפגיעה בכבודו ובשמו הטוב.

השנאה ליהדות הדתית ולכל דבר שנודף ממנו ריח של יהדות העבירה את אותם חוגים על דעתם, עד כדי כך שהיו מוכנים לפגוע ב־2000 ילדים ונערים המתחנכים במוסדות שהקים הרב גרוסמן במגדל העמק. הם תבעו לא פחות ולא יותר מאשר הפסקת ההקצ־בות הכספיות למוסדות אלו. בין אלה שתבעו להעניש את הנערים הללו היה ראש המחל־קה להתיישבות בסוכנות היהודית, ניסים זוויל. מעניין כיצד מתקשרת הביקורת שיש לאדון הנכבד הזה על הרב גרוסמן עם הענ־שתם של 2000 ילדים טעוני טיפוח המת־חנכים במוסדות אלו. על אחת כמה וכמה שהתברר מעל לכל ספק שלא היה יסוד לדברים שיוחסו לרב גרוסמן.

הוא ושכמותו חייבים התנצלות לא רק בפני הרב גרוסמן אלא גם בפני הנערים שאותם ביקשו להעניש על לא עוול בכפם. גם בפני תושבי מגדל העמק חייבים הם התנצלות על נסיון ההוא להכניס פירוד ושנאה בין דתיים וחילוניים בעיירה.

גם התקשורת אינה פטורה מחשבון נפש על דרך טיפולה בפרשה זו.

ש. צורי

שר הביטחון, יצחק רבין, מבשר לאלוף דן שומרון על החלטת הממשלה למנותו כרמטכ"ל הבא. (צילום ראובן יהודאי — משרד הביטחון)

שתי ממשלות או אחת?

האם מוסד כלשהו החליט על ועידה בינלאומית? שמעון פרס טוען כי הכנסת אישרה בזמנו את נאומו, שבו דיבר על ועי־דה בינלאומית. אך מהתבטאויות של שרי הממשלה בישיבת ה־ממשלה התברר, כי הדעות ב־נושא חלוקות בין המערך לליכוד; אין החלטת ממשלה על כך; אין מנדט לוועידה בינ־לאומית. הויכוח בממשלה הו־כיח שממשלת האחדות מורכבת משתי ממשלות, שכל אחת מנ־הלת מדיניות אחרת.

הרחיק לכת השר אריאל ש־רון באמרו, כי לא רק את ה־וועידה הבינלאומית לא הביאו להחלטת ממשלה, אלא גם נוש־אים אחרים לא פחות חשובים, כמו פרשת פולארד והפרשה ה־איראנית. בפרשה האיראנית ע־סק השבוע ראש הממשלה, יצחק שמיר, לרגל הכנותיו לנסיעה ל־ארה"ב. הוא תחקר אישים שו־נים שהיו מעורבים בפרשה כדי לדעת מה לענות לשאלות שבו־ודאי יישאלו בארה"ב. כתברר, שיש הבדלי הערכות בין האישים הישראלים שעסקו בפרשה. לא רק בארה"ב, אלא גם אצלנו, נו־צר מצב של אחד מטיל את ה־אחריות על השני.

בעוד שמיר השאיר בעצתו ל־פרס את תיק השב"כ, הניח פרס לשמיר את התיק האיראני. ההודעות וההד"חות מארה"ב על חלקה של ישראל בהעברת ה־כספים ל"קונטרס" הביכו את ה־ממשלה, היא נאלצה להוציא הודעת הבהרה. אבל בעוד בנו־שאים אלה יש הבנה בין שרי הממשלה, הרי בנושאים אחרים אין כזו.

בוררות בממשלה טען פרס, שאם אין בידיו הרעיון של ועי־דה בינלאומית, אין לו במה ל־תמרן במו"מ. הוא רמז שהוא מוכן להתפטר במצב כזה. כך שמיר ניסה לגשר על פני המב־דלות בין המערך לליכוד והשליך לעבר פרס חבל הצלה: מותר ל־שר החוץ לגשש אצל הערבים בדבר ועידה בינלאומית. אבל הוא ערבי, כדי ללחוץ על יש־ראל באמצעות המעצמות. אשר לטענת פרס כי הוא יציג תנאים מוקדמים לניטרול המעצמות, ט־ען שמיר, כי אף אחד לא ערב לכך שהמעצמות תקבלנה את התנאים. יתפתח מו"מ על ה־תנאים, ואז נלך בסופו של דבר לוועידה בינלאומית בלי התנאים. לכן מוטב להימנע מכך מלכת־חילה. נסיונו של שמיר לגשר בין העמדות הציל את המצב. פרס יכול לתמרן בדגל ריק. מש־בר לא נוצר על רקע זה. גם לא על רקע "שעון הזהב" ש־קיבל פרס מבלאס. שמיר הרגיע את חבריו בליכוד והמליץ לא כדאי להחריף על רקע זה את היחסים עם המערך.

הוועידה הבינלאומית היתה רק עוד מהמורה במסכת המשברים שמר שמיר היה צריך להתגבר עליהם בימים האחרונים כדי ל־החזיק במסגרת אחת.

י.א.

ההתיישבות משוועת לעזרה

ההתיישבות החקלאית על כל גווניה, פאר המפעל הציוני, עליה גאוותנו משכבר הימים, ... — בסכנה.

השבוע, אגב דיונים בתקציב החדש ובמדיניות כלכלית חדשה לשנת 1987, הופנתה תשומת ל־בם של חברי הכנסת למשבר ה־חמור במושבי העובדים, במוש־בים השיתופיים ובקיבוצים.

נציגים מהמפד"ל, המערך, ה־ליכוד והתחיה, שביקרו (בנפרד) במספר ישובים הגיעו לכלל הכ־רה כי יש לפעול בדחיפות להצ־לת ההתיישבות. הוברר מעל ל־כל ספק שההתפוררות המאיימת על מפעל ההתיישבות בכל אזו־רי המדינה עלולה לערער את ה־תשתית הכלכלית כולה ולהותיר רק סוחרים, אנשי בורסה, בנ־קאים, או מהמרים ב..טוטו. במ־קום "צריך שכל וייגע בחיים", או "דרושים ערכים בחיים", ניוותר עם "צריך פייס בחיים".

יותר מזה. התפוררות ההתיי־שבות, אם לא יושם לה קץ בעוד מועד, עלולה לסכן את בטחוננו. כמה מבני דודנו, המועסקים ב־יישובי עמק הירדן ובמקומות א־חרים, מודעים למשבר זה הפוקד את היישובים. אף התבטאו בלי מורא ובלי בושה, שאין להם א־לא להמתין בסבלנות, וקרוב ה־יום שבתים אלה יפלו לידי־הם.

בבקעת הירדן מספר תושבים היהודים לא עולה על ארבעת אלפים נפש. (מהם כאלף במעלה אפרים בלבד) בתוך אוכלוסיה לא יהודית בת 35 אלף. החחילו מתיישבים עוזבים את יישובי־הם. עד כה עזבו ארבעים משפחות, וזה לאחר 19 שנות מ־אמץ התיישבותי.

ישראל נדיבי, ראש המועצה האזורית בקעת הירדן, ייגאל דניאלי, מתיישב ותיק מהמושב המכורה, ואחרים השמיעו השבוע זעקה גדולה על המצב הקשה ב־אוזניהם של כמה ח"כים.

נטל החובות, אמרו, שגדל ב־של שיעורי הריבית הגבוהים, מ־זעזע את שלוותם של יישובי ב־קעת הירדן. לדבריהם, מנהלי ב־נק הפועלים שנתן את ההלוואות ידעו היטב שלא נוכל לפרוע או־תם. עתה מאיימים בעיקול נכ־סינו ובהצגתנו ככלי ריק. נציגי המתיישבים בבקעה, כמו גם ב־רמת הגולן, בערבה ובגליל, ח־זרו והצביעו באוזניהם על משקי־הם. שדותינו מניבים יבול מבו־רך, בחממות הפרחים גדלים פ־רחים מרהיבים ביופיים ומגיעים לשוקי הולנד, לונדון, ועוד מדי־נות. רק יסירו מעלינו את ה־מועקת החובות — חלקם למחוק, חלקם לפרוש על פני שנים רבות — ונקים את משקינו לתפארת ולתועלת המדינה ומתיישביה הם מבטיחים.

בדרכנו לבקעת הירדן היינו עדי ראייה למטע בן אלפי שתי־לים רכים של עצי זית שנשתל בידי ערבים על אדמות המדי־נה. "שתילים פוליטיים" הם ל־תפיסת שטחים, בשיטת עוד דו־נם ועוד דונם, ואין מי שימנע ב־עדם. כך הם "יוצרים עובדות" גם בבנייה בלתי חוקית בכל ה־אזורים, ואין מי שיבצע את צ־ווי ההריסה, שיצאו לאחר דיון משפטי מסובך וארוך.

בכל אזורי הארץ ניכרת תנופת בניה ערבית בכספי הסיוע הס־עודי, האפ"י, ומוסדות בינלאו־מיים, בהסכמתה של ממשלת ישראל.

שר החקלאות, אריה נחמקין, נשאל בכנסת ע"י ח"כים מסי־עות שונות, מה עושים הוא ו־משרדו במצב זה כאשר ההת־יישבות החקלאית כורעת תחת נטל חובות כבד מנשוא? תשובת השר היתה "מבודדת" מאוד: ה־ענין כולו בבדיקה על ידי ועדות אזוריות.

התשובה מרגיזה את המתיי־שבים. "עד שתבוא הנחמה תצא הנשמה" — הם אומרים. בדיקה זו, שעליה דיבר שר החקלאות בכנסת, נעשית באיטיות רבה, ללא יחס לחומרת המצב. המת־יישבים בהמרה ובמכורה הד־גישו באוזני הח"כים, שאותה ב־דיקה חייבת להסתיים לפני יו־ני־יולי, ראשיתה של עונה חק־לאית חדשה.

תמוהים היו הדברים שאמר שר החקלאות למתיישבי המרה, כשפנו אליו בבקשת עזרה: למה אתם יושבים שם? עזבו את ה־מקום. אך למתיישבים במקום אין לאן ללכת. כאן ביתנו — הם עונים — כאן השקענו את מיטב שנות חיינו. יהודית אורנשטיין (מהמרה) הרטיטה את לבות ה־שומעים בדבריה הנרגשים: "בא־תי לארץ מארגנטינה בגיל 14, עליתי מתוך אידיאל ציוני. אני כאן עובדת נקיון בבית הספר, ועושה זאת ברצון. אין כוח ל־לכת למקום אחר. הבן חוזר מ־הצבא, מה אתן לו? את שנות חיי נתתי כאן. הלוואי שיכולתי ל־מות".

היתה זו זעקת שבר של הה־תיישבות הציונית החלוצית. הה־תיישבות כולה משוועת לעזרה דחופה. אין הממשלה רשאית ל־הניחה לנפשה, כי בנפש המדינה הדבר.

שורשו של משבר התקציב הוא הפיצול המדאיג בין הסי־עות השונות לצורות שונות של התיישבות. כל סיעה מאמצת לה התיישבות מסויימת. ממשלת הא־חדות הלאומית חייב לטפל ול־דאוג במאוחד לכל סוגי ההת־יישבים, שהרי גם אנשי קיבוצי התק"ם, גם עיירות הפיתוח, גם המושבים וגם היישובים ביו"ש תושבי המדינה הם. רק אחדות הטיפול והדאגה תחסל את מ־שבר התקציב ותמנע משברים נוספים.

יונה כהן

מתחדשת התסיסה במערכת הבריאות

התסיסה במערכת הבריאות מ־תחדשת. אם לא תבוא ההתערבות של שרי הממשלה הממונים ב־דבר. עלול השבוע הבא להיות סוער במיוחד, שבו לא רק עוב־די המינהל והמשק "מלאי טע־נות כעוסות" כלפי מעסיקיהם, כי אם גם שאר העובדים במיגזר הזה, כמו האחיות והרופ־אים.

לכולם יש כמעט אותן טענות: "הפרו את ההסכמים ואין מיישמים אותם". עובדי המינהל ו־המשק נכונים להציג "לכל ה־מעוניין" את תלושי המשכורת האחרונים שלהם כדי להוכיח ש־כל ההטבות והתוספות שהובטחו להם, לא כובדו. וכך גם האחי־ות. הללו אף פירטו את "המצב החמור" במכתב ששיגרו השבוע אל נשיא המדינה, חיים הרצוג, ובו הם מזכירים לו, כי סובן לעבודה תקינה נבע מפנייתו ה־אישית אליהן, שלוותה בהבט־חה לטפל בעניינן.

המצב — מדגישות האחיות — הוא חמור ביותר. "חבל שקבר־ניטי העם מתעוררים לפעולה ו־משמיעים את קולם רק לאחר שפורץ משבר" — העירו האחי־ות לנשיא המדינה, "כדי שיבין במה דברים אמורים".

אם ייענה הנשיא לקריאה ה־מחודשת של האחיות "להתערב לפני פרוץ המשבר ולא אחריו", הימים הבאים יגידו. מכל מקום האחיות נערכות לקיים כבר ב־יום ראשון הבא כנס חירום, ש־במהלכו יחליטו לבטח גם על חידוש המאבק המקצועי, שבמ־סגרתו — שוב עיצומים, שוב שביתות ושוב סבל נורא לחו־לים המאושפזים.

ואם לא די באיומי עובדי ה־מינהל והמשק וציבור האחיות, גם רופאי בתי החולים הממשל־תיים מזהירים משיבוש במע־רכת הבריאות מהשבוע הבא.

גם להם טענות קיפוח כלפי מעסיקיהם על תנאי עבודה ו־שכר לעומת רופאי קופת חולים, טענה המזכירה עד למאוד את טענתם של עובדי המינהל וה־משק. ייתכן שהם צודקים ותבוא התערבות מגבוה כדי לפתור את מצוקתם. אך עד אז הם לא יישבו בשקט, וכך גם כל המגזרים האחרים העוסקים בבריאות ה־חולה בישראל. אלה ינקטו צע־דים, אם לא כולם ביחד, הרי בכל אחד לחוד, מאבק שיתנהל שוב על גבם של חולים!

חיים פיקרש

עט לשחוק

חלק מהשרים חצו את הקווים והממשלה החליטה פה אחד כי אסור לוותר על השומרון.

* • *

מועמדים רבים וטובים הוצעו לתפקיד מבקר המדינה אך רק במקרה אחד המועמד שהומלץ הוא גם הנבחר — שהוא מלץ.

* • *

על סדר היום במגדל העמק: האם יש לקיים הפרדה בשעת הפרידה.

* • *

אומה נמדדת, בין היתר, ביכולתה לבור את קברניטיה מבין בניה הראויים. בחירה זו היא שתקבע אם אנו חיים בארץ הבחירה או בארץ המבי־רע.

* • *

מה המשותף לשמעון פרס ולוענונו? שאון — יד.

אילן בומבך

هكذا عن الأصل

בין הדף והמדף

דיוקים במקרא

אמרי אליעזר, דיוקים במקרא, מאת אליעזר בן משה עבנה. הוצאת המחבר, 49 ארזי הבירה 3/24, ירושלים. ריא עמ'.

עיקרו של הספר הוא דיוקים ב־חמישה חומשי תורה, מסודרים לפי פרשיות השבוע. הדיוקים הם הן בתכנם של פסוקים והן בצד הלשוני או הניסוחי שלהם. כמעט כל דיוק כתוב בצורה של שאלה על הפסוק עצמו או על דברי חז"ל או רש"י ופרשנים אחרים עליו. והמשך בא הסברו של המחבר. ברבים מדבריו של המחבר, המנוסחים בצורה בהירה וקולחת, יש הסבר לא רק לפסוק הנדון אלא יש בהם רעיונות ולקחים בעניינים יסוד של הפרט ושל הכלל.

בפרשתנו, פרשת בא, שואל המחבר מדוע בעל ההגדה מגיב בצורה כה חריפה לשאלת הבן הרשע, „ואף אתה הקהה את שניו" היא על שאלתו: „מה העבודה הזאת לכם" משיבה התורה בצורת לגברי אחרת, דרך סיפור הסברה — „ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים וכו'" (שמות יב, כו־כז). ועונה ר' אליעזר כדבר: בהגדת פסח הרשע מופיע בתוך יחיד — „רשע מה הוא אומר", רשע אפשר לדחות ולהוציא מן הכלל. הוא מהווה סכנה לאחרים. אבל בתורה הבן הזה מוצג בלשון רבים — „והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם". בזמן שחלק ניכר מן הציבור או מן הבוגרים מתרחק מן היהדות ומטיל ספק בערכה ובתועלתה אז אסור לדחות את הבנים האלה בשלילה גמורה ובהתנכרות, אלא הגישה והיחס צריכים להיות דרך הסברה והתקרבות, „ואמרתם וכו'". גם בהלכה מצינו דבר דומה, שיש הבדל בין טומאת יחיד לטומאת הרבים — „טומאה דחויה הותרה בציבור" (פסחים עז, ע"א).

בהמשך באים דיוקים על פסוקים מנביאים וכתובים, ולאחר מכן נסבה ובה הערות ופירושים בכמה עניינים במשנה ובגמרא וכן בתפילות. על המאמר במסכת אבות „אם אין קמח אין תורה, אם אין תורה אין קמח", שואל המחבר: למה התנא אינו משתמש בלשון „לחם" במקום „קמח" הלא „לחם" שם כולל של מזון וגם בקמח יש חסרון שעדיין אינו ראוי לאכילה. ומשיב: התנא דייק בחכמה בבחרו „קמח" כי אותו אפשר להמשיל ולהשוות ל„תורה". הצד השוה שביניהם הוא שלשניהם דרושים הכנה, תיקון והשלמה. שניהם „חומר ביד היוצר". כדי לקנות תורה, להיות למדן ותלמיד חכם צריכים הכנה רבה — הלימוד וההשתלמות בתורה. כך גם דינו של קמח: כדי שיהיו בו תועלת הנאה דרוש ציבוד נוסף כמו לישה ואפייה, ורק אז נקרא להם.

בסוף הספר נספח, פרי עטו של בן המחבר, הרב דוד יחיאל אבנר, ובו הערות על כפר המדע של הרמב"ם. מקום רב הוא מקדיש לכותרת שבה פתח הרמב"ם את פירושו למשנה, ספר המצוות וכל חלקי המורה נבוכים — „בשם ה' א־ל עולם". הרמב"ם היה רגיל להתחיל את ספריו בכותרת הזאת באשר היא תואמת ומתארת את קריאתו של אברהם אבינו בשם ה'. המחבר מסביר את דרכו של אברהם אבינו באהבת ה' ובקירוב הלבבות, ומציין כי מטרת הרמב"ם בכל ספריו היא ההליכה בעקבות האוהב הראשון, אברהם אבינו.

שבת ותפילותיה

ארשת, קובץ מוקדש לעניני תפילה ובית־הכנסת, גליון ו'. העורך: הרב מנחם וינשטוק. הוצאת המשרד לענייני דתות / המחלקה להסברה דתית, ירושלים. 111 עמ'.

הקובץ החדש של „ארשת" נפתח במסה מקיפה של הגרי"ד סולובייצ'יק, „רעיונות על התפילה". התפילה הוא דן בבאורה של האידיאה ההלכתית של התפילה כעבודה שבלב. הגרי"ד סולובייצ'יק מציין, כי פעולה התפילה היא פורמאלית, קריאת נוסח ידוע וקבוע, בעוד קיום התפילה הוא סובייקטיבי, עבודה שבלב. הכוונה בתפילה אינה דומה לכוונה שבשאר המצוות, שכן הכוונה אינה הדבר היותר־חשוב; החשוב ביותר הוא המעשה. הפעולה הממשית היא העיקר, והכוונה מלווה את הפעולה. לעומת זאת, בתפילה הכוונה היא מהותה ועצמותה — התפילה בלא כוונה אינה כלום. בשאר המצוות הכוונה היא תוספת לוואי. אף־על־פי שלדעת הרבה מעכבת היא. מכאן עובר הרב לשלוש אידיאות יסודיות ביהדות, שעליהן מבוססים היתר הרשות לבשר ודם לגשת אל יוצרו. לאחר שהוא מציין כי בתפילה אין פותחים בתחינה אלא בשבח, דברי שבח, בשירה, ולאט לאט עוברים להוצאת הצרכים, דן הגרי"ד סולובייצ'יק במהותן של שלוש הברכות הראשונות בתפילת שמונה־עשרה.

מקום מרכזי בגליון זה מוקדש לשבת ותפילותיה. הרב שמשון רפאל הירש ז"ל, במאמרו „שבת הבריאה" כותב, בין היתר, כי השבת השלובה כיום השביעי בתוך הבריאה כולה, הריהי התכלית והשלמות, היסוד התנאי לכל ששת ימי בראשית, היונקים ממנה את מקור כל חיותם. הרב מנחם סלי מברר את משמעות „העולם הבא" התבוני במאמר המופיע בכמה מקורות בחז"ל ובנוסחאות התפילה, שבת היא „מעין עולם הבא". הרב מנחם וינשטוק מברר את הקשר בין תוכנו של מזמור צ"ב בתהילים שעניינו שאלת צדיק ורע לו, לבין כותרתו: „מזמור שיר ליום השבת". יוסף י. כהן במאמרו „סדר קבלת שבת" בוחן את זמן הנהגת סדר קבלת שבת — על כל שלביו — בעדות השונות, כיצד נוצרו, של האישים שלהם יד בהנהגתו, חילוקי הדעות והמנהגים שהתגבשו בו תוך השוואת מקורות, והתפשטות המנהג בסידורי התפילה של עדות ישראל. הרב גרשון קיציס בסיפור על ריקוד של שבת בבית מדרשו של הבעש"ט, ומעמידנו על הווית החיים הבוקעת ממנו בכל הקשור למייסד החסידות וסגל חבורה קדישא שנתלקטה סביבו. הרב ד"ר יוסף תבורי מביא ביבליוגרפיה על השבת ותפילותיה, הכוללת בעיקר מאמרים מכתבי־עת וספרי־יובל. זבולון אורלב, מנכ"ל משרד הדתות, בדברי ההקדמה לקובץ עומד על חשיבותה ותכליתה של השבת, שהיא בין היתר להוסיף אחדות בעם, ומדגיש את הצורך להנחיל את ערכיה לכל הציבור בהסברה ובשכנוע.

שאר המאמרים בקובץ דנים בתוכן התפילה, בתי כנסת וקהילות: ה„כדיש" (ד"ר שלמה טל), פסוקי התגלות בתפילה (הרב משה בן איי"ש), החזנים והחזנות בבית הכנסת ברחוב טלומצקה בוורשה (עקיבא ציברמן), חורבן בתי־הכנסת בשואה (מנחם בן יוסף), כיצד הוצלו ארונות קודש מאיטליה לא"י (יעקב אדלשטיין).

ביוגראפיה ועיון ביצירת אלתרמן

אל לב הזמר, פרקי ביוגראפיה ועיון ביצירת אלתרמן, מאת מנחם דורמן. הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל־אביב. 239 עמ'.

מנחם דורמן היה מידידיו הקרובים של נתן אלתרמן שנים רבות, וכהגדרתו היה בן־לוויה לו בעשיות ספרותיות שונות, מהן גם הבאת דבריו לדפוס. בשנים האחרונות שוקד דורמן על מפעל „מהבריות אלתרמן", שבמסגרתו כלולים, בין היתר, שירי „הטור השביעי" שלא נכללו בכרכים שיצאו לאור בחיי המשורר. בספר שלפנינו כינס דורמן פרקים מתולדות חייו של המשורר ומעיין בכמה מיצירותיו, ואף שהוא מחקר מדוקדק לא קשה להבחין בהיכרות האישית וביחס הרגשי של המחבר אל אלתרמן, הבוקעים מבין דפיו.

החלק הראשון של הספר, „ילדות ונעורים" כולל ארבעה פרקים ביוגראפיים מחיי אלתרמן, מאז נולד בתשעה באב תרע"ע (1910) לבלקה ויצחק אלתרמן, שהקימו בוורשה גן־ילדים ראשון שהכל נעשה בו על טהרת הלשון העברית, ועד „התקופה הצרפתית" שלו, שבה למד בתחילת שנות ה־30 בסורבון ובאוניברסיטה נאנסי דווקא מדעי־הטבע והקלאות. בפרקים אלה נפרשת יריעת חייו של נתן אלתרמן בשנות ילדותו, נערותו ובחרותו, בטרם התגלותו כמשורר בן הבדרגה הראשונה, והמחבר השקיע עבודה מרובה באיסוף הפרטים. בחלק השני של הספר, „כן הדיקו אל המרכז", פרקי עיון ביצירות אלתרמן. יש כאן עיונים ביצירות ספציפיות של אלתרמן, בשירה ובהגהות, ויש העוסקים במכלול יצירתו.

הספר נחתם בדברים שאמר מנחם דורמן בהתכנסויות שונות, בשנים 1975—1979 על מפעל אלתרמן, ועל הוצאת כתביו ומהדורותיהם.

תזכיר וצילומים

יהודי רוסיה ב־1905 בעיני דיפלומאט אנגלי ובעין מצלמתו, מאת אליהו פלדמן. הוצאות המרכז לתולדות יהדות אירופה מטעם הקתדרה על שם שפיגל (העורך: אריה גרטנר), אוניברסיטת תל־אביב. י"א עמ' + 20 עמ' צילומים + 35 עמ' באנגלית.

„הבעיה היהודית ברוסיה" מצאה, בין היתר, הדים בדיווחים שנהגו לשלוח בראשית המאה נציגים של מדינות מערביות שם אל ממשלותיהם. פרופ' אליהו פלדמן מהחוג להיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת תל־אביב מביא בבלואו את המקיף והמלא בין הדיווחים על היהודים ברוסיה ששלחו נציגי אנגליה למשרד החוץ בלונדון. המדובר בתזכיר שחיבר ביולי 1905 הנרי המוגד דוסון בומנוס, המזכיר השני בשגרירות בריטניה ברוסיה, בעקבות סיור שערך בכמה מפלכי תחום המושב היהודי ובמלכות פולין, כדי לעמוד מקרוב על מצב היהודים ברוסיה. פרופ' פלדמן מציין, כי חשיבותו של המסמך העניין בכך שזו הפעם הראשונה הוא הציג בפני משרד החוץ בלונדון תמונה מקיפה המשקפת נאמנה ומתאר בגישה חיובית ואף אוהדת את המציאות שבה היו נתונים יהודי רוסיה. בעוד הדיווחים של הנציגים הבריטים ברוסיה המתייחסים ליהודים היו מושפעים רובם ככולם מעמדת ההוגים הרוסיים השליטים ואף משקפים במידה רבה עמדה זו, הרי תזכירו של בומנוס נושא סימנים של השפעה יהודית.

למסמך של בומנוס יש חשיבות נוספת: הוא צירף לתזכיר כמה עשרות צילומים שצילם בעת סיורו, רובם צילומים של יהודים מהערים וארשה, ז'יטומיר ואודיסה. בחוברת שלפנינו כלולים עשרים מצילומיו של בומנוס, והם משקפים לעינינו טיפוסים שונים של יהודי רוסיה בראשית המאה ה־20.

ש. יהושע

„המשנה של קהתי" / מאת הרב בנימין צביאלי

„המשנה של קהתי", כך בפשטות קוראים היום לפירושו המופלא של ר' פינחס קהתי, שלאחרונה מלאו עשר שנים לפטירתו. פלא הוא שתאריך זה עבר ללא ציון מיוחד, הזדמנות פז לעסוק לא רק ב„משניות מבוארות בידי פינחס קהתי", כפי שמודפס בשער, אלא בפרשנות ספר המשנה בכלל על כל גלגוליה.

אמנם רבנו הקדוש ר' יהודה הנשיא, מסדר, או עורך המשנה אמר „הוי רץ למשנה יותר מן הגמרא" (בבא מציעא ל"ג), אך לימוד המשנה, כידוע, לא זכה לאותה הערכה שלה זכה לימוד הגמרא, וראו בו תמיד נחיתות דרגה ביחס למי שידוע לשחות בים התלמוד. „יהודי של משניות" כך קראו ליהודי שלא הגיע למעלה למדנות גבוהה. רק יחידי סגולה מגדולי ישראל כהמהר"ל מפראג ובימינו — הרב ראי"ה קוק הדגישו את חשיבותה של המשנה במרכז הנוער.

המשנה היא פתח לתורה שבעל פה והיא הבסיס לכל אותו בניין אדיר שאנו קוראים לו בקיצור הלכה, הכולל בתוכו לא רק פסקים גמורים ואורחות חיים, אלא גם דרכי חשיבה ושיטות. לימוד שהשפיעו על כל התהוותה הרוחנית וההתנהגות האנושית.

בפירושו של קהתי יש לראות הד חזק למשאלת הדור, לא רק במובן השבלוני של „מילוי חיסר מורגש", אלא כתשובה לדרישה פנימית להגיע אל המקור ללא מכשולים ומחיצות של שפה וסגנון המאפילים על האור הגדול הגנוז מאחוריהם.

היתה זאת אחת ממשאלות נפשו של חיים נחמן ביאליק להכשיר את אוצרות העבר ולקרבם לדור שלנו — קירוב צורה ותוכן, והוא התחיל בעצמו בניקוד המשנה ופירושה לטעם המשכיל של בן דורנו כדי „לקרב אליה את דעת העם ולבו ולהרבות בתוכו את לומדיה ושוניה" (מן ההקדמה לפירושו לסדר זרעים, הוצאת „דביר" תרצ"ב). ספק רב אם צפה ביאליק מה עתידים לעשות בתחום זה אנשי דורנו (שעוד ידובר בהם להלן) ובראשם ר' פינחס קהתי בפירושו.

פירושים ראשונים

הפירוש הראשון של המשנה הוא הגמרא על שתי מערכותיה, הבבלית והירושלמית. ואולי נכון יהיה לומר שכל אותן הברייתות והתוספתות שעורך המשנה, רבי יהודה הנשיא, השאירן „בחוץ" ולא כלל אותן בקובץ הקאנוני שלו שנקרא משנה, אולי הן הפירוש הראשון שלה, שכן הגמרא ברצותה להבין את המשנה שלפניה לאשורה מביאה את „השרידים" החיצוניים האלה, מקישה מזה על זה, משווה ביניהם ולומדת מהם. ולעתים קרובות הברייתות והתוספתות האלה מפורטות הרבה יותר מן המשנה, שהיא קצרה בניסוחה וסתומה בתבנה.

יש לזכור גם, שהמשנה נלמדה ונמסרה מן הרב לתלמיד בתורה שבעל פה ורבו הטעויות והספקות שמקורם בחילוף אותיות או מלים שלמות מתוך שמועה. מכאן הגרסאות השונות במשנה עצמה שיש בקביעתן תוצאות הלכתיות. בגמרא הסתפקו האמוראים אם קוראים גמיאה או גמיעה, גראינין או גרעינין, אומצות או עומצות, מאמצין או מעמצין (שבת ע"ז, א), וכו'. וכבר במשנה הראשונה במסכת ברכות יש כמה גרסאות של חסר ויתיר. וראה הקדמתו של הרב ש"י זווין למשנה זרעים עם שינויי נוסחאות מכתבי יד של המשנה ועם השוואות להבאות מהמשנה בחז"ל, גאונים וראשונים בעריכת הרב ניסן זק"ש (הוצאת מכון התלמוד הישראלי השלם תשל"ב).

האמוראים בגמרא ברצותם להבין ולפרש את המשנה הגיהו לפעמים את נוסחה. לציון ההגהות משמשים (בתלמוד בבלי) המונחים: „תני", „איסמא", „הכי קתני", וכדומה. יש הבדלים רבים בין נוסח המשנה שהודפס בתלמוד בבלי וזה שהודפס בירושלמי, מלבד העובדה שבבבלי על פי רוב הפרק מפוצל למשניות בודדות בהתאם לטקסט התלמודי, בעוד בירושלמי הוא מודפס בשלמות בראש הפרק שבגמרא. וראה בספרו של הרב ד"ר אלימלך שכטר „המשנה הבבלי הירושלמי השוואת נוסחאות" (הוצאת מוסד הרב קוק תשי"ט). בהבנת דברי המשנה גדולה היתה השפעתם של „התנאים", אלה „הזכרנים" שגיבסו את המשנה בעל פה בפני ראש הישיבה, והוא לימד אותה ופירשה לתלמידיו בבית המדרש.

פירושו של רש"י לגמרא הוא, למעשה, גם פירוש למשנה, אף שלעתים קרובות מסתפק רש"י במשנה בהערה „בגמרא מפרש", כלומר שהוא לא ראה את פירושו כפירוש מספיק למשנה. אין בידינו היום פירוש על המשנה משל הגאונים, אף שידוע שאמרו כמה מהם פירוש את המשנה, אם בשלמותה ואם בחלקה. בליקוט פירושים אלה ממקורות שונים עסק הרבה החוקר י. נ. אפשטיין, שהשאיר אחריו מחקרים יקרי ערך בקביעת נוסח המשנה. הפירוש הקדום ביותר לכל המשנה כולה הנמצא כיום בידינו הוא משל הרמב"ם שנכתב בערבית ונקרא בעברית „ספר המאור". הוא תורגם בידי יהודה אלחריזי ושמואל אבן תיבון ואנשים אחרים, ובימינו תורגם מחדש בידי הרב יוסף קאפח (הוצאת מוסד הרב קוק תשכ"ג).

הוא נדפס בתוך ההוצאה הראשונה של המשנה, רנ"ב, שנת גירוש ספרד, ומאז שנת רפ"ד צורף לכל דפוסי התלמוד. הרמב"ם, המצטיין במידת הסדרנות המופלגת, הקדים דברים על השתלשלות התורה שבעל־פה וכתב פתיחות לסדרים ולמסכתות. בתרגומים הישנים מורגש, כי הדברים לא נכתבו במקורם עברית.

הפירושים ה„קלאסיים"

פירושים חלקיים למשנה, בעיקר לסדר זרעים ולסדר טהרות שאין להם תלמוד כלל, או שאין להם תלמוד ירושלמי, נכתבו בידי חכמי ימי הביניים הידועים, ר' שמשון משנץ, הראב"ד, הרא"ש, ועוד. פירוש שלם לכל המשנה נתחבר רק בסוף המאה ה־15 בידי ר' עובדיה מברטנורא, ומאז נדפס כמעט בכל הוצאות המשנה והפך להיות פירוש עממי מקובל. פירושו מבוסס על פירוש רש"י, ר"ש משנץ שהוזכרו לעיל, ועל ספר המאור של הרמב"ם. ר' עובדיה נולד בעיר ברטאנורו שבאיטליה, אך את פירושו למשנה סיים בירושלים.

היו לו כנראה גם כוונות של פסיקה, שכן לעתים קרובות הוא קובע בפירושו כמי ההלכה או „אין ההלכה כמותו". פירושו נדפס לראשונה בונציה בשנת ש"ח—ש"ט (באמצעית המאה ה־16).

כשבעים שנה לאחר מכן הופיע פירושו של ר' יום טוב ליפמן הלר, יליד ביירן, בעל „תוספות יום טוב", ובמהדורות המשנה שלו שימשה אבן יסוד לכל המהדורות שבאו אחריה עד היום. אף שבינתיים נתגלו כתבי יד וקטעי הגניזה המעסיקים את החוקרים והביבליוגרפים.

בתוספות יום טוב יש מיהוד הפלפול, שכן הוא מפרש את המשנה מתוך זיקה לדברי הגמרא והפוסקים ומיישב סתירות במשנה למשנה בדרך משא, לעתים שלא כפירושם של חכמי התלמוד, אך לא מתוך סתירה לדבריהם. גם פירוש זה נדפס בהוצאות רבות של המשנה, אך ברור, כי הוא נועד לשכבת לומדים יתר „למדנית" מאשר פירושו הפופולרי והנוח של ר' עובדיה ברטנורא. בהוצאות רבות של המשנה מודפס פירושו המקוצר של התוספות יום טוב ושמו „עיקר תוספות יום טוב".

מיוחד בזמנו הוא פירושו של ר' שלמה עדני, בן דורו המוקדם של התוספות יו"ט. אך בעוד ר' יו"ט ליפמן הלר היה רב מכובד בעמו, הרי ר' שלמה עדני, יליד צנעא, מד' בעוני ובחוסר כל בחברון, בירושלים ובצפת, כתב את פירושו למשנה, „מלאכת שלמה", מתוך מצוקה ובדידות. תוך כדי לימודו בישיבתו של ר' חיים ויטל ואצל ר' בצלאל אשכנזי (בעל שיטה מקובצת) החל לכתוב הערות בשולי ספר המשנה שבידו ועסק גם הרבה בבירור נוסח המשנה על פי כתבי יד רבים שהיתה לו גישה אליהם. חקר גם במסורת קריאה בעל פה שעד היום עוסקים בהן חוקרי לשון למיניהם. אך מטרתו העיקרית היתה לרכז את דברי הגמרא והמפרשים ופסק ההלכה לתועלת הלומדים. פירוש זה נדפס רק כעבור שנים רבות לאחר „שנתגלה", ובפעם הראשונה במשניות וילנה תרמ"ז. גם פירוש זה לא הפך להיות נחלתם של הלומדים הפשוטים ולא רבים בקיאים בו.

הרוח החדשה של השכלה ומדעים שהתחילה נושבת בראשית המאה ה־19 למספרים השפיעה גם על פירוש למשנה שחיבר אחד מחשובי הרבנים בגרמניה, ר' ישראל ליפשיץ, וקראו „תפארת ישראל". עצם ייחודו על הפירוש על הקדמותיו המסכמות והכללת ידיעות כלליות מהמציאות חדשות בפיזיקה ובטבע, משוות לו אופי מיוחד.

הוא מוסיף גם הסברים בציורים של בית המקדש והמזבח, ובסוף כל פרק קבע הילכתא גבירתא. כדי שלא להכביד על הלומד הפשוט חילק את פירושו לשני „עמודים": עמוד הפשט הוא „יכין", ועמוד הפלפול הוא „בועז". אך ברור, כי פסק ההלכה חשוב מאוד בעיניו, שכן הוא מביאו בכל מקום כפי שנקבע בשולחן ערוך ומפרשיו. גם זאת יש לציין „הקידמה" שבעל „תפארת ישראל" לא נמנע מלהביא את דעתו של ר' מנשה מאיליא (מתלמידי הגר"א), שהעדיף את לימוד התורה על הפשט הפשוט והעז לחלוק על פירושי רש"י לגמרא ואפילו על פירוש האמוראים על המשנה (למשל, המשנה הראשונה במסכת בבא מציעא). דבריו היו בעייתיים במידה כזאת, עד שהמדפיס את ספרו העלה אותו באש לאחר שעמד על טיבו, והשקפותיו קוממו נגדו את הרבנים שחשבו ברצינות להטיל עליו חרם. אגב, גם ר' פינחס קהתי לא נמנע בפירושו מלהביא את דעתו של ר' מנשה מאיליא.

פרשנים חדשים

כבר ציינו למעלה, שחזונו הגדול של ח"נ ביאליק היה להכשיר ולפשט את אוצרות היהדות המקוריים ולקרבם לדורנו. מרן הראי"ה קוק כתב על עניין זה ומרגלא בפומיה, כי ספרים מתחברים לפי הדור. הפירושים ה„קלסיים" של הרבנים, מצד אחד, ושל ר' עובדיה מברטנורא והתוספות יום טוב, מצד שני, אינם יכולים להשביע את תאוותו ולמלא את צרכיו של דור המדעים החדשים והספרות החדשה, שהטעם הנוחיות נקרא לו הדור שלאחר „תפארת ישראל".

בעבור זעמה של מלחמת העולם השנייה ושל השואה הנוראה שלא היה משלה בתולדות האדם, צצו בכה פירושים חדשים למשנה שזרעיהם נזרעו שנים רבות לפני כן. יש בהם בעלי אופי מדעי, או מדעי למחצה, ויש בהם פירושים עממיים שנועדו ליהודים שלימוד המשנה הפך אצלם לצרך בפני עצמו.

החוקר הנודע והחריף חנוך אלבק מן האוניברסיטה העברית בירושלים פרסם (בהוצאת „דביר") את ששה סדרי משנה מפורשים, בידי חנוך אלבק ומנוקדים בידי חנוך ילון. פירושו של אלבק הוא קצר ותמציתי ומבוסס על אבני מחקריו הרבים בכל תחומי התורה שבעל פה. עיקר חשיבותו של הפירוש הוא בהשלמות ובתוספות שהדפיסו בסיומו של כל סדר ומהווים חלק כבד של הספר. אך לא פחות חשוב מן הפירוש הוא הניקוד, שנעשה בידי אחד מגדולי המדקדקים של דורנו, והוא מצטיין בכמה סגולות אופייניות שגם הן פרי מחקריו השונים בתחבלים של מסורות קריאה וכתיבה. חנוך ילון צירף לפירוש המשנה „מבוא לניקוד המשנה", שהוא ספר בפני עצמו שקבע ברכה לעצמו והוא פותח לפנינו שערי ניקוד ודקדוק ומסורות עתיקות שלא ידענום עד הנה.

מחבר עלום שם עד הנה, אליעזר לוי שמו, הוציא „משנה מפורשת" (בהוצאת „סיני") בצירוף פירוש הרע"ב. הפירוש החדש שלו כולל הקדמות ואיורים, והוא „כתוב בקיצור ותוך בישון נוחה וקלה, צחה וברורה, שתמשוך את לב הילדים והנוער ביחוד", כדברי מרן הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג בדברי הפתיחה שלו. גם כאן המשנה מנוקדת, אך אין בה מן החידושים שחידש חנוך ילון. משום מה לא נתפרסם פירוש נאה ומועיל זה ברבים.

מפתיע בלמדנותו ובבהירותו הוא פירושו באידיש של שמחה פיטרושקא, שתרגם גם את הטקסט של המשנה עצמה והוא מכיל אותו בפירושו המכמה שניכרת בו למדנותו של המחבר. שמחה פיטרושקה היה יליד פראגה שעל יד ורשה, מתלמידיו של ר' מנחם זמבה הי"ד, והספיק להימלט מן ההפכה סמוך לפרוץ מלחמת העולם השנייה. במקצועו היה עיתונאי, אבל במהותו נשאר תלמיד חכם שנטל על עצמו הפצת מקורות ישראל באידיש. תרגומו את המשנה, ובעיקר החלקים הקשים בסדר קדשים וטהרות, היא כמלאכת מחשבת של עילוי תורני ואמן הלשון באידיש. בטבע הדברים, כיוון שהדברים מיועדים לפשוטי העם, הריהו מאריך בהסבר עניינים יסודיים בהלכה, כדי שתוכן המשנה יובן לאשורו. חשובות מאוד הן גם ההקדמות הקצרות למסכתות ולמשניות הבודדות. שמחה פיטרושקא התיישב בקנדה, אך בנו שירת במלחמת השחרור והוא בן הארץ.

דומה לו באופיו הוא תרגומו ופירושו האנגלי של פיליפ (שלום שרגא) בלקמן, שיצא לאור בניו־יורק. אף הוא מרבה בבאור מושגים יסודיים וצירף גם ביאוגרפיות קצרות של חכמי המשנה והסברים מפורטים של הצמח והחי. ואין צורך לומר שבסוף נבנה אינדקס כללי, שלפיו ניתן לבוא ולאתר כל עניין על נקלה. דומה שתרגום זה ופירוש המשנה הם סימפטומטיים לכל אותה ספרות ישראל המקורית הזוכה להופיע בלבוש אנגלי. יכול אדם היום להיות בן תורה בדרגה רצינית ולא לדעת עברית.

יעקב הרצוג (בנו של הרב הראשי) ניסה אף הוא לתרגם את המשנה ולפרשה באנגלית ולשוות לה אופי מדעי יותר ע"י צירוף נוסחאות בכתב, משנת ראשונים, הערות (כל זה בעברית), נוסף על הפירוש באנגלית. אך רק שלוש המסכתות הראשונות של סדר זרעים יצאו לאור בניו־יורק ובירושלים.

„קהתי"

כל המאמר הזה לא בא אלא כדי לסיים בשבח פירושו של ר' פינחס קהתי למשנה ולהעמיד לו נפש, כדברי חז"ל „אין עושין נפשות (מצבות) לצדיקים, דבריהם הן הן זכרונן" (ירושלמי שקלים ב', ה'), במלאת עשר שנים לעלות נשמתו השמימה.

ישבנו בחבורה והשחנו על פינחס קהתי כמי שהכירו אותו אישית. שמעה זאת תלמידה של אחת האולפנות וקראה בפליאה: כיצד, קהתי חי בימינו, ואני חשבתי שהוא היה בזמנו של רש"י...

דו־האנפין של פירושו הוא, שמצד אחד הוא דבק בלשונם של הפרשנים הקלאסיים ואינו יורד לשפת העם, ומצד שני הריהו מדשדש בקנה ואין דבר שנשאר סתום או בלתי מובן. ואם „חושש" הוא שמא בכל זאת הקורא לא הבין משהו מהיעדר דיעה מוקדמת (למשל, דיני זב וזבה, ארבע רשויות השבת וכדו'), הריהו טורח ומסביר שוב ומביא את המקור הראשון. הדברים הקשים ביותר במשנה יוצאים ברורים ומובנים כבכון היום, עד שאין אדם צריך ליגע את מוחו כדי להבינם והוא יכול לעיין במשנה ופירושה מתוך הנאה ועונג גם בזמן נסיעה בדרך והמתנה במשרד או בקופ"ח.

והרי כולנו זוכרים ראשיתו של הפירוש בקונטרסים הצנועים שהוציא לאור „היכל שלמה" בירושלים, וכמטרתם היתה לעשות אוזניים לתורה ולהפיץ את לימוד המשנה ברבים.

מפתיעה למדנותו ובקיאותו של המפרש. אמנם הפירוש מבוסס על דברי רבותינו הפרשנים המפורסמים, אך אין אפשרות לחבר פירוש כזה בלא לעבור על הגמרא ומפרשיה, ואתה עומד נדהם כיצד ר' פינחס זה שבמקצועו היה עבודה בבקאות, הגיע לכך. אין זאת, כי סייעוהו מן השמים.

ברכה לעצמה קובצת ההקדמות המאלפות גם למסכתות, גם לפרקים וגם למשניות בודדות, ולעתים קרובות, ממרחק יביא לחמו, הוא מצטט פרשני התורה ראשונים ואחרונים, אם הדבר מועיל להבנת תוכן המשנה.

ייתכן שלמען השלמות ה„מדעית" רצוי היה לצרף לפירוש נפלא זה כרך מיוחד שיכיל בקיצור את הביוגרפיות של חכמי המשנה, שהן חשיבות כאיד לפעמים להבנת תוכן המשנה וחילוקי הדעות שבין התנאים, את הריאליה בהיסטוריה והמקומות הגיאוגרפיים, ולבסוף תוכן עניינים מפורט (אינדקס כללי), הנהוג היום בכל ספר חדש המיועד לרבים.

„קהתי" מקובל היום גם בישיבות, ושוב אין המעיין בו חושש שמא יחשדו בו באי יכולת להבין את הרע"ב, את התוספות יו"ט או את „תפארת ישראל", שלא להזכיר את „מלאכת שלמה".

זכות תורתו תעמוד לו ולכל בני משפחתו.

צדיק ורע בו — רשע וטוב בו

מאת דב רוזן

ב„הצופה" ביום שני כ"ב בטבת תשמ"ז פורסמה סקירתו של י. עמוס על ספרו של אהרן מגד „שלושה סיפורים". הסוקר כותב: באחד הסיפורים מביא אהרן מגד פירוש משלו לפסוק הידוע ·צדיק ורע לו — רשע וטוב לו, וכך הוא (מגד) כותב: „פסוק זה יש לו משמעות אחרת לגמרי מזו שמייחסים לו ההדיוטות: צדיק ורע לו — משמע שגם בצדיק יש רע, רשע וטוב לו — משמע שגם ברשע יש טוב! שהרי בכל אחד מאתנו שוכנות שתי נשמות, שתי נשמות, רבותי... לעתים אנו עצמנו איננו יודעים..."

פורתא לא דק הסוקר באמרו „מגד מביא פירוש משלו". זו שאלה פילוסופית עתיקה. על הפסוק „הודיעני את דרכך" (שמות לג, יג), מסבירים חז"ל שכבר משה רבנו שאל את הקב"ה: „אמר לפניו, רבש"ע! מפני מה יש צדיק וטוב לו ויש צדיק ורע לו; יש רשע וטוב לו ויש רשע ורע לו (ברכות ז, א). גם הנביא חבקוק שואל: „למה תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו" (חבקוק א, יג). לא רק השאלה עתיקה אלא גם פירוש כנ"ל, שמביא הסוקר בשם אהרן מגד, אף הוא אינו חדש שנתחדש בימינו. בספרון „בעל התניא" של ד. זעירא (כינוי עט שלי) שמהדורתו הראשונה הופיעה בשלהי שנת תש"ה, במלאת מאתיים שנה להולדתו של בעל התניא, מייסד שושלת חב"ד (בהוצאת ההנהלה הארצית של בני עקיבא) כתוב: „למעלה מדרגת הבינוני הוא הצדיק שיצרו הרע לא נעקר בקרבו לגמרי. הוא רובץ לו נרדם במעמקי הלב, כפוף ונכנע ליצר־טוב ואינו פוגם. אפילו במחשבה. לאדם כזה קורא „צדיק ורע לו", היינו, שיש בו עדיין רע אבל הרע שבו הוא רק בהעלם ולא בגילוי. לעומתו „צדיק וטוב לו" — צדיק גמור, אין בו רע כלל — — —. והילופיהם ברשע. „רשע וטוב לו" נקרא אדם חוטא, העובר על מצוות ד' וממלא תאוות לבו אלא עדיין צפון בו גם היצר־טוב, החבוי והטמון במסתרי הנפש ומצפה פן יחזור בתשובה. ואילו „רשע ורע לו" — רשע גמור, היינו, זה השקוע במ"ט שערי טומאה שעקר מקרבו את צלם אלקים שבאדם; שהם את יצרו הטוב וגרשהו מפניו". הדברים הללו לקוחים מפרק „במשנתו" שבספרון „בעל התניא" שנפטר בפוצ"ק כ"ד בטבת תקע"ג.

אם להבצת האמור לעיל הרי הפירוש הוא צדיק ורע לו, אל תקרי „ורע לו" אלא „ורע בו", ורשע וטוב לו, אל תקרי „וטוב לו" אלא „וטוב בו".

לפרשת השבוע — בא

ונתנו על שתי המזוזות

מאת הרב חיים פרדס

ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף, על הבתים אשר יאכלו אותו בהם (יב ז). ולהלן יב כא־כג, נאמר: ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אליהם, משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח. ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף, והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף, ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר. ועבר ה' לנגוף את מצרים וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות, ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף. ויש להסביר בפרשה זו כמה דברים. ראשית, מה המשמעות הרעיונית של המשקוף ושתי המזוזות, שהקב"ה ציווה עליהם בפסוק הזה. וכן. מדוע נאמר שם: ויקרא משה לכל **זקני ישראל** ויאמר אליהם. כלומר, שהציווי נאמר לזקני ישראל שהם חברי הסנהדרין בלבד, ולא לכל העם. ויש לברר את סיבת הדבר.

בשמות רבה יז ג אמרו: והגעתם אל **המשקוף**, בזכות **אברהם** (שהיה בבחינת **משקוף** כפי שיתבאר להלן). ואל **שתי המזוזות**, בזכות **יצחק ויעקב**. ובפירוש „ידי משה" למדרש שם, פירש כך: אל המשקוף בזכות אברהם, פירוש, לפי שכל מלכי אומות העולם היו משכימים לפתחו (של אברהם), והיה משקיפין עליו (כלומר, שהיו המלכים משקיפים עליו ועיניהם תלויות בו). המזוזות זה יצחק ויעקב, שלא זזו מן הקב"ה, כמו שהמזוזה אינה זזה מן הדלת. אולם הגאון רבי דוד לוריא בחידושיו למדרש שם אות ג כותב: עיין למעלה סוף פרשה טז, ודלא כ„ידי משה" (שפירש את המדרש כמו שכתבנו). והנה, למעלה במדרש שם דרשו כדלהלן: והגעתם אל המשקוף, שאברהם גדול בגרים, וכשם שהמשקיף (על דבר הוא) גבוה, כך היה (אברהם) גדול שבאבות, ואל שתי המזוזות, בזכות יצחק ויעקב. והמדרש שם שהסביר מדוע אברהם נחשב בבחינת משקוף בגדולתו ובענקיותו הרוחנית־האלוקית־העליונה, לא הסביר את משמעות דימויים של יצחק לפרשתנו לה ב, שהעמיק שם בהסברן של המזוזות שהן בבחינת „איתערותא דלתתא", המעוררת את ההתעוררות העליונה להשפיע חסד ורחמים על ישראל. וזו כנראה כוונת רבי דוד לוריא בחידושיו למדרש שם, שיצחק בעקדתו, במסירות נפשו ובמידת הדין שלו, ויעקב בטהרת תורתו ובמידת התפארת שבו, מהווים יחד את שתי המזוזות שהן התעוררות התחתונה שבעולם הזה לקדושה ולאמונה.

ומצאנו שאף המהר"ל בספרו „גבורות ה'" סוף פרק לו, מפרש כך: ביארו במדרש (שם) מגמה זאת, להזכיר זכות שלושה אבות, המשקוף לאברהם ושתי מזוזות ליצחק וליעקב. פירוש זה, כי המשקוף הוא מתנשא על כל בני אדם, והכל נכנסים תחתיו (וכפופים לו). כך היה אברהם ראש ומתנשא (ועוקיות קדושתו) על כל בני אדם, נקרא מתחילה אברהם על שם שהוא אב ורם. וכך המשקוף (הוא) זכר אליו. ושתי המזוזות ליצחק וליעקב, ואברהם (משמש) ראש להם. ודוקא בזאת המצוה (של נתינת דם הפסח), צוה לעשות זכר לזכות אבות. לפי שעתה (במכת בכורות) היו ישראל נבדלים מן המצרים, שפסח עליהם (המשחית ולא על המצרים), ולא היו (ישראל) משתתפים במכה זאת עמהם. וזהו בשביל זכות אבות שהיו להם אבות מיוחדים שלא היו לאומות, ואותם האבות היו דביקים בו יתברך. ולפיכך ישראל אין משתתפים עם מצרים, ונבדלים לעצמם בשביל זכות אבותם. ומכל מקום, המשקוף ושתי המזוזות (הם) רמז למדת האבות, שהיו דביקים במדתם (ובאופיים ובמהותם המיוחדת). עד כאן דברי המהר"ל.

והנה, בשיר השירים רבה ב ח אמרו: קול דודי הנה זה בא, מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות. רבי יהודה ורבי נחמיה ורבנן (דרשו כולם את הפסוק הזה). **רבי יהודה** אומר, קול דודי הנה זה בא, זה משה. בשעה שבא ואמר לישראל בחדש הזה בניסן אתם נגאלין, אמרו לו, משה רבינו היאך אנו נגאלין, והלא אמר הקב"ה לאברהם (בבראשית טו יג, בברית בין הבתרים) ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, ועדיין אין בידינו (מגלות מצרים) אלא מאתים שנים (כלומר, ועדיין לא הגיע זמן הגאולה). אמר להם (משה), הואיל וחפץ בגאולתכם אינו מביט בחשבונותיכם, אלא **מדלג על ההרים**. אין „הרים וגבעות" האמורים כאן (בפסוק שבשיר השירים שם), אל קיצים ועיבורים (של חישובי הקץ והגאולה). מדלג (הקב"ה) על החשבונות ועל הקיצים והעיבורין, ובחודש הזה אתם נגאלין, שנאמר (שם, יב ב) החודש הזה לכם ראש חדשים. **רבי נחמיה** אמר, וכו', בשעה שאמר (משה לישראל) בחודש הזה אתם נגאלין, אמרו לו, משה רבינו והיאך אנו נגאלין, והלא אין בעדינו מעשים טובים (שניגאל בזכותם). אמר להם, הואיל וחפץ בגאולתכם אינו מביט במעשיכם הרעים, ובמי הוא מביט בצדיקים שבכם, ובמעשיהם, עמרם ובית דינו. **רבנן** אמרי וכו', בשעה שבא ואמר לישראל בחודש הזה אתם נגאלין, אמרו לו, משה רבינו היאך אנו נגאלין, וכל מצרים מטונפת מעבודה זרה שלנו. אמר להם, הואיל והוא חפץ בגאולתכם אינו מביט בעבודה זרה שלכם.

עד כאן שלוש הדעות שבמדרש, בנוגע לדבריהם של ישראל למשה, מדוע נראה להם שעדיין לא הגיעו תקופת הגאולה. משום שישראל שקועים בעבודה זרה ואלילות, משום שאין בידם מעשים טובים, ומשום שעדיין לא הגיע קץ הגלות על פי החשבון.

ושמעתי רעיון נפלא בעניין זה, בשם אחד מגדולי המפרשים. כי כנגד הטענה השנייה של ישראל שאין בידם מעשים טובים, הרי ענה להם משה, שהקב"ה מביט בצדיקים שבהם שהם דייני ישראל כמו **עמרם ובית דינו**. והוא מה שנאמר כאן: ויקרא משה לכל **זקני ישראל**, שהם חברי הסנהדרין שבזכותם ייגאלו ישראל. ולעומת מה שאמרו ישראל שיש בהם עבודה זרה, נאמר כאן בפסוק: **משכו** וקחו לכם צאן. ודרשו חכמים במכילתא שם: משכו ידיכם מעבודה זרה והדבקו במצוה, כלומר, שאז הקב"ה מוחל לכם על עוון עבודה זרה שלכם שעברתם בעבר. ועל מה שאמרו ישראל שעדיין **לא הגיע** קץ הגלות על פי החשבון, נאמר כאן: והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות, שהם מכוונים **כאמור** כנגד שלושת **האבות** וכנגד שלושת חשבונות הקץ והגאולה הקשורים בהם. **ארבע מאות ושלושים שנה** עברו, משעה שהבטיח הקב"ה **לאברהם** בברית בין הבתרים: ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. **מארבע מאות שנה** עברו מאז שנולד **יצחק**, והוא חשבון הקץ השני, כמו שפירש רש"י שם יב מ ובבראשית טו יג. **ומאתים ועשר שנים** כמניין רד"ו מאז שירד **יעקב** למצרים, והוא חשבון הקץ השלישי והאחרון שעל פיו הגיע קץ הגלות והגאולה, בזכות שלושת האבות הנרמזים כאן בכתוב, במשקוף ובשתי המזוזות.

היבשת החמישית כמושבת עונשין

מאת בת שלום

אוסטרליה בחדשות אצלנו עם ביקורו הממלכתי של ראש ממשלתה שזכה לקבלת פנים חגיגית וכבודה. אוסטרליה בחדשות גם על מדף הספרים בארה"ב הודות לספרו של רוברט יוז „החוף הגורלי", שיצא זה עתה בהוצאת קנופף.

„חוף גורלי" — כך מכונה היבשת החמישית בגלדה עצמה שחוברה באחד מבתי הסוהר שלה.

מאז שנת 1788 שימשה אוסטרליה כמושבת עונשין קבועה של האימפריה הבריטית. לא פחות ממאה ושישים אלף פושעים הועברו בספינות הבריטיות אל תופיה. על „האבות המייסדים" המפוקפקים הללו אין האוסטרלים של ימינו מרבים לכתוב או לספר. ראש ממשלת אוסטרליה, בביקורו בישראל לא הזכיר אותם אף לא באחד מנאומיו, אבל רוברט יוז, חוקר ועתונאי חרוץ, לקח על כתפיו את התפקיד להשלים „חור" זה בהשכלת הצבור (האוסטרלים, אגב, מתייחסים אל שורשיהם בביטוי: „הכתם השגיא").

„ב„חוף הגורלי" משחזר יוז את יבשת אוסטרליה כבית כלא קשה ואיום, ספוג גיון וגעגועים ל„מולדת", היינו, לאנגליה הרחוקה.

את הרעיון להגלות „אלמנטים בלתי רצויים" אל מעבר להרי החושך הגו באנגליה במאה ה־18 כשפנש כבורין להיפטר מן העבריינים ומהמערכת בתי הסוהר גם יחד. את הרשע, סעבו אז, כותב יוז, צריך להעביר מהעולם הזה אל העולם ההוא. „העולם ההוא" נעשה רשמית של בריטניה הודות לקפיטן ג'יימס קוק בשנת 1770. אחרי 252 ימי הפלגה בים הגיע קוק אל החופים, בתם לתדהמתו הקיץ שלם ביגואר והעצים, כדבריו, שומרים לנצח על עליהם אבל משירים בשלכת את קליפת גזעיהם.

אין בעולם אדמה גרועה או מקוללת יותר מזו — כתב הביתה שלישה הראשון של אוסטרליה שכונה ע"י ממשלת אנגליה. אל „האדמה המקוללת" הזו הטילו הבריטים להגלות תחילה מורדים אירים, כלומר אסירים פוליטיים. אוסטרליה, בעיני האימפריה הבריטית, היתה אז כה טובה בשביל בריודים היובי.

לאחר מכן הגיעו הגנבים והמלהדים הקטנים, המועלים והזייפנים. כל הפקידות האוסטרלית של הימים ההם היתה מורכבת מזייפני מטבע...

רוברט יוז גילה בארכיונים העתקים של בתי הסוהר כי לחלק נכבד מן האסירים הרשו למלא את מיכסת הכלא בעבודת אדמה בשירותם של המתיישבים הבודדים הראשונים.

המתנחלים האמיתיים של היבשת החמישית היו איפוא אסירים.

הודות לסידור הזה — לא רק שנבנו המושבות אלא גם ניתן היה לשלב בהדרגה את העבריינים והפושעים בחיי החברה הלגיטימית, וכך, בלי כוונה, כותב יוז, נוצצה באוסטרליה עבודת שיקום סוציאלית ששום מערכת בתי סוהר אחרת בעולם כאז ועד היום לא הצליחה לחזור עליה.

היו, כמובן, גם בריחות אפלים יותר בהיסטוריה האוסטרלית. הריחוק מן הבית הביא לכך שאסירים שבונה כמפקד הכלא אשלות והם דרור ליצריו ולהתפרע. אסירים חלקו לביות והיו קרבנות לכל מיני התעללויות, חלקן מתועדות בלסבבים רשמיים. היו באוסטרליה בתי סוהר מיוחדים לילדים ובתי סוהר מיוחדים לקיטעים ד'.

היה מקום ידוע לשיכבת בשם האי נורפולק שאסיריו סבלו סבל נורא עד כדי כך שיום אחד ציינו ביניהם הגרילה מי יהרוג את מי, במבצע של התאבדות המונית.

בשנת 1868 פסק הנוהג להגלית אסירים מבריטניה לאוסטרליה, אבל השפעה של אוכלוסיית האסירים העבקית על החברה האוסטרלית — מורגשת, כותב יוז, עד היום.

אחת מתופעות הלוואי שלה — השוויוניות האוסטרלית המפורסמת. הכוונות הקבל כל אדם על פי כישוריו והופעתו ולא על פי זכות אבות.

תופעה נוספת: תחושת הזרות הזהות. לאוסטרליה הטיפוסי — „בחלת שמחה" בכל הנוגע לעברו או לעברים של אבותיו. „החוף הגורלי" הוא ספר המיועד להילחם במחלת השיכחה הזו...

כתיבה חיה ופופולארית על מוסיקאים

עולם המוסיקה מתאבל [illegible] על פטירתו של [illegible] מארק, הפופולארי המפורסם של [illegible].

מארק, שנפטר בגיל שבעים וארבע, הצליח במבצע יחיד לחבב מחדש את האופרה והמוסיקה הקונצרטנטית על בני המאה ה־20. הישגו הבולט והמכניע יותר היה בית החיים האופרה. אבנית מוצנת, פסקי עליה בשנות השלושים של המאה, אבל מכתבר שפעה. לנסאנס האופירה בא לידי ביטוי אפילו בישראל, שבה נתכנים צחה הקימה של שני בתי אופרה חדשים, האחד בבני־כן גולדה בתל־אביב והשני ע"י ציבת הקנטרי־קלאב.

הכתיבה החיה, הפופולארית של מארק על מלחינים, מנצחים וכותבי האופירות של ימים עברו גרמה לכך שנולד גם ביקוש חדש לספרים בתחום המוסיקה, ועובדה שכתלגבים ספרים מאלה גם לעברית.

אגב, מארק היה גם ממנהלי חברת התקליטים האמריקנית הגדולה אר. סי. אי.. וביוזמתו יצאו תקליטים שכותרתם לאמור: „מוסיקה קלאסית לאנשים השונאים מוסיקה קלאסית"...

هكذا عن الأصل

מורי ורבותי, אחי ורעי | מאת משה קרונה

קונסול בניו־יורק בימי ראשית המדינה

בעיצומם של הימים המרגשים האלה, ימי אייר תש"ח, ההינו להתגלגל גם אצלי אי־שית אירועים חשובים מאוד. נרעש ונפעם בתוך הימים ההיסטוריים הגדולים שהיינו חלק מהם ועדים להם — ימי הקמת מדינת היהודים, לא ידעתי נפשי משמחה. גדולה היתה השמחה אולם נתערבבה בתוכה תוגה עמוקה על אחי ורעי הקרובים והיקרים ביותר אשר נפלו בחרב בהר עציון.

כבר סיפרתי באחד הפרקים הקודמים איך ולמה „פרשתי מן האהלים" והלכתי בדרך של יחיד לקבוצת רודגס ויבנה. אולם יקרים היו לי תמיד גם קבוצת אברהם — כפר עציון וגם החברים ושמחתי על כל הזדמנות להיות במחיצתם. לא תמיד היו נעתרים לי לבקשותי בדבר שחרור חברים לענייני שליחות בחוץ לארץ ופעמים הרבה הייתי „כועס" עליהם. אולם אלו זוטות הם לגבי האהבה ההדדית שהיתה בינם לביני. עכשיו נפלו אחי ורעי האהובים וקלסתרי פניהם היו מוצבים נגד עיני כל אותם הימים שבהם הנפש גם היא היתה הומיה בתוקף השמחה של הכרזת המדינה. שמחה ודמע נגעו.

והנה, נגד אני תוהה ונסער בעצמת ההתרגשות, ומגיעה אלי איגרת שיוחה מחברי היקר יהושע רביצוביץ מכפר עציון ובה תיאור קצר מאוד של אווירת המלחמה בכפר עציון סמוך לנפילתה כמעט. אגרת זו ודאי נכללה אלי עם המשלוח האחרון של דברי דואר שיצאו מכפר עציון, לפני נפילת הגוש. ואף זה: שוהה הרבה במחיצתנו המשפחתית חברנו שלמה חיימוביץ שהגיע לפני זמן קצר לארצות הברית כדי להמשיך את השליחות של „הנוער הדתי" שאני נאלצתי להפסיקה עם התרבות עיסוקי האחרים בתחומי העבודה התנועתית. שלמה חיימוביץ נכנס יפה לתפקידיו, אולם בהיותו הוא עצמו מאנשי כפר עציון לא היה מסוגל למצוא לעצמו מרגוע בניו־יורק. את שלמה חיימוביץ הכרנו מכבר הימים וידענו כי אינו טיפוס שאפשר להדלו בדברים שיישאר על משמרת שליחותו. עוד לפני נפילת הגוש עקר עצמו ממקום שליחותו וטס חזרה לארץ. לפי מצב רוחו בימים ההם נראה היה לי כי שלמה ישתדל להוסיף מדחפו של יצר הסוב החלוצי שלו על ההפם של כנפי המטוס. ברוב בהילותו הגיע לירושלים ושם ברגע האחרון נבלמה ריצתו — כפר עציון כבר היה מנותק.

ידיעה מהממת

והנה, עוד אני אחוז בחבלי המחשבות וההרהורים ומגיע אלי טלפון בהול מאנשי הסוכנות היהודית בניו־יורק ובו מספרים לי כי הגיע מהארץ מברק ראשון מחברי הממשלה הזמנית שעתה זה נכוננה: משה שרת ומשה שפירא. במברק הזה — כך מספרים לי — רשימת המינויים הדיפלומטיים והקונסולריים הראשונים בניו־יורק ובתוך הרשימה הנכבדה הזו מופיע גם שמי כממונה על ענייני העליה והתיירות בקונסוליה בניו־יורק וכשותפו לעבודה של משה יובל שהיה פקיד ותיק במחלקה המדינית של הסוכנות בירושלים והיה גם מזכירו האישי של משה שרת. ודאי, היתה זו ידיעה הודעה מרגשת: הנה יש לנו מדינה, ממשלה, מינויים ושאר כל אביזרי מלכות. אולם בשבילי היתה זו גם ידיעה מהממת. כל ימי חלמתי יחד עם חברי למלכות — מדינה. אכרנו שהחלום הזה נתגשם אולם מה לי ולעניין הריאלי הזה? זכורני יפה כי להודעה הטלפונית נתלוותה הזמנה להגיע עוד באותו ערב לבניין הסוכנות במנהטן ושם „יקדו וישיקו כוסות". לא הלכתי לשם. בניין הסוכנות היה רחוק מאוד מביתי שבקצה העיר, והעיקר: מחשבה טובה מאוד חבב לו משה שפירא שבן יום היה לשר הצליח ויפה שמצאני ראוי ומוכשר להיות „אחר אלפיים שנה" וכו' וכו' איש קונסוליה וממונה על עניין נכבד. כן הסתם רצה — כך סברתי — כי בין השורה הראשונה של המתמנים לייצג את מדינת ישראל בארצות הברית — המדינה הגדולה היהדות הגדולה — יהיה יהודי מוכר וידוע כציוני דתי. אדרבא, חשבתי כי זוהי מחשבה נכונה. הן לא נעלמה מכני העובדה הברורה כי משה שרת בכבודו ובעצמו היה איש מפלגה קנאי בצורה מופלגת ביותר וזכור היה לי מקרה שאירע לי עצמי בנידון זה: פעם אחת — הדבר היה כשנתיים־שלוש לפני הכרזת המדינה — נזדמן לי להיתקל במשה שרת (אז עדיין שרתוק) על מדרגות הכניסה לבניין הסוכנות בניו־יורק. הכרת פני ודאי ענתה בי כי ארצישראלי אני, והוא, מיד אחרי שהתלפנו נימוסי היכרות, שאלני ראשית כל: „הגד נא לי מאיזה שבט בארץ אתה בא?". ואודה על האמת כי שאותו רגע סר חינו בעיני. מה שעניין אותו ראש לכל היה כנראה שבט מוצאי המפלגתי... כעת הבינותי כי יפה נהג משה שפירא ובוודאי עלה לו הדבר בקושי לא מעט. אולם „געוואלד", מה לי ולעניין הזה?! מעולם לא הייתי „פקיד". „ציפור דרור" הייתי בפעילות תנועתית, חפשי מחרצובות מכמעט משרדית, מהיררכיה, מביורוקראציה וכדומה. איני מתאים לעניין זה ומה גם שבמשך השנה האחרונה התחלתי ממש לרוות נחת בעבודתי בליגה למען הפועל הדתי. משוכנע הייתי כי הנה אנו כמעט עומדים בפני סיכויים טובים ביותר בעבודתנו הוא — העבודה הזו — לא תיפול מחשיבותה שערה ארצה גם בעידן של מדינת ישראל. אדרבא ואדרבא — המשימות יהיו גדולות ואני, עם כל מאמצי להנהג כענוותן, איני רואה איש שיוכל למלא מקומי בתחום הזה, לפחות בעת הזאת.

זכורני יפה כי למחרת היום לא נסעתי היישר למשרדי כי אם — — — אל הספריה הציבורית המרכזית במנהטן ושם נהגתי במשך שעות אחדות על אנציקלופדיות, לקסיקונים וספרים אחרים של אינפורמציה במדעי המדינה כדי להבין אל נכון את הדברים, היינו את כל ענייניה של קונסוליה בכלל; רציתי להבין היטב משמעותה והעמדה של קונסוליה מכל הבחינות והחיבטים. ואמנם כעבור כמה שעות יצאתי משם אל משרדנו וכולי מלא וגדוש בקיאות והבנה וממש ידען בכל הסוגיה. נוכחתי וראיתי, כי לכתחילה העניין כולו „ממש אינו בשבילי". אלא, לפתע התחלתי להיות שובע ממש בתוך נחשולים של התלהבות יהודית טיפוסית. הידיעה על מינויי המפ־לכתי עשתה לה כנפיים. ידידי וחברי הרבים באמריקה, לרבות כל מנהיגי התנועה, החלו להסתער עליי במברקים ובשקות, ברכות ואיחולים מרחוק ומקרוב. גלי גלים של התלהבות החלו מכה לשטוף אותי מכל העברים. היהודים „טיפי" יצאו ממש מכליהם. מרחוק במקום דמעה — בארץ ישראל הנכנסת זה עתה למערכת קרבות אכזריים — נראיתי להם באותו רגע, אני הדל באלפי יהודה, כאובייקט ריאלי־קונקרטי שעליו אפשר להשעין כל משא הכיסופים, הגעגועים וההתפרצויות הרגש. קונסול — געוואלד, קונסול של מדינת ישראל! אשרינו שזכינו לכך!

ואומר כאן את האמת: חברים וידידים אמיתיים לא רצו בשום פנים ואופן להאמין בימים אלה, כי אכן ברצינות קיימים אצלי איזה ספקות. ידידים, נאמנים שבנאמנים, לא תפסו בשום אופן, כי איזה שיקולים אישיים או שיקולי הפועל המזרחי, הליגה למען הפועל הדתי, יכולים בכלל מובאים בחשבון בעת כזאת ולעניין כזה. ממש אופוריה הלתי הגיונית השתלטה על הבריות. שרוי בנבוכה הייתי במשך זמן מה וכובן שבתנאי הימים ההם בלתי אפשרי היה לברר דבר כלשהו עם חברי בארץ, ועם משה שפירא ביחוד, ולשאלם בפשטות: ולכתחילה מאי קסברי? מה מאחורי הדברים ומהו ה„שכל" בכל העניין? הלכתי איפוא אל ארתור לוריא, שאף הוא נתמנה באותו מברק שהזכרתיו לשרת כקונסול כללי בניו יורק. לוריא היה ותיק מאוד בעבודה המדינית הציונית והיה במשך השנים ראש הלשכה המדינית הסוכנותית בניו־יורק. ציוני ותיק, רציני, מקורב לוייצמן ולשרת והמתמיד הטבעי לתפקיד שנתמנה לו עתה זה. מהשיחה עם ארתור לוריא יצאתי כאילו נפרקו מעלי כל כלי הנשק האישיים־הכינהליים שיכולתי להשתמש בהם בנסיון להשתחרר מן המשימה. הוא הסכים לכל „התנאים" שהצגתי וקיצור דבריו היה: „אם בארץ החליטו מה שהחליטו — סימן הוא שכך צריך להיות בפועל, לפחות לזמן נראה לעין, אל נא תכביד על ידידיך בארץ".

בעלי כרחי נכנסתי לתפקידי החדש

בעל כרחי נכנסתי לימים החדשים. את המתיחות הפנימית פרקתי על ידי כתיבת מכתבים ארוכים לחברי בארץ; קיטור נוסף של מתחיב „הוצאתי" בכתיבת מאמרים אל „הצופה" ו„רוחה" מכתבית באה לי מצד שני פרטים קטנים שמרחיבים דעתו של אדם: ראשית, ממש ביום אחד הותקן בביתי טלפון. מכשיר זה היה עדיין מחוק בקיצוב במטרופולין של ניו יורק בהתאם יתור ארוך ובהקשר לאיזור גיאוגרפי שכן עדיין לא נתמלא הפיגור שבעקבות המלחמה. השנית, תיקי הכבדים במשרד ההגירה האמריקאני ובהם „גנזי" התכתבויותי הרבות בעניין דוויזות שלי — הועברו כהרף עין לאגפים המדיניים ושם נצטרף שמי לרשימות המכובדות של הנציגויות הזרות. בזעיר אנפין איפי מצומצם כבר נשקפו אלי זוהרי אורה של מדינת ישראל ריבונית...

יבכן, קימעא קימעא התחלתי להיכנס לענייני ועיסוקי החדשים. עוד אני מכביר להיכנס יום יום אל משרדי הליגה למען הפועל הדתי ולהכניס לעבודה היום־יומית חברים ארצישראליים חשובים ששהו אז בארצות הברית בענייניים שונים (כגון חברנו מאיר שוהמבן, לימים ד"ר מאיר שחם, וחברנו הוותיק חיים בר־אבא); עוד אני ממשיך, מתוך אינרציה והרגל לייצג את „הצופה" מסיבות עתונאים חשובות, ועוד ועוד — עד שנתברר לי סופית כי בעל כרחי אני כבר מצוי ברשות עבודה אחרת לגמרי.

נכנסתי לעבודה בקונסוליה — אולם להיכן בכלל נכנסתי? הן היא עצמה יש לה דמות הגוף ואינה, עדיין, גוף של ממש; אין היא מאורגנת ואין לה בית דירה. עדיין לא קיבלנו שום הוראות מפורטות מן הארץ וספק רב אם עובדו שם בכלל הוראות כסוג זה ואם יגיעו בקרוב. היה מובן לנו כי אנ"ש בארץ עסוקים היו בדברים הרבה יותר חשובים וסמכו על שיקול דעתנו; הן לשם כך מינו אותנו... לסוכנות היהודית היה כבר אז בניין לא גדול אולם נחמד מאוד באיזור היוקרתי של מנהטן — ברובע 66 מזרח. ארתור לוריא, הקונסול הכללי החדש, היה עד אז מנכ"ל הסוכנות ומובן הכניס את אנ"ש הקונסוליה החדשים לבית הסוכנות.

בפשטות, הוסיפו שולחנות וכסאות לכל החדרים. בגורלי נפל לשבת במשך חדשים אחדים בחדר אחד עם ד"ר אבא הלל סילבר, שהיה בא בזמן ההוא מקליבלנד עירו לניו־יורק למספר ימים בשבוע. עוד היה תופס שם מקום ליד שולחן אחד מפעם לפעם הרב זאב גולד. צפוף ודחוק היה בחדר הזה אולם נעים ונחמד. התחלתי להכיר מקרוב יותר את אבא הלל סילבר. ברור היה לי, כי יש לו חלק ניכר בגיוסה של יהדות אמריקה ודעת הקהל האמריקאנית כולה למען העניין היהודי הציוני.

ימים אחדים לאחר הכרזת המדינה התקיימה אסיפת עם המונית לכבוד המאורע. הפעם לא רק ה„מדיסון סקוור גארדן" — אולם הענק בניו־יורק שבו היו נערכות אסיפות המונים — היה מלא על גדותיו כי אם כמעט כל הרחובות שבאיזור היו מלאים צאן אדם לרבבות רבבות. זוכרני, כי כאשר הגעתי זמן ניכר לפני האסיפה עם חברי הד"ר ישעיהו ולפסבורג (אביעד) ששהה אז בעיר לרגל חברותו בוועדה הישראלית המייעצת לסוכנות היהודית — נתקלנו בחומות „בצורות" של המוני אדם שקשה היה להבקיעו. הצגת הזמנותינו ותעודותינו היתה מקדמת אותנו כפעם לפעם מטרים אחדים בלבד. לבסוף, „הלכנו לאיבוד" אחד מזולתי ופילסנו לעצמנו נתיבים נפרדים. הדבר עלה במאמץ פיסי רב מאוד. כיוון שהייתי „דבק במסורה" הלכתי „בכוח" הגעתי לבסוף ל„במה" שאליה כלל לא צריך היה להגיע, היינו — אל הבמה האדירה של הנואמים וממש שורה אחת לפני ולפעמים ישב לא אחר מאשר הסינאטור רוברט טאפט, מגדולי הסינאטורים באמריקה, בנו של נשיא אמריקאני לשעבר ומועמד רציני לנשיאות המדינה. ד"ר סילבר היה בעצמו ריפובליקאני וגם פעיל במקצת במפלגה זו, בן עירו וידידו של הסינאטור טפט. באסיפת המונים זו, שגם בה נשמר מכל משמר האיזון היהודי המקובל בין שתי המפלגות האמריקאניות הגדולות, נשא את דבריו הראש והראשון של המפלגה הריפובליקאנית, הסינאטור טאפט, והיו אלה דברי ברכה דיפלומאטיים פיקחים. ליריבו הדימוקראטי, הנשיא הארי טרומן, אשר הכיר, סוף סוף וברגע האחרון ממש להכיר דה־פאקטו במדינת ישראל. רוברט טאפט נמנע כבר שיכה בלנצל את עניין מדינת ישראל לתעמולה מפלגתית, אולם היו כמובן אי אלה רמזים...

גורא הוד היה הערב הבלתי נשכח הזה. עמי עלי, ובוודאי גם על הרבבות המצופפים, רושם רב דבריו של ראש העיר הדימוקראטי בימים ההם, וילאם אודוויר, „אדוני הנביא" — כך פנה מעל הבימה אל הנשיא טרומן בוואשינגטון — „זה עתה נולד לנו תינוק הרב ההלר התינוק בן יומו זה זקוק למזון וספל, לטיפול וטיפוח. אמריקה כולה ואתה הנביא בראשה מצווים לעסוק בזה". הוי, כמה צדק הגוי הזה כמה היטיב לצפות למרחוק.

נרעשים ונפעמים חזרנו לביתנו מאוחר בבוקר ורק קצת יהודים מביני דבר בתוך דבר שמו לב אל כך שאחד מהמהותנים הראשיים לשמחה זו — ד"ר חיים וייצמן — לא הופיע באסיפה הגדולה אף שהיה בימים ההם בניו־יורק ושכן במלון קרוב לכדי לבקום האסיפה. „האם אלה ניצנים ראשונים של בהחמות יהודיות?" — שאלו את עצמם הרע בלבבם. „האם יש כאן איזה תכסיס מדיני מתוחכם?" אתמהה. מענה ברור לגברי לא נודע לי עד היום הזה. היו שאמרו כך והיו שאמרו את ההיפך...

מאמץ נפשי

כשטף זרמו הימים הבאים, רוויי כהחים, מרתקים — אך כעצבים וכואבים למקרא הידיעות שבאו מהארץ. היה צריך לעשות מאמץ נפשי כדי להתרכז יותר ויותר בעבודה בשטח הצר כאד כאילו הייתי מרוחק.

הסכנות בחדר אחד עם אבא הלל סילבר גרמה לי הנאה. יכולתי להכיר מקרוב את האיש שבאותם הימים היה מנהיגה הציוני־הפוליטי של יהדות אמריקה כולה. יפה תואר היה האיש. קומתו תמירה והבעתו מרשימה. בראותך אותו פנים אל פנים לא יכולת כלל להעלות על הדעת, כי מסוגל הוא הניצב לפניך להיות נואם מרעים בקולו, מוציא בפיו פניני סגנון אמריקאני, מסיך ברגבה — הגורם הגאה של כמה לסופפיו. דיבורו בחברותא אינטימית היה כמעט בלחש. נעים שיחה. אבא הלל סילבר היה ראבי ריפורמי מובהק, חניך סמינר ה„יוניון" הריפורמי בסינסינאטי. קהילתו בקליבלנד היתה ריפורמית־מתבוללת למדי ולתפילות יום ראשון בשבוע שהונהגו שם נהרו הרבה יותר אנשים מאשר לתפילות יום השבת. סח לי אבא הלל סילבר, כי דווקא בטעם זה הנהיגו שם גם תפילות ביום ראשון. זה היה מושך יותר אנשים. אולם אבא הלל סילבר עצמו שבע מרורים מאנשי הבורותו. בתוך תוכו היה יהודי שרשי, דובר עברית צחה ומוקיר רבנן. הוא נדבק בנעוריו בחידק הציוני והיה לו ריב ומדון ללא סוף עם החוגים שהיו קרובים לו בריפורמה. יכולני להעיד מתוך כמה וכמה שיחות עמו כי הוא לעצמו כלל וכלל לא היה משוכנע לגמרי כי בארץ ישראל יהיה צורך בתנועה למען ריפורמה דתית. הוא לא היה משוכנע כי „המסר הריפורמי" הוא יהודי־אוניוורסאלי דווקא ו„שריר". גם לי מדינה יהודית. מכיוון שעניין זה לא היה כלל וכלל אקטואלי בימים ההם לא היה סילבר מעמיק בו יותר מדי; הוא היה מתעניין יותר בעצם החיים הדתיים בארץ, בענייני התפתחות לימוד התורה וכיוצא בזה.

בימים אלה שאני מדבר עליהם במקום זה, עניין אחד לגמרי בטריד היה את ד"ר סילבר עד עמקי הנפש. לכאורה, מאושר היה האיש כאשר „ירד" מכמו הצול של המאבק המדיני הציבורי בתחום האמריקאני שלו. ראיתיו ופניו קרנו מאושר אמיתי לאחר נאומו המזהיר הראשון של אבא אבן כנציגה של מדינת ישראל. כולנו התרשמנו מנאום זה אולם אבא הלל סילבר שפעל כאזרח אמריקאני גאה ואמיץ — אף הוא, כפי ששמענו בפירוש מפיו, התרשם מהקלטה וממבציות שבה תפס אבא אבן הצעיר את מקומו בין נציגי המדינות באו"ם ונאם כבקי ורגיל משכבר הימים. ראיתי את סילבר קורן ממש מאושר. אולם דווקא בשלב זה נאלץ היה להתחיל לדכא בתוך תוכו איזה תסביכים שהתפתחו אצלו במרוצת מאבקו הציוני הפוליטי. הוא לא גילה את סימני התרוהם בקרבו כלפי חוץ, לא כתב ולא דיבר. אולם אני שהייתי באותם הימים במחיצתו, יכולתי להבחין בכך. אבא הלל סילבר לא חדל במשך כל זמן המאבק הציוני המדיני מלהדגיש הטעם והערב, כי הקמתה של מדינת היהודים היא אינטרס אמריקאני מובהק וכי הוא רואה עצמו כפאטריוט אמריקאני מהמהדרין שבמהדרין. והנה עתה כשהושגה המטרה הבין לפי דרכו כי חייב הוא להיות הרבה הרבה, יותר מכל האחרים, זהיר בדיבוריו, בהופעותיו ובמעשיו; משוכנע היה כי הרבה יריבים לא־יהודים וגם יהודים מהבולדים אנטי־ציונים ישימו לו מארבים כדי לתופסו בגילויים של „ליואליות כפולה" וכיוצא בזה. עניינים אלה הטרידו אותו ואת לבטיו היה מדכא פניכה, להבין פרטיותו. בשבתי עמו בחדר אחד שמתי לב כי היה מקבל הרבה מאוד מכתבים ומכל אלה היה מראה לי פעמים רבות אותם המכתבים שבהם שאלו לעצתו או לחוות דעתו העקרונית בענייני עליה לארץ ישראל. נדמה היה לו כי להגיד „לא" לעניין עליה אינו יכול מפני שציוני הוא בכל רמ"ח איבריו ולהגיד „כן" מתוך ביטחה, חושש הוא שמא יריביו שכים לו מארב כדי לפתוח נגדו במערכת ביטוי. היתה לו לסילבר „בעיה" והוא שילם „מחיר". הכאיב לי, במשך כמה שנים שלאחר הקמת המדינה, כי דווקא מן הארץ נשלחו לארצות הברית כמה שליחי „מפתח" שבין השאר קיבלו רמז (ואולי הוראות) להתור נגדו דווקא. כבר אז החלו מן הארץ לעודד חוגים של פרו־ציונים צעירים כי אמנם כן אפשרי לקיים קשרים טובים עם ראשי המדינה לאו דווקא באמצעותם של הציונים המאורגנים וד"ר סילבר בראשם, כי עזרה ישירה „הגנה" חשובה לא פחות, ואולי יותר, מאשר עזרה באמצעות המגבית הציונית וכדומה. חיסול „הפיגורים" החל עוד לפני שבן גוריון הכריז על כך...

(המשך יבוא)

המורה היהודי של הכהן הגדול השומרוני

מאת זאב ח. ארליך

ביום שני, כ"ה בטבת תשמ"ז, מת בשכם הכהן־הגדול של עדת השומרונים, יעקב בן־עזי הלוי. עוד באותו היום נטמן בבית־הקברות השומרוני שעל הר־גריזים ובמקומו ככהן גדול בעדה עלה יוסף בן אב־חסדה הלוי. לכל המקורב לעדת השומרונים, ולכל המבקר בשכונתם בשכם מוכר הכהן־הגדול החדש, בן ה־68, כמורה ותיק של ילדי השומרונים. לא נחטא לאמת אם נאמר שלמעלה ממחצית העדה השומרונית הם תלמידיו.

תורת השומרונים — קריאת־התורה, פיוטים, קטעי־התפילה, הגייה נכונה של האותיות — מלמד „אבו־פתחי" (כך כינויו) בבית הקטן הסמוך לבית הכנסת של השומרונים בשכם. שיטת הלימוד דומה לזו שנהוג היה ב„חדרי" במזרח־אירופה ו„כותאב" שבתימן: תרגום לשפה המדוברת, חזרה על הנלמד, שינון וקריאה של כל התלמידים יחד וגם — הלקאה במקל (להבדיל משיטת „חוסך שבטו שונא בנו" ונבקה וריצית עולם). למבקר ב„חדר השומרוני" בשעת הלימוד מכין הכהן־הגדול הפתעה נעימה: ניסה ל„תביעת הילדים" הרגילה לבד „אבו פתחי" את ידי השומרונים שליטה שירים עבריים, הם פוצחים בזמר — „בשב בשב משבים, כל היום סיפית הבים, סיף סף סיף סף, כתאו כף אל קה": „גגל" גמלי. הבר אתה לי, בכל עכלי, דיפוקי; כה צריך? כמאטא, כה ווקו! — כמאטא, למאטא".

לשאלה מהיכן ידע „אבו פתחי" שירים אלו הוא משיב באוזה: למדתי אותם בהיותי ילד קטן מהמורה היהודי כאן בשכם. בשנת 1928 המורה היה אברהם רבין־רוזן".

במורה היהודי של הכהן הגדול השומרוני — נעסוק כאן.

בשנת תרפ"ג (1923) ייסד „ועד צירים" את בית־הספר העברי של השומרונים בשכם. משנתו הראשונה עמד בראשו המורה דוד מילר ועמו צוות מורים מבני־העדה, התלמידים היו מעטים. רובם מבין ילדי השומרונים בשכם — שבכיבום הכללי לא עלה אז על 200 נפש, ומיעוט קטן, אך מצויין היו ילדיהם של המשפחות היהודיות שהתגוררו אז בעיר. דוד מילר הקדיש את מרצו והונו לעבודה־הבורא בבית־הספר וכן לנסיונה־שוא להביא לידי יצירת גרעין ליישוב יהודי בשכם. נציין, כי יישוב יהודי היה קיים בשכם, כנראה עוד מימי הצלבנים, אם כי ידיעות ברורות יש בידינו רק כימי השלטון העות'מאני. הקהילה דעכה ולמעשה הפסיקה את קיומה בעשור הראשון של המאה העשרים. אף־על־פי־כן התגוררו יהודים כעמים בשכם גם בתקופות מאוחרות יותר. ידוע לנו על קיומן יהודים בעיר בימי מלחמת העולם הראשונה, ועל קיומן נוסף בשנות ה־20, בעיקר כרעידת האדמה ביולי 1927 ועד למאורעות תרפ"ט (אוגוסט 1929).

דוד מילר, שעמד בראש ביה"ס העברי בשכם מאז תרפ"ג, נאלץ להפסיק את עבודתו במקום ולעבור אל משפחתו בתל־אביב. את מקומו בבית־הספר תפס המורה אברהם רבין־רוזן. רוזן בוגר „בית המדרש למורים העברי" שיסד דוד ילין (הידוע כיום בשמו „סמינר בית־הכרם"), סיים את לימודיו, עם בשנת תרפ"ז (פתאר ייד) החל את עבודתו בשכם בכ"ה בניסן תרפ"ח (16 באפריל 1928).

בעיות של משכורת והוצאות

מצוי בידינו העתק המכתב שנשלח אל רוזן מטעם ההנהלה הציונית (ירושלים, י"ב טבת תרפ"ט(פ"ח) (25.12.28) המאשר רשמית את העסקתו שם — „בזה הננו מתכבדים לאשר רשמית כי הזמנו אותו לעבודה למשך שנת־לימודים זו בביה"ס העברי בשכם ל־50 שעות הוראה בשבוע. אם יהיה לנו צורך בעבודתו בשנת הלימודים הבאה נודיע על כך בהזמנה מיוחדת בסוף השנה". על המכתב חתומים ד"ר י. לוריא (המפקח על בתי־הס הכלליים) וד"ר יצחק ד. ברקסון בשם מחלקת החינוך של ההנהלה הציונית בארץ־ישראל.

חודש ימים אחר צאתו לעבודה בשכם (כ"א באייר תרפ"ח — 13.5.1928), שלח רבין־רוזן מכתב ראשון למחלקת החינוך של ההנהלה הציונית ובו פרטים ראשונים על התקופה המעבר בימי־שלו למי־רוזן:

„הנני מצרף למכתב זה... רשימה חודשית לחדש ניסן, אם כי אני מעיר את תשומת לבכם לאי־דיוק שבה. לרגלי חוסר זמן מסודר בביה"ס... לא אוכל למסור ידיעות מדויקות מחודש ניסן שרק בכ"ה בו ניגשתי לעבודה... החסורים המרובים בסוף חדש ניסן מתבארים ע"י זה שמשפחות שומרוניות רבות עברו באותו הזמן לגור על הר־גריזים לרגל חג־הפסח שלהם...".

במכתב נוסף מרוזן מצוי בידינו — ט"ו בסיון תרפ"ח (3.6.1928) — ובו תלונות בעניני־משכורת:

„לפני חודשים בשלחותי הנה וקבלתי בתור „מקדמה" 4 לירות ארצישראליות... לברית זאת לא שלחתם לי כלום בעד חדש אפריל וגם בעד מאי לא קבלתי עד עתה את משכורתי... באופן כזה עלי להתקיים ב־4 לא"י שמהם הוצאתי יותר מלירה לסדור ולהעברה למקום החדש, במשך חדשיים ימים. אינני רוצה להטריד את כבי בתיאור מצבי כאן. הנני מבקש רק להודיע לי מתי ישלחו לי את הכסף כדי שאדע בכל אופן מה לפני...".

ואכן מקבל אברהם רוזן את משכורתו — סך 13.5 לא"י בעד 45 ימים. במכתבו מיום כ' מנחם־אב תרפ"ח (6.8.1928) הוא מוסר את חשבון ההוצאות שהיו לו בשביל בית־הספר — „נא לזכות את חשבוני בסכום של 350 מיליםי ארץ־ישראליים שהוצאתי לצרכי ביה"ס בשכם — מים לשתיה 225 מא"י, גיר 35 מא"י, הוצאות שונות (ספל, נייר) 90 מא"י, סה"כ 350 מא"י. אם תשולם לי המשכורת נא לשלוח לשכם לפי כתבתי — א רבין, ת.ד. 28, שכם...".

במכתב שמקבל רוזן יומיים אחרי־כן (כ"ב מנחם־אב תרפ"ח, 8.8.1928) אנו מוצאים:

„... בו מצרפים לזה המחאה ע"ס 9.— לא"י משכורתך לחודש יוני... את התשלום בעד המים, הגיר וכו' בסך 350 מא"י איננו יכולים, לצערנו, לסדר, בכיוון שכל התקציב להוצאות כלליות בביה"ס בשכם כבר הוצא במלואו ואין לנו עכשיו מקור אחר מהיכן לכסות את זה...".

במקביל לענייני המשכורת וההוצאות הכספיות של אברהם רוזן נשלחים גם מכתבים בעניינים הנוגעים למורים השומרונים בבית־הספר (הכהן הגדול יצחק בן עמרם, הכהנים אב־חסדה בן יעקב, אברהם וצדקה).

בעיית תקציב לצביעת החלונות בבית־הספר עולה במכתב שנשלח אל אברהם רוזן בכ"ח בכסלו תרפ"ט (11.12.1928):

„על־פי דרישת הממשלה יש הכרח לצבוע את החלונות בבית־הספר. אנחנו מצרפים, איפוא, בזה המחאה ע"ס —.1 לא"י הננו מבקשים כמכו לגבות תיקף לצביעת החלונות. אם הסכום הנ"ל לא יספיק, נבקש מכבו לבוא בדברים עם בעל הבית ולשתף אותו בעודף ההוצאות. שכן אנחנו לא נוכל להוציא יותר בשום למטרה הנ"ל...".

חילופי המכתבים נמשכים ובידנו נמצאים העתקי מכתבים מן התאריכים האלו: ו"ו בטבת תרפ"ט (30.12.1928), כ"ד בטבת תרפ"ט (6.1.1929), כ"ו בטבת תרפ"ט (8.1.1929). במכתבו הארוך ה־כ"ט בטבת... כיום י"א בשבט תרפ"ט (23.1.1929) מעלה אברהם רוזן את הרעיון הבא:

„... הנני מתכוון לייסד חברה בשם „ידידי בית הס' העברי לילדי השומרונים בשכם — רעיון שעלה בלבי יחד עם אחדים מראשי השומרונים. רבים הם התיירים המבקרים מדי שנה בשנה את השומרונים. רבים הם ידידיהם מכל הזנים בארץ ומחוצה לה, ביחוד באמריקה. מדוע לא להשתמש בעזרתם שתוגש, בלי ספק, בתוך רצון־טוב ובעין־יפה? ואם בשנה הראשונה תהיינה ההוצאות מעטות. לא מן הנמנע שבשנים הבאות תוכל ההנהלה הציונית להפסיק לגמרי את הטיפול בנושא תקציב בית הספר, בהשאירה לעצמה רק את הפיקוח... והנה לפני שהנני ניגש לצעדים המכריעים בעניין זה הנני חושב לחובתי לפנות לכבודכם בבקשה לחוות דעתכם הפרינציפיונית בשאלה הזאת. מובן שלפני קבלת תשובתכם אימנע מכל פעולה בכיוון זה. אכיר תודה אהיה לכב' אם תואילו לענות לי בהקדם האפשרי כדי לאפשר את התחלת הפעולה עוד בעונת התיירים הזאת...".

„טרגדיה שומרונית"

ביומנו של אברהם רוזן מצאנו רשמים [illegible] זו, [illegible]. ככל הנראה [illegible]:

„בקרתי היום בלוית נזמי במסגד „תודה" — „מסג'ד חען סידנה יעקוב". ברגע זה אינם ברורים לי הפרטים ההיסטוריים הקשורים במקום זה, אבל נדמה לי שזהו מקום היסטורי חשוב מאד. ראיתי בתוך [illegible] כתובות — אחת בעברית העתיקה והשניה ביוונית. בפנים המסגד יש גם [illegible] כתובת במוזאיקה. לפי דברי דרוויש־המסגד, [illegible] הוא מוכן צלאת אדין, אבל לא [illegible] עשו עלי רושם חזק ביותר, והא המערה [illegible] אשר תחת המסגד כי אם שיחה [illegible] הדרויש הראשי בכבודו ובעצמו. אדם זה — פניו [illegible] — עושה רושם של חצי משוגע. ההוא־הוא אשר כבצת על ה„דיכר" — [illegible] עם הפראים החסידים בכל יום שני וחמישי. כל אחד מהנוכחים צועק בשעת [illegible] מקיף בודדות [illegible] „אל־ה" וכו' ובאותו הזמן מפנים הדרווישים כפות ימינה ושמאלה, אבל הקהל, [illegible] „עד תנשמה", אינו מרגיש בזה [illegible] למעלת שיכרון [illegible]. [illegible] באדיבות — הוא הוא מכיר אותי [illegible], הראה לי את הדגלים [illegible] בהם בזמן „[illegible]", את הפגיונות ואת התופים. הוא גם השביע לפני צעקת־פרא אחרת בנוסח ה„דכר". גאוותו על בגד־הקריאה שלו („מדנה") שבמנו הוא קרא בקולו הרם את המאמינים לתפילה.

„אחרי הצהרים ביקרתי את חצר־הכהנים, בילינו בשיחה עם יעקב ודודו (משך) כחצי שעה. התכוננתי כבר לשוב הביתה בזמן שראיתי את לוי עומד בחצר. פתאום עברה באותו המקום אשתו צ'ואלה (צביה) שילדה זה מזמן, ונגעה במקרה בילד. מיד נעשה זה טמא ותקפו פחד פן יענשו אביו בעד אי־זהירותו. זה פרץ בבכיית שליש ושום־דבר בעולם לא יכול היה להרגיעו. נוסף לכך, יעקב, עם ילדים אחדים לא חדל מלהקניט את הילד בהזכירו אותו לגרוץ בצחוק — וקול בכי הילד המסכן הלך והתגבר. טרגדיה שומרונית!".

המשך מכתביו של אברהם רוזן אל מחלקת החינוך עוסק בענייני כסף: משכורת, הקציב למורה נוסף, שכר־דירה וכיו"ב. המכתבים הם מן התאריכים האלו: כ' באדר ב' תרפ"ט (24.3.1929), א' באייר תרפ"ט (10.5.1929), כ"א באייר תרפ"ט (31.5.1929), כ"ז בסיון תרפ"ט (5.7.1929), ג' בתמוז תרפ"ט (11.7.1929). המכתב האחרון הוא מראשית מנחם־אב תרפ"ט (12.8.1929).

בסוף אוגוסט 1929 — ימים ספורים לפני מאורעות תרפ"ט, הפסיק רוזן את עבודת ההוראה בביה"ס בשכם ועבר לבגדד. גם מכתב־הסיום של עבודתו מצוי בידינו ובו נאמר (ד' חשון תר"ץ 7.11.1929):

„תעודה — בזה אנו מאשרים כי מר אברהם רבזין שגמר את בית המדרש למורים העברי בירושלים, שימש במשך שנתיים (תרפ"ח—תרפ"ט) כמורה בבית־הספר לילדי השומרונים בשכם, הנמצא ברשות מחלקת־החינוך של ההנהלה הציונית. כעת עוזב מר רבזין את עבודתו כרצונו הטוב על־מנת לנסוע לבגדד לשמש בהוראה בבית־הספר של הקהילה העברית שם" (חתום ד"ר י. לוריא).

על תקופת ההוראה של רוזן בבגדד, כתב לנו אחד מתלמידיו מר שאול סחייק מתל־אביב:

„... הוא היה מורה דגול ומוכשר, היתה לו השפעה עצומה עלינו התלמידים. הייתי תלמידו משך שהותו והוראתו בבית־ספרנו „שמש" בבגדד — הוא הצליח להאציל מרוחו ומאהבתו לארץ על כל תלמידי בית־הספר ולהחבב עליהם את השפה העברית שהפך אותה לשפה חיה ומשומשת בפי רבים. בהשראתו ובעידודו קמה תנועת־הנוער הציונית בבית הספר הלא היא „קבוצת מפיצי הספר העברי בבגדאד" שהיא קבוצת „אחיעבר", שרשתה התפשטה בכל בתי־הספר של הקהילה היהודית בבגדאד".

אברהם רוזן שב ארצה ושימש כמורה בפרדס־חנה ובחדרה. לימים התמנה כמפקח במחוז הצפון. ביום בתשרי תשכ"ו (13.10.1965) נפטר בירושלים ונטמן בבית הקברות הישן בחיפה.

עתה, למעלה מעשרים שנה לאחר מותו, מתמנה תלמידו יוסף בן־אב־חסדה הלוי לכהן־גדול לעדת השומרונים.

„תסביך האמינות" רודף את פרס

לפני כחצי שנה הציע ראש הממשלה (אז) שמעון פרס את מינויו של ח"כ עדי אמוראי, סגן שר האוצר, לנגיד בנק ישראל. בעקבות זו נכשלה. רוב השרים גרסו כי אין מקום למינוי איש מפלגה מובהק לתפקיד זה. נתמנה פרופ' מיכאל ברונו.

השבוע עמד מ"מ ראש הממשלה, שמעון פרס, על בחירתו של יעקב ניצן למבקר המדינה. יעקב ניצן היה נציב שירות המדינה, וסגן מנכ"ל משרד החוץ. חברים במפלגתו אמרו לו: זוהי מועמדות בלתי מתאימה. אי־אפשר להציע לתפקיד איש מפלגה מובהק. זה לא יעבור. שמעון פרס עמד על שלו, גם כאשר התגבש רוב בעד מינויו של השופט יעקב מלץ, עמד פרס על מועמדו. התוצאה היתה: כישלון. בפעם השנייה בתוך כחצי שנה נכשל פרס במינוי בכירים בצמרת הממלכתית.

רבים בצמרת ומחוצה לה שואלים: מה מניע את שמעון פרס ללכת לקרבות אבודים? מקורבים לפרס אומרים, כי רודף אותו תסביך האמינות. הוא חושש פן תדבק בו התווית כי אינו שומר אמונים לחברים. הוא הבטיח בשעתו לעדי אמוראי והוא גם הבטיח ליעקב ניצן. יש אומרים, כי לגבי מועמדותו של עדי אמוראי לנגיד בנק ישראל, שמעון פרס לא יצא מכליו. ענייניית הוא העדיף את פרופ' מיכאל ברונו, אך היה חייב לגלות לויאליות.

המעניין הוא שלאחר שתי שנות כהונה כראש ממשלה היתה הערכה כי הוא השתחרר מהדימוי של בלתי אמין. כתברר כי הוא עצמו חושש מדימוי זה יותר מאשר אחרים. מכום כך הוא הלך פעמיים לקרבות אבודים.

י. ד.

תדמית ישראל ואש"ף במאגרב

(סוף מעמוד 5)

עם סוריה היא מקיימת יחסים טובים, אך ממשיכה לתמוך בערפאת עצמאי, שאינו תלוי באסאד.

האלג'ירים שמחים על ביטול האיחוד לוב—מארוקו, כי כך תחזור לוב לתמוך ב„פוליסאריו". באידך גיסא, הם מתייחסים בחשדנות רבה לקדאפי, שיש לו שאיפות להגמוניה במאגרב. למעשה במשך שנים הלכו אלג'יריה ולוב בכיוון אחד; הם נטו לצידה של רוסיה והיו נגד ארצות הברית.

אלא שחלו שינויים במשך הזמן. אחרי ששר החוץ של אלג'יריה תיווך בטהראן בעניין שחרור הדיפלומאטים האמריקאנים, התקרבה אלג'יריה לארצות הברית, ונשיאה בנג'דיד — ד"ר שאדלי אף ערך לפני כשנתיים ביקור רשמי בוואשינגטון. לכן כאשר קדאפי ביקש מנשיא אלג'יריה לגנות את ארצות הברית על שהפציצה את טריפולי וגם לכרות ברית אסטראטגית אתו, התחמק הנשיא בנג'דיד שאדלי בפרסום גילוי דעת נגד ההפצצה, ותו לא.

כאשר פנה קדאפי לנשיא אלג'יריה לפרסם הצהרה משותפת יחד איתו ועם נשיא סוריה בגנות מלך מארוקו על פגישתו עם ראש ממשלת ישראל, התחמק נשיא אלג'יריה במשלוח ברכה לירדן לוב לרגל חגיגת יום הנה השבע־עשרה למהפכה בלוב, ולא צירף את חתימתו להצהרה המשותפת נגד חסן השני.

העיתונות באלג'יריה עשתה מטעמים מביקורו של פרס באיפראן ומביטול האיחוד לוב־מארוקו. במאמרים רבים מובעת הסכמה כללית עם סוריה ולוב על גינוי חסן השני, ומזכירים בכל עת את התקפת ישראל על הבסיסים של אש"ף בתוניסיה.

אך מה שנוגע לביטול האיחוד לוב—מארוקו, העיתונות נמנעת מלנקוט עמדה ברורה. נראה שהשלטונות טרם החליטו כיצד לנהוג. מובעת אמנם שביעות רצון מביטול האיחוד הזה, אך לא נאמר בפירוש מה תהיה עמדתה של אלג'יריה כשיפרוץ סכסוך בין לוב למארוקו. אלג'יריה תמשיך לתמוך ב„פוליסאריו". אבל לא ידוע אם [illegible] בדרכי לוב ולשלוח מחבלים פלשתינאים או אחרים לפגוע בראשי המדינה במארוקו או במלך חסן השני.

הזהות הלאומית מטרידה את הגרמנים

(סוף מעמוד 5)

חוששים מההתפתחויות האפשריות של התגברות הרגש הלאומי הפטריוטי הגרמני. ואכן לפי התרשמותנו יש להם יסוד לחשוש.

אגב, לא רק דבריו של שטראוס גרמו לחרדה. בעירה סאנקט־מרגין יצא לי לשוחח עם פרופסור יהודי לסוציולוגיה, תושב פרנקפורט. להלן כמה מ„פנינים": אל תאמרו (מדינת ישראל) שהלקח מהשואה הוא שצריכים להיות חזקים. חזק הוא דבר כמותי, יחסי ומוגבל. הלקח שצריך להילמד הוא להיות דמוקרטי, לא לקפח זכויות של אחרים, לא לרשום בתעודת־זהות „ערבי" לערבים. לא לחייב „נישואין ברבנות" (אגב, הוא נגד התבוללות...).

הערה נוספת. לא כל הגרמנים אנטישמים. רבים דוחים ובוחלים באנטישמיות. פגשנו למשל בשרת הבריאות, הנוער והמשפחה בבויסטריון המערב־גרמני. אשה אצילה, ידידת ישראל היהודים. „אין לשכוח את ההסטוריה היהודית. הדבר האיום שקרה צריך לתת סימני לעתיד טוב יותר". אשה זו עושה רבות להקניית תודעת השואה כבתי־הספר.

פגשנו גם בהרסיק לוריק, האחראי במשרד הנוער על קשרים עם משלחות נוער מהעולם. לוריק הוא דוגמא לבחור גרמני, שהעבר המיוחד מדריך אותו לפעול להידוק הקשרים עם ישראל.

ב־13 ימי סיורנו בגרמניה, נפגשנו עם זיבן הרמן, מומר לשעבר, דובר עברית טובה. רבים מהמולדי־פיקאים הישראלים המבקרים בגרמניה, מקבלים מזיבן הרמן את כל המידע הנדרש.

זיבן, שמשפחתו אף היא קורבן לפשעי הנאצים, חוזר באהבת יהודים ומדינת ישראל. הוא עושה מעל ומעבר כדי שמשלחות העתונאים והפוליטיקאים מישראל ייווכחו כי הרפובליקה המערב־גרמנית מתנהלת בדמוקרטיה מלאה. אכן, בזאת נוכחנו. אך החשש מפני ההשלכות שינבעו מהכיוונים של הזהות הלאומית הגרמנית החדשה, אינו מרפה מאיתנו.

סגן שר האוצר, עדי אמוראי, שעמד בראש משלחת העיתונאים, חזר והדגיש בפני כל מארחנו הגרמניים: אולי הגיע הזמן לנורמליזציה ביחסי גרמניה—ישראל, אך ברור שלא יכולה להיות נייטרליות ביחסים. יש לדאוג היטב, שהאנטי־פאשיזם, יהיה חלק חשוב בחינוך הצעירים הגרמניים, ולעמוד על המשמר שהחיפוש אחר הזהות לאומית גרמנית, לא ינוטו לכיוון התנועות הקיצוניות הימניות.

חוויה בסאארבריקן

כל חשש זה מפני הזהות הלאומית גרמנית החדשה, נזדמנה לנו חוויה בקהילה היהודית הקטנה בעיר סאארבריקן, שעל גבול צרפת. בחור כבן 19, תושב העיר הגרמנית, נוסע כדי יום 60 ק"מ לשטרסבורג שבצרפת ללימודי התיכון. בשנה הבאה עליו להתגייס לצבא הצרפתי לשירות של שנה שלמה. הצעיר, יכול להיפטר בקלות מהשירות הצבאי, ע"י שיקבל אזרחות גרמנית (שהרי הוא גר בגרמניה) ואז גם יהיה פטור משירות בצבא הגרמני והצרפתי כאחד. „לא אבקש אזרחות גרמנית כל חיי, אף ש־18 שנה אני גר כאן. בלית ברירה אני מעדיף להתגייס לצבא הצרפתי ולעשות שם את מה שאדרש, ובלבד שלא להיות אזרח גרמני. אברח במדינה זו. ברגע שאעמוד ברשות עצמי. לא אשר אם יברח למדינת ישראל שבה בעצם מקומי.

הצופה לילדים

ב"ה
יום שישי, ד' שבט תשמ"ז
(6.2.1987)
גיליון מס. 269
בעריכת עפרה ורד

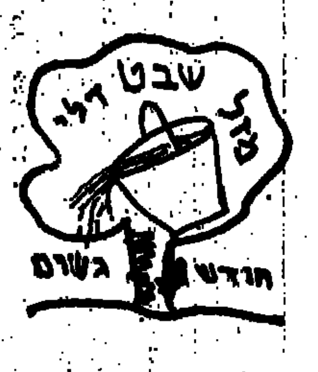

שלום, ילדים

ספר לימוד חדש ושמו: „אמנות השיח", יצא לאחרונה לאור. הספר עוסק בתרבות הדיבור. ודאי תת־פלאו, ידידי הצעירים, ותשאלו מה בא ספר זה ללמדנו, הרי כל אחד מאתנו לומד לדבר כבר בשנות ה־ייו הראשונות.

הדיבור מהווה אמצעי חשוב ב־יותר ביצירת תקשורת בין בני־אדם, בבית, בחברה ובכל מקום. השפה היא חלק מהותי בכל תרבות. תר־בות היא, בין השאר, התנהגות נ־אותה, דרך־ארץ, נימוס. וכשם ש־יש לנו כללי התנהגות בתחומים שונים: תרבות האכילה, תרבות ה־דיור ועוד, כן עלינו להקפיד גם על תרבות הדיבור.

תרבות דיבור — מהי? ראשית, דיבור שקט וברור. במקומות ציבור שונים, נתקלים אנו, לא אחת, ב־אנשים המדברים בקולי־קולות ואף מנבלים את פיהם. צריך לדעת — לא רק לדבר, אלא גם לשמוע ול־הקשיב לדברי הזולת. לצערנו, אנ־שים נכנסים איש לדברי רעהו. כמו כן, אוצר המלים שבפי האנשים הוא דל ביותר. מחברות הספר, או־תו הזכרתי בראשית דבריי, עמדו על כך שכל אדם חייב להשתמש באלף מלים לפחות, כדי שיוכל ל־נהל שיחה שוטפת.

ספר זה הוא, אמנם, חשוב, אך בל נשכח, שעמנו היה העם הרא־שון מעמי העולם שהדגיש את ח־שיבות תרבות הדיבור. במקורותינו יש שפע של הדרכה והכוונה כיצד ואיך לדבר נכונה, כלומר, תרבות הדיבור. כבר אמר שלמה המלך, ה־חכם מכל אדם: „דברי חכמים ב־נחת נשמעים" (קהלת ט', י"ז). אף במסכת אבות מוצאים אנו את ה־דברים הבאים: „חכם אינו מדבר לפני מי שגדול ממנו בחכמה, ואינו נכנס לתוך דברי חברו, ואינו נבהל להשיב, שואל כעניין ומשיב כהל־כה..." (אבות, פרק ה', משנה ז'). אלה הן דוגמאות מעטות מתוך השפע המצוי במקורותינו בנושא זה.

נלמד כולנו, ידידי הצעירים, ג־דולים כקטנים מדברי חז"ל ונקפיד לקיימם.

שבת שלום,
שלכם, עפרה

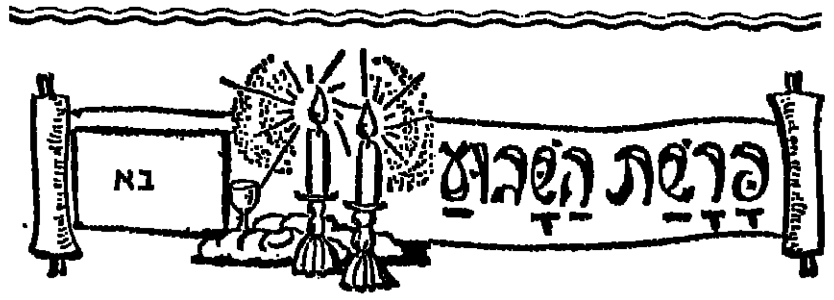

בפרשת „בא" בא לידי סיום מוצלח מאבקו של משה בהוצאת בני־ישראל מארץ מצרים. וכיוון שישראל נעשים בני־חורין משעבוד המצרים, מסוגלים הם לקבל עליהם עול מצוות. משום כך מובאים בפרשה זו שפע של מצוות המוטלות על בני ישראל — החל בכתוב „החודש הזה לכם ראש חודשים"... (שמות י"ב, ב'), שהיא המצווה הראשונה שנצטוו ישראל כ ע ם ערב יציאת מצרים. (לפני כן ניתנו המצוות ליחידים, כגון מילה ואיסור אכילת גיד־הנשה).

רבי אהרן הלוי, בעל „ספר החינוך", מונה בפרשת „בא" עשרים מצוות — החל במצוות קידוש החודש ומצוות שחיטת הפסח ואכילתו, ועד למצוות סיפור יציאת מצרים ופדיון פטר חמור. (עפ"י מ. בקר, „פרפראות לתורה")

*

ויאמר ה' אל משה: בא אל פרעה (שמות י', א')

כמה מגדולי ישראל תמהים על לשון הכתוב: מדוע נאמר כאן „ב א אל פרעה" — ולא „ל ך אל פרעה"? הצדיק רבי מנחם מנדל מקוצק העיר על לשון הכתוב: אין הקדוש־ברוך־הוא אומר למשה: „ל ך אל פרעה", כי לעולם אין פורשים מהמציאות של ה' יתברך, ואי־אפשר לו לאדם להתרחק מן הבורא שהרי „מלוא כל הארץ כבודו" (ישעיהו ו', ג'). משום כך קורא כאן ה' למשה: בא אתי אל פרעה, והנני אתך בכל אשר תלך.

דבר בשם אומרו

דברי שטות ודברי תפלות נוחין לקנותן וקשים לאבדן.
(אבות דרבי נתן כ"ה, ח')

המורים למען קרן קיימת לישראל

מאת חיים לנגלבן

האם ידעתם, ילדים, כי בנוסף לבולי הדואר של מדינת ישראל, קיימים גם בולי הקרן הקיימת לישראל?

לפני שמונים וחמש שנים הנפיקה ה־קרן הקיימת לישראל בווינה, בירת אוס־טריה, את בול הקרן הקיימת הראשון — הלא הוא בול „ציון", ששימש כמכשיר הסברתי להתחדשות לאומיותנו, סמל ל־מדינה שבדרך, ואמצעי לאיסוף תרומות למימון פעולות הקק"ל.

קרן קיימת לישראל — קק"ל — נוס־דה בשנת תרס"ב — לפני שמונים ושש שנים, בעקבות הקונגרס הציוני החמי־שי. את רעיון קק"ל הגה פרופסור צבי הרמן שפירא ז"ל. תפקידה של הקרן היה לרכוש, בתרומות העם היהודי, קרקעות בארץ ישראל, כדי לאפשר לכל יהודי להתנחל על הקרקע ולהבטיח את העבודה העברית.

בעזרת כספי הקרן הקיימת לישראל, הוצאו לפועל עבודות רבות הקשורות בהשבחת הקרקע, ייבוש הביצות, ייעור.

אמצעים שונים נוקטת קק"ל באיסוף הכספים: מגביות, ספר הזהב, ספר ה־ילד, אולם, מי מכם, ילדים, זוכר עוד את הקופסה הכחולה, שהייתה מצויה בבתים רבים בישראל, לתוכה היו משלשלים ת־רומות, שהלכו והצטברו לסכומים אדי־רים, שאיפשרו להגשים את מטרות ה־קרן הקיימת לישראל.

תפקיד חשוב קיבלו עליהם המורים בארץ ישראל — להקים „תנועת מורים", היא תנועת המורים למען הקרן הקיימת לישראל, במטרה לחנך את התלמידים ברוח לאומית־ציונית.

תנועת המורים למען קק"ל נוסדה ל־פני כשישים שנה, בכפר הילדים של־רגלי בגבעת־המורה, בעמק יזרעאל, על־ידי מנחם אוסישקין וחיים נחמן ביא־ליק ז"ל.

במלאת שישים שנה לייסוד תנועת המורים למען הקרן הקיימת, הנפיק מפעל בולי קק"ל בול זיכרון מיוחד, שראה אור ביום זה. התמונה שעל־גבי הבול היא סמלית — שתילת עצים, משולבת בסמל מועצת המורים וקק"ל. הבול הוא בערך של 1 שקל חדש, בשלושה צב־עים: ירוק, חום וכחול, את הבול עיצב א. שלום.

גיליון בולים שלם מכיל שישה בולים עם שני שובלים המצטרפים לגיליון ה־שלם. על השובל רשום הפסוק: „יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ" (מסכת א־בות פרק ב', משנה ב').

מן הראוי לציין, כי עד הקמת המדינה, שימשו בולי קק"ל, גם כבולי דואר, כב־רת־דרך ארוכה עברו מאז בולי קק"ל. כיום משמשים הבולים כאמצעי חינוך בלבד, ולא כאמצעי תשלום למשלוח דברי דואר, הם משמשים כאמצעי התרמה, ו־כפריט המקובל על הרבה אספנים בעו־לם.

רעיון משכח

מאת ר"ל סטיבנסון

הָעוֹלָם כֹּה מָלֵא בִּדְבָרִים מְשַׂמְּחִים,
עַל כֻּלָּנוּ לָכֵן לָעֲלֹץ כִּמְלָכִים.

תרגם מאנגלית: יהושע כוכב

טלי מרחוב ריש לקיש

מאת אסתר חוטר

(המשך מהשבוע שעבר)

רחל, אחותה הקטנה של טלי, הייתה כבר בת שלושה חודשים, ומיום ליום נתחזקה אהבתה של טלי אליה. ועל כן, מה הפלא שלמרות חששותיה שמא תאחר להצגה, נענתה טלי ברצון לבקשתה של אימא. שמחה היא לכל הזדמנות לטפל ברחל המתוקה, ואפילו כעת שהיא קצת מתרגשת לקראת ההצגה, שעליה לגלם בה תפקיד כה חשוב.

ישבה טלי על הספה, הקשיבה לכל הגה היוצא מפיה של אחותה הקטנה, וניסתה בכל כוחה להנעים לה את זמנה.

ולפתע... צלצול פעמון בדלת!

קמה טלי לפתוח את הדלת, בוודאי אימא היא שהגיעה, כמובטח. אך לא!

למולה ניצבת יפעת, חברתה לכיתה וללימודים. — בואי, טלי, בואי, נלך כבר. בעוד חצי שעה מתחילים. — אל תחכי לי, עוד מעט אבוא — אמרה טלי — אני מוכרחה לחכות לאמי, שתשמור על אחותי הקטנה.

נפרדה יפעת מטלי. חזרה טלי לחדר, אלא שהציפייה והחרדה החלו לכרסם בלבה: דווקא כעת אימא מאחרת! דווקא לפני ההצגה! מתי כבר אימא תבוא???

דמעות ביצבצו בעיניה של טלי, קצרת־סבלנות ומתוחה התהלכה לה בחדר הלוך ושוב...

ולפתע — שוב צלצול פעמון בדלת — והפעם הייתה זו אימא.

נכנסה לה אימא כרוסת־נשימה, עטפה היטב את התינוקת, נטלה בכפה הפנויה את כף ידה של טלי, ויצאו שלושתן את הבית.

— אימא, אחרנו — רטנה טלי — כעת כולם יסתכלו עליי, ויהיה לי כל־כך לא נעים — אמרה ובלעה את דמעותיה.

— אל תדאגי, טליקה, נגיע בזמן, הרגיעה אותה אימא.

ואכן, הן הגיעו ממש בזמן! תתפלאו — אבל עובדה היא...

נו, וההצגה? — יפה הייתה מאין כמותה. טלי לא התבלבלה, לא שכחה לוא גם מלה אחת, ואת דמותה של רבקה גילמה בלהט וברגש.

ומאז זה התחיל...

— מהיכן השחקנית הצעירה הזאת? התלחשו ההורים, האורחים ושאר המוזמנים בחשכת האולם. וה„ידענים" שביניהם ענו ולחשו, כל אחד לאוזן רעהו: — זוהי טלי, טלי מרחוב ריש לקיש — מה, אינכם יודעים? זוהי טלי, טלי מרחוב ריש לקיש!

— באמת? מרחוב ריש לקיש?

— מה שאתם שומעים!

ויודעים אתם מה היה סוד הצלחתה?

הצופה הקטנטונת, אחותה החמודה רחל, אשר גם בלי להבין מלה מדברי המשתתפים במחזה, עקבה אחר מהלך העניינים על הבמה והצליחה לעודד ולשמח את לב אחותה, השחקנית הראשית, אותה טלי החמודה והמוכשרת, טלי מרחוב ריש לקיש...

החטיבה המסתורית

יוצרים צעירים

פרק ג'

מאת ש. אליעזר בן 14, ירושלים

הקצין הרים את שפופרת הטל־פון ושמע את הקול המסתורי. הוא מיהר לקרוא לאביו של דוד, כדי שישוחחו עם החוטפים. בינתיים, ניסה הבלש במרכזייה לאתר מ־היכן מדברים החוטפים.

כעבור שעה קלה נשמע שוב צל־צול הטלפון. הפעם, היה זה הבלש. הוא סיפר בקול נרגש: „סוף־סוף הצלחתי לאתר את מקום הימצ־אותם של החוטפים..."

הקצין מיהר למפקד הסקוטלנד־יארד, והציע לו תוכנית כיצד ל־תפוס את החוטפים. המפקד אישר את התוכנית, ולרשות הקצין הועמדו עשרה מאנשי היחידה ל־לוחמה בטירור.

(המשך בעוד שבועיים)

עת לקרוא

אני יהודי

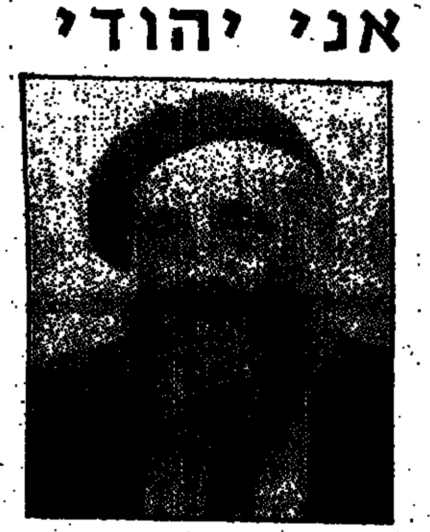

„עדיין הייתי בלא מאמין. הנה אני עומד על אדמת ארץ־ישראל, אותה אדמה עליה עמדו אברהם, יצחק ויעקב, האדמה עליה היו בנויים בתי־המקדש. הארץ עליה חלמו מיליוני יהודים בכל העולם, באלפיים שנות גלותם — והנה אני בה, דורך ברגליי על האדמה הזאת, ממלא ריאותיי באוויר הטהור ה־זה"... קטע זה לקוח מהספר ה־חדש „אני יהודי" (הוצאת „אבר־הם נאה", רמת־גן). בספר פורש המחבר, אברהם נוה, את סיפור חייו המופלא של המדען היהודי, פרופ' ירמיהו ברנובר.

הספר פותח בתיאור תקופת יל־דותו — ילדות מאושרת, הנקטעת עם פרוץ מלחמת העולם השנייה. פלישת הנאצים לרוסיה, מאלצת את משפחתו לברוח מביתם בעיר ריגה שבמדינת לטביה, ולנדוד לתוך רוסיה. מחלות, רעב וקור היו מנת חלקם בתקופה קשה זו.

משהסתיימה המלחמה, מתמסר הנער ברנובר ללימודיו. כשרונותיו והתמדתו נושאים פרי, הוא „קו־פץ" כיתה ובגיל צעיר, בהיותו בן 16, הוא מקבל תעודת בגרות ו־מחליט להגשים את חלומו הגדול — להיות פיסיקאי. הוא נרשם ל־לימודים גבוהים בלנינגראד, אך אי־נו מתקבל. ומדוע? תשובה לכך היא אחת בלבד: היותו יהודי. מק־רה זה מביא לתפנית חדה ומאו־רת בחייו. הוא, שהיה רחוק מ־יהדות, מתחיל להתעניין בעמו ה־עם היהודי וביהדות. הוא מתחיל ללמוד עברית בחשאי, מרבה ב־קריאת ספרים על ההיסטוריה ה־יהודית, שוקד בלימוד התורה ו־מצוותיה ובהדרגה הופך הוא לאדם חדש — „יהודי מאמין, הדבק בה', שומר ומקיים את מצוות התורה קלה כחמורה".

חזרתו בתשובה נעשית בד בבד עם הגשמת חלומו המדעי, הוא ממשיך בלימודי המדע ונעשה ל־מדען מפורסם בכל העולם, אך ב־לבו חלום נוסף, אותו הוא רוצה להגשים בכל מחיר — לעלות ל־ארצנו הקדושה, ארץ־ישראל.

על המאמצים הבלתי־נלאים של פרופ' ברנובר ושל יהודים נוספים החיים ברוסיה, לשמור על היהדות חרף הקשיים, על מאבקו המתמשך בשלטונות הסובייטיים למען זכותו לעלות ארצה, על מסכת קשריו עם חסידות חב"ד בכלל, ועם הרבי מ־לובביץ' בפרט, האיש שהשפיע עליו, יו־תר מכל אדם אחר, על דרך חייו — כל זאת ועוד תוכלו, ילדים, ל־קרוא בספר „אני יהודי".

קריאה בספר המרתק, ספר חובה ל־כל יהודי. הספר אינו מנוקד, אך כתוב באותיות גדולות, והוא מיועד לל־דים מגיל עשר ולנוער.

איוריו של צופי רנד, המעטרים את דפי הספר, כהים מדי, לטעמי. לאורה אביזון עיצבה את עטיפת הספר בצורה מעניינת וסמלית — מגן דוד על רקע פסים לאורך ול־רוחב בצבעי כחול, אפור, לבן.

קריאה מהנה.

עפרה

חידון ?

את הפתרונות יש לשלוח ל„הצופה לילדים" רחוב המסגר 66, תל־אביב

תפזורת

מאת מרים פרנקל, כיתה ה', בני־ברק

מצאו בתפזורת — 8 שמות של פירות וירקות.

ניתן לנוע מימין לשמאל ו־מלמעלה למטה.

ע	ס	ט	ח	י	ג	ב	א
ת	ל	נ	ת	כ	צ	נ	ל
א	ק	ק	ר	פ	ס	ר	א
ר	ל	ד	ר	ו	י	פ	ד
ע	י	ק	ק	ר	כ	ס	כ
ת	ל	ב	ע	ז	ו	ל	ח
ה	פ	ל	א	ס	ם	י	א
ר	י	ל	ו	מ	י	ו	ן

בימוי בציור

מאת הילה קבלן, ראשון לציון

א) מהו הביטוי המת־תאר מאחורי הצ־יור?

ב) הסבירו בקצרה את משמעות הביטוי.

בהצלחה!

בין הפותרים יוגרל פרס

هكذا عن الاصل

[illegible]

בחוג המשפחה

בעריכת נעמי גוטקינד

חליפות דו־חלקיות באדום ובבז', חולצה מוכספת מעל חצאית קטיפה כהה, שמלות מעיל בסגירה אלכסונית, שמלה בחום־זהב עם פסים לאורך, אלה רק אחדים מן הבגדים האלגנטיים והצנועים שכיכבו בתצוגת האופנה שנערכה בשבוע שעבר במלון „דני־אל" ע"י סניף הרצליה של תנועת „אמונה". כרגיל — לא חסרו בקהל נשים שהאלגנטיות שלהן התחרה בזו של הדוגמניות.

שימי לב, אגב, לאורך השמלות. לא „מיני" ולא „מידי" אלא כמה סנטימטרים מתחת לברך, באורך המתאים גם לנשים שעברו את גיל השלושים והארבעים.

במרבית התצוגות שלה, יש לציין, רואים ב„אמונה" בגדים שהם לא רק לראותם בלבד אלא כאלה שמתחשק לקנות וגם ללבוש.

חדש על המדף

מ„טלפלא" ל„טלטעם"

מה הכוונה ב„תנועות קיפול"? איך „מעצבים בקצות האצבעות"? מהו „בצק רך וגמיש"? כיצד צריכה להיראות „פיסה אחידה"?

במונחים אלה נתקלים אוהבי האפיה המיומנים והמיומנים פחות. מאחוריהם מסתתרים, למעשה, הסודות הקטנים של ההצלחות הגדולות, והסודות האלה מודגמים על ידי רותי קינן ב„אפיקלטת" — קלטת הווידיאו להדרכה באפיה, שיצאה בהוצאת ר. סירקיס.

„אפיקלטת", הראשונה מסדרת „סלטעם", כוללת קלטת וידאו בת שעתיים וספר בישול, ובו 25 מתכונים של עוגות — בקלטת אפשר לצפות, כעל מרקע הטלוויזיה בבית, באורח ההכנה המדוקדק של כל עוגה. בספר אפשר למצוא את רשימת המצרכים והכמויות להכנת העוגות וכן תקציר של הוראות ההכנה. הספר גודש בין היתר. להוות תזכורת לאופן ההכנה המודגם בקלטת ומקל על הבימוש היומיומי בה.

את „אפיקלטת" ניתן להשיג בחנויות הספרים, הגרות התקליטים ובספריות הווידיאו. המחיר: 54 ש"ח.

לקסיקון לצמחי בית ולקקטוסים

אברהם שטיינמן, „האיש המדבר עם צמחים". עסק כל חייו הבוגרים בגידול צמחים, בגילוי זנים חדשים, במחקר ובהינוך. הוא פרס בגייר על עבודתו.

יליד וילנה. בוגר הגמנסיה העברית „תרבות". סיים את המכון לטכנולוגיה של העץ בברה"מ ואת הסמינר למורים לטבע ולחקלאות בארץ.

פרסם חמישה ספרים בנושא צמחים — צמחי בית, צמחים אקווטיים וקקטוסים, ועתה — „הלקסיקון לצמחי בית ולקקטוסים" ובו כל מה שרצית לדעת בנושא: מבנה הצמח, תנאי הגידול והריבוי בבית, פגעים והדברתם, מיקום הצמח בדירה, במאסיי ועל גגות. גינון בבקבוק וכד'.

400 עמודים, 1,200 זנים של צמחים, כ־70 עמודי תצלומים בצבע ועוד ציורים בשחור־לבן ורישומים. מילון מונחים והקדמה מאת פרופ' יואב וזיל.

זה רעיון

סמרטוט ריצפה כבסיס לתמונה

בגליון החורף של „מטעמים", הבטאון של חברות מועדון אפיכל שיצא בימים אלה מצאתי רעיון נהדר למי שמוכנה לגבה להעזרות המתאימות כדי לרכוש בהן שאריות עור וכן צמר כבשים. שקונים בצורת נקניק לפי משקל. כל מה שצריך עוד זה סמרטוט ריצפה פשוט החדש לגמרי, שאריות צמר, שאריות לבד, חוטי ריקמה, מחט צמר (עם חוד), ומחט תפירה. ועכשיו — לעבודה: תהליך העבודה:

מסמרטוט ריצפה ניתן להכין מוצרים שונים, ביניהם שטיח, תמונה, מערכת תאים ועוד. לאחר שבחרת במוצר הרצוי לך מגיע שלב התכנון:

1 — צורה מופשטת.

2 — צורה מתוכננת.

1 — אם בחרת באפשרות הראשונה הניחי על הסמרטוט באופן חופשי את צמר הכבשים. בצבעים שונים ובצורות שונות. לאחר שהצורה נוצרת נראית לך אהזי את צמר הכבשים בעזרת סיכות כדי שלא יזוז. כדאי להניח את הסיכות במרחק של 2 ס"מ האחת מהשניה. בעזרת חוט ריקמה בצבע צמר הכבשים או בצבע נוגד (לפי רצונך), חזקי את הצמר אל הסמרטוט בתפר אלכסון. התפר יוצר קווים על גבי צמר הכבשים. צריך לתפור את הקווים במרחק שווה של 1 ס"מ בערך וכאשר נכנסים ויוצאים עם התפר לסמרטוט יש להשאר צמודים לקו צמר הכבשים.

לאחר שסיימת את שלב התפירה של צמר הכבשים תכנני את קישוטי הלבד או שאריות העור. גזרי מנייר צורות שונות כמו עיגולים או כל צורה אחרת והניחי על הסמרטוט במקומות הנראים לך מתאימים. כל צורה עגורת סמני על גבי הלבד או העור, גזרי, הניחי במקום שתכננת וחזקי בסיכות במרכזו. את הלבד אפשר לתפור מסביב, על סמרטוט הריצפה, בתפר שיניים. אם גזרת שאריות עור הדביקי בעזרת דבק מגע.

2 — אם בחרת באפשרות של עבודה מתוכננת, גזרי מנייר את הצורה שברצונך לתפור, לדוגמא: ענן, פנים, לב.

אם בחרת בצורה סימטרית כמו לב, קפלי נייר לשניים, ציירי חצי לב, גזרי וחזקי בסיכות לסמרטוט במקום הרצוי לך. סמני מסביב לדוגמא בעזרת לורד שחור דק. הורידי את הדוגמא מהנייר. הניחי על גבי הציור שעל הסמרטוט את צמר הכבשים. חזקי בעזרת סיכות ותפרי כמו באפשרות הראשונה.

בתצלום המצורף — תמונה שהרקע שלה, כאמור, סמרטוט ריצפה. על הרקע הזה נוספו צמות מחוטי צמר, קצת ענן ועוד מוטיבים צבעוניים.

את היצירה אפשר להבליט על גבי דיקט צבוע בשחור או בעזרת מסגרת.

מה חדש? / דבק

שני מיני דבק החדשים מבחוקים לאחרונה בישראל. האחד, הנקרא „סן דביק", מיני דבק גומי, כתאים לנייר, בד, לבד ופלסטיק, זכוכית, פח וגם נייר. ואינו מתייבש (7 שקלים למיכל). הסוג העיקרי — הדבק הזה הוא בצורה של תרסיס (ספריי). ואילו הדבק החדש השני, הנקרא „עץ לעץ" פותח ע"י כימאית ישראלית בכים וכליו צפרני (בעזרת ידע אירופאי) וכיבמי כן הוא — מתאים להדבקת כסאות, מיזהנות וכל רהיט אחר העשוי מעץ. המצאה נוספת — דבק ניתך (באפשר להתיך בחום) המתקרר לאחר יצורו לצורה של קוביות אבן כשבתיכה, אותו מקבלים דבק נקי וצח.

עור צבי סינתטי

הפי.וי.סי. מתחפש בימים אלה לסלית מעור צבי, אורח כשלית שבעלי מכוניות בארץ נוהגים להבריק בה את מכוניותיהם. ההמצאה היא יפנית, ובארץ בפיצה אותה חברת סנו, גם ספוג חדש, מפי.וי.סי. מיקוזק עתה. הספוג צבר סיפור הבקנה פעילות מפני עובש ופטריות ואפשר לכבסו במכונה כביסה עם כל כביסה אחרת (ללא הרתחה).

מחיר הספוג והמטלית — 12.90 ש"ח כל אחד. ברשתות השיווק הגדולות מקבלים הנחת־היכרות של כ־10%.

טף בוורסאי

באחד הפרקים האחרונים מתוך סדרת הטלוויזיה „כויה" לית" צפינו בג'פ, בעלה של פאלון, כשהוא מעניק לקריסטל מתנה ארוזה בהידור תוך ציון כי הביא לה את הבושם האהוב עליה ביותר.

הבושם הנקרא בעברית „טף בוורסאי", נוצר בבית היוצר של ז'אן דספרז, נצר למשפחת יצרני בשמים צרפתית, אשר עוסקת בבשמים מאז 1936.

(בין הנבים הנהנות מן הבושם — ליז טיילור, זקלין אונסיס והנסיכה קרולין ממונקו).

ז'אן לספרז הרכיב מאגר של שהיה צייך בוכנו לארגון וורסאי, וזוצג עתה בכווזאון פריסאי וכמנו עיצב את בקבוק הבושם שלו. הבושם מכיל תמציות של יסמין מאיטליה ומצרים, שרשיב מסורקיה ובולגריה, פרחי הדרים ממרוקו ועוד. בארץ בוורסאי" כאו־דה־טואלט ב־30 שקל (ל־50 מ"ל) וב־50 שקל (ל־100 מ"ל).

מה נצפה מה צפוי

רדיו ✱ בטלוויזיה

בעריכת שולה מוסטיק

בטלוויזיה

✱ „מישל עורא ספרא ובניו" (מוצ"ש, 22.3) — הפרק השישי: „אחרי מות". רחמו מהקשה בתפקידו כראש משפחת ספרא .חייו המשפחתיים מעורערים, יעקב גם הבי איתם עולים יפה. אך יותר מכל היא מזדעזע לגלות שהכספת שהוריש לו אביו בבנק בביצה מכילים אחדים מדפי האבודים של כתב ארם צובא. אלבר מתקדם בסולם התפקידים בקיבוץ ומשביש מנהל המפעל שהקים בבו ידיו במעט. הצלחתו מבודדת אותו מחבריו. לכך גלויים גם מתחים עדתיים בקיבוץ, ומצבו האישי בירידה. אלבר נוסע לבקר את אמו החיה בבקסיקו סיטי בביתו המהודר של רחמו. הביקור אינו מאחה את הקרעים, אבל מותיר באלבר משקע קשה של געגועים לבית אבא שבחאלאב. כמוהו גם גולי המבאנת להיזהם על מות בנה בבורה.

✱ „עד פופ" (א', 20.02) — עיקרה של התכנית הפעם הן שתי להקות: „זה — זה", אשר מייסדה והרוח החיה שלה הוא הזמר המוסיקאי הבריטי מט ג'ונסון. „נגיכי" — אלבומה השני של הלהקה עוסק בבעיות העולם ומכאוביו. (2) להקת „הרזונקים" — להקה ותיקה שצמחה עם גל הפאנק של סוף שנות ה־70 בבריטניה.

✱ „הבריצות קטנות" (א', 20.30) — דיון בהבריצות קטנות, בסכומי כסף שאינם עולים על 3000 שקלים. בין מתלי אולפן הטלוויזיה. הצופה בדיבוב בנימין כהן היא הגביר באולפן, ופסיקתו מחייבת הצדדים.

✱ „ספנסר, בלש השכיר" (ב' 22.50) — הפרק השמיני: „הרוצח מבפנים". הבלש נתקל ספנסר במשימתו בתופעה של זהירות כפולות: האשה שעליה נקרא להגן מתגלה כבעלת אישיות חצויה, ואילו הפקיד הכבשלתי שאליו נושאת אותו הקירתו מתגלה בסיכון כפול.

✱ „מק'גייוור" (ג', 22.20) — הפרק השישי: „אש תופת" היחלצותו של מק'גייוור לעזרת זוג ידידים, שהשקיעו את כל רכושם בקידוחי נפט, גורמת לו לסכן את חייו בשבילם בהרצלה בגז, בהתפוצצות של מתקן הקידוחים ובאש תופת.

✱ „בצוותא" — שאלות של „חיים ומוות" (ד', 20.02) — ליכוד בצוותא ממקירות ישראל בבעיות של הצלת חיים ופיקוח נפש. משתתפים בליכוד: פרופ' רות גביזון מן הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית; דוד אפלבאום, מנהל היחידה לטיפול נמרץ במד"א בירושלים; מרדכי רחמים שהתפרסם בשעתו כאיש הביטחון שחילץ את דוסי מטוס „סבנה" בשוויץ. מנחה הליכוד: משה הלברטל.

✱ „תצפית" (ד', 20.30) — בתצפית הפעם על שיטה חדשה לאבחון פגמים בלידת בתינוקות, על מחשב משוכלל שיקל על תיהן של מזכירות, ועל השחיים המבקרים אותנו ואת חופי ארצנו מדי חורף.

✱ „גיבורי טלמרק" — סרט קולנוע (ה', 22.05) — עלילתו של הסרט מבוססת על פרשה אמיתית מימי מלחמת העולם השניה: המתארת הנורווגית מגלה, כי הכובש הגרמני עומד להקים מפעל לייצור מים כבדים בארצם כדי לייצר פצצות גרעיניות. חבריה מעבירים את המידע לאנגליה. ואנגליה שולחת יחידה מיוחדת לפוצץ את המפעל. לצורך הצלחתו לפועל של המבצע המסובך והנועז בעזרת היחידה באנשי המחתרת הנורווגית.

✱ „ראשון בין שווים" (ה', 22.20) — הפרק השישי: אסון אישי פוקד את אנדרו פרייזר, אך הקריירה שלו אינה נפגעת. יחסיו של ריימונד עם פילגשו מהחדקים, והיא דוחפת אותו לפעילות פוליטית. צ'ארלס ממשיך בנסיונותיו להכשיל את סימון, ונראה כי הפעם הוא עשוי להצליח.

שים עין

תכנית תדשית חדשה העוסקת בנושאים של אקטואליה, העומדים על הפרק, בימי חמישי בשעה 21.30.

במסגרת הסדרה יובאו הנושאים שבהם תעסוק התכנית בשיטה הוקפית. ככל האפשר, כאשר המגמה תהיה לחשוף ולהציג את ההיבטים השונים של הנושאים המטופלים.

התכנית הראשונה בסדרה — על תופעת המינויים הפוליטיים במשרדי הממשלה ובחברות ממשלתיות בתנאים העכשוויים של ממשלת האחדות הלאומית ושל מאבקים פנים מפלגתיים על מנהיגות ובכורה. המשדר יבחן את הגורמות הציבוריות המאפשרות מינויים אלה ההצעות להגביל מינויים פוליטיים על פי הסדרים מוסכמים.

✱ מצעד הזמירות

אלה הזמירות שצעדו השבוע במצעד (יום ב', רשת ב', 20.00—22.00):

השיר	ביצוע	לחן
1. „וכל בניך"	ישראל פרנס	רבי חיים בנט
2. „רחם בחסדך"	הרב יששכר הלמן	האדמו"ר מסדיגורה
3. „ברוך הוא אלקינו"	זליק לידר	זליק לידר
4. „שוש תשיש"	להקת „אחווה"	ברוך מנדלבסקי
5. „דוד מלך ישראל"	הרב שלמה קרליבך	הרב שלמה קרליבך
6. „תבנה חומות ירושלים"	מרטין דוידסון	חית רוזנפלד
7. „רוני ושמחי"	„פרחי נגינים"	יעקב רוטנר
8. „יהא שמיה רבא"	הלל גולדבלום	הלל גולדבלום
9. „ולירושלים עירך"	להקת „רגשי"	שמואל ברזיל
10. „מה אהבתי תורתך"	דוד כץ	עמיאל במדר
11. „מעין עולם הבא"	מרדכי בן דוד	מרדכי בן דוד
12. „כי אשמרה שבת"	„פרחי ירושלים"	מסורתי
13. „בר יוחאי"	„פרחי בית .הולדי"	דודי לייבוביץ
14. „שמחים בצאתם"	מקהלת „נשמה"	רלף לוויתן
15. „כיצד מרקדין"	יונתן וייס	ראובן סירוטקין
16. „קדשנו במצוותיך"	רלף לוויתן	ארמונד סוסנה
17. „הודו לה'"	ארמונד סוסנה	ונסים עסור
18. „מודה אני לפניך"	אדם אלופי	אדם אלופי
בפינה לשיפוטכם		אורי שבח
1. „ברוב שרעפי"	אורי שבח	שלמה דדבין
2. „אני מאמין"	„פרחי מגדל אור"	הרב יצחק דוד גרוסמן

טולם הזמירות הגדול — מצעד הפזמונים המסורתיים השנתי של „קול־ישראל" — יערך ביום שני לפני שבת הגדול, ד' ניסן, 6.4, במהדורה מ.ו. חבת 20.00—23.00.

בשבועות הבאים ישודרו תזכורות של השירים שצעדו במצעד במשך השנה.

✱ פרקי היום בתנ"ך

במסגרת המתכונת החדשה של „פרקי היום בתנ"ך", שבה ישולבו שיחות פרשנות, שיחות מבוא ודיון על נושאים מתוך הפרק, יתקיים הפעם לאורך כל השבוע דיון על הנושא: „בין הקדשת יחזקאל להקדשת נביאים אחרים ושליחותם בקרב עם ישראל", בין הרב יואל בן נון והרב יעקב מדן.

קריאה מספר יחזקאל פרקים ח'—י"א מפי יעקב בנאי.

לילדים ולנוער
בטלוויזיה הכללית והלימודית

✱ יום שישי

14.30: משפחת פליסר — פרק 4 — גלנקורה ואליס עורכות טיול גחד מבי בחורבות האחוזה בלילה קר. בעקבות הטיול מצטננת גלנקורה ונופלת למשכב. כך היא מצליחה להימנע מפגישה עם בורגו פיצג'ראלד בנסיבות חברתיות. אליס עוזב את מאטשינג ומהאולסת פעם נוספה לג'ורג' ואוסר. גלנקורה יראה מהפגישה הצפויה לה עם בורגו בלונדון.

✱ יום ראשון

16.30: בית ספר לשוטלים — פרק 11: חקירה דיפלומטית — אלאן בן הפקיד שוטר תנצלה בצוות של בית ספר. מכונית דיפלומטית כמפם דורסה יידה החוצה את המביש. הדיפלומט טרון לחסות דיפלומטית המיוחסת את אלאן, והעלילה מסתבכת.

17.30: „שישאר בינינו" — הפעם: „למה צריך את הלילה?"

✱ יום שני

15.10: קשר משפחתי — משפחת בן עזרא משוחחים עם אווי יותם על חילוקי דעות ביניהם בנושאים הקשורים להינוך בתם בת השבע וחצי.

16.05: הפונדק בערוץ חמשת המייל — פרק 13: קוב ושותף, שירות המרכבות הגדול באוסטרליה, רוצים לקנות את האכספרס האוסטרלי. ג'ק טיילור מסכים למכירה, דבר המעמיד בסכנה את קיומו של הפונדק בערוץ חמשת המייל.

17.55: „הנפה היי" — בדרך לביקור אצל עוני המשרת במילואים מתקלקלת מכוניתם של יגלא ויונתן, וכך הם מגיעים אל קיבוץ קליה. שם הם פוגשים רפתן, והוא מלמדם עבודה קשה מהי.

✱ יום שלישי

14.15: בלק קין — סרט קולנוע. סרט אהבה מלודרמטי עפ"י סיפורו של טורגנייב „אהבה ראשונה". נער בגיל התבגרות מתאהב בפעם הראשונה. מעורבות האב בפרשה מעמתת את הנער עם עולם המבוגרים האכזר ומלא התככים, והוא מתבגר פרם זמנו.

15.45: עץ נטעתי — סיפורה של אילנה שילנסקי, ילדה עולה חדשה מרוסיה, שהחליפה שמה מליבה לאילנה, עם עלותה לארץ בט"ו בשבט. הסרט מתאר את מסורת ט"ו בשבט כפי שיהיה ידוע במקרא, כפי שנהוג היום בארץ וכפי שנהגו לחגוג אותו המקובלים.

16.15: שביל באמצע, שביל בצד — טיול השבוע: מדבר צין, מדרשת שדה בוקר, נחל צין, נחל חוורים, הראבה, שער הצור, נחל עקב, עין עקב.

✱ יום רביעי

11.30: מושגים ביהדות — שמיטה. הסדרס מדגים את רעיון שנת השמיטה ותועלתו לאדם המודרני. הסרט „שבתון יהיה לארץ" אינו בא ללמד את נושא השמיטה, אלא מעלה קווי מחשבה אחדים על נושא השמיטה, הבאים לידי ביטוי בחיי יום יום של חקלאים בישראל של היום.

15.15: מועדון הפיקוקים — פרק 4 — ג'ינגל הנבל מניח למים ריניאל בתמורה למכום כסף שהוא מקבל באחיה. גם בארדל חושבת שמר פיקוויק מציע לה נישואין ומתפלפת מהרדעותיו.

15.45: פרפר נחמד — ט"ו בשבט — עוזי, אפי, אווה ושבי מכינים את כל הדרוש לחגיגת ט"ו בשבט. שבי מהושם מאוד מהחשיבות שמייחסים לעץ ומביע משאלה להיות אילן, עם כל התלונות התסרונות שבדבר.

✱ יום חמישי

15.25: רחוב סומסום — תבנית לט"ו בשבט — דיירי הרחוב מתכנסים כדי לדון בבעיות של גור בשרכונה.

17-3: „מקרון 1" — „השלב השלישי". חלקייק המטאור נכנסים לשלב ההפתחות שלישי, אשר יספק אנרגיה לבסיס מקרון עוד לשנה אחת בלבד. המעבר בין שלבי התפתחות המטאור מקביל לימי החולדת של דני.

18.00: משפחת קמפבל — הפרק השלישי: „היום הראשון". משפחת קמפבל ירשה את חוות ביונסון, החווה אשר שכנם סימס רצה לעצמו. בחווה מתגורר בקול מפגר, החושש כי עתה יסלקוהו מהמשם. הוא גורם למשפחה אי נעימות, אך מתיידד, בסופו של דבר, עם הבן הצעיר של המשפחה.

ברדיו

✱ „קבלת שבת" — פרשת „בוא" — בעריכת שבתאי ביבי (א') שישי. 15.00 — שיחה על הפרשה מפי הרב ישעיהו הרצל, רבה של כפר תבור. קווי דיוקן על דמותו של פרעה יתן תגן פורת. בהפטרה יקרא בצר הבר־מצווה יעקב הכט. בתורה יקרא החזן ציון ברוך.

✱ „מלווה מלכה" (ב') מוצ"ש, 22.10 — תכנית שנייה בסדרה על מעשים סרבים. הפעם יובאו סיפוריהם של גמ"ח שמלות לכלה, גמ"ח שפות, „יד למשפחה", אגודת „אחי־סמך". העורך: משה חן.

✱ „רדיו־עשרה" — מגזין נוער — כתבי נוער כיווחים על המתרחש בחיי הנוער (א') ראשון, 16.05.

✱ מחשבת ישראל — סדרת שיחות מפי פרופ' איתמר גרינוולד (א') ראשון, 19.05.

✱ „עם ישראל" — מוסף לצביינים יהודיים בעולם (ב') ראשון, 19.35.

✱ „שלום לבן דודי" — פיוט וברכה בשידור חי — בעריכת שבתאי ביבי (ב') ראשון, 20.05.

✱ „שעה חופשית" — מגזין שבועי לענייני חינוך (ב') שני, 18.06.

✱ „ציונים בפרשת השבוע" — פרשת „בשלח" — מאת הרב יהנה מצגר (א') שני, 19.05.

✱ „האוניברסיטה המתוחה" — „ביטחון לאומי ומדיניות החוץ של ישראל" — יצחק רבין (א') שלישי, 17.20.

✱ „אצבע על הדופק" — שבועון בענייני בריאות ורפואה (ב') שלישי, 18.06.

✱ „שיעור בתלמוד" — מסכת „ברכות" — מפי הרב שבתאי פבמו (א') שלישי, 19.06.

✱ פרקי הזנות „כבקשתך" — ממוטר שיר — בעריכת אברהם סלומון (ב') שלישי, 20.05.

✱ „עוד פעם אחת" (ב') שלישי, 22.05 — הפעם: „תעסוקת קציני צה"ל".

✱ „קפה ראשון" — חידונים מגוונים בהשתתפות המאזינים — עם שמוליק דוזן (ב') שלישי, 23.05.

✱ „מועדון שעון החבר" — מעולמו של האדם המבוגר (א') רביעי, 16.05.

✱ „שואל כענייך" — שאלות בנושאי חברה והלכה עם רב בישראל (א') רביעי, 19.05.

✱ „מבט לפולקלור" (ב') רביעי, 20.05 — הפעם: „לאור הזכרונות".

✱ „מחפשים את המטמון" — בעריכת זאב עבר (ב') רביעי, 20.05.

✱ „שיעור בתנאי" — מגיש: הרב עזרין שטיינזלץ (א') חמישי, 19.05.

✱ „שורשים" — שבועון לענייני פולקלור ועדות (ב') חמישי, 20.05.

✱ „בימוקים ושקדים" — מבחר שירים ביידיש (ב') חמישי, 22.05 — הפעם: „לקט שירי מאכל ומשתה".

שים אוזן

„פנינו בוקר" בימים א' — ה', רשת א', בין 10.00 — 11.00. בתכנית, תושמע מוסיקה קלאסית קלה וישולבו בה פינות בנושאים האלה:

מגישים שירי־שירים במקור ובתרגום; כותרת ספורט — סקירת מדורי הספורט בעיתוני בוקר; רגע של עברית: אקטואליה בזוית אחרת; פתגמים — רות נסים, אשת שר האוצר משה נסים תגיש מדי יום קטע קצר. ובו תסביר פתגמים ומכתמים מהמורשה והמסורת; קטעים מתוך מגזינים יומיים — מדי יום ממגזין אחר: רדיו עשרה, מקום בו אמצע, ועוד.

השבוע לפני 40 שנה — בימי ג': חידה בלשית — בימי ה': חידה מוסיקלית — בימי א'; ספר חדש — בימי ב'.

פינת הבול

אמנות עממית - גילופי עץ

מאת חיים לנגלבן

ציידה בת ארבעה בולי דואר בני 22 סנטים, הבראים את סוג דמויות ג'ל־פי־העץ, שעסקו את חמישיתם דריגוההר של אותה התקופה בתולדות א"ה"ב, הופיעה ב־1 באוקטובר 1986 בוושינגטון.

טקס הופעת הבולים נערך בבניין הגלריה הלאומית לאמנות, בהשתתפות מנכ"ל הדואר, אירוע זה הפך להיות חידוש איסוף בולים, שהוכרז באה"ב. כן הראוי לציין, כי בולי הזכרון של הדמויות כגילופי העץ הם הצימדה השביעית ב־. ארבעה בולי דואר המציינים בסדרת האמנות האמריקאית השנית בסדרה זו שהופיעה בשנה 1986. לפני כן, הופיעה צימדה דומה של אמנות שבט באבאנו, המראה ארבע שמיכות אינדיאניות, כך, לדוגמא, קדרות פואבלו הוצגה על בולים ב־1977, הצימדה של 1980 הראתה מסכות טקסיה של שבט טלינגיט באיזור הצפון־מערבי. לחוף האוקיינוס השקט. מלאכות יד אחרות שזכו לכבוד בסידרת האמנות העממית, כוללת שמיכות מצויירות (1978), כלים מפנסילבניה (1979), והלכודות ברווזים (1985).

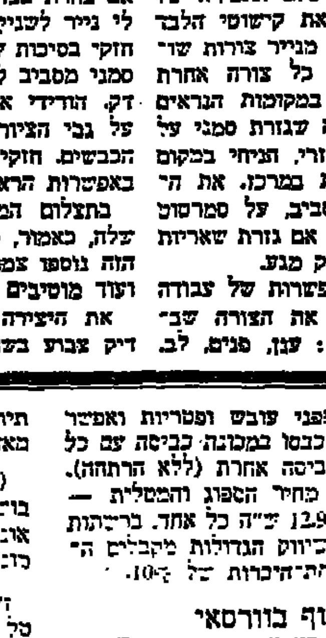

החל מן התקופה הקולוניאלית ובכל המאה ה־19, דמויות מגילופי עץ היו נפוצות אף יותר מן השלטים של היום. הבולטים ביותר היו קשורים לאוניות, ושימשו כסמלים של כלי שיט אמריקאיים ושל ההתרגשות והרומנטיות של הים בתקופה המרש.

אך מספרן היה זעיר, לעומת הגילופים שנעשו למטרות מסחריות. בעסים היו החנויות שהוזידו על הצגה תלת־מימדית של מוצריהם או שירותיהם, מעל דלת חנותם. והם הזמינו שירה של טיפוסים מן המיתולוגיה, הפוליטיקה וחיי היום־יום, שהעבירו הומור, הורשים מעשיים ופטריוטיזם. הכל בוכוה צבא קטן של גלפים אמנים.

עיצובי הבולים מתבססים על דמויות מגולפות אמיתיות, המוצגות ב„אינדקס העיצוב האמריקני", כאת ארווין ברייטמכן. צבעי הדמויות חווקו והובלטו כדי להשיג יתר נאמנות לצבע המקורי, בהפקת הבולים.

כל דמות צבעונית בצימדה, מופיעה על רקע לבן, כאשר הבולים „22 סנט, ארה"ב, אמנות עממית מודפסת לרוחב החלק התחתון, באותיות, דפוס שחורה. מלימה למעלה לאורך הבול הכמאלי ביפיעות המלים „ויד קאריוב" (גילופי עץ) ואחריהן שם הדמות, הכל באותיות דפוס שחורות.

הבול השמאלי העליון בצימדה מראה את הדמות של איש הים — „היילנדר". המחשבת לאחת היפות ביותר מבין סיפוסי דמויות גילופי־העץ, שהובאו מעבר לים.

ה„היילנדר" היה מפוסטר־בייצה־שייה (?) ה„היילנדר" היה ידוע כמפרסם מוצרי טבק באנגליה, באמריקה, בדרך כלל, הוא היה מציע חבילות סיגרים. הראש והמראץ שבעיצוב הגילוף רומזים על כך שאמן מוכשר ומנוסה הוא שיצר את הגילוף מן המאה ה־19, שגבהו כ־1.20 מטר.

הבול הימני העליון מראה דמות נשית הינית, שהושמה על ראשה של אוניה, לכושה מבחר. אופנה ניאו־קלאסית עם אופנה מראשית העידן הויקטוריאני. לגילוף, בגובה 1.50 מטר, יש השפעות של אמנות עממית, הטיפוסית לימגלפים. הבול השמאלי התחתון מוקדש לדמות בינ"ס — נוום — שהיתה תלויה בחנויות של מכשירי ניווט מן המאה ה־19. הדמות הגרגה היא בהתאם למסורת הבריטית, תיארה בסיפור של צ'ארלס דיקנס „רומבי ובנו".

הבול הימני התחתון מראה את הדמות הידועה והבולטת ביותר בעבר האמריקאי־אינדיאני בחנות הסיגרים. צורת העבודה של דמות זו, שגובהה 1.80 מטר, לפתח חנות הסיגרים, עשויה להזכיר את האמנות הקשוה, המושכה, של מצרים או יוון העתיקה, אך הגלף ניסה להחיות את הדמות. על ידי בד שיד היבניה מורמת למטה, כמו בתנועת ברכה הבולים הם בגודל 39.4X25.1 מ"מ בגליון הדואר 50 בולים.

עלייה במספר ההפלות והבלתי חוקיות נאמדות בכ־4000 לשנה

בשנת 1985 בוצעו 18,406 הפלות חוקיות

מאת ענת אבניאלי, כתבת עתים

מספר ההפלות החוקיות עלה במעט ב־2500 ב־1985 בהשוואה ל־1979, למרות שב־1979 כומל סעיף 5, המתיר הפלה במקרים סוציאליים. נתון זה מסר פרופ' יוד שר, מנהל אגף נשים ויולדות בבית־החולים ע"ש שיבא בתל־השומר, בראיון עם כתבת עתים.

פרופ' שר אמר, כי ב־1985 בוצעו 18.406 הפלות חוקיות לעומת 15.925 הפלות ב־1979.

להערכתו, העליה במספר ההפלות נובעת מהעובדה שכיום יש פחות רופאים, שמוכנים לבצע הפלות בלתי חוקיות בהשוואה ל־1979. עוד אמר, כי כיום בולטת יותר התופעה של נשים מבני מיעוטים ומן המיגזר הדתי, אשר פונות לוועדות רפואיות כדי שיאשרו להן ביצוע הפלה. הוא הוסיף, כי מבני המיעוטים פונות בדרך כלל נשים לא נשואות, בעוד שמהמיגזר הדתי פונות נשים רווקות ונשואות כאחד.

בתשובה לשאלת כתבת עתים, אמר, כי קשה להעריך את מספר ההפלות הבלתי חוקיות, היות ולא קיימים נתונים סטטיסטיים רשומים לגביהן. עם זאת, מתוך שיחות ומיפגשים שלו עם עמיתים למקצוע וגם חולות, הוא מעריך את מספר ההפלות הבלתי חוקיות, המתבצעות מדי שנה בכחמישית מכלל ההפלות בארץ, דהיינו בשלושה אלפים עד ארבעת אלפים לשנה.

פרופ' שר ציין כי רוב ההפלות הבלתי חוקיות מתבצעות עקב הלחץ שמפעילות החולות על הרופאים. בדרך כלל, במקרים שלא זכו לאישור של ועדה רפואית או במקרים שהן מעוניינות בסודיות גמורה.

השתתפות רבה במפעל החורף של ,ירחי כלה' המאורגן ע"י חבר הרבנים של התנועה

מאת סופרנו בתל־אביב

כ־300 איש מבין חברי התנועה, ותיקיה ומעיליה, בהם אנשי התורה, נטלו חלק בשני מחזורי מפעלי החורף של „ירחי כלה", המאורגנים מזה קרוב ל־40 שנה על ידי חבר הרבנים של התנועה. שני המחזורים התקיימו, כמסורת השנים, בבית הבראה המרוכז של קיבוץ לביא. השבוע, עם סיום המחזור השני, אמר הרב י. מ. אושפיזאי, ראש „חבר הרבנים של התנועה" ורבה הראשי של רמת גן, שהיה גם ריש כלה, כי המפעל הוכיח תורם תרומה חשובה להעלאת הרמה הרוחנית של חברי התנועה, השוקדים על תלמודם תוך שהם מסתייעים בגילוי דינקותא.

בין אישי התורה, שהעבירו שיחות הרצאות ושיעורים, נמנים הרב פנחס שיר, רבה הראשי של כפר סבא, הרב עמנואל שטינברג מישיבת מרכז הרב בירושלים, הרב גלעדי, רבו של קיבוץ לביא, הרב פוירשטיין רבו של מושב שדה אילן, הרב גליקסברג, רבה הראשי של גבעתיים ועוד. בין הנושאים שנלמדו במפעל החורף הנוכחי — ענינה של שנת השמיטה, איסורי הסמכה בשבת, מצוות ישוב הארץ, מצוות שבין אדם לחברו ועוד.

צויינה השתתפותו, בשבת הראשונה של המפעל, של הרב הראשי הראשון לציון, הגר"מ אליהו, שהשיח על פרשת השבוע.

בין מנעימי הזמר בימי השבת ובמסיבות ההווי היו — החזן בלס, נפתלי בייטנר, אפרים גולדברג, מ. בר זכאי ועוד.

גן „הבנים" לא יקרא על שמה של הגב' בתיה ריקליס

מאת חיים פיקרש, סופר „הצופה"

עיריית תל־אביב חזרה בה מכוונתה לקבוע ולהנציח את שמה של הגבי בתיה ריקליס, אמו של המיליונר משולם ריקליס, על גן עירוני שנקרא משך שנים „גן הבנים" — לזכר ששת הנופלים מקרב בוגרי בית הספר „היובל" בתל־אביב.

הפרשה נחשפה לראשונה ב„הצופה", ובה צויין כי לאחר שמ"שולם ריקליס הרים תרומה בהיקף של 50 אלף דולר ל„קרן תל־אביב לפיתוח", החליטה העיריה להסב את שמו של הגן, הצמוד לבית הספר „היובל" ברחוב אוריבתל־אביב, בקום „גן הבנים" ל„גן בתיה ריקליס".

שם זה גבלל כבר במאזן השנתי של „קרן תל־אביב לפיתוח", אך בעקבות הפרסום בעתונות ובלחץ ההורים השכולים, וכן ערב פרסום הפרשה בתכנית הטלוויזיה — „ציפורים" במוצאי השבת הקרובה, החישה העיריה ההחלטה, שבה תמך ראש העיר שלמה להט, שלא לשנות את שם הגן.

וגנן בן יהודה, מנכ"ל „קרן תל־אביב לפיתוח" טען בשעתו, בשיחה עם סופר „הצופה", כי הנצחת הגן על שם הנופלים, נעשתה „ביוזמה מקומית" של הנהלת בית הספר התלמידים ולא באישור נדרש של העיריה, אך ההורים השכולים דחו בטענה זו בציינם כי התלמידים הם ששיקמו את הגן, הם הם שערכו מגבית לריכוז כספים לרכישת ספסלים ומתקני משחק, ובעקבות כך התערבה גם מחלקת הגנים של העיריה ונמצצה במקום עצי אשל רעננים. ר' השם „גן הבנים" היה מוכר לעיריה מאז הליכי השיקום של הגן, לאחר „מלחמת ששת הימים".

הוגשה בקשה לשר החוץ שמעון פרס למובארק למען חנינה ליוסף טחן

סניגורו הישראלי של יוסף טחן מאשדוד, שנידון למיתה במצרים, לאחר שהורשע בהברחת הרואין, פנה אתמול במברק לנשיא מצרים לתת את מרשו — ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס בבקשה שיפעל אצל נשיא מצרים לחון את מרשו.

עו"ד צבי לידסקי מציין במברקו, כי מר פרס והנשיא חוסני מובארק יועדון לשיחות מדיניות בעוד מספר שבועות והוא מבקש, כי עניינו של יוסף טחן יועלה בשיחות.

עו"ד לידסקי אומר, כי אין זו התערבות בהליכים המשפטיים של מדינה ידידותית, כיון שהליכי המשפט בעניינו של טחן נסתיימו. „זו קריאה נרגשת בשם אשתו וארבעת ילדיו להציל את חייו של טחן", ב־אמר במברק.

עוד כותב עו"ד לידסקי: „אנו בני דעם היהודי חסים על כל נפש. לגבינו, 'בני היהודי — ישראל אף על פי שחטא — ישראל הוא'. כך אף במקרה של יוסף טחן: למרות שעבר עבירה חמורה, ניתן לפנות בבקשת חסד ורחמים לנשיא מובארק, הידוע ברוחב ליבו ובחסדו הרבי".

לידסקי מסיים את מברקו לפרס בבקשה, כי יעביר לנשיא המצרי את תחינת בני משפחתו של טחן „ותבוא עליך ברכה".

„יהול עליך הפסוק — כל המקיים נפש אחת מישראל, כאילו קיים עולם מלא".

מאסר 11 שנה על שוד ישיש

שוד אכזרי של ישיש בן 98, עלה לאחד ממבצעיו, צעיר בן 22, ב־11 שנות מאסר בפועל, לאחר שהשופט כינה את השודדים „הורי לב ומצפון המטפלים ל־בצע משעים מתועבים בישישים חסרי מגן".

הנאשם בתיק זה, רפאל מגבורה מרחוב הבושם בתל אביב, הובא לדין בבית המשפט המחוזי בתל אביב. במהלך המשפט התברר, כי מגבורה ביחד עם שני חבריו, אליה אליאס וגבריאל שוב, פרצו לדירתו של הישיש יעקב הוניגסבלוס, שפסק בעת האירוע בהלפנות כספים והתנגד בשכונות לאליאס ושוב.

ב־23.6.86 בשעה 01.00 בלילה פרצו השלושה, לסצנת התביעה, לדירת הישיש, סתמו את פיו בהיותו ישן במיטתו, כפתו ידיו והשליכוהו לריצפה. שם היכוהו וגרמו לו חבלות ושטפי דם, ולאחר מכן גרמו הרס לדירה וחיפשו. בהפשם אחר כספיו של המתלונן. כעבור 3—4 שעות חיפושים, נגבו 3,000 דולר ו־מעט שקלים והסתלקו.

הנאשמים כפרו באשמה.

משפטו של מגבורה נסתיים אתמול, בעת שהשופט אליהו מצא גזר את דינו למאסר ממושך. משפטם של שני חבריו מתנהל בנפרד בבית המשפט המחוזי.

השופט מצא ציין בגזר הדין כי השודדים הותירו את קרבנם הישיש כפות וחבול חסר ישע, ולא קשה לשער מה היה סופו אלמלא שיחק לו מזלו והוא חולץ בשעה בוקר ע"י צוות רפואי שהוזעק למקום. אולם ההגנה על הציבור, הטעים השופט, מחייבים הרחקת הנאשם מן החברה לתקופה ממושכה והסלת עונש שיהיה בו גם כדי להרתיע עבריינים — בכוח.

נצחון לגרינפלד באליפות העולם בשחמט

מאת שלמה קנדלשיין

שחמטאי ישראלי זכה במקום הראשון בתחרות האזורית לאליפות העולם בשחמט שהתקיימה במינכן.

רב אמן יהודה גרינפלד מפתח תקוה זכה בתחרות עם 10.5 נקודות מ־14, לפני היקל (מערב גרמניה) 10.

השניים עולים לשלב הבא התחרות הבינאזורית. עוד ארבעה ישראלים נוספים השתתפו בתחרויה.

* 6 גברים החשודים שפעלו כ־כנופיה ב„שוק הפולני" ליד הדואר המרכזי בתל־אביב, תוך עשיית מ־עשים פליליים בזיקה עצום בקשר לסחר השחור בדולרים ומט"ח — נעצרו אתמול ל־8 ימים להמשך החקירה.

המרכז לחינוך הדתי בישראל

המגבית השנתית למען: החינוך הדתי בישראל

בחסות הרבנים הראשיים לישראל

- **במוסדות הדתיים:** מיום ראשון ט' בשבט עד יום ראשון ט"ז בשבט
- **בבתי הכנסת:** בשבת פרשת בשלח — ט"ו בשבט

הציבור מתבקש לתרום בעין יפה לקידומו ולביסוסו של החינוך הדתי

תרומות ניתן להעביר: המרכז לחינוך הדתי, רח' המלך ג'ורג' 54, ירושלים, טלפון 02־248113 • חיפה 04־662514 • תל־אביב 03־446595 • ולמפעלי חמד רח' האשל 3, רמת־גן, טל. 03־7512162.

עיריית תל אביב יפו — מינהל החינוך הנוער והתרבות | מרכז קהילתי דתי „מגיד" שד' נורדאו 63 תל־אביב, טל. 442502

במת הקומה השניה לצעירים דתיים

ערב ראיונות

משתתפים:

ח"כ הרב אברהם שפירא — מיהו יהודי? יחסי דתיים — חילוניים

יהודה עזריאלי — אלימות בתקשורת

לואי רוט — יו"ר ועד עובדי בל"ל — על פרשת ארנסט יפת

מראיין: שאול מייזליש

יתקיים אי"ה במוצאי־שבת, ח' שבט תשמ"ז (7.2.87). בשעה 9.00 בערב במרכז מגיד, שד' נורדאו 63, תל־אביב.

בדבר פרטים נא להתקשר בבוקר: 438069 [illegible]

מגמה מעורבת במניות — ביקושי שיא להנפקת אג"ח

מאת מרדכי זפט

לאחר ששלושום אופיין המסחר במניות בגל ביקושים הזק, היה אתמול בגבה מעורבת. נקבעו 134 ירידות, ל־עומת 140 עליות ו־121 ני"ע שנסחרו ללא שינוי בשער. המחזור הסתכם בכ־21.4 מיליון שקל, מזה 1.6 מיליון ש"ח במניות הבנקים שבהסדר.

7.3% — המדד, 4.3% — ההשקעה; 9.48% — רווחים, 3.3% — [illegible]

שערי המניות

המניה	השער	השינוי בנק	השינוי ב־%
ספנות 0.1	*1767		
הבינלאומי	5280	−72	−1.4
פ.י.בי.	6367	−3	−0.1
אי.די.בי. רגי	89300	−310	−0.4
אגוד	66650	+300	+0.5
דיסקונט א'	114260	+400	+0.4
מזרחי ש'	36800	−120	−0.3
פועלים ש'	60600	−100	−0.2
כללי	154500	−1500	−1.0
בל"ל	*38650		
מימון 1.0	51300	+400	+0.8
אדנים	41895	−4655	−10.0
לאו' משי ש'	*11200		
פתמ"ש	3680	+80	+2.2
משכן	*4050		
עצמאות	16750	−250	−1.5
טפחות ש'	*20880		
מירב	8900	−244	−2.7
שלמון	*780		
לאו' תפי ש'	*11450		
הסנה	*442		
סקוריטס	1210	+110	+10.0
שופרסל א'	11300	+240	+2.2
דלק	*4525		
ארזך 1	778	−12	−1.5
אחרים	*1130		
אפי' 1.0	44380	+1400	+3.3
נכסים	4990	+60	+1.2
גב ים 0.5	*4890		
הבשרה	83400	+1600	+2.0
ישפרו	3530	+10	+0.3
ישרס	16500	−450	−2.7
כלל נדל"ן	743	+28	+3.9
מגרב	*2315		
נאות אביב	12000	−100	−0.8
רסקו מ"ר	5850	−300	−4.9
פולגת 4	*3790		
פולינגן	9509	+500	+5.6
אורדן 1.0	*9000		
כבלים	*25200		
קופ' פה 1.0	3650	−30	−0.8
אלקו ש'	4650	−151	−3.2
אלקטרה 5.0	1410	+61	+4.5
כלל אלקט'	2600	+30	+1.2
אי.פי.	1235	+30	+2.5
תע' מודול	9000	−450	−4.8
דשנים 5	1510	−10	−0.7
חיפה כימיק'	*726		
סבצ	12700	−180	−1.4
ים המלח	3700	+25	+0.7
פטרוכימים	*660		
פרוטארום	*15151		
מפעלי נייר	*406000		
פולק 5	*1378		
מרכזית	11800	+100	+0.9
כלל תעשיות	*2650		
אי.די.בי. פי'	*7648		
החברה 1	*16200		
אמפא	20000	+200	+1.0
פועלים הש'	9701	+100	+1.0
דיסקונט הש'	4510	+62	+1.4
מזרחי הש'	*31920		
יצוא	*12900		
ירדן	*3610		
כלל יש' 10	1493	+130	+9.5
פז השק'	3455	−5	−0.1
צוז 0.5	2400	−24	−1.0
פמה 0.5	*7720		
פז נפט	*27700		

* ללא שינוי

אתמול בבורסה

לקרנות הנאמנות זרמו אתמול כ־8 מיליון שקל, מהעיקר במתכונות במניות השאר בסולידיות. אולם, גלת הבהרות אתמול בבורסה היו הנפקות אגרות־החוב הצמודות של בנק ישראל. זו מסוג „שגיא" שהיקפה המקורי היה 35 מיליון שקל, ריכזה ביקוש ענק, ללא תקדים, של 203 מיליון שקל. בעקבות זאת שער ההנפקה נקבע 99.5 נקודות. הנפקת ה„גליל", שהיקפה היה 15 מיליון שקל, ריכזה הזמנות של כ־100 מיליון שקל ושערה נקבע 97.5 נקודות. יצויין, כי שערי 2 המדדים נמוכים במספר אחוזים משערי אג"ח מקבילות בשוק המשני.

המדד הכללי השבועי עלה ב־4.16% וללא מניות הבנקים, ב־6.91%. מדד מניות ההסדר עלה ה־שבוע ב־2.04%, מניות הבנקים ל־משכנתאות — 5.32%, מדד חברות הביטוח — 8.46%, המסחר והשירותים — 6.3%, התעשיה —

לוח מועדים בבורסה

9.2.87 פרי־אור — אקס הטבה 50%, הקצאה 12.2. מודול השקעות — אקס הטבה 1000%, הקצאה 12.2.

11.2.87 אלסינט מר"פ — תשלום הדיבידנד. פקד פלדה — אקס מוזמן 300% (סס תשלום 2.3.

16.2.87 סהדרין — אקס הטבה 50%, הקצאה 19.2. קליל — אקס הטבה 200%, הקצאה 19.2.

17.2.87 גליל משופר סד' 3765, שגיא משופר סד' 4213, שגיא סד' 4109 — פדיות מסחר בקבי.

23.2.87 נכסים ובנין — אקס הטבה 50%, הקצאה 26.2.87. גב־ים — אקס הטבה 50%, הקצאה 26.2.87.

הכנש עי' בנק המזרחי בי מאוחד בע"מ, אגף ניירות־ערך מדור יעוץ ומחקר.

מסיבת ראש חודש בביהכ"נ לצעירים „אהל יצחק" בעכו

מסיבת ראש חודש בביכנ"ס לצעירים „אהל יצחק" ק. וולפסון עכו התקיימה במוצאי שבת. המסיבה אורגנה ע"י הסתדרות הפועל המזרחי בהשתתפות רב העיר עכו הרב י. ישר שברך את הנוכחים. פתח את הערב רהמים פימוסי שכהן כסגן ראש העיר בעבר.

בתכנית אמנותית הרצה שמואל כהן (מולי) בהתנדבות וכן יעקב רגב בנושא: „רצח חברות סרבה" (בליווי שקופיות).

דברי ברכה השמיע יו"ר המרכז הדתית בעכו אברהם סרי, ואלי חזן מזכיר הסנ"ף. מאיר לדרזון, יו"ר מועצת הסנ"ף הנוזה את הערב.

„מקורות" מפסיקה את המים לצפת

בדיעת „מקורות" לפגוד היום את אספקת המים לצפת, הודיע אתמול המסונה על ההסברה ויהפי הציבור בחברה, ברדי יעקובוביץ, בססיבה עתונאים בבית ההארחה כניגסה, במסגרת סיור עתונאים בגליל העליון בענייני ניצול המים.

מר יעקובוביץ אמר, כי חובה של עירית צפת מגיע למליון ש"ח. כבר ביום ג' השבוע סופקו לעיר רק 70 אחוז מים, וכל הנסיונות להגיע להסדר לא עלו יפה, כי אין לעיריה כסף.

מר יעקובוביץ אמר, כי החל מהיום יסופקו לעיר מי שתיה רק ב־משך שעתיים עד שלוש ביממה.

מאסר בפועל לנאשם בנסיונות זיוף מט"ח

מאסר 3 שנים בפועל ושנתיים על תנאי נגזר אתמול בבית המשפט המחוזי בתל אביב על גבריאל מצד לא בן 36 מאשדוד, לאחר שהורשע על פי הודאתו בנסיונות לזייף מטבע חוץ בהיקף של כ־10 מיליון דולר.

מצלולא הובא לדין ביחד עם 4 אחרים, שאחד מהם הוא בעל דפוס מתל־אביב, המואשם בביצוע חלק מההדפסות המזוייפות. תיקו של מצלולא הופרד משאר הנאשמים. לאחר שהוא הודה באשמה.

מהמן הוצת בבני־ברק על רקע מכפוך שכנים

הצתה מלווה בפיצוץ אירעה אתמול בשעה 1 לפנות בוקר במחסן ברחוב חנה סנש בבני־ברק, על רקע סיכסוך שכנים. נעצר חשוד בן 39 המתגורר באותה כתובת.

שערים יציגים

להלן השערים היציגים ל־5.2.87:

סל	1.6729
דולר ארה"ב :	1.6163
מר"ג :	0.8813
ליש"ט :	2.4503
פר"צ :	0.2643
ין יפני : (100)	1.0541
פלי"ה :	0.7812
פר"ש :	1.0453
כת"ש :	0.2473
כת"נ :	0.2295
כת"ד :	0.2331
מר"פ :	0.3526
דולר קנדי :	1.2179
דולר אוסטרלי :	1.0794
רנ"ד :	0.7769
פר"ב : (10)	0.4257
שיל. אוס' : (10)	1.2520
לירה איטלקית : (1000)	1.2385
לירה אירית	2.3451
פזטה ספרדית : (100)	1.2503
יחידת מטבע אירופית	1.8170
דינר ירדני :	4.6711
לירה לבנונית : (10)	0.1936
לירה מצרית :	0.8647

הודעה חשובה

הופיע כרך נוסף של החומש המיוחד

„מאירת עינים" שמות חלק א'

עם תמונות מרהיבות על פרשת השבוע הממחישות כל ענין

להשיג בחנויות הספרים

עיריית תל־אביב־יפו

ב"ה

עיריית תל־אביב—יפו, מינהל החינוך, הנוער והתרבות | פעולת קהילתית תורנית ע"ש הרב י. ידידיה פרנקל זצ"ל, רבה הראשי של תל־אביב—יפו

ערב ט"ו בשבט לנשים

שתתקיים אי"ה ביום ראשון ט"ז שבט תשמ"ז בשעה 19.30 (15.2.87) באולם „אהל־שם", רח' בלפור 30, תל־אביב.

בהשתתפות:

הרב נתן נטע לנדמן — הרב הראשי לחולון, ירצה על הנושא: „כי האדם עץ השדה"

דברי ברכה — הרב בנימין שצ'רנסקי, חבר מועצת העיריה

בתכנית האמנותית: קטעי פנטומימה

מחזה: „העולם הבא ברובל אחד"

כרטיסים ניתן להשיג: אצל הרכזות האזוריות במגדניה, שינקין 52, בשר ת"א — נחמי פינת יהודה הלוי ובקופת האולם בערב יאר"ע.

האירוע מיועד לנשים בלבד

פרטים נוספים: עיריית תל־אביב, טלפון: 438094 ביגים א'־ד'.

משאבים חברה להנפקות של בנק המזרחי המאוחד

הודעה על תוצאות הנפקה של אגרות חוב (סדרה 86) בסכום נקוב כולל של 7,300,000 ש"ח

על פי תשקיף שפורסם ביום 29 בינואר 1987 הוצעו לציבור אגרות חוב רשומות על שם, 1993—2004 (סדרה 86) בסכום נקוב כולל של 7,190,500 ש"ח כשהקרן והריבית צמודות למדד המחירים לצרכן ונושאות ריבית בשיעור שייקבע במכרז אך לא יעלה על 8.25% לשנה.

רשימת החתימות נפתחה ביום 4 בפברואר 1987 ונסגרה בו ביום בשל חתימת יתר.

נתקבלו 624 הזמנות בסכום כולל של 45,306,400 ש"ח.

לפי ההזמנות שנתקבלו נקבע שעור הריבית ל־4.95% לשנה וההקצאה של אגרות החוב, כדלקמן:

— למזמינים בשיעורי רבית עד 4.9% לשנה — 100% מהזמנותם.

— למזמינים בשיעור רבית של 4.95% לשנה — 52.209% מהזמנתם.

— למזמינים בשיעורי רבית מעל 4.95% לשנה לא הוקצו אגרות חוב.

בתנועה

„אמונה — סניף תל־אביב

פרשת המבוע — יתקיים ה' שבט 7.2.87 בהמשך שיקקין, רח' הכבירכה 40. המרצה: הרב בולחי בן־ציון.

במנין הנוער הדתי קרית שלום המרצה: מר הרצוג.

בדרך הנצחון בבית הכנסת בשעה 11.15 לפנה"צ מפי הרבנית גולדשמיט.

יום שני — יתקיים חוג התנ"ך בבצרון בשעה 8 בערב מפי הרבנית גולדשמיט.

יום שלישי — שעור התניך עם הגב' עץ חיים, יתקיים ביי"א שבט 10.2.87 בשעה 4.30 אחה"צ במועדון רח' דיזנגוף 209.

יום רביעי — יתקיים ביי"ב שבט 11.2.87 בהמשך שינקין רח' המצרכה 40.

יום רביעי — חוג נורן יתקיים ב־11.2.87 אצל הה' יונה פרל רח' הרצוג 36 גבעתיים. בשעה 5.00 אחרי הצהרים. המרצה הרבנית אילה גליקסברג.

„אמונה"

תנועת האשה הדתית לאומית — במרכז הארץ

יום ראשון — סניף גבעתיים — מפגש חברות אצל דינה ברבר רח' ציזין 6 בשעה 8 בערב. מרצה: רות וולף על צמחי מרפא במזון ובקוסמטיקה.

יום שני — סניף התקוה — בסניף בבית שפירא רח' הרצל בשעה 8, סדנא למתנדבות „אמונה".

יום שלישי — סניף גני תקוה — נפתח מועדון לחברה הותיקה ברח' יהודה 36. בהבנית: מפגש עם המשוררת בתיה זומהובסקי. המנחה אסתר וייס.

סניף בת ים — בסניף ברח' הרצל 62 בשעה 10 בבקר, הרצאת הרבנית אסתר לגדמן על ט"ו בשבט.

יום רביעי — סניף בת ים — בסניף ברח' הרצל 62 בשעה 10 בבקר הרצאת מירה הראל על חכמי המשנה.

ראשון לציון — במרכז אמונה רח' מולכו 12 במלכו לגיל הרך, בשעה 16.30, לחברות ולילדיהן ריקוד ומחול בהדרכת אהובה גנה.

„אמונה" —

המדור לקליטה חברתית והוויה של עולים

יום שלישי — משואות יצחק — קבוצת חברות המשק מתנדבות מידי יום שלישי בשעות אחר הצהריים בבתי המשפחות העולות מאתיופיה בבנין שמונה קומות באשקלון.

החברות מדריכות, מלמדות ומסייעות לנשים ולמשפחותיהן.

מארגנת: מרים וולברג.

יום רביעי — ראשון לציון — בשעה 9 בבוקר במרכז אמונה פגישת מתנדבות בקליטת עליה עם נציגות המחלקה לקליטה חברתית במשרד הקליטה.

רמלה — בשעה 5 אחר הצהריים במשרדי סניף משרד הקליטה. פגישת מתנדבות בקליטת עליה בהשתתפות נציגי משרד הקליטה ופנינה נמיר.

רמלה — בשעה 8.30 בערב בבית מישי קינסברסקי. רח' אייזנברג. פגישת מתנדבות בקליטת עליה בהשתתפות נציגות המחלקה לקליטה הברתית במשרד הקליטה ופנינה נמיר.

תל אביב

עונג שבת — אוהל שם

השבת פרשת בא בשעה 4.30 אחרי הצהרים, ידרשו הרב אליעזר כהן, והרב ש. ז. הוכמן בענינים בפרשת השבוע מעבדות לחרות. פרקי חזנות ישמיע החזן משה ציטרין. בבילו ב־10.30 תתקיים הרצאתה של הרבנית הסופרת נחמה רבינוביץ בפרשת השבוע.

ירושלים

„אמונה" — חוג רמות, ירושלים מקיימת תצגת אופנה ביום ג' 10.2.87 בשעה 20.00 בערב בבית הספר הממלכתי דתי רמות. מנחה: יהודית ברסלויער. מציגים: „אנלורי" „בלאנש", ה„טעם שלי" יד אגד כי, מינויון.

חיפה

בבית הכנסת לנוער בבי"ס „יבנה — נצח ישראל"

התפילות בליל שבת לפי זמני הדלקת נרות, ובשבת בבוקר ב־8.15 לפני התפילה ב־7.30 שעור בתלמוד ע"י הרב ישעיהו נגר, רבו של בית הכנסת. לפני הקריאה לימוד משניות לזכרם של תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל.

בית הכנסת הפועל המזרחי (רח' החלוץ 59)

בשבת ב־7.00 בבוקר יתקיימו 2 שיעורים בתנ"ך ובגמרא מפי החבר מנחם הכר, ובשעה 10.30 שיעור בחוג רמב"ם מפי החבר יוסף קרייצר.

לוח ירושלים

● למכללה דתית בירושלים דרושה מזכירה כתבנית עברית—אנגלית. 02—537631 02—527449.

לוח הצופה

● דרושה מטפלת ל־3 ימים מ־7.00—15.00. 03—734561

● להשכרה בבני ברק נסיבאום 3 — חדרים חדשה 03—441259. בערב — 03—793159

● להשכרה בבני ברק, נסנבאום 3 חדרים חדשה 03—441259. בערב — 03—793159

מדור שידוכים

● להתנות !! ולשמחות!!! לכל עם ישראל!!! לכל הגילאים ר לכל הצדות + לדתיים/ות!! בפרסים למנוי, 719042—720032—03

● מוכת לב דתיה ונחמדה בדתי אשכנזי בלבד (25—29) למסורת ניר שואין. 03—9232754

מזל טוב באסותא

רבקה וצבי רוטנר	— בת
תמר ומשה בר דוד	— בן
ניצה וחנן בן דוד	— בת
עפרה וישראל לנדאו	— בן
בקי וברד פורד בראטו	— בת
יפה ושאול זעפרני	— בן
שרה ומשל קמוץ	— בת
מריה ומרסלה מזר	— בן
שרה וחולי מוסקוביץ	— בן
משה רותה קארש	— בת
זהה וגרשון כפור	— בן
רות וחיים סאוב	— בת
שריה ואורן גני	— בת
נעמי ובנימין פדן	— בת
חמדה ומרדכי מנזלבסקי	— בת
עדינה ולפא מרגלית	— בת
מירה וציון כהן	— בת
צופי וחיים עזריה	— בת
טובה והרצל דהרי	— בת
קרנית ושלמה יפת	— בת
טובה ואברהם שטייך	— בת
דורית וציון פרדס	— בן
ארנה ואברהם	
בומבורג־קלמן	— בן
שושנה וחיים שמואלי	— בן
שרה ואמנון שגב	— בן
יהודית ושלום לוי	— בת
יהודית ואילן אשר	— בן
אביבה וערן באעזר	— בת
עדינה וצמח פקטט	— בת
צפורה ואריה פרוימן	— בה
אורלי וצבי גור	— בן
אוריה וחנן סטרצינסקי	— בת
דרורית ותהנה	— בת
לאורה ויהונתן צברי	— בת
לבנה ויקטור בן גיאס	— בת
תמי וניסים שרון	— בה
רבקה וצבי גרינצווייג	— בה
דגנית ורפי בן שושן	— בת
בתיה וגיל תגר	— בה
נועה ועופר קניסקי	— בה

גם לך מגיע

אסותא — 240185

מלון אולמי רון טבריה

★ גלאט כשר. בהנהלה חרדית.

★ מוצרי הבד"ץ, הרב לנדאו, בעלז, ועוד. שומרי שמיטה כדת.

★ אוכל ביתי משובח.

★ מקום רגוע ונוף מרהיב לכנרת.

★ תפנות ידהי [illegible] בר שות גדולי תורה.

★ בית כנסת מפואר, "קאליב" ומקוה.

★ טיולים לחמת גדר עם רחצה ופדית

★ שייט בכנרת.

★ רחצה בחמי טבריה.

נותרו מספר מקומות לחג הפסח.

להזמנות התקשר:

02-532934 067-90829

03-259972

למכירה דירה יפה

2 חדרים, מטבח ואמבטיה חדשים מעוצבים כמו בוילה, פונה לגינת הבושם, ברח' עלומים על גבול הל גגים. טל' 03-741618 611941 052-570064

דרושה מטפלת למעון

בישוב בית אל

אפשרות מגורים

976202 ,976344

שערי חליפין במט"ח

בנק המזרחי המאוחד

שערי קניה ומכירה של בנקנוטים והעברות במטבע־חוץ ליום 5.2.87, עד למחרת בשעה 12:30, לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביותר המטבעות עד שווי 500 דולר, יהיו במפורט להלן:

בנוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יח'	שער קניה (שקים והעברות)	שער מכירה (שקים והעברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	1.6059	1.6260	1.58	1.66
בריטניה	ליש"ט	1	2.4345	2.4650	2.39	2.52
גרמניה	מרק	1	0.8770	0.8880	0.86	0.91
צרפת	פרנק	1	0.2630	0.2663	0.24	0.27
הולנד	גילדר	1	0.7761	0.7859	0.76	0.80
שוויץ	פרנק	1	1.0394	1.0524	1.02	1.07
שוודיה	כתר	1	0.2457	0.2489	0.23	0.25
נורווגיה	כתר	1	0.2220	0.2309	* 0.22	* 0.24
דנמרק	כתר	1	0.2314	0.2343	* 0.22	* 0.24
פינלנד	מרק	1	0.3506	0.3550	0.34	0.36
קנדה	דולר	1	1.2074	1.2226	1.17	1.25
אוסטרליה	דולר	1	1.0695	1.0829	1.01	1.12
דרא"פ	רנד	1	0.7721	0.7818		
אוסטריה	שילינג	10	1.2419	1.2575	1.22	1.28
איטליה	לירה	1000	1.2353	1.2508	** 1.16	** 1.28
יפן	ין	100	1.0509	1.0641	1.03	1.09

* רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 100 כתר.
** רק לגבי בנקנוטים של עד 10,000 לירטות. לגבי בנקנוטים בערכים גבוהים יותר יש לקבל את השער מהאגף לעסקות חוץ.

מגן דוד

טלפון חירום 101 : ירושלים, בית־שמש, תל־אביב, חיפה, נהריה, עכו, חדרה, הרצליה, כפר־סבא, נתניה, קרית־שמונה, צפת, ראשון לציון, באר־שבע, אופקים, דימונה, ערד, אילת.

ירושלים — טל' 523133, בית־שמש — 811288, תל־אביב — 460111, רמת־גן, גבעתיים, בני־ברק — 781111, פתח־תקוה — 9231112, קרית־אונו — 344442, חולון — 803133/4, בת־ים — 585555/6, חיפה — 512233/4, נהריה — 923333, עכו — 979333, קרית־טבעון — 912333, קרית־ביאליק — 931401, חדרה — 063־22333, 721817, הרצליה — 541333, כפר־סבא — 33222, טבריה — 067־90111, קרית־שמונה — 067־44334, בית־שאן — 065־8722, עפולה — 065־93333/4, חצור הגלילית — 067־36333, קצרין — 067־61333, נצרת עלית — 065־73333, מגדל־העמק — 065־4006, רחובות — 054־451333, אשדוד — 055־51332/3, אשקלון — 051־23323, לוד — 054־229133, רמלה — 054־221022, קרית־מלאכי — 051־881333, ראשון־לציון — 055־8233, 942333, שדרות — 051־97074, באר־שבע — 057־78333, אופקים — 923022, נתיבות — 941033, דימונה — 59333, ערד — 957222, ירוחם — 80133, מצפה־רמון — 88333, אילת — 059־72333, צפת — 067־30333.

בתי מרקחת

יום שישי

ירושלים — קופ"ח של ההסתדרות, מרפאת רוממה רח' המ"ג 28 .523191

תל־אביב — שדה דב, האוזנר 3 תכנ"ת ל' 428510. זיוה, אצל"ל 42, שכ' התקווה 378403.

פתח־תקוה — קופ"ח הכללית, חיים עוזר .905271

חולון — אסותא, רח' סוקולוב 4 .5058197

נתניה — קרניאל, מרכז מסחרי קרית נורדאו 51774.

חיפה — גוה שאנן, התיכון 37 .235530

ב"ב ר"ג — פינצי, הלבת ציון 43 .782821

יום שבת

ירושלים — הר הזיתים, הר הזיתים .287480

תל־אביב — שדה דב, האוזנר 3, תכנ"ת ל' 428510. זיוה, אצ"ל 52, שכ' התקווה 378403.

מוצאי שבת

קופ"ח של ההסתדרות, מרפאת רוממה רח' המ"ג 28 .523191

שדה דב האוזנר 3, תכנ"ת ל' 428510. זיוה אצ"ל 52, שכ' התקוה 378403.

פתח תקוה — קופ"ח הכללית, חיים עוזר .905271

חולון — ד"ר הדר, סוקולוב 70 .842433

נתניה — הנשיא, רח' הרצל 11 .22842

ב"ב ר"ג — רמה, יצחק שדה 96 ר"ג .777506

חיפה — כרמל, הגיבורים 97 .524113

בתי חולים

יום ו'

ירושלים: שערי צדק (ילדים, פנימית), הדסה עין כרם (נשים, כירורגיה, אורטופדיה, עיניים, א.א.ג.).

תל־אביב: רוקח (ילדים) איכילוב (פנימית, כירורגיה).

נתניה: לניאדו.

יום שבת

ירושלים: ביקור חולים (ילדים, נשים), הדסה עין כרם (פנימית, כירורגיה, אורטופדית, עיניים, א.א.ג.).

תל־אביב: רוקח (ילדים) איכילוב (פנימית, כירורגית).

נתניה: לניאדו.

רדיו

קול המוסיקה

06.00 „שמע ישראל" ; 06.02 „צלילי בוקר" ; 07.09 „בהאזנה בינרחה" ; 09.00 „קונצרט בוקר" ; 11.57 „מגישים שירי" ; 12.00 „מן הסדריה" ; 13.05 „בהאזנה בינוחה" ; 15.00 „לקראת שבת" ; 16.00 „לבקשתכם".

מוצאי־שבת

19.00 „הקונצרט שלי" — עם הי עתונאית דליה שהורי ; 21.05 „אר־פרה" — יוהאן שטראוס : „העטלף".

רשת א'

06.00 „שמע ישראל" ; 06.15 שירים לצולים ; 07.30 „רדיו־קלי" ; 07.55 רגע של עברית ; 07.5 „מגישים שירי" ; 08.05 „פעמי המזרח" ; 10.05 „השיר לא תם" — שירים עבריים ; 11.05 רגע של עברית ; 11.10 השידור היומי לבתיה"ס ; 11.30 „השכלה העת לכל" ; 12.05 „האר צינינו" ; 14.06 „בראש צעיר" ; 15.00 „קבלת שבת" — פרשת „בא" — קריאה בתורה ובהפטרה בטעמי המקרא ; שיחה על פרשת השבוע ; למורות מתוך הפרשה ; פינת ההלכה ; 16.05 „נושא לעיון".

מוצאי־שבת

18.06 „מסביב לעולם בשעה קלה" ; 18.55 „מגישים שירי" ; 19.05 „אנתולוגיה קטנה לשירה" ; 19.30 שידורים לעולים ; 22.05 „מוסף רדיו לספרות" ; 23.05 „הבו זמר".

רשת ב'

06.06 „שמע ישראל", „מה טובו אהליך יעקב" וסיכום המשנה היומית ; 06.12 התפללות בוקר ; 06.22 לחקלאי ; 06.30 סקירת מאמרי המערכת של עתוני הבוקר ; 06.53 „אור ירוק" ; 06.57 רגע של עברית ; (נעימות קלות בין 06.00 ל־08.05 (07.00) ; 08.05 „הבוקר הזה" ; „כל צבעי הקשת" ; 11.40 הודעות ; 12.05 חדשות מקומיות ; 12.10 „שריקת פתיחה" ; 13.05 „בחצי היום" ; 14.06 „הזמנות הנחות בשלוה" ; 15.05 הודעה על זמני כניסת השבת ; 16.05 „עובר ושב".

מוצאי־שבת

18.06 „מפיק ודי" ; 18.30 „ממגרש הספורט" ; 19.05 „הקול קולנוע" ; 20.05 יומן השבוע (שידור שני) ; 21.05 „המבדיל" ; 21.08 „פרח בגני" ; 21.47 הודעות ; 22.05 פרקי היום בתנ"ך ; 22.10 „מלוות מלכה" ; 23.05 „הוי ארצי מולדתי" ; 00.10 „לילה טוב".

גלי צה"ל

05.45 פרשי אבית ; 05.55 באופק כילולי ; 06.00 אות פתיחת השידורים ; 06.05 צלילי בוקר ; 06.30 „פוקחים עין" ; 07.07 תוספת בוקר ; 08.05 בוקר טוב ישראל ; 09.05 בילוי נעים ; 11.05 קולה של אמא ; 12.05 „סנדלים" ; 14.05 „עוד לא שבתי" ; 15.05 „הדרך" ; 16.05 שיר בעקב בשקט.

מוצאי־שבת

18.05 „מעלנו" ; 19.05 מצעד הפזמונים הלועזי ; 20.05 „מבורת מזורה" ; 21.00 מבט לחדשות ; 21.30 „קוקטייל שבתי" ; 23.05 „עושים מדינה" ; 00.05 ציפורי לילה מארח ; 02.00 מבזק ידיעות ; 02.05 לא רדמים לישון ; 05.00 מבזק ידיעות ; 05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים.

טלוויזיה

טלוויזיה חינוכית

08.00 טלטקסט — עד כאן ; 08.03 שעה כושר ; 08.15 קשת רצנן ; 08.40 מסך לספרות (יסודי) ; 09.00 ביסיקה ד'—ו' — טלו ; 09.20 לשון ותקשורת ג'—ה' ; 10.05 השבתן ד' ; 10.30 הגיל הרך — בבית של פיסטוק ; 11.00 סדרי הטבע (יסודי) ; 11.15 חברה ותרבות (יסודי) ; 11.45 אורחות — ההה"ב ; 12.15 חברה ותרבות (צ"י) ; 12.45 מוסיקה (ע"י) — העשרה.

13.30 טלטקסט — עד כאן ; 13.35 והי־זה — שידור חוזר ; 14.30 משפחת פליטר פרק 4 ; 15.25 מפגשי בראשית — פרשת בא ; 15.40 מאת צירים מפורסמים ; 16.00 ערב חדש

טלוויזיה כללית

מוצאי־שבת

הבכיות בערבית —

18.30 „בידור תריל" ; 19.00 „הי" בסעדה הגדולה" ; 19.30 הרשות.

20.00 „בשפחת קוסבי" ; 20.30 „בירופים" : חיים ויוסוביץ מארח אישים ואומנים בנושאים הקשורים במורשת ישראל ; 21.00 מבט לחדשות ; 21.30 ספורט : בשחק השבת ; 22.30 „מישל צורא סגרא זבניר" ; 23.25 „מסוקו של מקום" — מבט אל ים כנרת ; הרשות.

הצופה

עיתון יומי

HATZOFE DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: משה אישון. מערכת ומנהלה תל־אביב, רח' המסגר 66 טל' 336056. ת"ד 2045. חשבון בנק הדואר 441144. סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148 טל' : 02—234910. בערב של 02—639524. סניף חיפה : רח' ארלוזורוב 1, טל' 04—663628 ★ דפוס העשור בע"מ ת"א

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות והסגנונן

هكذا من الأصل

صكرا من الاصل

נשלמות ההכנות לסיום הרמב"ם בירושלים

הטקס המרכזי של ברשפי הכנסת במעמד החגיגה הגדול של סיום הרמב"ם שיערך ביום שני, י' שבט, בשעה 6 בערב באו־למה הגדולה של "בנייני האומה" בירושלים, משקף את התגברות התודעה בקרב הצבור לקראת הגעת המהדורה המרכזית של סיום.

במעמד סיום הרמב"ם (של לפי שלשה פרקים ליום ולומדי פרק אחד ליום, המסיימים כאחד את ספר היד החזקה) יפתחו מחזור הלימודים הראשון, ישמעו דב־רי ברכותיהם של מרנן ורב־נן גדולי התורה, אשר ישבו על בימת הכבוד אל מול האלפים ה־באים שימלאו את האולם הגדול. ויגלו

בשעה 5.45 אחה"צ בדיוק, ובשעה 6 בדיוק תפתח החגיגה הגדולה ב־אמירת פרק תהלים לרפואתם ו־לשלומם של צדיקי הדור, לאחר השמעת דבר מלכות ע"י אחד מ־זקני הרבנים ישמיעו גדולי הרב־נים ברכתם למעמד כביר זה, ו־לאחר מכן ישמעו את סיום לימוד הרמב"ם, הודן ופיתחת לימוד ה־רמב"ם מחדש. גדולי תורה וחסי־דות ואישי ציבור ישמיעו ברכות קצרות, כשבין גברא לגברא תנעים למנגנים מקהלתו של ר' משה מר־גא רוזנבלום והחזן־זמר החסידי הרב ברימגרטן מניו יורק.

, חגיגות מרכזיות של סיום ה־רמב"ם ייערכו בימים הקרובים ב־כל תפוצות ישראל בהשתתפותם של אדירי התורה והחסידות, גדו־לי ישראל שבכל מקום ומקום.

הרב יצחק לוי מזהיר בסיור בסניפי התנועה בצפון

אם לא יופסק קיפוח חמ"ד – המפד"ל תשקול פרישה מהקואליציה

מאת סופר "הצופה"

"אם לא יתוקנו העיוותים ולא יסולקו הקיפוחים כלפי החינוך הדתי על ההנהגה הדתית־לאומית לשקול המשך השתתפותה בקו־אליציה הממשלתית" — אמר ה־רב יצחק לוי, מזכ"ל התנועה בעת ביקור שערך השבוע בסניפי התנועה ובמוסדות החינוך הדתי בצפון הארץ.

המזכ"ל הדגיש, כי התנועה על כל מוסדותיה נערכת עתה למאבק בכיוף נגד קיפוחו של חמ"ד. נושא זה, הוסיף, יועלה בפני ראש ה־ממשלה, שר האוצר ויתר שותפי ה־קואליציה.

בביקורו בצפת הופיע בפני מו־עצת הסניף והרכבה החדש אמר, ה־רב לוי, כי סניפי התנועה חייבים למלא תפקיד חשוב בשיקום התנועה. בביקורו כלל בין היתר פגישה עם הרבנים הראשיים של העיר וכן סיור במוסדות חינוך: בי"ס "יהודי" — ה־אלוי, בי"ס מקיף דתי ומכון "א־מונה". ארגן את הביקור יונת עמר — יו"ר הנהלת המושבה וסניפי התנועה ה־דתית־לאומית בצפון הארץ.

הקיצוצים ופגיעתם במערכת החינוך

כן סייר בפרדס חנה שם נתקיים ל־שיחה עם ראש המועצה המקומית שציין את שיתוף הפעולה ההדוק בין נציגי המפד"ל לבין "המערך" בקואליציה.

בפגישה השתתפו פעילי חינוך ש־העלו את מצוקת החינוך הדתי. ב־דברי ההשובה אמר מזכ"ל התנועה הרב יצחק לוי, כי שר החינוך ו־מזכ"ל משרדו מבצעים בשעות הד־ראה במקום לקצץ בשירותים פחות חיוניים כגון ספורט והתאטראות.

הרב לוי פנה לחברי "המערך" ב־רשויות המקומיות להסביר לשר הר־

תיכון שסדר הקדימויות שהוא קבע יפגע גם במערכת החינוך הכללית, בנוסף לפגיעותיה הקשות בחמ"ד.

בהזדמנות של מסיבות "אמונה" במסגרת הביקור במוסדות החינוך הדתי־ב בעיירה בקרה המפלגה ע־הלוותה למזכ"ל (ויו"ר מועצת ה־סניף, הח' אלכס בילגבים, ראש מחלקת המסים שכמעט קשתי חבר־רי מועצה ופעילים), בבית הספר המ־סבי הדתי האיזורי, המקצועי לב־נות "אלישבע" המשותף לתנועת "אמונה" ובנווה מיכאל מוסד פנימית לבנים ובנות מגיל 6 עד 18.

ב"אלישבע" נהנו האורחים מארו־חת צהרים בפעפה ידיהן של תל־מידות המקום במגמה "ארוח ומשק בית".

הביקור בנוה מיכאל היה מרגש מאד ובכיוחד נוכח הצלחתו של ה־מוסד בקליטתם של ילדי אתיופיה. הביקור בשני המוסדות נעשה ב־הדרכתה של ח' חנה פלמד, מר־כות רשת מוסדות החינוך ב"אמונה". הרב לוי סיכם את הסיור בפרדס חנה בשיחה עם פעילי הסניף וקר־רא להם להגביר חילים במלאכת ה־קודש של שיקום התנועה הדתית ל־אומית.

בעקבות הידיעות על חידוש העליה מבריה"מ:

קריאה להקים צוות בין־מוסדי לתכנון הקליטה

מאת סופרנו בתל־אביב

קריאה להקים צוות בין־מוסדי לתכנון הקליטה, השמיע חיים אהרון, ראש מחלקת העליה ב־הסתדרות הציונית, בעקבות ידיעות על האפשרות לחידוש העליה מבריה"מ.

צוות זה, אמר אהרון, יפעל ל־תכנון פרוייקט יהדי ברית המוע־צות, פיתוחו וניהולו והוא יהיה מגו־פל על ידי של בכיר או על ידי אי־שיות בעלת מעמד ציבורי בנושא.

ה. בארץ והן בקרב יהדות הפזורה. הומלץ כי בפרויקט ישותף נציג המצווה בנושא הקליטה ובעל מע־מד ציבורי מקרב קהילת יוצאי ברית המועצות בארץ. "שיתוף נציג הצי־בור על הקהילה והעמדת הנושא בנדיפות ממלכתית עליונה עשויים להתם לבות להגברת העליה ולהק־נות תופעת הנשירה" — אמר ראש מחלקת העליה.

כמו כן אמר כי תכנון הקליטה חייב להיות מכוון למספר מקסימלי של עולים כאשר התאמתו למסדי ע־ליה קטנים יותר "לא תהווה קושי ביותר".

השר יוסקה שפירא = אורח בביה"ס הטכנולוגי הדתי "נווה שרה הרצוג" בבני ברק

נושא ליבדי שהוכרז עליו ה־שנה במקום בשרד החינוך היא — איש והחינוך־ישראל. במסגרת א־רועי החדש שבמו ועיבוד הנושא הקיפק בא"י, הוזמן השר יוסקה שפירא לביה"ס התיכון הטכנולוגי הדתי "נוה שרה הרצוג" בבני־ברק לביקור של שאלות ותשובות.

תלמידה שאלה — כיצד ניתן ל־מנוע הדרדרות ביחסים בין דתיים וחילוניים, וכיצד ניתן לגשר ע"פ הפערים. לשר הצעה בנידון. שבכל שבת תתארגנה משפחות מקרב ה־ציבור הדתי — לאומי — בכל הא־רץ לארוח משפחות חילוניות. ואם תהיינה בכל שבת כאלפיים מ־שפחות כאלה אני לדעתי יהיה שינוי כהותי ביחסים, היות והחילוניים יר־או את היהדות הדתי — לאומי בחיי כשפחתו. יהנו מאוירת השבת וע"י המצאות ביחד יחול שיפור ניכר.

הסיכויים לפתיחת שערי בריה"מ השר שפירא נשאל על הסיכויים לפתיחת שערי בריה"מ ומה עושה ממשלת ישראל למען עלייה יהו־דים מארצות ערב.

לגבי בריה"מ — השיב השר, ש־הוא צופה ב־10 השנים הקרובות ע־ליה מסיבית מבריה"מ. אולם איש אינו יכול להתנבא מתי בדיוק יפ־תחו השערים. ולדעתו יש בכל יום לעורר את דעת הקהל העולמית ל־מצבם המשונע של היהודים הנתו־נים במצוקה שם, היות והעולם המ־ערבי צר לפעולות הנעשות כאן וזה משפיע על הממשל באמריקה. לדע־תו יש להרבות בהפגנות עם ה־הודים שם ע"י עריכת צעדות הזד־הות, הפגנות, מכתבים ועוד.

לגבי ארצות ערב — אין לדעת מה יקרה; להוציא יהודים משם — קשה מאד. אמר השר.

אסיר בחופשה נמלט מהארץ

צו הבאה הוצא אתמול בבית מש־פט השלום בחיפה נגד אברהם (בן מסעוד) עמצי מבושב קדימה, ל־אחר שביכ המשטרה. טען כי האיש יצא לפני שבועות אחדים לחופשה מבית הכלא ובעקבות זאת נמלט מ־הארץ.

גידול של 25% לחברת הבת של בנק המזרחי בניו־יורק

יו.אמ.בי. ניו־יורק דיווחה ב־3 בפברואר 1987 על גידול בהכנסה ברוטו. ההכנסה נטו ובנכסים ל־שנה שהסתיימה ב־31.12.86. הכ־נסה ברוטו ל־1986 היתה 12.7 מיליון דולר אמריקאי, גידול של 25% לעומת 1985.

הכנסה נטו לאחר מיסים וע־הודית ל־1986 היתה 5.8 מיליון דולר, גידול של 10% לעומת ה־שנה הקודמת.

נכסי הבנק גדלו והגיעו ל־638 מיליון דולר ב־31.12.86.

התשואה על הון עצמי בבוצע ל־1986 הגיעה ל־12.1%.

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב להולדת הבנים/הבנות

אמוץ רפאל ורחל	— בת	מסיקה עמי ורות	— בן
אקרע אבנר ומלכה	— בן	מזרחי יצחק ודורה	— בן
אלבטל יוסף ואפרת	— בת	מודדי נתן ולאה	— בת
אלהוז יהודה ואריבה	— בן	מרק עידו ורונית	— בן
אנשטיין חיים שרגא ורחל	— בת	מזרחויבה אלוק וברטה	— בת
בביטה מרדכי ורות	— בן	מאמיאן אמנון ושולמית	— בת
בבלי יהודה ואורית	— בן	מסעוד משה ומרגלית	— בן
בורדיסני יוסף ושושנה	— בת	מזרחי רחמים וצביה	תאומים
בר־שלום דוד ומורה	— בת	נאה שלמה וצפורה	— בן
בר־שלמה צפניה ואסתר	— בן	ניסן משה ושרה	— בן
גרליץ יצחק ומרים	— בת	סיון אברהם ושושנה	— בן
גבהירר אברהם ומלכה	— בן	סימן טוב יהודה וחנה	— בת
גוסמן נתן וחנה	— בן	עקשטיין יחזקאל ורחל	— בת
דין אמנון ויעל	— בן	עמר חיים ותמי	— בת
ורכמדיקר אליהו ודבורה	— בן	עובדיה יצחק וויקטוריה	— בת
הרטמן יחיאל ובת־שבע	— בן	פרוינד דוד ואסתר	— בן
הלוי אליעזר ועפוה	— בת	פתומה עמרם ואילנה	— בן
הייקשלר דוד ובת־שבע	— בת	פרוינד יואל ושלי	— בן
ווגברג שמואל ואסתר	— בת	קוסיגר חיים ואסתר	— בת
ווגברג צבי ורחל לאה	— בן	קופשטין יעקב ורחל	— בת
ועקנין יורם ושושנה	— בן	רחמים מרדכי ודפני	— בת
וולברמן אברהם ודבורה	— בן	רוזו יצחק ומלכה	— בן
טיסלבוים יוסף ושולמית	— בת	רשף אהרן ויעל	— בן
קעיש יורם וטובה	— בן	רוזנברסור יעקב ואסתר	— בן
כהן אליעזר ושרה	— בת	קוטרמן יעקב חולצה	— בת
כהן אהרון וטוהנה	— בת	שבבו יוחנן ודינה	— בן
ליברמנש משה ופרידה	— בת	שופמן יצחק ומירל	— בת
לינר יצחק וברכה	— בת	שטרנברג מנחם ועליזה	— בת
		שטרן יעקב ומרים	— בן

יזכו ההורים לגדלם לתורה, לחופה ולמעשים טובים

ההנהלה

הרבנות הראשית — המועצה הדתית

עכו והמחוז

לידידנו הנכבד, איש רב פעלים, המחנך הדגול

הרה"ג ר' משה ביתן שליט"א

ברכות מעומקי דליבא להבחרו לכהן פאר

כחבר לשכת הרבנות בחולון

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שיזכה להאדיר קרן התורה והרבנות ולקדש שם שמים ברבים.

הרב יוסף ישר — הרב הראשי לעכו

מגנית, תבריה ועופריה

אורי מזרחי — מזכ"ל

למר מיכאל לוי

יו"ר העמותה לתודעה יהודית

ברכות מקרב לב — להולדת הנכדה

בת לבנו

יזכו לגדלה ולהנבה מתוך בריאות הדרה

הנהלת העמותה ועובדיה

את כל מה שמשיגים במקום אחד

אי אפשר להשיג

ב"פניני רהיט"

אי אפשר להשיג רהיטים גלים שיתחרו בחין קבה.

אי אפשר להשיג רהיטים מסיבית.

אי אפשר להשיג רהיטים סטנדרטים.

אי אפשר להשיג רהיטים ללא תכנון.

אפשר להשיג רק רהיטים בסגנון אישי המעוצבים

על ידי ארכיטקטית מנוסה ללא תוספת תשלום

מכול תלמים בא!

לר חורף לאחר אלד קבלת ברהיטים.

אמבחים. חדרי שינה. אמונים.

חדרי ילדים. ארונות ספרים וגוד

ר' עקיבא 20 ב"ב 7612779

שיק מודל — כל שבת הבועלים

בית חרושת למעילים וז'קטים

חליפות צמר ומעילי גשם

לנשים

ניתן להזמין לפי מידה

תל־אביב, רחוב קליבר 46 ליד מגדל־שלום.

טל. 03—657186, 03—659118

הודעה

ספר משנת יעקב

שחובר לפי סדר הרמב"ם: מדע—אהבה,

ע"י הרב יעקב נ. רוזנטל שליט"א

ראש ישיבת הגר"א, אב"ד ורב בחיפה —

הודפס שוב בהדפסה שנייה,

וניתן להשיגו אצל בני, אחי וחתני הרב שליט"א, וכן בישיבת הגר"א בחיפה, סוף רחוב הגליל, ת.ד. 5273, טל' 04-238900

666646

ספר משנת יעקב, על סדר זמנים

יופיע בעז"ה בעוד כחודשיים.

הופיעה מהדורה חדשה ומורחבת של

ספרו של ישראל ארליך

רבי לוי־יצחק מברדיצ'ב

ההפצה הראשית: האחים גיטלר, רח' בולי"ו 4, תל-אביב

טל' 03-232592

בי"ה

לרב מרדכי פרבשטיין שליט"א

ולרעיתו

מזל טוב להולדת נכדם הבכור

הנהלת "כולל פסגות" והאברכים

המרכז הרפואי שערי צדק

מודיע

לבנות המתעתדות לשרת במסגרת "השרות הלאומי" בשנת תשמ"ח

כי ההרשמה לשערי צדק תערך ישירות ע"י שירות מתנדבים שבמרכז הרפואי.

תועדפנה בנות העונות לדרישות הבאות:

* בנות המקפידות על כללי ההלכה
* בוגרות תיכון דתי
* בעלות ענין בנושאי בריאות וסיעוד

בדבר פרטים נא לפנות אל:

"משרד לשרות מתנדבים" בשערי צדק

טלפון: 02-555225

למוסד ציבורי דתי

בירושלים

דרושה

מזכירה אחראית

ידע והדפסה בעברית ואנגלית

טל' 02-249732 בין 8.00—15.00

"ומלאה הארץ דעה את ה'"...

מבצע לימוד הרמב"ם

ביום הבהיר י' שבט יחוג עם ישראל כולו את סיום ה"רמב"ם היומי".

שמחה מיוחדת בשנה זו, באשר היא מקיפה ומאחדת את כל בית ישראל, בשלושת ה"סיומים":

א. שלושה פרקים ליום.

ב. פרק אחד ליום.

ג. ספר המצוות.

עם תחילתו של המחזור החדש בלימוד הרמב"ם מיום י"א שבט ה'תשמ"ז ניתנה לכל אדם הזכות הנפלאה להצטרף לציבור לומדי הרמב"ם היומי.

ללימוד הרמב"ם מעלות נפלאות אשר צויינו ע"י גדולי ישראל.

הצטרף גם אתה ללימוד ה"רמב"ם היומי".

החגיגה המרכזית

תיערך אי"ה ביום שני י' שבט ה'תשמ"ז (9.2.87), בשעה 6.00 בערב, בבנייני האומה בירושלים.

פרטים, הסעות, כרטיסים — בסניפי חב"ד ברחבי הארץ ובועד החגיגות,

טל. 08-226848, 03-873673.

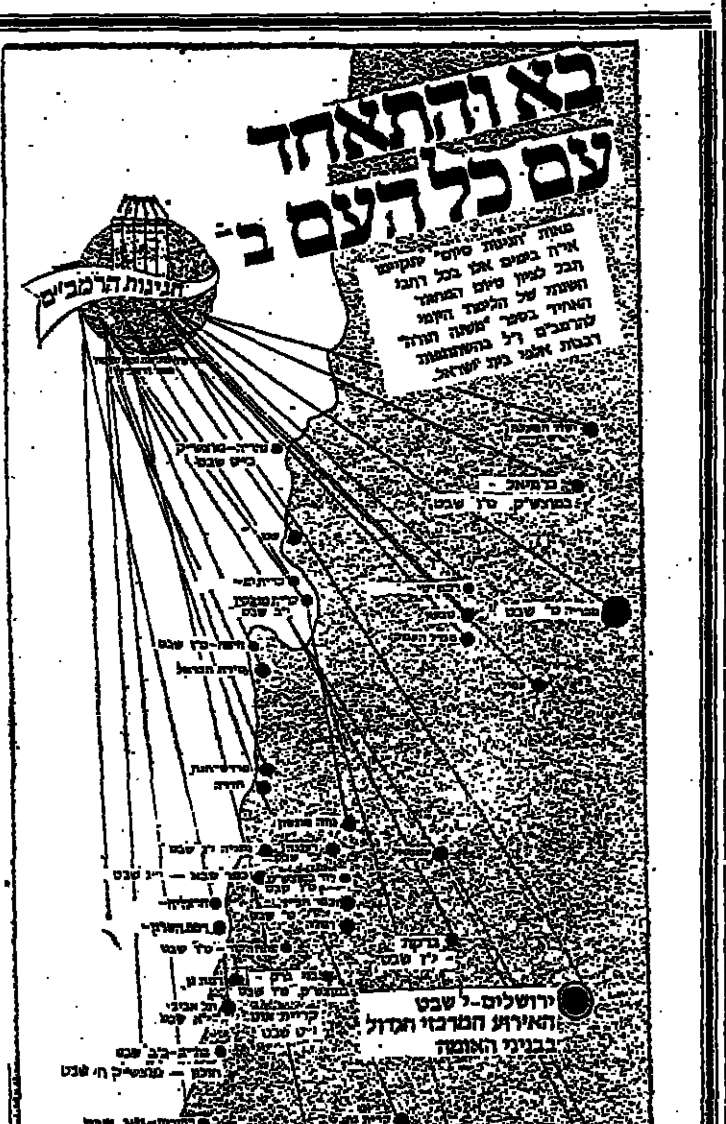

בית הכנסת "בית יהודה", מוסד הרב קוק

שכונת מימון, ירושלים

בהשתתפות עי"ה שבט התשמ"ז

טכס ההכתרה

של הרב אהרן נשר (אדלר) שליט"א

בן מורנו הרב דוד נשר ז"ל

לרב בית הכנסת ורב שכונת מימון

יתקיים אי"ה ביום שני, י' שבט בשעה 7.00 בערב

בבית הכנסת "בית יהודה" במוסד הרב קוק

בהשתתפות:

הרב הראשי לישראל הראשון לציון הגאון הרב מרדכי אליהו שליט"א

הרבנים הראשיים לירושלים

הרב יצחק קוליץ שליט"א, הרב שלום משאש שליט"א

הרב שמחה זיסל ברוידא שליט"א, ראש ישיבת חברון

ד"ר יצחק רפאל שליט"א — הרב שילה רפאל שליט"א

יו"ר הנהלת מוסד הרב קוק — רבה של קרית משה וחבר בית הדין הרבני

ראשי ישיבה, רבנים ואישי ציבור

בברכת התורה

הנהלת בית הכנסת — תושבי השכונה

לאחר הטקס: כיבוד קל.

מיכרז

להשכרת קמפוס

לנופש פסח

קרית חינוך באיזור מרכזי בשרון מוצעת להשכרה לחג הפסח לגוף או ארגון שומר מצוות וכשרות למהדרין.

לפרטים נא לפנות טלפונית אל צבי 03-652637-8

בין השעות 12.00 — 13.00

המפלגה הדתית לאומית — ההסתדרות הפועל־המזרחי

ועדת תרבות

סניף תל־אביב • אחד העם 108 • טל' 204175/6/7

חופשת פסח תשמ"ז

תיערך במלון כשר למהדרין

בנתניה ובירושלים

תכנית תורנית ותרבותית, כוללת טיולים, הרצאות וערבי הווי

מתקיימת הרשמה לסוף שבוע בשבת הגדול

פרטים והרשמה בהקדם למשרדי הסניף

הסעודה החגיגית

של ידידי מוסדות מדרשית נעם

במעמד כב' נשיא המדינה חיים הרצוג

ברצות ה', בא' באדר תשמ"ז (2.3.87) תערך בתל־אביב

הסעודה החגיגית של ידידי מוסדות מדרשית נעם

מישראל ומהתפוצות

אורחי הכבוד: צבי ולולה פינקלשטיין

(מינכן—רמת־גן)

דברים: ✶ דבר נשיא ישראל

✶ דבר מנכ"ל המדרשיה

תכנית אמנותית:

• אבשלום קור
• מקהלת תלמידי קרית יעקב הרצוג, בניצוחו של מנשה לבנון
• החזן משה שטרן
• הכנר מירל רזניק

בחסות פולגת תעשיות בע"מ

פרטים נוספים: בהזמנות האישיות

לארכיטקטים, ליצרני עבודות אלומיניום ולרכזי בנייה

עידן חדש בענף האלומיניום

קומפלט + הדרכה + מידע = הכל תחת גג אחד

1 קיימים במרכז - פרופילים, אביזרים, אטמים, מבלטים, קטלוגים ותצוגת דגמים בבתי המסחר המורשים למכירת פרופילי קליל.

2 קליל הקימה 4 מרכזים לייעוץ טכני והדרכה - תצוגה במקום, אפשרות לייצור דגם, חופשי - ללא תשלום. הביקור בתיאום מראש.

איזור המרכז — ארפל 03-808734, 305330 | איזור ירושלים — אלמיר 02-664468 | איזור הדרום — רופל 057-73124, 33124/5 | איזור הצפון — קליל 04-700424, 710957

3 קטלוגים הכוללים שרטוטי הרכבה, פרופילים, אביזרים, אטמים ומבלטים ניתן לקבל במפעלנו, במרכזי ההדרכה, ובבתי המסחר המורשים למכירת פרופילי קליל.

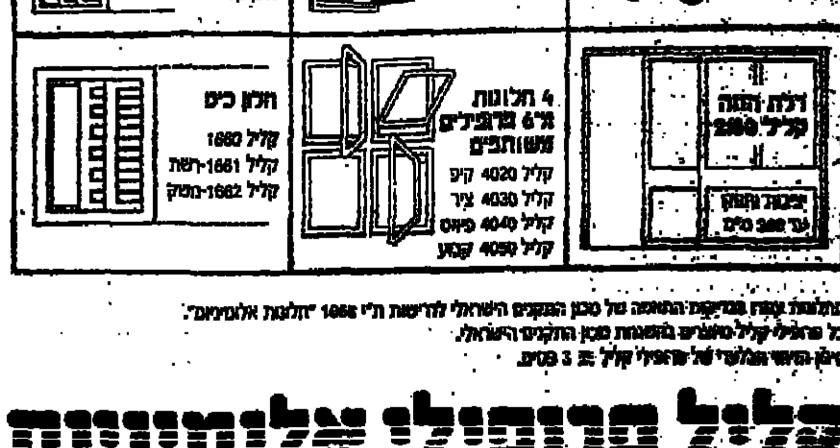

התלונות עברו בדיקות התאמה של מכון התקנים הישראלי לדרישות ת"י 1068 "חלונות אלומיניום".

כל פרופילי קליל מוצרים בהסמכת מכון התקנים הישראלי.

טיפול השטח האלגור של פרופילי קליל = 3 מיקרון.

קליל פרופילי אלומיניום

קליל תעשיות בע"מ ת.ד. 210 קרית מוצקין 26114 ■ טל: 700424, 710957 (04) ■ טלקס 471537 KLIL IL ■ פקס: 711160 (04)